

BUSKSKVETTEN

2016 * 32. årgang

ØRKENSTEINSKVETT

**Organ for Norsk Ornitologisk Forening
Avdeling Buskerud**

REDAKSJONELT:

REDAKTØR: Jens Erik Nygård
Brinken 19
3426 GULLAUG
Epost : jenygard@online.no

Stoff til Buskskvetten sendes fortrinnsvis direkte til redaktøren. Manuskripter leveres via epost. Stoff med ferdig layout kan med fordel leveres som pdf-fil. Buskskvetten blir utgitt som nett-tidsskrift. Etter årets slutt blir det produsert en PDF-fil med forside og innholdsfortegnelse.

Medlemskap :

Man blir medlem av gjennom Birdlife Norge. Fylkesavdelingen dekker inntil videre tidligere Buskerud fylke, og er ansvarlig for saker av felles interesse for lokallagene i fylket. Nye medlemmer får tilknytning til fylkesavdeling etter hvor de bor.

Ørkensteinskvetten på forsiden ble fotografert i Øvre Eiker kommune i oktober 2016 av Jostein Myre. Bildet ble også Årets bilde i Buskerud.
Tretåspetten på baksiden ble fotografert i Hol kommune i mars 2016 av Trond Ove Stakkeland og var månedsvinner i mars.

Innhold :

Side 4	Horndykker (Podiceps auritus) i Buskerud 2015	Torgrim Breiehagen og Per Furuseth
Side 14	Vandrefalk i Buskerud 2015. Utbredelse og hekkestatus	Tore Gunnarsen
Side 25	Årsmelding fra NOF Buskerud 2015	Anne Sørensen
Side 35	Jaktfalk i Buskerud. Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2015	Lars Egil Furuseth og Per Furuseth
Side 51	Sjeldne fugler i Buskerud 2015. Rapport fra LRSK i Buskerud	Steinar Stueflotten
Side 87	Fiskeørnprosjektet 2016 - Buskerud, Sande og Svelvik	Steinar Stueflotten, T.E. Jelstad m.fl.
Side 105	Fuglelivet i Linnestranda naturreservat. Rapport 2015	Jens Erik Nygård

BILLEDGALLERI

Vinner i januar. Hønsenhauk, Flå.
Foto: Per Furuseth

Vinner i juni.
Egretthege, Lier.
Foto: Jens Erik Nygård

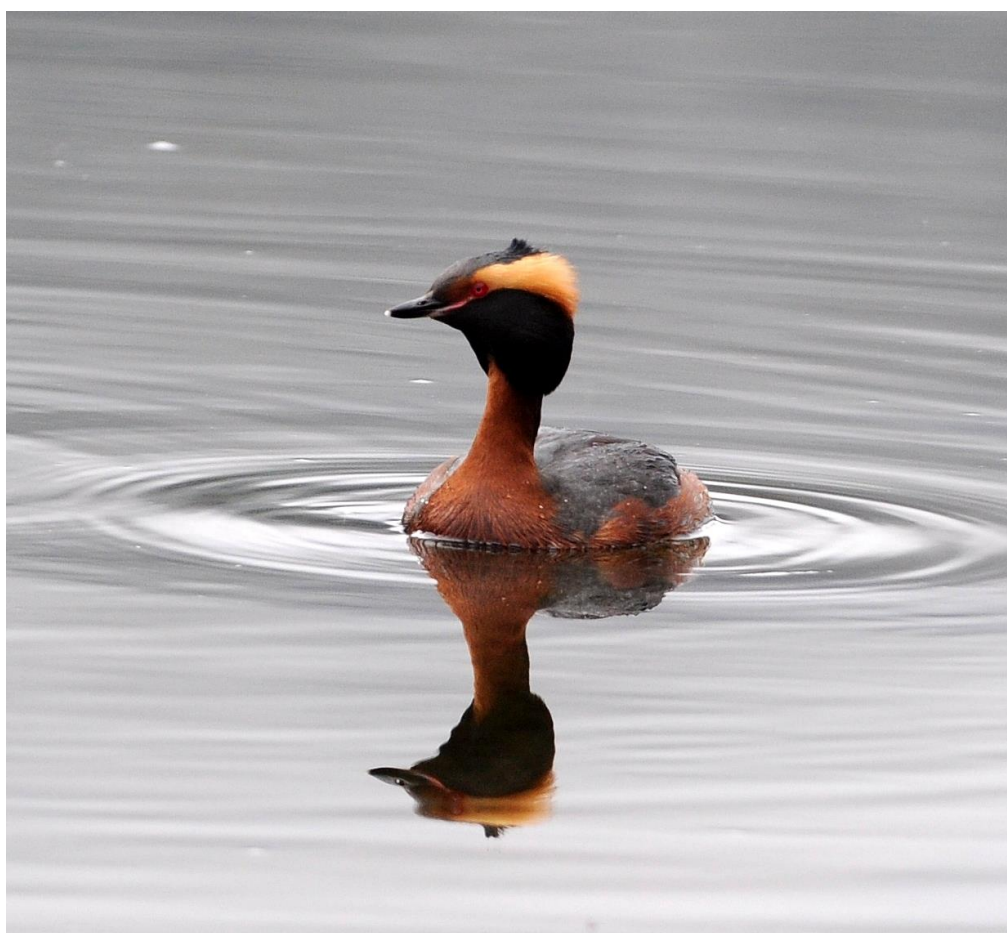
Vinner i november. Havelle, Lier.
Foto: Jens Erik Nygård

Vinner i august.
Smålom, Hol
Foto: Jostein Myre

Horndykker (*Podiceps auritus*) i Buskerud 2015

Torgrim Breiehagen & Per Furuseth

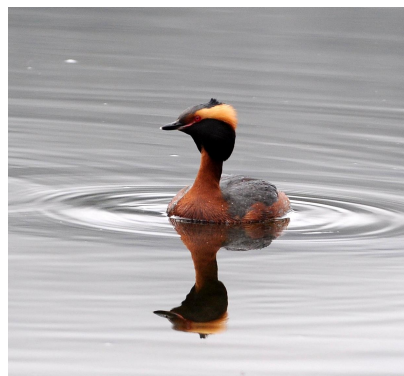
Februar 2016

 **NATURVERNFORBUNDET
I BUSKERUD**

Sammendrag

Denne rapporten fra Naturvernforbundet i Buskerud sammenfatter forekomsten av horndykker (*Podiceps auritus*) i Buskerud i 2015 med vekt på hekkeforekomsten. Fra november 2015 er arten **rødlistet i kategorien (VU-sårbar)** på den norske **rødlista** for arter (*Henriksen & Hilmo 2015*). Totalt ble det **funnet 4 hekkende par i Øvre Hallingdal i 2015**, 3 par på Golsfjellet, Gol og 1 par i Hemsedal (første hekkeregistering, men mislykket hekking). To av hekkelokalitetene var nye (Gol 7 og Hemsedal 1), men ingen hekkepar ble registrert i Ål kommune. Ungeproduksjonen i 2015 var på totalt **7 unger**. Hekkebestanden av horndykker i Øvre Hallingdal har i de siste årene ligget på omkring **4-5 par med litt ulik fordeling**. Hekketjernene i Hallingdal har i perioden **2012-2015** ligget i gjennomsnitt **794 moh.** og er relativt små tjern med mye sivvegetasjon. I 2015 ankom horndykkerne hekkeplassene relativt tidlig og synkront, tiltross for en kald vår, noe som de estimerte eggleggings- og klekketidspunktene viser.

Forside: Horndykker i Strandafjorden, Ål på vårtrekk 1.5.2015.
Foto: Per Furuseth

Forfattere:

Torgrim Breiehagen,
Breievegen 201, 3570 Ål.

E-post: tbreieha@online.no Tlf. 414 50 455 (m)

Per Furuseth,
Hovsvegen 154, 3577 Hovet.

E-post: p-furuse@online.no Tlf. 992 61 638 (m)

Rapporten er utarbeidet for Fylkesmannen i Buskerud i samarbeid med:

Naturvernforbundet i Buskerud,
Åssideveien 525, 3322 Fiskum.
Fylkessekretær: Per Ø. Klunderud
Tlf. 32 75 05 04, e-post: pedrokl@online.no

Forord: Denne rapporten sammenfatter forekomsten av horndykker (*Podiceps auritus*) i Buskerud i 2015 med vekt på registrering av hekkende fugl. I perioden 2012 -2014 ble det også foretatt en kartlegging av hekkebestanden i Buskerud (Breiehagen & Furuseth 2012, 2013 & 2015). Fylkesmannen i Buskerud har også i 2015 bevilget **kr. 5 000** til Naturvernforbundet i Buskerud for kartlegging av hekkeforekomsten av horndykker i fylket. Vi takker Fylkesmannen i Buskerud for økonomisk støtte til denne undersøkelsen.

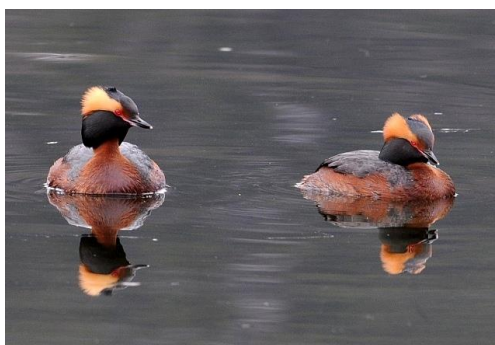
INNHold

Sammendrag.....	2
Forord.....	3
1. Innledning.....	4
2. Metoder.....	4
3. Kartleggingssområdet.....	5
4. Resultater	5
4a. Vinterfunn i Buskerud.....	5
4b. Vårtrekk i Buskerud	5
4c. Hekkeresultater horndykker	6
4d. Beskrivelse av nye hekkelokaliteter.....	8
4e. Hekkefenologi for horndykker i Hallingdal.....	8
4f. Høsttrekk horndykker	9
4g. Trusler/tiltak.....	9
5. Diskusjon	9
6. Referanser	10

1. Innledning: Horndykker (*Podiceps auritus*) ble klassifisert som en truet art på den norske rødlista i 2006 (*Kålås m.fl. 2006*), men utelatt i rødlista for Norge i 2010 (*Kålås m.fl. 2010*). Direktoratet for naturforvaltning (DN) utarbeidet i 2009 også en «**Handlingsplan for horndykker**» (*DN rapport 2009-7*). I nov. 2015 ble horndykker tatt inn igjen på den nye **norske rødlista** i kategorien **VU (sårbar)** (*Henriksen & Hilmo 2015*). Dette pga. en betydelig bestandsnedgang i Troms, men med en stabil eller økende bestand i Sør-Norge. Siste nasjonale bestandsvurdering gjort av Norsk Ornitologisk Forening anslår bestanden i Norge til å være i **størrelsesorden 650-750 par** (*Shimmings & Øien 2015*). I Buskerud har hekkebestanden de siste fem årene ligget på **4-5 hekkende par** med ulik fordeling mellom Gol og Ål kommune (*Breiehagen & Furuseth 2015*).

2. Metoder: De viktigste registreringsmetodene for kartlegging av horndykker i **Buskerud i 2015** har vært de samme som i perioden 2011-14:

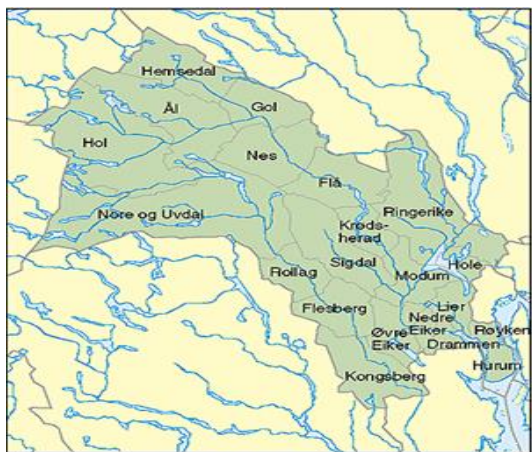
- *Bruk av alle innlagte data fra «Artsobservasjoner for fugler» (AO).*
- *Vårsjekk: registreringer på vårtrekk eller ankomst hekkelokalitet.*
- **Registrering av hekking/hekkefenologi:** *dvs. observasjoner av reirbygging, reir, ruging og observasjon av unger som aldersbestemmes. Dato for rugende fugl er brukt når det er sannsynlig at ruging nettopp har startet. Observasjoner og aldersbestemmelse av unger i første del av juli har vist seg å være en god metode i Hallingdal, dette er mest nøyaktig første uken. Det er meget verdifullt å estimere alder på ungene (grov skala) for å få hekkefenologiske data fra kartleggingsområdet. Alder på ungene ble estimert i felt eller fra bilder og helst med de voksne som målestokk (bilder). For unger eldre enn 15 dager er estimatet mer usikkert. For utregning av **estimert eggleggingsdato** (fullagt eggkull) er det benyttet en rugetid på **23 dager**.*
- **Sjekk av potensielle hekkelokaliteter** (*tjern av ulik størrelse*) i utvalgte områder i Hallingdal, for det meste tjern i bjørke- og seterregionen. Mange tjern ble sjekket på avstand med teleskop/kikkert, de fleste med negativt resultat.
- *Høsttrekk/vinterfunn (observasjoner/AO).*
- *Beskrivelse av nye hekkelokaliteter i 2015 (trusler, vurdering og tiltak). Eget ark til fylkesmannen i Buskerud (ikke med i rapporten).*

Figur 2. Horndykkerpar på vårtrekk i Strandafjorden, Ål 1.5.2015. Foto: Per Furuseth.

3. Kartleggingsområdet: Hekkeforekomsten av horndykker i Buskerud ligger i Øvre

Hallingdal (Fig. 1, se også Breiehagen & Furuseth 2015). I hekkeperioden i 2015 har spesielt **potensielle** hekkelokaliteter i Øvre Hallingdal blitt sjekket. Trekkobservasjoner gjøres også på vår- og høsttrekk i hele Buskerud. Om høsten observeres horndykker mest i de store fjordene i Nedre Buskerud. Nytt i 2015 er vinterfunn av arten i Buskerud.

Figur 1: Buskerud fylke med kommuner: hekkende horndykker er funnet i Øvre Hallingdal i kommunene: **Gol, Hemsedal, Ål og Hol.**

4. Resultater

4a. Vinterfunn i Buskerud: Nedre Buskerud. Det første vinterfunnet i Buskerud ble registrert i Nordfjorden: 1 ind. i perioden 13.1-28.2 (Eirik Kristoffersen). Ikke uventet, da 1-3 ind. ble observert på flere andre lokaliteter i perioden 20.9-31.12. 2015 (se AO).

4b. Vårtrekk i Buskerud: Nedre Buskerud. De første horndykkere i Buskerud på vårtrekk ble også dette året registrert i Nordfjorden med 2 ind. 18.4 (AO, flere observatører) og 2. ind. 29.4 (Vegard Bunes). Videre 4 ind. 28.4, Fiskumvannet, Øvre Eiker (Eirik Kristoffersen), 2 ind. 29.4 Nordfjorden (Vegard Bunes), 1 ind. 1.5 Karslruvtangen Naturreservat, Nordfjorden (Kendt Myrmo), 2 ind. 2.5 Linesstranda, Lier (Jens Erik Nygård m.fl., AO), 1 ind. 3.5 Svarstadvika, Sælabom, Hole (Vegard Bunes) og 1 ind. 13.5 Akerøya Naturreservat, Nordfjorden (Marius von Glahn). Siste observasjon på vårtrekk: 1 ind. 22.5 Steinsvika, Steinsfjorden, Hole (Kendt Myrmo).

Hallingdal: Ål. De første horndykkerne dukket også i år opp i Strandafjorden med 1 par allerede 24.4 (Per Furuseth). Antallet økte jevnt de neste dagene (5 og 7 ind.) **med maks 9 ind. 1.5 i Strandafjorden, nedre** (Per Furuseth, AO: flere obs.). **Dette er rekordantall på vårtrekk.** Videre 7. ind. 2.5 (Per Furuseth) og 4 ind. 3.5 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). Siste observasjon ble gjort i Strandafjorden, øvre med 1 ind. 7.5 (Wendy Slettemoen). **Hol:** 1 ind. 29.4 Veslefjorden (Trond Bølstad) og 1 ind. 3.5 Holsfjorden (Per Furuseth). **Hemsedal:** 1 ind. 7.5 Murmyrene (Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim).

Figur 2. Horndykkerpar på vortrekk i Strandafjorden, Ål 1.5.2015. Foto: Per Furuseth.

Numedal: Første observasjon. 1 ind. 2.5 Soneren, Sigdal (Lennart Wam Hansson m.fl.)

Vurdering: Første vinterfunn i Nedre Buskerud. Dette må sees i bakgrunn av det økende antall horndykkere som ble observert høsten 2015 i Nedre Buskerud (Breiehagen & Furuseth 2015). Våren 2015 var relativt kald med mye snø i fjellet. De første ind. ble observert i Nedre Buskerud **18. april** og **6 dager senere** i Hallingdal (24.4). Interessant nok ble noen individer sett sent i mai i Nedre Buskerud også (sist 22.5). Gjennomsnittlig ankomstdato på vortrekkeet i Buskerud er **24.4** (23 år) ifølge Stueflotten (2012).

4c. Hekkeresultater horndykker: Totalt ble det registrert **4 hekkende** par i Øvre Hallingdal i 2015: 3 par på Golsfjellet og et mislykket hekkeforsøk i Hemsedal (Tab. 1 & 2). Ingen hekking ble registrert i Ål kommune. Totalt ble observert **7 unger** fordelt på 3 kull (**2.3 unger per par**, Tab. 1). Hekketjernene i Hallingdal i perioden 2012-2015 lå i gjennomsnitt **794 moh.** (336-958 moh.) (Tab. 2). I perioden 2012-2015 har hekkebestanden variert mellom **4-5 par** (Tabell 2). Golsfjellet har vært hovedhekkeområdet, men det skjedd forskyvning mot Ål kommune med unntak i 2015, da ingen par ble funnet hekkende her (Tab. 2). **To nye hekkelokaliteter ble funnet i 2015 (Gol 7 og Hemsedal 1**, se Tab. 2). Dette var første gang at horndykker er funnet hekkende i Hemsedal kommune.

Tabell 1. Hekkende horndykkerpar og antall unger observert i 2015 i Øvre Hallingdal.

Kommune	Hekkende par (reir)	Antall unger/kull	Unger/par
Gol:	3	7 (3 kull)	3,2 og 2
Hemsedal:	1*	*mislykket	Første hekkeforsøk
Totalt:	4	7 (3 kull)	Gj.snitt: 2.3

Tabell 2. Hekkende horndykkerpar på ulike lokaliteter i Hallingdal i perioden **2012-2015**. Strek betyr at lokaliteten er sjekket i hekkeperioden.

Kommune	Lokalitet	moh.	2015	2014	2013	2012
Gol	G1:	845	1 par 21.5 (AO) 1 ind. 5.6 (AO)	—	1 par 20.5 (AO) 1 ad. 23.8 (AO)	1 par (1 unge)
Gol	G3:	855	1 par 21.5 (reir: rugende) (AO) 2 unger 15.7 (AO) ca. 27 dager	1 par (3 unger)	1 par (3 unger)	1 par (1 unge)
Gol	G4:	855	1 par 21.5 (AO)	—	1 par 20.5 (AO)	(1 par!)
Gol	G5:	797	1 par 21.5 (reir: rugende) (AO) 2 unger 1.8 (AO): ca. 40 dager	1 par (3 unger)	1 par (4 unger)	1 par (1 unge)
Gol	G6:	776	—	—	—	1 par (2 unger)
Gol	G7: ny lokalitet	830	1 par 21.5 (reir: rugende) (AO) 3 unger 15.7 (AO): ca. 27 dager			
Hemsedal	H1: ny lokalitet	895	1 par 26-31.5 (reir: rugende 27.5) (AO)*mislykket Sist sett 16.6 (AO)			
Ål	A2:	958	—	1 par (2 unger)	1 par (reir og 4 unger)	1 par (1 unge)
Ål	A3:	336	1 ind. 4-18.5 (uten make, ofte ropende, hannen!)	Par 1 (reir og 1 unge) Par 2 (reirbygging)	1 par (reir og 2 unger)	
Totalt: Hallingdal		Gj.snitt: 794	Σ 4 par 7 unger (3 par) 1 par (reir og ruging: mislykket)	Σ 4 par 9 unger 1 par (reirbygging)	Σ 4 par 13 unger	Σ 5 par 6 unger (4 par) 1 par mislykket

4d. Nye hekkelokaliteter i Hallingdal – kort beskrivelse

Hemsedal (H1) (895 moh): Relativt stort langstrakt vann med en stor innsnevret sivbevokst bukt mot myrområdene mot nordvest godt egnet for horndykker. Det vokser subalpin bjørkeskog på sørsiden av elva og noe dyrket mark og bebygde stølsvoller på begge sider. Ørret og ørekyte i vannet, horndykkeren sett spise fisk (*Olav Huso pers. medd.*).

Observasjoner: 1 ind. 25.5 og 1 par 26.5 (*Olav Huso*), rugende på reir 27-31.5 (2 reir bygd) (*Bent Fjeldheim, Magnhild Fjeldheim*) og 1 ind. næringsøkende 16.6 (mislykket hekking) (*Bent Fjeldheim*).

Trusler: Ingen konkrete registrert. Predasjon fra kråkefugl og mink mulig. Fiskeaktivitet i vannet kan også være negativt, men dette må undersøkes nærmere.

Gol (G7) (830 moh): Lite sivbevokst myrtjern like ved et hytteområde (100-150 m). Omgitt av myrer og litt subalpin bjørkeskog,

Observasjoner: Rugende (reir funnet - 2 ind.) 21.5 (*Per Furusest*) og paret matet 3 unger 15.7, ca. 27 dager (*Torggrim Breiehagen*).

Trusler: Ingen konkrete registrert. Predasjon fra kråkefugl og mink mulig. Neppe fiskeaktivitet i vannet. Ukjent om det er fisk! Må undersøkes nærmere. Hyttefelt på sørøstsiden, men vannet ligger omkranset av myrområder, ganske godt beskyttet mot ferdsel.

4e. Hekkefenologi for horndykkere i Hallingdal

Hekkesesongen i 2015 startet svært tidlig, da **3 par** med rugende horndykkere ble observert på Golsfjellet allerede 21. mai (*Tabell 2, Per Furusest/AO*). Gjennomsnittlig eggleggingstidspunkt (fullagt kull) var **22. mai** og gjennomsnittlig klekkesidspunkt var **14. juni**, noe som er tidlig i forhold til årene 2012-2014. Dette tyder at tjernene ble isfrie før 15. mai tross for en kald vår! Også hekkingen i Hemsedal startet tidlig (27.5) (se tabell 2). Synkroniteten på eggleggingen var også større enn i perioden 2012-2014.

Tabell 3. Sammenligning av hekkefenologi til horndykker i 2015 med årene 2012-14 med rugetid på 23 dager (gjennomsnittdato av fire-fem par hvert år). Variasjon er oppgitt i dager.

	2015	2014	2013	2012
Egglegging (fullagt kull)	22. mai	30. mai	11. juni	7. juni
Klekking	14. juni	22. juni	4. juli	30. juni
Variasjon	5 dager	30 dager	24 dager	18 dager

4f. Høsttrekk horndykker

Hallingdal: Ingen utenom hekkeområdene. Sist sett på Golsfjellet 29.8 (2 ind.) (*Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass*).

Nedre Buskerud: Første observasjon 30.8 (1 ind.) Steinsfjorden, Hole (*Steinar Stueflotten*). Videre ble 1-2 ind. sett på flere ulike lokaliteter en rekke ganger frem til 29.11 (*se AO*).

4g. Trusler/tiltak

Ingen nye trusler ble registrert i 2015 i hekkeområdene, men fiskeaktivitet/ferdsel og predasjon fra kråkefugler og mink er mest sannsynlig. Flom kan enkelte år utgjøre en trussel for hekkesuksessen.

5. Diskusjon

Hekkebestand og ungeproduksjon: totalt ble det **funnet 4 hekkende par** i Øvre Hallingdal i 2015. Tre av parene på Golsfjellet fikk frem **7 unger totalt** og en av lokalitetene var nye (G7). Hekkeforsøket i Hemsedal (H1) ble mislykket, men det første som er registrert i kommunen. Dessverre var det ingen hekkinger i Ål kommune dette året. På lokalitet **A3** ankom en fugl om våren (sannsynligvis hannen, *Tab. 2*), men maken dukket ikke opp (*død!*). På den høyereliggende lokaliteten **A2** var det høy vannstand i mai/juni pga. stor snøsmelting som kanskje gjorde vannet mindre attraktivt. Heller ikke hettemåkene hekket i dette tjernet dette året (*se tidligere rapporter*). I perioden 2012-2015 lå hekketjernene i gjennomsnitt **794 moh.** i Øvre Hallingdal og er relativt små tjern med mye sivvegetasjon. Hekkebestanden i Hallingdal totalt synes å være stabil på omkring **4-5 par** de siste årene, men det er sannsynlig at det kan finnes flere uoppdagete hekkelokaliteter.

Vårtrekk-hekkefenologi: Horndykkerne ankom Buskerud litt senere i 2015 enn året før, men hekkeplassene synes likevel å vært tilgjengelig ganske tidlig vurdert ut fra dato på fullagte eggkull. Interessant nok ble det observert mange horndykker i Nedre Buskerud i april og noen i ut i mai. Rekordmange horndykkere ble registrert i Strandafjorden på vårtrekk i en kort periode (**max. 9 ind.**) på en uke. Etter 3.5 var alle forsvunnet, noe som tyder på at høyereliggende tjern da ble isfrie. Variasjonen i eggleggings- og klekketidspunktene var liten i 2015 (stor synkronitet).

Høsttrekk: 1-2 ind. ble registeret på mange ulike lokaliteter i Nedre Buskerud frem til 29.11, men det vanskelig å vurdere totalantallet.

Trusler/tiltak: ingen nye konkrete trusler ble registrert i 2015, men både fiskeaktivitet og predasjon fra kråkefugl og mink kan være potensielle trusler, samt at noen av lokalitetene ligger nær vei/hyttefelt. På lokalitet **A2** hekket det heller ikke hettemåke dette året, noe som kan være negativt for etablering av horndykker dette året! Hettemåkebestanden har gått sterkt

tilbake i Buskerud i de senere årene (se *Stueflotten 2012*) og bare ett hettemåkepar fikk frem unger i 2014 på lokalitet **A2** og arten var fraværende i 2015 (AO).

Videre kartlegging: det vil være gunstig å følge opp kartleggingen av hordykkkerbestanden i Buskerud de nærmeste årene, da arten er blitt **rødlistet (VU-sårbar)** i 2015. Derfor er det ønskelig at horndykkkerbestanden fortsatt blir kartlagt i fylket.

6. Referanser

- **Anonym 2011.** Methology for national horned grebe monitoring. Stensil 5 s.
- **Breiehagen, T. & Furuseth, P. 2015.** Horndykker (*Podiceps auritus*) i Buskerud 2014, 12 s. <http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2015/Horndykker-i-Buskerud-2015.pdf>
- **Breiehagen, T. & Furuseth, P. 2013.** Horndykker (*Podiceps auritus*) i Buskerud 2013, 12 s. <http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2013/Horndykker-i-Buskerud-2013.pdf>
- **Breiehagen, T. & Furuseth, P. 2012.** Kartlegging av hekkende horndykker (*Podiceps auritus*) i Buskerud 2012 (med sammenligning av data fra 2009-2011), 12 s. <http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2012/Horndykker-i-Buskerud-2012.pdf>.
- **Direktoratet for naturforvaltning 2009.** Handlingsplan for horndykker *Podiceps auritus*. Rapport 2009-7.
- **Henriksen S. & Hilmo O. (red.) 2015.** Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge.
- **Kålås, J. A., Viken, Å. & Bakken, T. (red.) 2006.** Norsk Rødliste 2006 - 2006 Norwegian Red List. Artsdatabanken, Norge.
- **Kålås J. A, Viken, Å, Henriksen, S. & Skjelseth, S. (red.) 2010.** Norsk rødliste for arter. Artsdatabanken, Norge.
- **Shimmings, P. & Øien, I.J. 2015.** Bestandsestimater og trender for norske hekkefugler: NOF-rapport: 2015-2.
- **Stueflotten, S. 2003.** Dykkere i Buskerud. Buskskvetten 16. <http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2003/Dykkere%20i%20Buskerud.pdf>, 3 s.
- **Stueflotten, S. 2012.** Hettemåka i Buskerud – Årets fugl 2012. Buskskvetten 28. <http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2012/Hetteemaaka-i-Buskerud.pdf>, 10 s.

Vandrefalk i Buskerud 2015

Utbredelse og hekkestatus

Tore Gunnarsen

Februar 2016

 **NATURVERNFORBUNDET
I BUSKERUD**

Sammendrag

Rapporten sammenfatter resultatene fra arbeidet til *Naturvernforbundet i Buskerud* med vandrefalk (*Falco peregrinus*) i 2015.

Totalt ble det dette året funnet 48 territorielle par i fylket, en økning på kun ett par fra året før. Dette er en tangering av toppåret 2010.

Bestanden av vandrefalk i Buskerud vurderes i 2015 til å være i størrelsesområdet 48-51 par.

Kun en av lokalitetene var en ren nyetablering. På to lokaliteter hadde fuglene forsvunnet, mens det på to andre lokaliteter hadde skjedd reetableringer.

Det kom totalt 76 unger på vingene dette året. Dette er det nest høyeste tallet som har blitt registrert etter artens reetablering, men er likevel en klar nedgang fra fjorårets rekordhøye 91 unger.

Det ble i 2015 produsert henholdsvis 1,58 (N=48) unger pr. territorielt par, 1,90 (N=40) unger pr. konstatert hekkforsøk og 2,45 (N=31) unger pr. vellykket hekking.

Bare 65 % av de territorielle parene hadde vellykket hekking dette året. Det skyldes i hovedsak uvanlig mye nedbør og lave temperatur i mai. Antall unger pr. vellykket hekking var derimot i overkant av et normalår.

Størst lokal forekomst av arten har Ringerike kommune med åtte par.

Forside: En kjønnsmoden vandrefalk hann sittende på et velbrukt utsiktspunkt i et hekkeberg.

Foto: [Thor Østbye](#) (©)

Forfatter:

Tore Gunnarsen,
Fjordsvingen 22,
3427 Gullaug

e-post: tore@storeferder.no

Tlf.: 905 45 285 (m)

1. Innledning

Lokale ornitologer har i en tidsperiode på over 30 år fulgt nøye med på reetablering og bestandsvekst hos vandrefalk (*Falco peregrinus*) i Buskerud fylke. Årlige rapporter har blitt utgitt av *Prosjekt Vandrefalk Sørøst-Norge* og i de senere årene i regi av *Naturvernforbundet i Buskerud*.

Vandrefalkbestanden i Norge betegnes nå som «livskraftig» (LC) og er dermed ikke lenger rødlistet ([Henriksen og Hilmo 2015](#)). Tilveksten i Buskerud har ennå ikke helt flatet ut og interesserte ornitologer har derfor fortsatt med den tette oppfølgingen av arten. Dette er gjort for å kunne dokumentere artens utvikling mot en tilnærmet stabil populasjon.

Fylkesmannen i Buskerud har i 2015 støttet arbeidet med 25 000 kr.

Årets rapport er noe mer kortfattet enn tidligere år. Dette er gjort fordi mye detaljer av bl. a. metodebeskrivelse ellers har en tendens til kun å bli en gjentakelse av forrige års rapport.

2. Materiale og metoder

Også dette året har feltarbeidet foregått etter de samme metoder og i samme omfang som har blitt benyttet de siste årene. Arbeidet med å besøke gamle og potensielt nye hekkeberg startet opp allerede i slutten av februar og ble avsluttet i august da ungene etter hvert forlot hekkebergene. For å se en utfyllende beskrivelse av historikk og metodebruk, henvises til tidligere års rapporter, f. eks. [Gunnarsen 2010](#).

Figur 1

Det ble i 2015 kun funnet en nyetablering av vandrefalk i Buskerud og dette var i et lite hekkeberg i Ringerike kommune. Ringerike har den klart største enkeltbestanden med hele åtte hekkende par dette året. Pilen markerer hekkehylla hvor det kom tre unger på vingene. Foto: Tore Gunnarsen

Hele 780 timer har blitt loggført som feltarbeid dette året. Dette er en økning fra fjorårets 636 timer, men dette skyldes primært økt overlappende arbeid med kongeørn (*Aquila chrysaetos*) i de samme geografiske områdene. Av samme årsak er total kjørelengde økt fra ca. 15 000 km til noe over 17 200 km.

Lokaliteter besatt med falker har i gjennomsnitt blitt besøkt 7,4 ganger gjennom hekkesesongen. Tidligere kjente hekkeberg (22 stk.) som i 2015 sto tomme, har i snitt blitt kontrollert 3,2 ganger gjennom sesongen.

Figur 2

Vandrefalk hann med en ferdigribbet rødvingetrost (*Turdus iliacus*). Foto (©): [Thor Østbye](#)

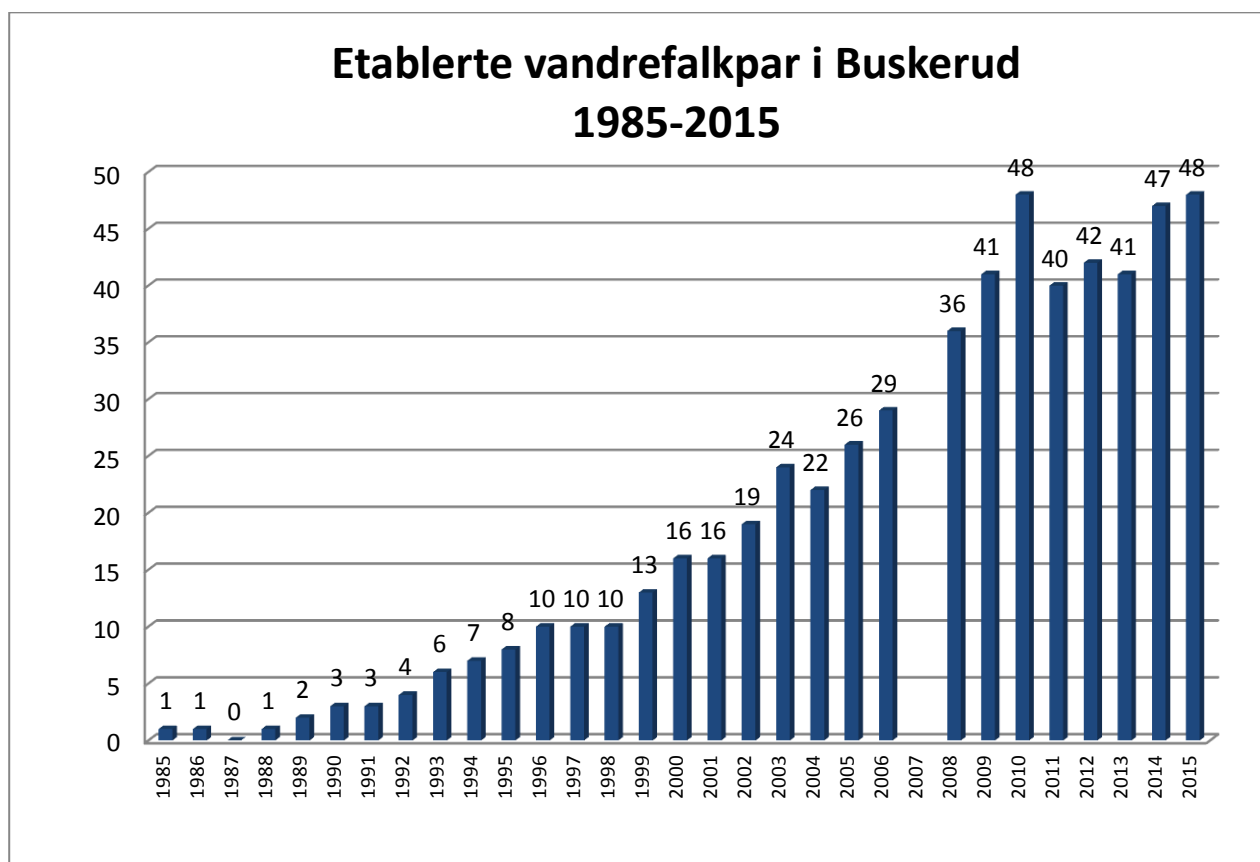
Feltarbeidet i denne rapporten er i all hovedsak utført av artikkelforfatteren, men det er også gitt viktig supplerende informasjon fra Roald Bjørnstad, Bent Fjeldheim, Vegard Finset Fjeldheim, Jon Atle Georgsen, Christer Gustafsson, Emilie Husvik, Audun Jahren, Thor Erik Jelstad, Kenneth Larsen, Martin Lindal og Jan Wessel-Berg.

3. Resultater

a. Bestand og bestandsutvikling

Våren 2015 begynte værmessig svært gunstig med relativt høye temperaturer og det var tidlig snøfritt i de sørlige deler av fylket. April var spesielt gunstig, men influks av trekkfugler var likevel sein og dette gjaldt også i stor grad vandrefalk. De fleste parene er vanligvis på plass en ukes tid før månedsskiftet mars-april, men dette året var mange av fuglene ikke å se i hekkebergene før et lite stykke inn i april. Etter hvert normaliserte det hele seg og totalt ble det funnet 48 par i fylket. Dette er en økning på ett par fra i fjor og tangering av den tidligere bestandsrekorden fra 2010. Etter en liten antydning til nedgang i 2011 ser bestanden nå ut til å ha tatt seg opp igjen.

Det er vanligvis et årlig forekommende fenomen at det kan sitte enslige falker i potensielle hekkeberg, men ingen slike ble funnet i 2015.

Figur 3

Antall territorielle par av vandrefalk i Buskerud i perioden 1985-2015. Resultater fra tidligere år er hentet fra rapporten til Naturvernforbundet i Buskerud for 2014 ([Gunnarsen 2015](#)).

I 2015 ble det funnet kun en nyetablering i fylket. Dette var på en lokalitet i Ringerike kommune hvor det sent i hekkesesongen året før ble observert et enslig individ. I år dukket også fugl nummer to opp, og paret fikk tre unger på vingene.

På to andre tidligere benyttede lokaliteter satt det i 2014 kun enslige fugler. I år skjedde det en reetablering på det ene stedet mens den andre lokaliteten nå sto helt tom.

En lokalitet hvor det i 2014 skjedde en reetablering, var i år på nytt tom.

I 2014 ble det funnet en ny hekkelokalitet for vandrefalk i øvre del av Hallingdal. Det spesielle var at det var i nærmere 1000 meters høyde og at fuglene hekket i restene av et gammelt kongeørnreir. I 2015 hadde ørna igjen tatt over reiret og gikk til hekking. Vandrefalkene dukket også dette året opp, men ble fortrent til en annen vegg bare ca. 100 meter fra kongeørnreiret. Falkene angrep ørnene hver gang de kom inn i veggen, men av uklar årsak mislyktes falkene med hekkingen.

Av de hekkende rovfuglene vi har i Buskerud, er det utvilsomt vandrefalk som det er lettest å sette et ganske presist estimat på. Bestanden ble i en rapport utgitt i regi av *Norsk Ornitologisk Forening*s (Heggøy & Øien 2014) estimert til å være mellom 51 og 63 par. Dessverre var denne rapporten basert på anslag over antall tidligere kjente hekkelokaliteter i fylket. Alle disse lokalitetene har blitt undersøkt dette året og reel bestandsstørrelse bør i 2015 fastsettes til det mer realistiske størrelsesområdet på 48-51 par.

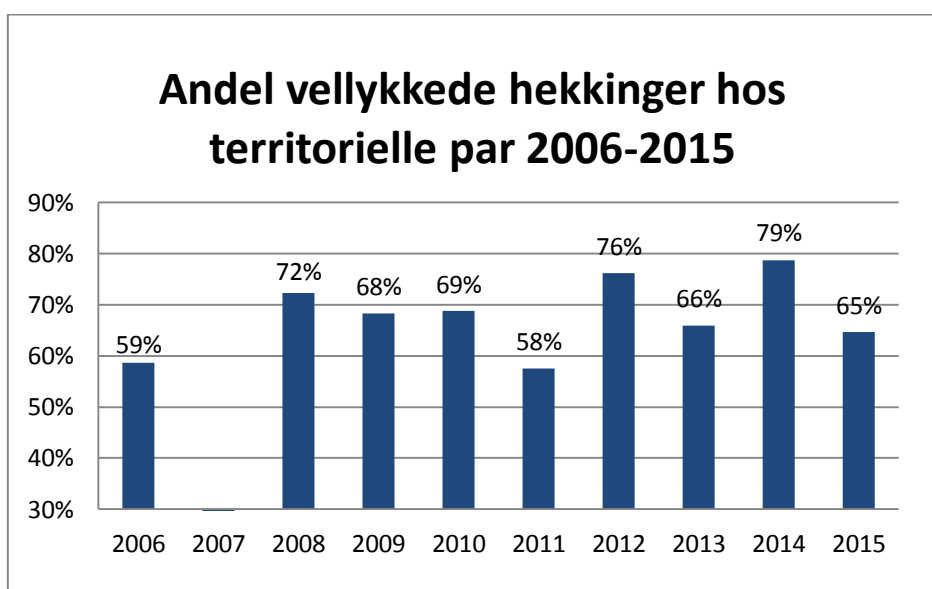
b. Reproduksjon

i. Hekkeforsøk

Totalt ble 40 av de 48 parene med sikkerhet konstatert hekkende. I tillegg ble fire par betegnet som «sannsynlig hekkende» og fire par «mulig hekkende».

Med «*konstatert hekkende*» menes par hvor ruging, egg eller unger har blitt sett, «*sannsynlig hekking*» hvor kun parring, arbeid med reirgrop etc. har blitt sett og «*mulig hekking*» hvor paret har vært sett etablert i veggen, men noen klare indikasjoner på hekkeforsøk aldri har blitt konstatert under besøkene. De mer usikre betegnelsene forårsakes ofte ved brå avbrudd i hekkingen som ved overvann på reirhylla, brå død hos ett av individene, predator på egg etc. En litt mer utfyllende beskrivelse av begrepene og mulige årsaksforhold er diskutert i fjorårets rapport ([Gunnarsen 2015](#)).

Av de 48 territorielle parene var det kun 31 par som fikk unger på vingene. Årets hekkesuksess på

Figur 4

Andel vellykkede hekkinger hos etablerte par av vandrefalk i Buskerud i perioden 2006-2015.

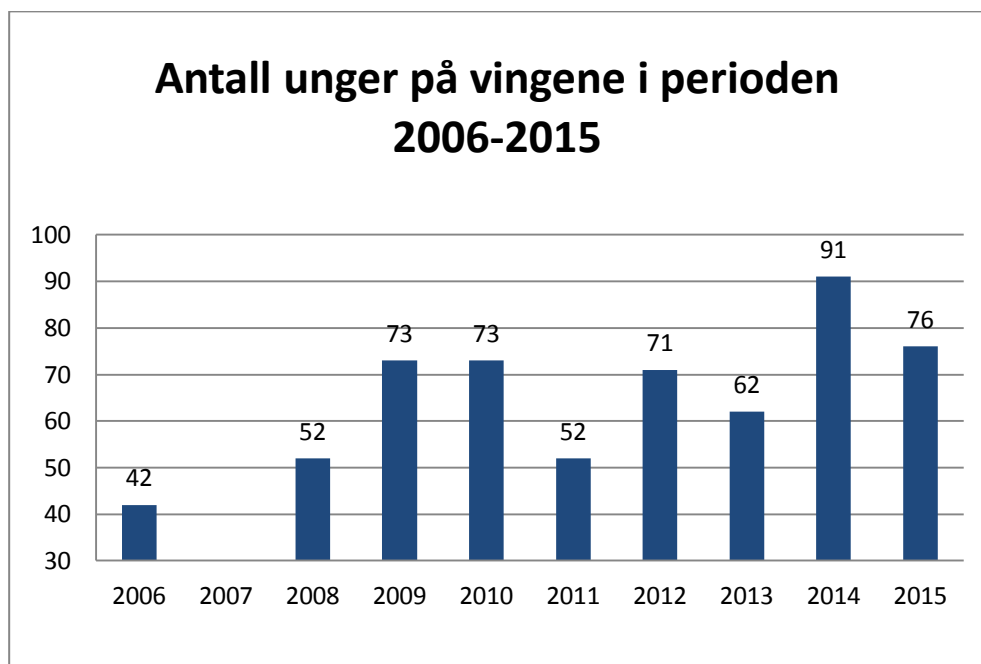
65 % mot fjorårets 79 % var en markant nedgang, men årsaken var ganske iøynefallende. Etter egglegging i slutten av april ble mai en uvanlig kald og nedbørsrik måned. Statistikk fra [YR](#) viser at nedbøren i Drammen ble målt til 234 % av normalen og i tillegg lå temperaturen 1,4 grader lavere enn normalt. En rekke hekkeforsøk ble brått avsluttet og da i hovedsak i forbindelse med store nedbørmengder. Når reirskål og egg ligger i vann, har den rugende fuglen ingen mulighet for å opprettholde nødvendig varme i eggene.

Det vil spesielt være unge og uerfarne fugler som utsettes for slike hendelser. Vandrefalk bygger ikke noe reir, men vil i de fleste tilfeller kun krafse opp en reirgrop i underlaget. Mer erfarne fugler vil i de fleste tilfeller legge reiret sitt bedre beskyttet som under et godt overheng eller inne i ei hule i fjellveggen.

Figur 4 viser med stor tydelighet at vandrefalken er en ganske utsatt art med relativt store variasjoner i artens hekkesuksess fra år til år. Stort frafall et enkelt år skyldes i hovedsak store nedbørmengder og tilhørende lave temperaturer.

ii. Ungeproduksjon

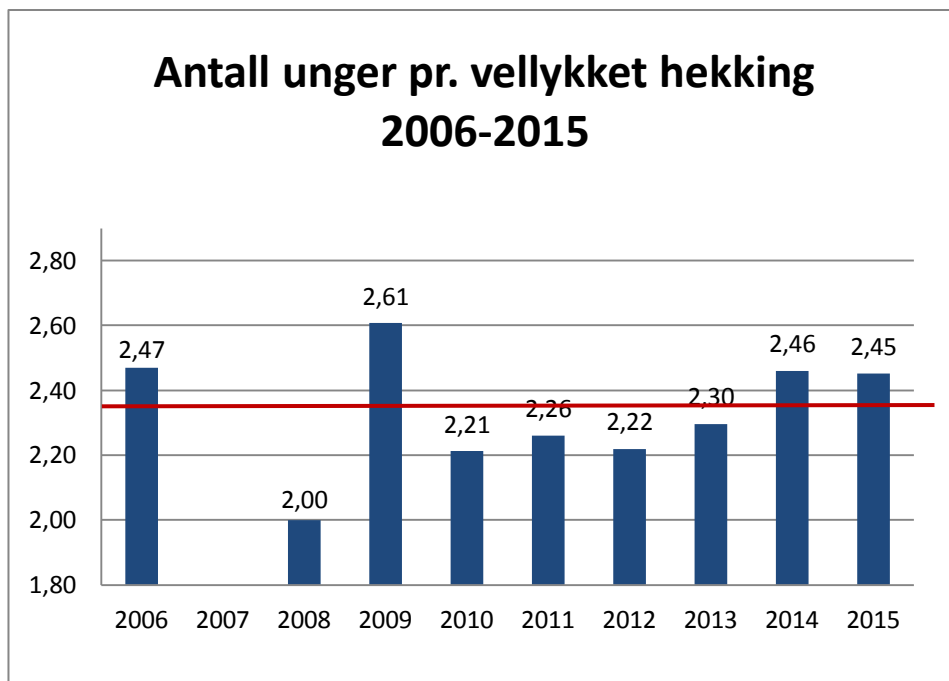
Etter at det i 2014 hadde kommet rekordhøye 91 unger på vingene, medførte det store frafallet i mai at det dette året bare kom 76 unger på vingene (*Figur 5*). Selv om dette var en klar reduksjon fra året før, var antallet likevel den nest høyeste ungeproduksjonen som man kjenner til etter artens reetablering i fylket.

Figur 5. Antall flyvedyktige unger av vandrefalk i Buskerud i perioden 2006-2015.

Årets ungeproduksjon må i forhold til populasjonsstørrelsen betegnes å være som i et normalår. Ser en bort fra frafall av mange egg/unger i mai, ble antall unger i de kullene som klarte seg faktisk bedre enn snittet de siste årene (*Figur 6*).

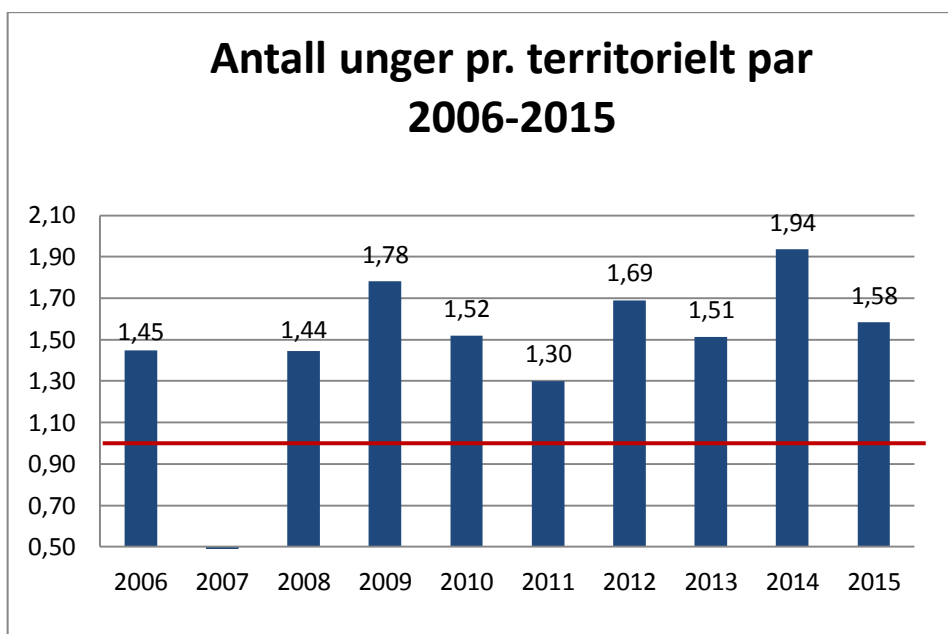
Næringstilgangen for vandrefalk er selvfølgelig en faktor av betydning når det gjelder ungeproduksjon, men ikke på langt nær så avgjørende som f.eks. for våker og ørner. Artens hekkestrategi hvor de begynner å ruge på eggene først etter at ca. de tre første eggene er lagt, indikerer at matmangel sjeldent er av avgjørende betydning. Størrelsesforskjellen på ungene i slike kull er da på langt nær så stor som hos de artene hvor de minste ungene ved næringssvikt kan bli spist opp av større søsken.

Figur 6

Antall unger av vandrefalk i Buskerud produsert pr. vellykket hekking i perioden 2006-2015. Rød linje viser snittet (2,36) i perioden 2000-2014.

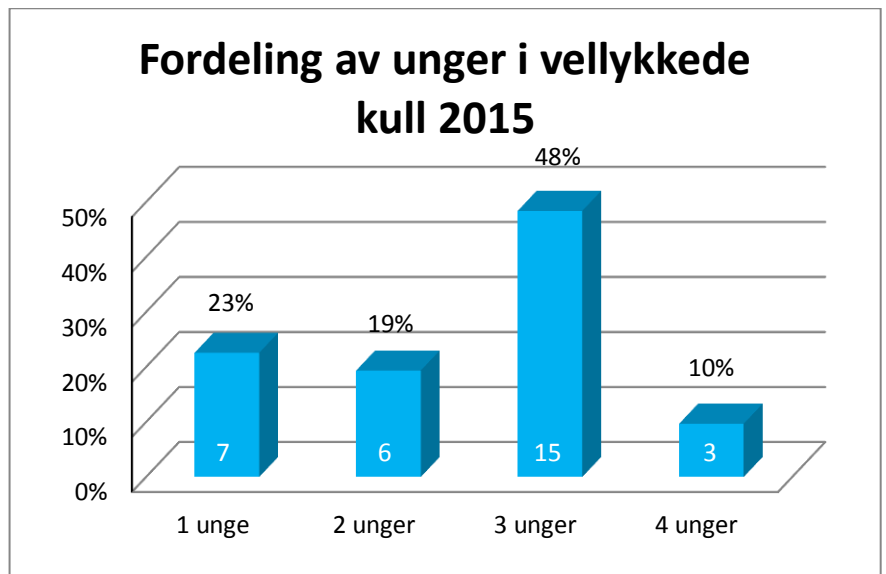
En riktigere måte å vurdere bestandens sunnhetstilstand på, er å se på antall unger produsert i snitt av de territorielle parene. Reell nedgang i en bestand skjer ikke før snittet er nede i 0,8 og da over en lengre tidsperiode (Ratcliff 1993).

Figur 7

Antall unger pr. territorielt par av vandrefalk i Buskerud i perioden 2006-15. Rød strek markerer faregrensen (1,0) brukt av nordamerikanske overvåkningsprogram av arten (U.S. Fish and Wildlife Service 2003).

Snittet for de hekkende vandrefalkene ligger godt over denne verdien for Buskerud og er forhåpentligvis en god indikator på at innavl, miljøgifter og etterstrebelse på nåværende tidspunkt ikke er av avgjørende betydning for arten.

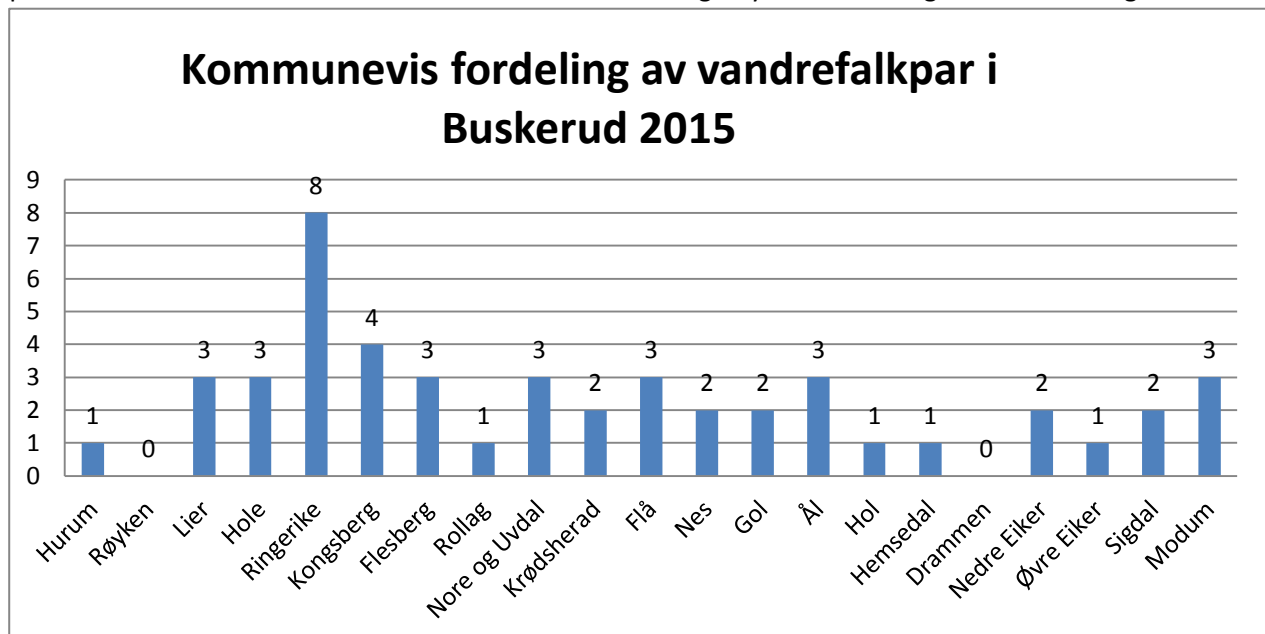
Figur 8

Fordeling av kullstørrelse hos vandrefalk i vellykkede kull i Buskerud i 2015.

Det var i 2015 en litt avvikende fordelingen av antall unger i kullene. I perioden 2008-2014 var det et snitt på 36 % som hadde to unger i kullet mens det i år bare var 19 % (Figur 8). I den samme perioden var det 31 % av kullene som hadde tre unger, men i år var dette hele 48 %. Det er i utgangspunktet relativt få par det statistisk er snakk om, men det høye antall med tre unger er likevel hovedårsaken til at snittet pr. vellykket hekking er over snittet for perioden 2000-2014 (Figur 6).

c. Spredning og lokale variasjoner i Buskerud

Igjen viser den kommunevise fordelingen (Figur 9) at hekkeforekomsten er forbausende jamt fordelt over hele fylket. Unntaket er Ringerike kommune som skiller seg klart ut med den største forekomsten med åtte par. Ellers er det fremdeles bare kommunene Drammen og Røyken som mangler hekkende fugler.

Figur 9 Kommunevis fordeling av de 48 vandrefalkparene i Buskerud i 2015.

Det har de siste årene vært en markant forskjell når det gjelder hekkesuksess i de nordlige og sydlige deler av fylket. Definisjonen av den nordlige regionen omfatter i denne sammenhengen Hallingdal fra nordenden av Krøderen og opp til Hemsedal, videre vestover mot Geilo og så syddover mot Numedal til Veggli. Det sydlige området består da av de resterende områder av fylket.

I 2013 var det i nordfylket en elendig ungeproduksjon med kun åtte unger (0,73 unger pr. territorielt par), mens det 2014 var en svært god produksjon med hele 30 unger (2,0 unger pr. territorielt par). Sørfylket viste ikke en tilsvarende stor variasjon (*Tabell 1*).

Ser en på de tilsvarende tallene for hekkesesongen 2015, finner man dette året ingen regionale forskjeller i fylket. Det er likevel ganske påfallende at årlig variasjon i ungeproduksjonen er større i nord enn i artens mer optimale utbredelsesområde i sør.

	Nordfylket			Sørfylket		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Antall par	11	15	14	30	32	33
Enslige fugler	1			1	2	
1.årig fugl i parene				1		
Antall unger på vingene	8	30	22	54	61	51
Unger pr. territorielt par	0,73	2,00	1,57	1,80	1,91	1,55

Tabell 1

En sammenlikning mellom variasjon av antall par og ungeproduksjon i årene 2013-15 for nordlige og sydlige områder av Buskerud.

6. Takk

Jeg vil få takke Roald Bjørnstad, Bent Fjeldheim, Vegard Finset Fjeldheim, Jon Atle Georgsen, Christer Gustafsson, Emilie Husvik, Audun Jahren, Thor Erik Jelstad, Kenneth Larsen, Martin Lindal og Jan Wessel-Berg for bidrag med observasjoner og tips.

En takk også til Thor Østbye for å ha stilt bilder til disposisjon.

Jeg vil også takke for prosjektmidler gitt fra Fylkesmannen i Buskerud.

En ekstra takk til Thor Erik Jelstad og Per Øystein Klunderud for å ha tatt seg tid til å lese gjennom rapporten og for å ha gitt konstruktive tilbakespill.

Litteraturliste:

Gunnarsen, T. 2010. *Vandrefalk i Buskerud 2009*. Utbredelse og hekkestatus. Rapport fra Naturvernforbundet i Buskerud, 15 pp., *Buskskvetten* 26.

<http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2010/Vandrefalk%20i%20Buskerud%202009.pdf>

Gunnarsen, T. 2015. *Vandrefalk i Buskerud 2014*. Utbredelse og hekkestatus. Rapport fra Naturvernforbundet i Buskerud, 17 pp, *Buskskvetten* 31.

<http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2015/Vandrefalk-i-Buskerud-2014.pdf>

Heggøy, O. & Øien, I. J. (2014) Conservation status of birds of prey and owls in Norway.
NOF/BirdLife Norway - Report 1-2014. 129 pp.
http://www.birdlife.no/prosjekter/rapporter/2014_01_NOF.pdf

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge
<http://beta.artsdatabanken.no/File/2308/Norsk%20rødliste%20for%20arter2015>

Ratcliffe, D. 1993. The Peregrine Falcon. 2:nd edition. T & AD Poyser. London

U. S. Fish and Wildlife Service. 2003. Monitoring Plan for the American Peregrine Falcon, A Species Recovered Under the Endangered Species Act. U. S. Fish and Wildlife Service, Divisions of Endangered Species and Migratory Birds and State Programs, Pacific Region, Portland, OR 55 s

Årsmelding 2015

Hekkende vannrikse på Linnestranda. Årets fuglebilde i Buskerud. Foto: Jan-Erik Nyhuus.

**Norsk Ornitologisk Forening
avd. Buskerud**

1. Tillitsvalgte etter årsmøtet 2015

På valg

Leder/kasserer:	Anne Sørensen	2016
Styremedlem og naturvernkontakt:	Merete Wiken Dees	2017
Styremedlem og LRSK:	Steinar Stueflotten	2018
Styremedlem:	Martin Lindal	2018
Styremedlem:	Audun Jahren	2016
Revisor:	Per Øystein Klunderud	2016

Utnevnte grupper og ansvarspersoner:

Web-ansvarlig: Jens Erik Nygård
LRSK består av: Steinar Stueflotten (sekretær), Anders Hals,
Torgrim Breiehagen og Frode Norang Bye.

2. Styremøter

Det har vært avholdt et styremøte i perioden (05.11.15). NOF avd. Buskerud hadde 400 medlemmer pr.31.12.15.

3. Bidrag fra LRSK til NOF avd. Buskeruds årsmelding for 2015

LRSK har i 2015 bestått av: Steinar Stueflotten (sekretær), Torgrim Breiehagen, Frode N. Bye og Anders Hals. Komiteen har ferdigbehandlet 63 saker (39 funn) av sjeldne arter som krever beskrivelse og godkjenning av LRSK. Dette er 40 % færre enn i rekordåret 2014. 9 saker fra 2015 var fortsatt under saksbehandling i februar 2016. I tillegg er 1 funn av silkehegre (6 saker) oversendt NSKF for behandling og godkjenning. Dette funnet, som er godt fotodokumentert, var ikke ferdigbehandlet av NSKF per februar 2016. LRSK har underkjent 3 saker fordi de ikke med sikkerhet beskriver den arten som er rapportert, noe som utgjør 5 % av alle ferdighandlede sjeldnetingssaker i 2015. Totalt ble det registrert 102 sjeldne artsfunn pluss to hybrider (kanadagås x grågås og toppand x bergand). Dette er 15 % færre artsfunn enn i 2014. Av spesielt sjeldne arter kan nevnes: tundragås (Lier, Ringerike), amerikakrikkand (Hol, Sigdal), grålire (Hurum), toppskarv (Hurum), silkehegre (Ål), egretthegre (Lier), steppenhauk (Drammen), polarsnipe (Ringerike), sandløper (Lier), dvergmåke (Hurum), grønlandsmåke (Drammen, Hole, Lier), teist (Hurum), hærflue (Lier, Røyken, Ål), isflue (Hurum, Lier), svarttrøstjert (Hemsedal, Kongsberg), svartstrupe (Øvre Eiker), busksanger (Øvre Eiker), gulbrynsanger (Hemsedal, Lier), svartkråke (Nedre Eiker) og hortulan (Ringerike). Totalt ble det registrert 1436 observasjoner av sjeldne arter på Artsobservasjoner, noe som er 3 % flere enn i 2014. Totalt har 378 personer registrert 60 013 observasjoner av 224 arter i Buskerud i 2015. Dette er 8 færre arter enn i 2014, men ellers er rapporteringsomfanget tilnærmet likt med året før.

LRSK har i løpet av året brukt en god del tid på å gjøre seg kjent med den nye LRSK-saksbehandlermodulen i nye Artsobservasjoner.

LRSK har publisert følgende to artikler i Buskskvetten 2015:

- LRSKs årsrapport «Sjeldne fugler i Buskerud 2014»
- «Dykkender i Buskerud» med bl.a. oppdatert status for årets fugl havelle.

Buskskvetten kom i 2015 ut med 157 sider som er 21 sider mer enn i 2014. Følgende artikler om fuglelivet i Buskerud er publisert i Buskskvetten årgang 31 (<http://www.nofbuskerud.net/buskskvetten.html>):

- Breiehagen, T. og Furuseth, P. 2015. Horndykker i Buskerud 2014. Buskskvetten 31, 12 s.
- Furuseth, L.E. and Furuseth, P. 2015. Jaktfalk i Buskerud. Rapport fra kartleggingsarbeid i 2014. Buskskvetten 31, 17 s.
- Furuseth, L.E. and Furuseth, P. 2015. Fjellvåk - hekkeresultater fra 2014 sammenstilt med data fra 1992 og 1994 i tre utvalgte kommuner i Buskerud. Buskskvetten 31, 11 s.
- Gunnarsen, T. 2015. Vandrefalk i Buskerud 2014. Buskskvetten 31, 17 s.
- Hals, A. og Stueflotten, S. 2015. Fugler i Øvre Eiker 2014. Buskskvetten 31, 37 s.
- Nygård, J.E. 2015. Fuglelivet i Linnestranda naturreservat. Rapport 2014. Buskskvetten 31, 14 s.
- Stueflotten, S. 2015. Sjeldne fugler i Buskerud 2014. Buskskvetten 31, 37 s.
- Stueflotten, S. 2015. Dykkender i Buskerud. Buskskvetten 31, 12 s.

4. Aktiviteter 2015

4.1. Årets fuglebilde i Buskerud - Bilder som registreres på Artsobersvasjoner som er tatt i Buskerud blir bedømt og premiert. Årets bilde ble tildelt Jan-Erik Nyhuus. Premie på kr. 500,- i gavekort fra Natur og Fritid er sendt.

4.2 Referat fra dialogmøte mellom NOF avd. Buskerud og NOFs sekretariat

Dato: 3. februar 2015.

Sted: Drammen, Buskerud

Deltakere: Fra NOF avd. Buskerud: Anne Sørensen (leder), Terje Bakken (Øvre Eiker lokallag), Merete Wiken Dees (naturvernkontakt), Audun Jahren (Øvre Eiker lokallag) og Torger Ugstad (Drammen og omegn lokallag). Fra NOF-sentralt: Kjetil Aa. Solbakken (generalsekretær NOF) og Morten Ree (organisasjonskonsulent NOF).

Årsmøte

NOF avd. Buskerud har gjennomført årsmøter årlig. Møtet arrangeres på en ettermiddag, og er et rent årsmøte uten annet program. Åtte personer deltok i 2014. I 2015 ble årsmøtet avholdt 19. mars.

Styre og verv

Fylkesavdelingens styre består av fire personer. Hadde i løpet av 2014 ett styremøte utenom årsmøtet. Flere nye personer har kommet inn i styret de siste årene.

Avdelingen har ikke valgkomité, og sittende fylkesstyre kan utpeke folk til styret.

Styrene i lokallagene kan velge inn fra 1-3 medlemmer. Det kan vurderes å øke antallet styremedlemmer for å øke kapasiteten i styret på ulike felter. Avdelingens vedtekter gir rom for i alt 3-8 personer i styret. Det nettbaserte tidsskriftet,

Buskskvetten, har egen redaktør. LRSK består av fire personer.

Vedtekter

Vedtektene for NOF avd. Buskerud er under justering i forhold til endringer gjort i NOF-sentralts vedtekter, og blir endret på kommende årsmøte. Det bør vurderes å innføre et punkt i vedtektene om at avdelingen skal ha valgkomité. Det er nødvendig at vedtektene fortløpende oppdateres med nødvendige endringer, og deretter sendes inn for godkjenning av NOFs sentralstyre. Vedtektene må også være tilgjengelige på fylkesavdelingens nettside.

Årsmelding

Det er laget årsmelding hvert år til årsmøtet. Det anbefales at lokallagenes årsmeldinger, også inkluderes i fylkesavdelingens årsmelding.

Medlemsliste

Avdelingen hadde 420 medlemmer pr. 21.01.2015. 417 av disse har fylkestilhørighet i Buskerud. Disse 417 er fordelt på 39 % kvinner og 61 % menn. Juniormedlemmer utgjør 2 %. Medlemmene er fordelt på følgende lokallag: Drammen og omegn (36) og Øvre Eiker. 280 medlemmer står uten lokallagstilknytning. Mange av disse sogner imidlertid naturlig til aktive lokallag, og det bør gjøres en gjennomgang for å knytte mange av disse opp lokallagene i medlemslisten. De inaktive lokallagene Geilo og Hemsedal har ikke medlemmer knyttet til seg i medlemslisten. Det samme gjelder det *ikke formelt opprettede*, men likevel aktive Hole og Ringerike lokallag. Det er ønskelig at alle fylkesavdelingene tar en jevnlig gjennomgang av medlemslisten. Det er viktig å jobbe aktivt for å innhente e- postadresser og annen kontaktinformasjon på medlemmene, som gir økt mulighet til å gi informasjon. Det er nødvendig at lokallagenes egne e-postlister legges inn i den felles medlemsdatabasen for NOF avd. Buskerud, og man deretter alltid sender ut e-post basert på denne felles oppdaterte listen. Det er ellers en fare for at medlemmer ikke får nødvendig informasjon.

Tidsskrift

Tidsskriftet *Buskskvetten* er nettbasert og har adresse:

<http://www.nofbuskerud.net/buskskvetten.html>

Tilgangen på stoff har vært god og variert, og inneholder mye faglig interessant og viktig stoff. Tidsskriftet utgjøres av en rekke separate artikler eller rapporter i pdf-format. Det anbefales sterkt å justere layout på tidsskriftet, slik at det klart fremgår på hver side i pdf-filene at de kommer fra et webtidsskrift knyttet til NOF avd. Buskerud. Dette fremgår ikke på noen måte av pdf-dokumentene i dag. En fast toppstekst på alle sider i *Buskskvetten* med sidetall, årstall, volum og påskriften «Tidsskrift utgitt av Norsk Ornitologisk Forening avd. Buskerud» eller liknende vil være nødvendig for å ivareta dette behovet.

Økonomi

Avdelingen hadde et underskudd på kr. 10.000 i 2014. Beholdningen pr. 31.12.2014 var kr. 45.369. Avdelingen anser at de har god økonomi.

Lokallag

Fylket har formelt fire lokallag, av disse er NOF. Drammen og omegn og Øvre Eiker er aktive, mens Geilo og Hemsedal er inaktive. I tillegg har Hole og Ringerike lokallag hatt aktivitet i over 10 år med et interimsstyre. Dette lokallaget er likevel ikke formelt stiftet, og regnes ikke med blant NOFs formelt eksisterende lokallag. Situasjonen for Geilo og Hemsedal lokallag må avklares. Lokallagene må enten revitaliseres eller avsluttes formelt. For Hole og Ringerike lokallag anbefaler NOF-sekretariatet at dette kan formaliseres på et stiftelsesmøte, og at det kan bli et ordinært lokallag av NOF. Drammen og omegn lokallag har den senere tid ikke hatt noen leder. Dette må komme på plass.

LRSK

Komitéen har i lang tid fungert svært bra. Årsrapporter utgis regelmessig og Artsobservasjoner følges opp svært bra. Årsrapporten for 2013 ble publisert i *Buskskvetten* i 2014.

Naturvernarbeid

Har svart på en rekke høringer fra Fylkesmannen og kommunen. Har meldt fra om forurensningssak vedrørende oljeutslipp i Hokksund. Meldt fra om kantsonehogst langs Lierelva.

Underskrevet tilslutningserklæring med FNF, med Merete Dees som NOFs naturvernkontakt. Deltatt som observatør på årsmøte til Naturvernforbundet. Legger ut naturvernsaker på facebook siden «Fugler i Buskerud». Fylkesavdelingen har i utgangspunktet ansvaret for naturvernarbeid i egen region. I saker av nasjonal karakter (som sendes Miljødirektoratet eller departementer etc.) er det ønskelig at fylkesavdelingen utformer brevutkast som deretter sendes av NOFs sekretariat og signeres av NOFs generalsekretær. Det er imidlertid kapasitetsutfordringer også i sentralløddet på slikt arbeid. Det er viktig å være oppmerksom på høringssaker og inngrepssaker som angår de viktigste fugleområdene i fylket. Viktig å følge med på kommunenes rullerende arealplaner.

Nettside/Sosiale media

NOF avd. Buskerud benytter NOFs felles nettsideløsning på birdlife.no der 23 nettsaker ble publisert i 2014. Avdelingen benytter også aktivitetskalender knyttet til denne siden. I tillegg har avdelingen en separat nettside <http://www.nofbuskerud.net/> med mye innhold. Øvre Eiker lokallag og Drammen og omegn lokallag har egne nettsider. <http://nofeiker.blogspot.no/> og <http://www.nattravn.info/>. En internettsider med arkivmateriale på <http://www.nof-eiker.org/> som var linket opp fra nettsiden til NOF Øvre Eiker lokallag har blitt borte fra internett, og avdelingen har mistet kontakten med den som administrerte denne siden. Dette er svært problematisk. Avdelingen deler mange av nyhetssakene og info om aktiviteter på facebookgruppen *Fugler i Buskerud*.

Medlemstilbud

Fylkesavdelingen hadde i 2014 to arrangement foruten årsmøtet. Det meste av turer, møter og andre aktiviteter foregår i lokallagene med hovedvekt på Øvre Eiker og Drammen lokallag. Tidsskriftet er nettbasert og tilgjengelig for alle.

Utadrettet virksomhet

Arrangementer i 2014 var: Stand på Fuglenes Dag og Fiskumsdagene og Fugletårn-konkurranse i forbindelse med EuroBirdwatch. Det er generelt viktig å synliggjøre NOF i felles arrangement med andre organisasjoner.

Enhetlig NOF

Ny kontingentstruktur har fungert godt, men krever en del innsats i forhold til å favne om alle de nye medlemmer som kom fra sentralt hold. Men på sikt blir dette bra.

Annet

Det er til dels et utydelig skille mellom NOFs og Naturvernforbundets aktivitet i Buskerud, og en del typisk NOF aktivitet som rovfuglarbeid utføres av Naturvernforbundet. Det er generelt ønskelig at typisk NOF arbeid organiseres under NOF avd. Buskerud hvis mulig.

Oppfølgingspunkter

NOF avd. Buskerud:

- Fordele medlemmer på lokallag.
- Avklare status for Geilo og Hemsedal lokallag.
- Formalisere Hole og Ringerike lokallag.
- Går gjennom medlemslisten og hente inn manglende info, og deretter bruke medlemsdatabasen fremfor separate medlemslister.
- Videreutvikle foreningens naturvernarbeid i fylket.
- Det må velges eller konstitueres en leder for Drammen og omegn lokallag.

NOF-sentralt:

- Gi mulighet for valg av lokallag ved innmelding • Ønsker telt til bruk på stand.

Trondheim / Drammen, 15.10. - 2015
Morten Ree Organisasjonskonsulent NOF
Anne Sørensen
Leder, NOF avd. Buskerud

4.3 Årsmøtet NOF avd. Buskerud 19.03.15

Se eget vedlegg.

4.4 Årsmøtet NOF sentralt Tønsberg 24.04.15

NOF avd. Buskerud sendte en delegat - Anne Sørensen som ble valgt til styremedlem i NOF for ett år, da Tine Marie Hagelin ønsket å fratre ett år tidligere.

4.5 Fuglenes dag 31.05.15

Det ble arrangert tårndag på Linnestranda med Drammen og omegn lokallag v/ Bjørn W. Penk. I Øvre Eiker ble det en rusletur ved Darbuelva m/Bjørn Tore Bollerud og tårntur ved Fiskumvannet m/Audun Jahren.

4.6 Friluftlivets år 2015

Arrangement på Gilhusodden den 28.06.15 Jens Erik, Peter (bildet), Jan-Erik og Bent representerte NOF på arrangement i forbindelse med Friluftslivets år på Gilhusodden (se nedenfor). Et 50-talls besøkende fikk stifte bekjentskap med NOF og fuglelivet på Linnestranda. Litt mye vind gav noen utfordringer, men vi gjennomførte fuglesafari for barnefamilier. Barn og voksne løste oppgaver og koste seg. Vinnerene ble belønnet med fuglebøker i premie. Besøket på fugletårnet var dessverre dårlig, det litt vanskelige været får få skylda for det.

4.7 "Ren Drammensfjord 2015"

2015 er et merkeår for miljøprosjektet «Ren Drammensfjord 2015». I tillegg har Miljødirektoratet valgt 2015 til friluftslivets år. Miljøprosjektet «Ren Drammensfjord 2015» ønsket å sette fokus på alt det gode frivillige arbeidet som er gjort i den etter hvert langvarige prosessen for en renere fjord.

«Ren Drammensfjord 2015» hadde en idedugnad sammen med Drammens Sportsfiskere og Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) den 01.08.15. Ønsket var å invitere ulike organisasjoner til en felles dag på torget hvor vi prøver å være litt synlige med fokus på livet i fjorden og hvordan fjorden kan brukes til friluftsliv. Noen ideer: å ha flere akvarier som viser livet i fjorden, stands med de ulike organisasjonene, og langbord med et måltid med mat fra fjorden.

«Kystens dag» i juni 2015 ble dessverre avlyst i samråd med Fylkesmannen i Buskerud grunnet for kort frist til å søke om midler og for arrangering. Dette blir muligens videreført i 2016.

4.8 Kom deg ut dagen 2015

NOF avd. Buskeruds naturvernkontakt, Merete Wiken Dees m/Anne Sørensen holdt en stand med fuglequiz for barn på Kom-deg-ut dagen den 06.09.15, i regi av Friluftslivets år 2015. (Forum for natur og Fritid.) Merete og Anne overnattet også ute i forbindelse med Natt i Naturen som Friluftslivets år 2015 arrangerte. Dette var et samarbeid bl.a. med Den norske Turistforeningen. Mange politikere var invitert og NOF kom med innspill hvor viktig det er å ta vare på natur og artsmangfold.

4.9 EuroBirdwatch 2015

Steinar Stueflotten og Jens Erik Nygård sto for lokalitetskonkurransen den 04.10.15 fra kl. 09.00-12.00, mellom fugletårn og innmeldte observasjonsplasser i fylket. Dette var 10. året det har vært tårnkonkurransen. Plasseringene ble som følger:

1. Averøya	43 arter	534 ind.
2. Fiskumvannet	40 arter	231 ind.
3. Linnestranda	38 arter	563 ind.

Totalt 64 arter og 1328 ind. på de tre lokalitetene til sammen jamført 73 arter og 1647 ind. i 2014. Dette er 12 % færre arter og 19 % færre individer enn i fjor. Minst tilbakegang hadde Averøya. På Fiskumvannet ble antall individer mer enn halvert i forhold til 2014. Når det gjelder antall deltagere derimot, satte Fiskumvannet ny rekord med 10 personer, mens det bare var 2 på Linnestranda og en som i fjor på Averøya. Totalt 13 deltagere mot 11 i fjor.

Fem arter hadde mer enn 100 ind med ringdue (120), gråtrost (117) og grønnsisik (107) på topp. I 2014 var et seks arter som hadde over 100 ind. på de tre lokalitetene samlet, da med grågås, brunnakke og ringdue på topp. Av godbiter denne gangen kan følgende nevnes: hvitkinngås (Linnestranda), dvergdykker, sivhøne, jordugle, varsler (Fiskumvannet), dvergfalk og vintererle (Averøya).

4.10 Temakveld - Forum for Natur og Friluftsliv Buskerud

Martin Lindal stilte opp som representant for NOF avd. Buskerud den 18.11.15 og temaet for kvelden var sykling og friluftsliv. Det vil komme en oppfølging av dette i 2016 da det ofte er konflikter mellom sykling og friluftsliv.

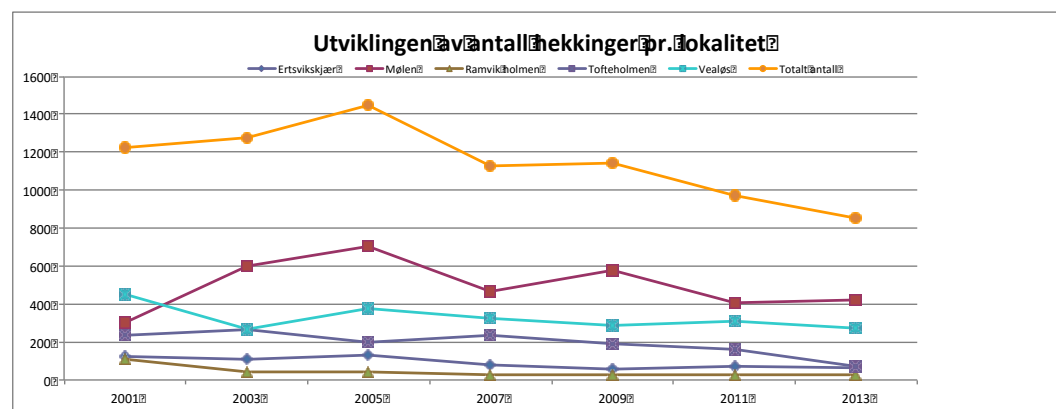
4.11 NOF avd. Buskerud på Facebook

Naturvernkontakt Merete W. Dees opprettet en facebookside som heter Norsk Ornitologisk Forening avd. Buskerud den 01.12.15. Den har 222 medlemmer pr. dd. og vil hovedsaklig legge ut informasjon om det som skjer i fylket og fra lokallag. Det er også reklamert for siden.

5. Prosjekter i NOF avd. Buskerud

Det ble gjennomført sjøfugltelling ved Tonny Andersen i 2015. Rapporten vil bli ferdigstilt i løpet av vinter 2015/2016 i samråd med Fylkesmannen i Buskerud. Det er overført midler fra Fylkesmannen i Buskerud til NOF avd. Buskerud som blir overført Andersen ved innlevering av rapport og regnskap.

År	Lokalitet						Totalt antall
	Saltskjær	Ertsvikskjær	Mølen	Ramvik holmen	Tofteholmen	Vealøs	
2001		124	301	110	237	452	1224
2003		109	598	39	265	268	1279
2005		130	703	39	201	377	1450
2007		79	466	27	232	324	1128
2009		57	576	29	193	287	1142
2011		72	406	25	159	309	971
2013	121	63	421	26	72	270	852
2015	127	76	436	22	68	198	800
Gjennomsnitt Hekkinger pr. lokalitet		89	488	40	178	311	
Totalt antall hekkinger i Breiangen							8846

6. Bokverket "Fuglelivet i Øvre Eiker"

Arbeidet med boka "Fuglelivet i Øvre Eiker" startet opp i september 2007, og den ble presentert 15. november 2009. Steinar Stueflotten fra NOF Øvre Eiker lokallag / NOF Buskerud var redaktør, mens fylkessekretær i NiB var prosjektansvarlig. Boka ble utgitt av Norsk Ornitologisk Forening, Øvre Eiker lokallag, i samarbeid med NOF avd. Buskerud og Naturvernforbundet i Buskerud på Forlaget Tom & Tom.

I 2015 ble det solgt 3 bøker á 400 kr. Det er lagt til 1 500 kr i rentemidler. Av utgifter ble det brukt 1 800 kr til å kjøpe tilbake 9 bøker fra Natur og Fritid. Det ble også brukt 778 kr til gjennomføring av møte om bruk av midlene. Årets resultat ble en netto økning av kapitalen på 122 kr, og innestående bokført overskudd fra prosjektet 31.12.15 er kr 216 650. Det er 20 bøker igjen på lager hos NiB.

19. februar ble det avholdt et møte med 2 representanter fra hver av de deltakende organisasjonene. Temaet var framtidig bruk og forvaltning av midlene fra prosjektet. Det ble utarbeidet et forslag til vedtekter, som etter videre innspill og behandling, ble

vedtatt av styringsgruppa 27.03.15. Det sentrale punktet i vedtektene er enigheten om at overskuddet fra prosjektet (midlene) forvaltes som én pott, med deltakelse av 3 likeverdige parter.

7. Regnskap

Se eget vedlegg.

Kommentarer til Årsregnskap 2015:

- NOF avd. Buskerud har innestående kr. 72.176,- fra bokprosjektet "Fuglelivet i Øvre Eiker". Se egne vedtekter.
- Det er også innbetalt kr. 5000,- fra Fylkesmannen i Buskerud til sjøuglovervåking i 2013 som ennå ikke er utbetalt til Tonny Andersen. Det vil antagelig bli gjort i løpet av 2016.

BUDSJETT 2016

NOF avd. Buskerud

Konto	Regnskap 2015	Budsjett 2016
Inntekter:		
Inntekter kontingent	33300	33300
Kreditrente	15	15
Utgifter:		
Utbet. Kont. Drm. 20%	-6485	-6485
Utbet. Kont. Ø.E. 40%	-12970	-12970
Gavekort årets bilde	-500	-500
Årsmøte NOF 1 stk. Deltaker	0	-2500
Kontormateriell	-565	-150
Deltaker kurs		-5000
Fuglemøte Tyrifjorden 2015	0	-5000
Div. Utgifter	-509	-560
Bankgebyr	-134,5	-150
SUM	12151,5	0

JAKTFALK I BUSKERUD

Rapport fra kartleggingsarbeid i 2015

Lars Egil Furuseth og Per Furuseth

Februar 2016

 **NATURVERNFORBUNDET
I BUSKERUD**

SAMMENDRAG

Rapporten presenterer resultatet fra kartlegging av jaktfalk (*Falco rusticolus*) i Buskerud i 2015. Et prosjekt som har pågått siden 2008 i regi av Rovfuglgruppa i Naturvernforbundet i Buskerud. Forfatterne av denne rapporten har stått for det meste av feltarbeidet.

Av de 18 kjente lokalitetene ble 16 kontrollert. Ni var okkuperte (56,3 %), og seks gikk til hekking (37,5 %). Av de seks som gikk til hekking mislykkes to. Fire hekkinger ble vellykket og her ble det til sammen produsert minst sju unger. Det gir et gjennomsnitt pr. vellykkede hekking på minst 1,75 unger. Videre ga dette en middelv verdi på 0,77 unger pr. okkuperte revir og 0,44 unger pr. kontrollerte revir. Sett hele prosjektperioden under ett, ble 2015 det dårligste året med tanke på ungeproduksjon. Men antall okkuperte revir holder seg fortsatt oppe på et jevnt nivå gjennom hele prosjektperioden.

Generelt dårlige værforhold i store deler av hekketiden og lav bestand av lirype (*Lagopus lagopus*) og fjellrype (*Lagopus mutus*) kan være en vesentlig årsak til årets dårlige reproduksjon.

Prosjektet ble støttet med kr 20 000,- fra Fylkesmannen i Buskerud.

Samtlige fotografier er tatt av forfatterne om ikke annet er nevnt.

Forsidebilde: Jaktfalk i Hol kommune, august 2015. Foto; Tom Furuseth

Lars Egil Furuseth,

Vikavegen 16, 3588 Dagali e-post: furufugl@online.no tlf. m 992 91 477

Per Furuseth,

Hovsvegen 154,
3577 Hovet e-post: p-furuse@online.no tlf. m 992 61 638

Rapporten er utarbeidet for Fylkesmannen i Buskerud av:

Naturvernforbundet i Buskerud (NiB)

Åssideveien 525, 3322 Fiskum

Fylkessekretær Per Ø. Klunderud

Tlf. 32 75 05 04, e-post: pedrokl@online.no

www.naturvernforbundet.no/buskerud/

FORORD

Etter sjuende året med «intensiv» kartlegging og snart 30 år siden første bekjentskap med jaktfalkhekking er det åpenbart at vi har tilegnet oss kunnskaper om artens biologi. Det kommer tydelig frem ved lesning av eldre feltnotater og våre datidens tanker rundt disse observasjonene. Med denne erfaringen i bunn mener vi at vi i dag har gode kunnskaper om arten. Men fortsatt føler vi at jaktfalken bærer på mange hemmeligheter og etter hver hekkesesong har vi lært noe nytt.

Å drive et slikt årlig prosjekt hvor en viktig faktor er kontinuitet, kan være krevende. Dette kommer spesielt frem når arbeidet skal drives på ideell basis med begrenset fritid og uforutsette vær- og føreforhold. Men vår nærhet til mange lokaliteter, og en viss frihet til raskt å ta fri fra det ordinære yrkeslivet er store fordeler. Det er ikke alltid like fornuftig å avsette et visst antall dager til feltarbeid en til to måneder frem i tiden. Vær- og føre kan bidra til at hele planen blir spolert. En lang tur til fjells med tanke på å avsløre jaktfalkens hemmeligheter ved hekkeplassen, kan raskt bli ødelagt av overraskende nedbør, tåke eller sterk vind.

Selv om det meste av feltarbeidet er gjort av oss, ble det rapportert inn meldinger og tips om jaktfalk fra enkeltpersoner gjennom hele året. Dette setter vi stor pris på og takker samtlige for dette. Olafur Nielsen, Kenneth Johansen og Arve Østlyngen takkes for sine rausheter med kunnskaper om jaktfalken og ikke minst entusiasme og gjestfrihet rundt de tverrnasjonale «jaktfalktreffene» på Island og i Alta. En enorm inspirasjonskilde! I tillegg vil vi takke Agnar Målsnes for sitt utrettelige kartleggingsarbeid med jaktfalken i Hordaland. Vi har stor glede av kontakten med ham, ikke minst hva gjelder lokalitetene langs vår felles fylkesgrense. Fylkesmannen i Buskerud ved miljøvernavdelingen takkes for økonomisk støtte.

1. INNHOLD

SAMMENDRAG.....	2
FORORD	3
1. INNHOLD.....	3
2. INNLEDNING.....	4
3. OMRÅDEBESKRIVELSE.....	5
4. METODIKK.....	6
4.1. Standardisert kartlegging.....	7
5. BESTAND OG BESTANDSVINGNINGER – SETT I ET LENGRE PERSPEKTIV.....	7
6. RESULTATER 2015.....	8
6.1. Feltarbeid.....	8
6.2. Forholdene for reproduksjon.....	9
6.3. Bestandsutvikling og antall revir.....	9
6.4. Nye lokaliteter.....	10
6.5. Hekkeresultater.....	11
6.6. Mislykkede hekkinger.....	11
6.7. Ungeproduksjon.....	12
6.8. Ringmerking	13
7. TRUSLER.....	13
8. GYRFACON WORKSHOP.....	14
9. FREMTIDIG ARBEID.....	14
10. REFERANSER.....	15

2. INNLEDNING

Buskerud er et fylke hvor hekkefuglebestandene generelt er dårlig undersøkt, spesielt bakover i tid og utenom de typiske våtmarksområdene som trekk- og rasteplassene. For jaktfalken gjelder dette i særlig grad frem til tidlig på 1990- tallet. Arten har fått liten oppmerksomhet i Norge generelt. Bare noen fåtall undersøkelser er gjort, og ofte i et begrenset geografisk område og i en kortere tidsperiode (Opheim 2015, Johansen & Østlyngen 2011, Framstad 2012, Furuseth & Furuseth 2015, Målsnes 2015). Fra 2008 etablerte vi dette prosjektet i regi av Naturvernforbundet i Buskerud (NiB). Siden har prosjektet pågått kontinuerlig. Denne kartleggingen dekker et geografisk område som innehar 18-22 lokaliteter/revir. Dette er lite sett i et overvåkingsperspektiv. Særdeles med tanke på at bare under halvparten av lokalitetene gjennomfører hekking hvert år. Derfor kunne det vært ønskelig å dekke et større område og dermed få et statistisk bedre tallgrunnlag. I nabofylket Hordaland har det siden 2009 vært et lignende kartleggingsprosjekt som årlig publiseres (Målsnes 2015). Tar vi med disse tallene i statistikken vil det hjelpe, men likevel er vi på et lavt tallgrunnlag med tanke på årlige hekkforsøk. Årlig og kontinuerlig overvåking av jaktfalken på faste lokaliteter med lang tidsserie vil likevel gi en viss pekepinn på eventuelle svingninger i den lokale bestanden. Materialet fra denne overvåkingen, fra en

bestand helt sør i utbredelsesområdet, vil trolig være et verdifullt tilskudd til kartleggingen ellers i Fennoskandinavia.

Vi har kartlagt jaktfalkens reproduksjon i Buskerud siden tidlig på 1990-tallet og tallmaterialet fra denne perioden er med i totalvurderingen av artens situasjon i fylket. Begrepet *prosjektperioden* strekker seg fra 2009 til 2015. Det er i stor grad fra denne perioden materialet i rapporten er hentet fra.

Begrepene *lokaliteter* og *revir* blir brukt om hverandre i denne rapporten og sees på som det samme.

Jaktfalken er også på den siste reviderte rødlista fra Artsdatabanken oppført som *nær truet* (NT) som sist (Henriksen & Hilmo 2015).

Prosjektet er støttet med midler fra Fylkesmannen i Buskerud hvert år i perioden 2009-2015. Rapport er sendt til Fylkesmannen i Buskerud årlig som dokumentasjon på prosjektarbeidet. I tillegg er det også sendt en oppdatert liste over alle kjente reirplasser med nøyaktige kartreferanser og beskrivelser. Denne er unntatt offentligheten.

Etter 2008 sesongen ga vi ut rapporten; *Jaktfalk i Buskerud – Utbredelse og trusler*. (Furuseth og Furuseth 2009 a). Det var for det meste en oppsummering av vår viten om jaktfalken i Buskerud så langt. Siden har vi gitt ut en årsrapport med tittelen: *Jaktfalk i Buskerud – Rapport fra kartleggingsarbeid*, for samtlige år f.o.m. 2009 t.o.m. 2015.

Disse ligger tilgjengelig på www.naturvernforbundet.no/buskerud/ under Rovfugl og NOF-Buskeruds hjemmeside www.nofbuskerud.net/ i tidsskriftet «Buskskvetten»

Samtlige rapporter presenterer årets resultater, men de forskjellige rapportene tar også opp ulike temaer innenfor arbeidet med jaktfalk, og må derfor sees i sammenheng.

3. OMRÅDEBESKRIVELSE

Undersøkelsen er fylkesdekkende, men så langt er jaktfalken kun funnet hekkende i kommunene Nore og Uvdal, Hol, Ål og Hemsedal (tabell 1.). Det er også disse kommunene som blir prioritert i forhold til å finne nye lokaliteter. En av lokalitetene ligger på grensen til to andre kommuner og har hekket utenfor sin «hjemkommune» noen ganger. Hoveddelen av vår jaktfalkbestand ligger i tilknytning til de store fjellområdene som Hardangervidda og Skarvheimen/Nordfjella (Hallingskarvet, Reineskarvet, Aurlandsfjellet, Lærdalsfjellet og Hemsedalsfjellet). Bare tre av lokalitetene ligger i tilknytning til spredt fjellbjørkeskog, øvrige lokaliteter ligger vanligvis langt fra nærmeste skog. Samtlige reirplasser ligger over 1100 moh. Buskerud fylke grenser til fire andre fylker hvor det hekker jaktfalk. Det er Telemark, Hordaland, Sogn og Fjordane og Oppland.

I vår rapport fra 2011 (Furuseth og Furuseth 2012) er kartleggingsområdet beskrevet mer detaljert.

Kommune	Kjente lokaliteter	Mulige lokaliteter	Maksimumsestimert
Nore og Uvdal	6	1	7
Hol	5	1	6
Ål	4	1	5
Hemsedal	3	1	4
Totalt i Buskerud	18	4	22

Tabell 1. Kommunevis oversikt over kjente og mulige lokaliteter i Buskerud. Med kjente lokaliteter menes det lokaliteter med sikker hekking i nyere tid. Med mulige lokaliteter menes det lokaliteter med indikasjoner/uverifiserte opplysninger på hekking av jaktfalk, men hvor dette ikke er bekreftet.

4. METODIKK

Inventeringsmetoden har vært den samme under hele prosjektperioden. Det største avviket fra år til år har i vesentlig grad vært når på sesongen arbeidet er utført.

Ved leting etter nye hekkeberg i allerede kjente revir eller i, så langt, ukjente revir er det noen spor vi ser etter:

- Konkrete brukte reirplasser og/eller sitteplasser/furasjeringsplasser/overnattingsplasser. Disse bør være ferske for å kunne på avstand skille jaktfalkens fra ravnens. Disse kan oppdages i forholdsvis høye fjellvegger med god kikkert.
- Spor i form av mytefjær, ribb etc.
- Rester på eller umiddelbar nærhet av/under kvistreir eller reirhyller. Sporene her vil i hovedsak være beinrester fra typiske byttedyr til jaktfalken. Dette kan også dreie seg om meget gamle spor i form av beinrester som kan ligge nedgrodd i jordsmonnet.

De to sistnevnte punktene er bare aktuelt ved små og tilgjengelige bergvegger, og kan være tidkrevende.

Kartleggingsarbeidet går i stor grad ut på oppsøking av kjente hekkeberg, lete opp kjente reirplasser og eventuelt finne nye for året. Dette gjøres på passelig avstand med teleskopkikkert. Dette kan være enkelt på noen oversiktlige lokaliteter og mer krevende på andre hvor flere bergvegger må sjekkes, gjerne i en topografi som bidrar til flere dagers arbeid.

Vi har stadig i større grad blitt oppmerksom på viktigheten av feltarbeidet tidlig i hekkesesongen (mars-april). Derfor har vi etterstrebet dette. Men flere lokaliteter krever lengre turer med overnatting ute, noe som setter krav til vær og skiføre på denne tiden.

Det blir gjort noen reirbesøk hvert år. Både i hekketiden, i reir med unger og mislykkede hekkinger, og etter endt hekking. Dette i stor grad for innsamling av byttedyrrester, gulpeboller og mytefjær. Noen ganger kan det være behov for å ta reirene nærmere i øyensyn etter mislykkede hekkinger e.l. Ved vellykkede hekkinger er det naturlig å foreta ringmerking av ungene ved slike reirbesøk. Siden vi startet med ringmerking av jaktfalk har vi merket totalt 37 unger siden 1999 (jf. tabell 2). Ringmerkingen har så langt ikke gitt oss tilbakemeldinger i form av gjenfunn/kontroller. Dette underbygges av informasjon fra Ringmerkingsentralen hvor ringmerking av jaktfalk har gitt lite gjenfunn/kontroller (Bakken m.fl. 2003). Mange av reirplassene ligger vanskelig tilgjengelig selv med litt klatreerfaring og tilhørende utstyr. I tillegg kan det være langt å gå til disse med tanke på at også tungt klatreutstyr skal følge med.

På en del av de lokaliteten hvor selve reiret ligger vanskelig til, blir bare området omkring reiret undersøkt for byttedyrrester, mytefjær o.l. Dette dreier seg som regel om partiene i fjellveggen som ligger under, over og på sidene av reirplassen. Sitteplassene til de voksne fuglene kan være sikre plasser

for f.eks. funn av mytefjær og gulpeboller. Disse funnene kan senere en gang være av stor verdi som kartlegging av f.eks. jaktfalkens diet og DNA-analyse til hjelp for individidentiteten og populasjonssammensetning. Det siste har det vært gjort en del arbeid med på Island (Nielsen 2014) og noe på kongeørn i Norge og Sverige (Tovmo m.fl. 2016,)

År	1999	2000	2001	2003	2004	2010	2012	2013	2014	2015	Sum
Antall	3	4	5	4	1	2	5	4	6	3	37

Tabell 2. Årsoversikt over antall merkede jaktfalkunger i Buskerud utført av forfatterne. Frem til 2004 ble det montert en farget koding i tillegg til den blanke konvensjonelle. Siden er bare en blank ring benyttet.

Foruten de få lokalitetene som ligger i tilknytning til offentlig vei, er feltarbeidet så langt gjort uten hjelp av motoriserte fremkomstmidler som f.eks. snøscooter. De fleste lokalitetene ligger en dagsmarsj tur-retur fra vei sommerstid og ofte noe lenger vinterstid..

Jaktfalken kan være en takknemlig art å jobbe med i den forstand at den ofte er trofast til hekkeplassen. Hvor jaktfalken hekker i små fjellvegger, og hvor det er få av dem innenfor reviret, kan det være bekvemmelig å finne fuglene og få oversikt over hekkesituasjonen. I motsatt fall kan det dreie seg om store og uoversiktlige fjellvegger og gjerne flere fjellvegger beliggende med lang avstand mellom og i ulike dalfører. Dette kan dermed gi store utfordringer ressurs- og tidsmessig.

I realiteten foregår feltarbeidet hele året, men naturlig nok er den viktigste perioden av kartleggingsarbeidet konsentrert til hekketiden fra mars til juli.

4.1. Standardisert kartlegging

Det er laget en standard mal for metodikk ved innsamling av data ved jaktfalkterritorier. Dette for å ha et mest mulig sammenlignbart datagrunnlag i de forskjellige kartleggingene (Østlyngen m.fl. 2014). Lignende er også laget for kongeørn (Hjernquist 2011). Denne «Protocol for gyrfalcon census work» tar opp en rekke temaer som en slags standard ved kartlegging av jaktfalk. Dette dreier seg om f.eks. definering av territorier, hvordan bestemme hvorvidt territoriet er okkupert, produksjon og innsamling av data som DNA-prøver og byttedyrrester.

Hva som kreves for å kalle et territorium for *okkupert* territorium er et godt eksempel på ulike praksiser i de forskjellige kartleggingsmiljøene. Også vi har i denne prosjektperioden «vinglet» noe på det. Små nyanser av observasjonene som blir gjort på hekkeplassene kan være avgjørende for om det dreier seg om *okkupert* territorium. Kriteriene for at en lokalitet skal klassifiseres for *kontrollert revir* er også et spørsmål.

5. BESTAND OG BESTANDSSVINGNINGER - SETT I ET LENGRE TIDSPERSPEKTIV

Vi har ingen fullverdige data fra eldre tider som kan benyttes opp mot våre nyere bestandstall. Bare opplysninger om noen få enkeltlokaliteter med både usikre og sikre fakta om hekkende jaktfalk. De sikre er i vesentlig grad knyttet til lokaliteter hvor jaktfalken er kjent i dag. De usikre dreier seg om eldre opplysninger hvor jaktfalken er nevnt som hekkefugl enten ved at unger er fjernet eller drept. Dette dreier seg både om muntlige og skriftlige kilder. Noen av disse er åpenbare mistolkninger av

arten. Det har ofte vist seg at det har vært tårnfalk (*Falco tinnunculus*), dvergfalk (*Falco columbarius*) eller fjellvåk (*Buteo lagopus*).

På landsbasis blir jaktfalkbestanden ansett for å være stabil med noen svake tilbakeganger lokalt (Shimmings og Øyen 2015). I Buskerud er det grunn til å tro at bestanden har vært høyere i tidligere tider. Rypebestandene var til tider høyere langt tilbake i tid, selv om det er store uenigheter om forskjellen på datidens bestander mot nåtidens (Pedersen & Karlsen 2007). Dette samt at store fjellarealer som den tiden lå mer uberørt, bort sett fra en mer utstrakt bruk av seterdrift, og et langt mindre jakttrykk på rypeartene, ga åpenbart grunnlag for høyere jaktfalkbestand. Jaktfalkenes hekkeplasser lå også mere beskyttet i forhold til dagens bruk av fjellet i jaktfalkens mest sårbare tid – april og mai.

Det nyeste estimatet for jaktfalkbestanden i Norge er 316-518 par, og for Hardangervidda med omkringliggende fjellområder og Nordfjella som Buskeruds bestand er en del av, ligger estimatet på 79-127 (Shimmings og Øyen 2015). Grovt regnet har Buskerud 20 % av bestanden i fjellområdene den er tilknyttet, og 4,8 % av den norske bestanden. For øvrig er hele den Fenoskandinaviske bestanden estimert til 630-1190 par (Koskimies 2011).

Begrepene *bestand*, *antall hekkende par* og *lokaliteter/revir* blir brukt litt ulikt i forskjellige publiserte bestandsoversikter. Da vi i Buskerud opererer med 18- 22 lokaliteter i undersøkelsesområdet, dreier det seg om lokaliteter/revir som ansees som mer eller mindre aktive. Det vil si at de er okkupert av et jaktfalkpar minst en gang i løpet av en tiårsperiode. I løpet av de siste sju årene har andelen okkuperte revir i vårt undersøkelsesområde ligget på mellom 46 % og 77 %. Det vil si at teoretisk kan jaktfalkbestanden her ligge på bare 10-15 par mot 18-22 lokaliteter som vi operer med. Men vi må gå ut i fra at en rekke av lokalitetene som det ikke blir konstatert fugl på, likevel kan være okkupert, da det ofte kan være vanskelig å påvise dette dersom de ikke gjennomfører hekking.

Men jaktfalkens bestandssituasjon i Buskerud sett innenfor denne sjuårs-perioden dette prosjektet har pågått, viser ikke noen klare tendenser til nedgang i bestanden. Ser vi på tallene vi har fra perioden før dette prosjektet ble startet opp, 1990-2008, hadde vi i denne perioden langt hyppigere hekkinger og større kull. Men kartleggingen i denne perioden var ikke så omfattende og fylkesdekkende. Mange lokaliteter som i denne prosjektperioden (2009-2015) årlig blir undersøkt var ikke med i våre tidligere undersøkelser.

6. RESULTATER FOR 2015

6.1. Feltarbeid

Det er loggført ca. 60 observasjoner i 2015. Dette er noen flere enn tidligere. I tillegg er en del feltarbeid utført i så langt ukjent fjellområder for jaktfalken, men hvor det kan være potensiale for at den kan hekke. Dette ofte i forbindelse med kartlegging av kongeørn *Aquila chrysaetos* og fjellvåk *Buteo lagopus*, og må sees på som et verdifullt tilskudd til kartleggingen av jaktfalkens utbredelse.

Det er brukt mer tid på å lete i, så langt ukjente men potensielle hekkeberg. Dette gjelder både innenfor kjente revir samt i områder uten kjente revir. Men kjente lokaliteter er blitt prioritert, der det viktigste har vært å bekrefte fuglenes tilstedeværelse og finne eventuelle reirplasser og hekkforsøk.

Feltarbeidet ble utført i mindre grad enn ønskelig tidlig i hekkesesongen (ultimo mars-primo mai). Dette skyldtes i stor grad værforholdene på denne tiden som var bare unntaksvis godt egnet til feltarbeid i våre fjellstrøk.

For øvrig har metodikken vært den samme som tidligere år og beskrevet nærmere under kapittel 4.

Figur 1. Snøforholdene i jaktfalkens «hjemtrakter» 25. juli, 2015.

6.2. Forholdene for reproduksjonen

I 2014 lå mye til rette for et godt produksjonsår for jaktfalken. Godt og stabilt vær under store deler av hekkesesongen som i tillegg til ideelle hekkeforhold for jaktfalken også bidro til god ungeproduksjon for begge rypeartene, og et svært godt smågnagerår med til tider særdeles store mengder lemen (Furuseth og Furuseth 2015).

For 2015 ble det nærmest den rake motsetningen. Været under hekketiden bar preg av en normal ettervinter med en uvanlig kald, vindfull, fuktig og sen vår. I april, mai og juni kom det til dels store snømengder nesten hver eneste uke, kombinert med mye vindvær. Snøsmeltingen gikk sakte og i de høyest liggende jaktfalkrevirene lå det så mye snø og is gjennom hele sommeren, at de fleste bakkehekkende fugler unnlot å hekke eller hekket usedvanlig seint. Hvordan dette påvirket jaktfalkens ungeproduksjon er vi litt usikre på. Vi hadde ingen av våre revir innenfor disse fjellområdene som gjorde hekkforsøk. Men det er grunn til å tro at fjellrypa og andre potensielle byttedyr i disse områdene ikke produserte unger i særlig grad, og som derfor gikk ut over jaktfalkens mattilgang i reirtiden.

Bestanden av lemen (*Lemmus lemmus*) holdt seg god utover høsten 2014 og første del av vinteren. Siden ble de i stor grad borte. Den gode rypeproduksjonen sommeren 2014 ga gjennom medier signaler til småviltjegerne om en «ryperik høst». Dette resulterte i et større jakttrykk en på flere år og en større avskyting av begge rypeartene i Buskerud (figur 6).

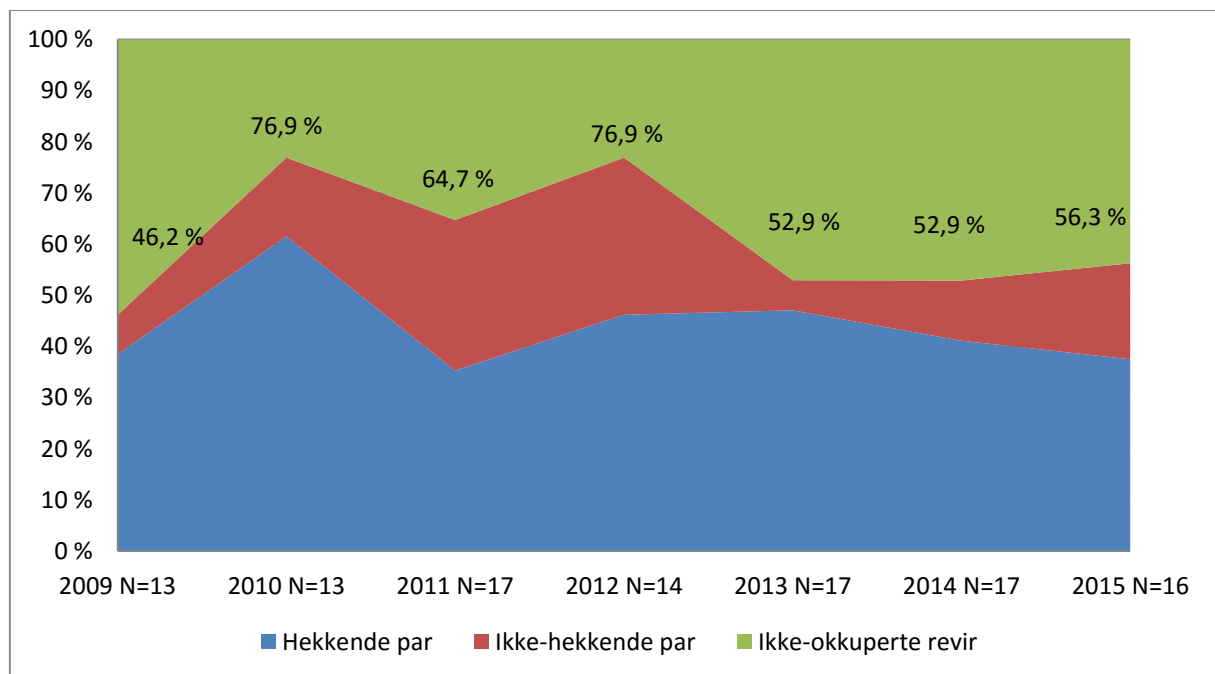
6.3. Bestandsutvikling og antall revir

Det ser ut til at bestanden (både par som går til hekking og antall okkuperte revir) har holdt seg relativt stabilt i prosjektperioden. I 2015 fant vi at 56,3 % av de besøkte lokalitetene var okkupert av jaktfalker. Til sammenligning har vi i hele prosjektperioden hatt en andel med okkuperte revir på mellom 46,2 % og 76,9 %, med gjennomsnitt på 60,1 % (tabell 3. og fig. 2.). De siste tre årene har det riktignok holdt

seg under gjennomsnittet for hele perioden. Til sammenligning viser Koskimies (2011) til data fra en 21-års studie frem til 2010 fra Finland, deler av Nord-Sverige og Norge, med et stort antall kontrollerte territorier, hvor det ble registrert et gjennomsnitt på ca. 61 % med okkuperte territorier. Senere er dette materialet utvidet til å gjelde t.o.m. 2014 (Koskimies 2014) og omfatter 838 kontroller hvor andelen okkuperte lokaliteter er sunket til 51 % i gjennomsnitt for hele perioden (1990-2014). Altså er ikke våre andeler okkuperte territorier spesielt lave sett hele perioden under ett. Dette er interessant med tanke på at vi har hatt en lav ungeproduksjon i vårt undersøkelsesområde sammenlignet med våre tidligere data og publiserte data fra andre områder i Fennoskandinavia (Furusest & Furusest 2012).

For øvrig ble det gjort observasjoner av jaktfalk på 75% av de besøkte lokalitetene i 2015.

I 2015 gikk 37,5 % av parene på de undersøkte lokalitetene til hekking. Andel par som har gått til hekking i hele perioden har variert fra 35,3 % til 61,5 % (fra 5 til 8 par) med et gjennomsnitt på ca. 44 % av de undersøkte revirene.

Figur 2. Den prosentvise fordelingen av kontrollerte revir fordelt på hekkende par, ikke-hekkende par og ikke-okkuperte revir i prosjektperioden. Den lave andelen okkuperte par i 2009 kan skyldes en noe annen kartleggingsmetode dette første året i prosjektperioden. Angitt prosentverdi viser andelen okkuperte revir.

6.4. Nye lokaliteter.

Det ble ikke funnet nye konkrete lokaliteter for jaktfalken i 2015. Men i et område uten kjente jaktfalkrevir ble det i august, av eksterne personer, observert tiggende kull av «storfalk». Ingen store og iøynefallende fjellvegger ligger innenfor dette området. Vi måtte derfor bruke tid på leting i mindre vegger og elvejuv i ulike områder. Til slutt fant vi en liten bergvegg med tydelig spor etter «storfalk». Byttedyrrester, som bl.a. tårnfalk (*Falco tinnunculus*) og hornugle (*Asio flammeus*), tydet mest på at det var vandrefalk (*Falco peregrinus*) som hadde hekket her. Men på en hylle lå det gulpebolle og dun fra noe som mest tydet på jaktfalk. Dette funnet ble gjort 7. november like før snøen kom og gjorde flere undersøkelser senere umulig. Selv om trolig hekkeberget er lokalisert er det usikkert om selve

reirplassen ble funnet, og mye tyder altså på at dette dreier seg om vandrefalkhekkung - 1000 moh. Førstkommende hekkeseong vil kanskje gi oss eksakt svar på dette.

6.5. Hekkeresultater

16 av de 18 kjente lokalitetene ble kontrollert i år. På 12 av disse ble det observert fugl og av disse igjen regnes ni lokaliteter for å være okkuperte. Av disse gjennomførte seks par hekkungger og fire av disse ble vellykkede. To mislykkede hekkungger ble registrert. Fem av hekkeforsøkene ble gjennomført i ravnereir. Ett av disse reirene var i særdeles dårlig forfatning. Én hekkungger foregikk i et eldre kongeørnreir.

	1994	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kjente revir	8	15	17	17	17	18	18	18
Kontrollerte revir	7	13	13	17	13	17	17	16
Okkuperte revir	7	6	10	11	10	9	9	9
Ikke-okkuperte revir	0	7	3	6	3	6	8	7
Ikke-hekkende territorielle par	1	1	2	5	4	1	2	3
Andel okkuperte revir	100 %	53,8 %	76,9 %	64,7 %	76,9 %	52,9 %	52,9 %	56,3 %
Mislykkede hekkungger	0	1	1	0	0	1	0	2
Vellykkede hekkungger	6	4	7	6	6	7	7	4
Unger	12+	8	12+	11+	11+	11+	20+	7+
Unger pr. kontrollerte revir	1,71	0,62	0,92	0,65	0,79	0,65	1,18	0,44
Unger pr. okkuperte revir	1,71	1,33	1,20	1,1	1,1	1,1	2,22	0,77
Unger pr. vellykkede hekkungger.	2,0	2,0	1,71	1,83	1,83	1,57	2,86	1,75

Tabell 3. Nøkkeltall for 1994 (som et eksempel fra tidligere år) og prosjektperioden 2009 – 2015.

6.6. Mislykkede hekkungger

På en av lokalitetene ble jaktfalken sett rugende 9. mai. Senere er det noe uklart når siste observasjon på rugende fugl ble gjort, men rugingen opphørte en gang etter denne datoen, og ble borte fra hekkeberget. I slutten av juni var vi på plass og entret reiret. Her lå det da to egg, ett tydelig ubefruktet og ett med fosterutvikling (figur 3.). Vi samlet også inn noen byttedyrrester, gulpeboller og mytefjær. Grunnen til dette avbruddet er vanskelig å fastslå, men lokaliteten ligger svært nær hyttebebyggelse og sti/vei med mye trafikk. Selv om jaktfalken åpenbart kom seg gjennom påskeutfarten og andre helger med stor utfart senere, kan menneskelige forstyrrelser være en nærliggende årsak til den avbrutte hekkunggen.

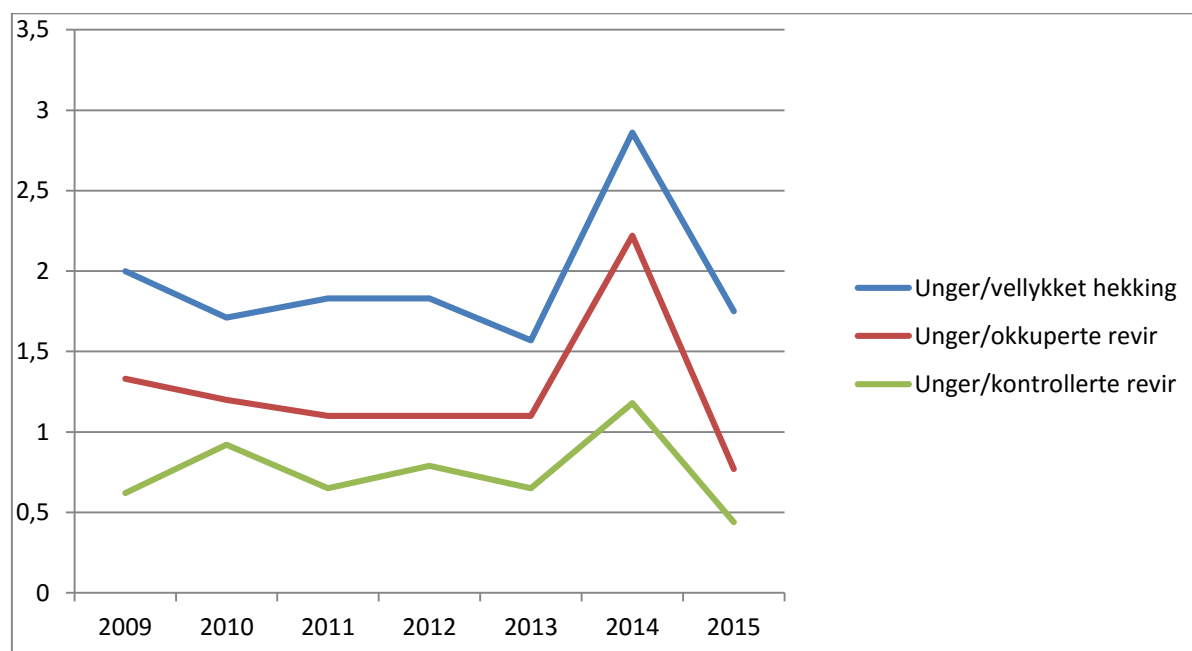
På en annen lokalitet beliggende høyt til fjells ble første besøk gjort så sent som i september med tanke på å klarlegge om det kan ha vært vellykket hekkungger eller ei. Bergveggen er liten nok til å få en grei oversikt. Det var åpenbart at det her ikke hadde vært noen vellykket hekkungger. Men et årsferskt ravnereir hvor jaktfalken tydelig hadde hatt tilhold i var rast ut.

Figur 3. Et av de mislykkede hekkingene i 2015. Her oppga jaktfalkene til slutt rugingen i et svært dårlig ravnereir.

6.7. Ungeproduksjon

2015 bar preg av å ha vært et år med dårlig ungeproduksjon. Det ble funnet bare fire vellykkede hekkinger som produserte 7+ unger. Det gir et gjennomsnitt pr. vellykkede hekking på minst 1,75. Videre ga dette en middelværdi på 0,77 unger pr. okkuperte revir og 0,44 unger pr. kontrollerte revir. Samlet sett er dette den dårligste ungeproduksjonen som er registrert i prosjektperioden. Riktignok hadde vi to hekkinger hvor ungeantallet må sees på som et minimum.

Figur 4. Unger/vellykket hekking, unger/okkuperte revir og unger/kontrollerte revir for prosjektperioden 2009-2015.

Figur 5. Tre hunner fra et kull i et solid ravnereir bygd samme år. Fotografert i forbindelse med ringmerking i juni 2015.

6.8. Ringmerking

Det ble i 2015 ringmerket tre unger i ett kull, alle tre hunner i godt hold. Alle fikk påsatt én blank standardring på høyre fot (figur 5.).

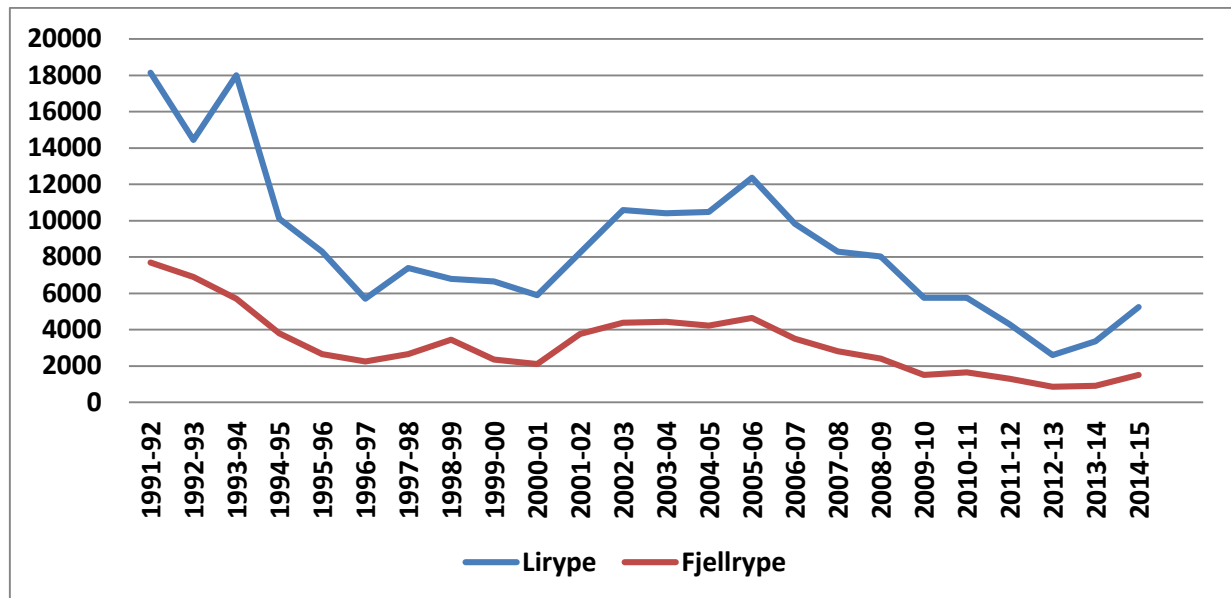
7. TRUSLER

Det er vanskelig å gripe fatt i jaktfalkens situasjon i dag i forhold til tidligere tider. Siden vårt fokus på jaktfalken i vår region startet tidlig på nittitallet ser det ut til at antall unger som kommer til i hvert kull er færre enn tidligere. Om det er færre vellykkede hekkinger eller færre par som går til hekking i dag enn tidligere er vanskelig å si så mye om. Sviktende næringstilgang er nok en av de største truslene mot jaktfalken. Både lirype og fjellrype, som er jaktfalkens viktigste byttedyr, hadde i 2015 igjen et dårlig produksjonsår. Dette føyer seg inn i rekken av mange dårlige år de siste 10 årene. Bare avbrutt av 2014 som bar preg av noe større kull. Både lirypa og fjellrypa er kommet inn på rødlista som nær truet (NT) (Henriksen & Hilmo 2015).

Den økende bruken av fjellene kan også virke negativt på jaktfalkens reproduksjonsevne. Lenge har vi hatt et stort press i form av hyttebygging med dertil økende ferdsel innover fjellet. Forskjellige former for «ekstremsport» med fjellet som arena har bare på få år øket voldsomt. Det dreier seg om eksempelvis forskjellige former for fjellklatring, kiting og kjøring med ski eller snøbrett ned bratte fjellsider. Dette er aktiviteter som ofte kan skje nær reirplassene i en sårbar tid på året. Bratte fjellsider ved hekkebergene har ofte vært skånet for menneskelige forstyrrelser tidligere. Dette er yndete arenaer for slike aktiviteter.

Det viser seg at selve hekkeberga kan huse jaktfalk i mange tiår, til og med mange hundreår. I områder med få og små bergvegger kan et enkelt berg bety være eller ikke være for jaktfalkens eksistens. Viktigheten av å ta vare på (beskytte mot inngrep/utbygging) hekkeberg eller potensielle hekkeberg er derfor viktig – også for andre berghekkende rovfugler.

Ellers er vi fortsatt av den bestemte oppfatning av at det er mindre hekkende ravn (*Corvus corax*) nå enn tidligere. Jaktfalken benytter seg som oftest av ravnereir som hekkeplass. En reduksjon av friske ravnereir kan derfor påvirke jaktfalkens mulighet til hekking og gi negative resultater av hekkeforsøkene.

Figur 6. Jaktstatistikk for fjellrype og lirype i Buskerud. Den lille oppgangen siste jakt sesong reflekterer den noe bedre reproduksjonen i 2014. (Statistisk Sentralbyrå 2016).

8. GYRFACON WORKSHOP

Lars Egil Furusetth deltok på en «jaktfalk-samling» i Alta i mars 2015. Dette arrangementet var det *Rovfuglgruppa i Vest-Finnmark* som sto for, men var en del av Gyrfalcon Workshop Iceland som ble arrangert på Island i oktober 2014 (Furusetth & Furusetth 2015).

9. FREMTIDIG ARBEID

Kartleggingen av jaktfalken i Buskerud med hovedfokus på utbredelse, bestandsendringer og reproduksjon vil fortsette i vår regi. Feltarbeidet vil pågå i samme omfang og med samme metoder som tidligere, men med en prioritering og forbedring av feltinnsatsen tidlig i hekkesesongen, i ungeperioden med tanke på å konstatere ungeantallet samt oppsøke potensielle og til nå ukjente hekkeplasser.

På sikt kan det være aktuelt å utvide kartleggingsområdet. Med så liten andel av lokalitetene som er besatt og går til hekking hvert år gir det oss et lite materiale å bygge statistikk på. Derfor kunne det være fristende å «gape» over større geografiske områder. Men dette krever naturlig nok langt større ressurser, ikke minst i form av tilgjengelig tid.

10. REFERANSER

BAKKEN, V., O. RUNDE, og E. TJØRVE 2003. *Norsk Ringmerkingsatlas. Vol. 1.* Stavanger Museum, Stavanger.

FRAMSTAD, E. (ed.) 2012. Terrestrisk naturovervåking i 2011: Markvegetasjon, epifytter, smågnagere og fugl. Sammenfatning av resultater. - NINA Rapport 840: 107 pp. Norsk institutt for naturforskning (NINA), Oslo.

FURUSETH, L. E. og P. FURUSETH 2009a. Jaktfalk i Buskerud – Utbredelse og trusler. *Buskskvetten* 25. <http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2009/Jaktfalk%20i%20Buskerud-Rapport%202008.pdf>

FURUSETH, L. E. og P. FURUSETH 2012. Jaktfalk i Buskerud – Rapport fra kartleggingsarbeid i 2011. *Buskskvetten* 28. <http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2012/Jaktfalk-i-Buskerud-2011.pdf>

FURUSETH, L. E. og P. FURUSETH 2015. Jaktfalk i Buskerud – Rapport fra kartleggingsarbeid i 2014. *Buskskvetten* 31 <http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2015/Jaktfalk-i-Buskerud-2014.pdf>

HENRIKSEN, S. & HILMO, O. (red.) 2015. *Norsk rødliste for arter 2015.* Artsdatabanken , Norge.

HJERNQUIST, M. 2011. *Åtgärdsprogram för kungsörn 2011-2015.* Naturvårdsverket rapport 6430

JOHANSEN, K. og A., ØSTLYNGEN, 2011. Ecology of the Gyrfalcon in Finnmark Based on Data from Two 11-Year Periods 150 Years Apart. *In* R. T. Watson, T. J. Cade, M. Fuller, G. Hunt, and E. Potapov (Eds.). Gyrfalcons and Ptarmigan in a Changing World. The Peregrine Fund, Boise, Idaho, USA. <http://peregrinefund.org/subsites/conference-gyr/proceedings/215-Johansen.pdf>

KOSKIMIES, P. 2011. Conservation biology of the Gyrfalcon (*Falco rusticolus*) in northern Fennoscandia. *In* R. T. Watson, T. J. Cade, M. Fuller, G. Hunt, and E. Potapov (Eds.). Gyrfalcons and Ptarmigan in a Changing World. The Peregrine Fund, Boise, Idaho, USA. <http://dx.doi.org/10.4080/gpcw.2011.0213>

KOSKIMIES, P. 2014. Population ecology and diet of the gyrfalcon in Northern fennoscandia. Gyrfalcon workshop in Iceland 23-26 October 2014.

MÅLSNES, A. 2015. Årsrapport 2015 (7) Prosjekt Jaktfalk i Hordaland. Resultater fra kartleggingsarbeidet i 2014. Norsk Ornitologisk Forening – Hordaland.

NIELSEN, O.K. 2014. *Gyrfalcon monitoring NE-Iceland 1981-2014, Icelandic Institute of Natural History.* Gyrfalcon workshop in Iceland 23-26 October 2014.

OPHEIM, J. og HØITOMT, G. 2015. Jaktfalk i Oppland 2014.. *Hujon* 41:26-27.

PEDERSEN, H. C. og KARLSEN, D. H. 2007. *Alt om rypa. Biologi, jakt, forvaltning.* Tun Forlag. Oslo.

SHIMMINGS, P. og ØYEN, I. J. 2015. Bestandsestimater for norske hekkefugler. NOF-rapport 2015-2. 268 s.

STATISTISK SENTRALBYRÅ. 2016. Tabell:03886: Utbytte av småviltjakta (F)

<https://www.ssb.no/statistikkbanken/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=Raadyr&KortNavnWeb=srjakt&PLanguage=0&checked=true>

TOVMO, M., MATTISSON, J., KLEVEN, O. og BRØSETH, H. 2016. Overvaking av kongeørn i Noreg 2015. Resultater frå 12 intensivt overvaka område. – NINA Rapport 1225. 21 s.

ØSTLYNGEN, A., ANDERSON, D. og NIELSEN, O. K. 2014. Protocol for gyrfalcon census work. Gyrfalcon workshop in Iceland 23—26 October 2014

Sjeldne fugler i Buskerud 2015

Rapport fra den lokale rapport- og sjeldenhetskomiteen (LRSK) i Buskerud

av Steinar Stueflotten

Året 2015 ble et litt under middels år hva gjelder funn av sjeldne fugler i Buskerud. Det ble likevel registrert en ny art for fylket – silkehegre. I tillegg ble bl.a. følgende sjeldne arter observert: amerikakrikkand, grålire, toppskarv, steppehauk, polarjo, grønlandsmåke, teist, svartstrupe, gulbrynsanger og svartkråke.

Saksbehandling

Denne rapporten er basert på 727 registrerte observasjoner av 101 arter, 4 underarter og 2 hybrid fra rapporteringsåret 2015. Dette er 19 færre arter (-16 %) og 29 % færre registreringer enn i 2014. Rapporten inneholder også en etterrapportering fra 1975 og to fra 2013.

LRSK har i forbindelse med denne rapporten ferdigbehandlet 83 godkjenningssaker (flere av disse sakene gjelder de samme funnene). Dette er 31 færre saker (-27 %) enn i 2014. Av disse er 3 saker (3,6 %) ikke godkjent. I tillegg er en mulig observasjon av gråstrupedykker ikke godkjent pga. manglende rapport med beskrivelse til LRSK. Det er i forbindelse med denne rapporten oversendt 6 saker til NSKF for godkjenning av ett funn av silkehegre. Funnet som er ny art for Buskerud, er ikke behandlet av NSKF ennå fordi komiteen midlertidig har lagt ned arbeidet sitt i påvente av nødvendige forbedringer i saksbehandlingsmodulen til den nye versjonen av Artsobservasjoner.

Lanseringen av den nye versjonen av Artsobservasjoner i mai 2015 (AO2), resulterte innledningsvis i flere feil og mangler i LRSKs saksbehandlingsmodul og dermed problemer for en effektiv gjennomføring av valideringsarbeidet. Noe som i sin tur førte til vesentlige forsinkelser i ferdigstillingen av denne årsrapporten. Også mange vanlige brukere har hatt problemer knyttet til den nye versjonen av Artsobservasjoner, noe som trolig har bidratt til en redusert rapportmengde i 2015. Det er likevel viktig at alle observatører fortsetter å rapportere inn sine funn av sjeldne arter på Artsobservasjoner og sende inn rapport til LRSK på arter som krever beskrivelse. En oversikt over hvilke arter dette gjelder, finner du bakerst i denne rapporten og i valideringslista di under «Min startside» på Artsobservasjoner.no.

I 2015 registrerte 387 personer til sammen ca. 60 000 observasjoner av 224 arter i Buskerud på Artsobservasjoner. Dette er bare 3 flere personer (+1 %), 211 færre observasjoner (-0,4 %) og 8 færre arter (-3 %) enn i 2014, m.a.o. en total rapportering på linje med året før. LRSK takker alle rapportører som har bidratt til å holde kunnskapen om sjeldne arters forekomst i fylket oppdatert.

Noen hovedtrekk fra fugleåret 2015

Fugleåret 2015 ble et litt under middels år hva gjelder forekomsten av sjeldne fugler i Buskerud. Det ble likevel observert en ny art for fylket: **silkehegre**, noe som resulterer i at antall godkjente arter i Buskerud per 2015 nå er oppe i 301. I tillegg kommer 12 arter som ikke regnes som spontant forekommende som f.eks. mandarinand og rapphøne. Andre observerte sjeldenheter i 2015, som bør nevnes spesielt, er: **amerikakrikkand** (funn nr. 9 og 10), **grålire** (funn nr. 3), **toppskarv** (funn nr. 3), **steppehauk** (funn nr. 4), **polarjo** (funn nr. 9), **grønlandsmåke** (funn nr. 8 og 9), **teist** (funn nr. 10), **svartstrupe** (funn nr. 8), **gulbrynsanger** (funn nr. 3 og 4) og **svartkråke** (funn nr. 7 og 8). Det ble også observert en ny hybridart for fylket: **toppand x bergand**. Verdt å nevne er også nye funn av tundragås (2), ringgås (5), havsule (4), egretthege (2), tundralo (2), lappspove (3), polarsnipe (1), sandløper (1), sotsnipe (2), kvartbekkasin (3), dvergmåke (1), hubro (1), isfugl (2), hærfulg (3), svartryggerle (2), svartrødstjert (2), busksanger (2), polarsisik (2), båndkorsnebb (7), konglebit (1) og hortulan (1), samt hekkefunn av storskarv, vannrikse og nattergal, og vinterfunn av kortnebbgås, musvåk, rugde, skogdue, hornugle, jordugle, vintererle, linerle og duetrost.

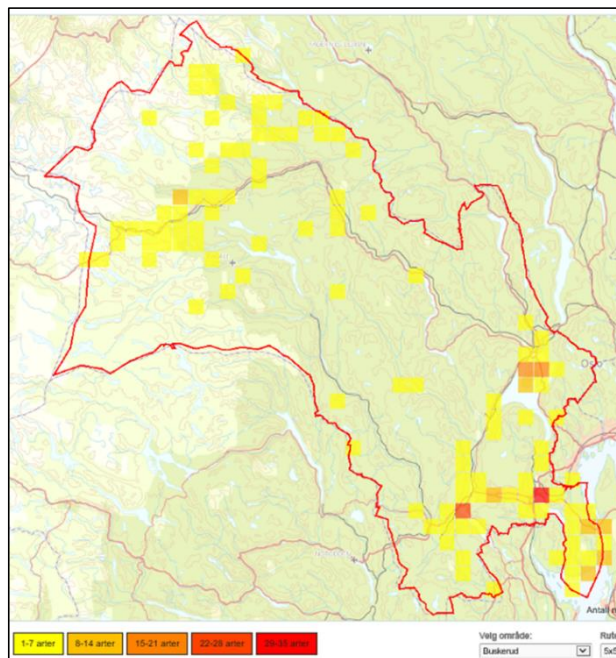
Året 2015 som helhet var varmere enn normalt med en årsmiddeltemperatur på 1,9 grader over normalen for Østlandet. Spesielt ettervinter og tidlig vår var, som i 2014, mye varmere enn normalt med 2-5 grader over normalen. Våren startet derfor tidlig, men mai ble kald og regnfull med 1,8 grader under normalen og med 185% av normalnedbør. Også juni var kald med en middeltemperatur på 1,7 grader under normalen. Dette været fikk store negative konsekvenser for mange tidlighekkende fuglearter som slet med å finne nok mat til nyklekte unger. Mange kull døde og 2015 ble derfor et av de dårligste årene vi kjenner til hva gjelder hekkeresultat hos mange arter. I Øvre Eiker strøk f.eks. 50 % av de tidlige meisekullene med som følge av for lite mat (pers. medd. Anders Hals). Den kjølige sommeren ble etterfulgt av en mild og stort sett fin høst med 2 grader over normaltemperaturen. Mye nedbør i september ble etterfulgt av en tørr og fin periode i oktober og november. Også desember var mild og fin med 5 grader over normaltemperaturen og med lite snø og mye barmark i lavlandet helt fram til årsskiftet. Vi hadde ingen kraftige høststormer i Buskerud dette året, men fikk likevel et lite innsig av bl.a. krykkjer og lomvi i Oslofjorden i første halvdel av desember. Den beste perioden for sjøfugl hadde vi derimot i januar 2015 bl.a. i tilknytning til stormværet Nina i Ytre Oslofjord 10.1.2015.

Kommuneoversikten nedenfor viser antall funn registrert på Artsobservasjoner per kommune de tre siste årene. Tallene for 2013 er hentet fra gamle Artsobservasjoner (AO1) som telte funn litt annerledes enn nye Artsobservasjoner (AO2), men forskjellene er relativt små, normalt mindre enn 10 %.

Nok en gang er det Hurum som topper lista med Øvre Eiker og Hole på de to neste plassene. De fleste kommuner viser som forventet tilbakegang som et resultat av at den totale rapportmengden er redusert med ca. 30 %. Størst relativ tilbakegang har Nore og Uvdal, Modum og Ål, mens Hemsedal har fin framgang. Kartet nedenfor viser hvor i fylket det i denne rapporten er gjort funn av sjeldne arter. Det er 36 % færre 5x5 km ruter med funn av sjeldne arter i 2015 sammenlignet med tilvarende kart for 2014. «Hot spots» finner vi fortsatt i områdene Fiskumvannet, Linnesstranda og Nordre Tyrifjorden. I nordfylket er det Hovsfjorden i Hol som har flest funn av sjeldne arter i 2015.

Tabell 1: Funnstatistikk per kommune (antall godkjente funn av sjeldne arter på Artsobservasjoner).

Kommune	2013	2014	2015
Drammen	19	7	9
Flesberg	10	1	0
Flå	4	3	1
Gol	20	26	16
Hemsedal	19	21	27
Hol	90	105	77
Hole	63	114	87
Hurum	173	215	153
Kongsberg	33	19	10
Krødsherad	0	1	0
Lier	101	92	77
Modum	17	24	9
Nedre Eiker	28	7	14
Nes	2	10	11
Nore og Uvdal	17	26	4
Ringerike	51	102	60
Rollag	4	4	2
Røyken	17	11	7
Sigdal	6	7	6
Øvre Eiker	167	148	125
Ål	60	85	32
Sum Buskerud	901	1028	727

Figur 1: 5x5 km ruter kodet etter antall sjeldne arter rapportert på Artsobservasjoner i 2015.

Endringer i rapporteringslista

Silkehegre er lagt til rapporteringslista over arter som skal rapporteres med beskrivelse til LRSK og publiseres i LRSKs årsrapporter. Ellers er det ikke gjort noen endringer i rapporteringslista.

Oppbygging av rapporten

Denne rapporten er bygd opp etter samme systematikk som tidligere årsrapporter. Listen over observasjoner er generert direkte fra Artsobservasjoner. Opplysningene i artsomtalen er satt opp på følgende vis: (1) fuglens norske navn, (2) vitenskapelig navn, (3) * funnkategori som inngår i rapporten, f.eks. alle funn, hekkefunn eller vinterfunn, (4) antall registrerte funn i parentes med angivelse av antall akkumulerte funn/individer før rapportåret, hvis kjent, etterfulgt av antall funn/individer i rapportåret. LRSK til slutt betyr at arten er en beskrivelsesart godkjent av LRSK og NSKF en beskrivelsesart godkjent av NSKF, (5) nyregistrerte etterrapporteringer fra tidligere år, (6) antall observerte individer i rapportåret med kjønn og alder hvis bestemt, (7) funntype hvis registrert, (8) lokalitet, (9) kommune, (10) observasjonsdato(er), (11) * bak dato angir et positivt belegg med beleggstype i parentes (F - fotografi, V - video/filmopptak, L - lydopptak og D - drept eller funnet død hvis den er innsamlet og skinnlagt/utstoppet), (12) navn på den/de som observerte fuglen (med * foran navnet til den som oppdaget fuglen, hvis kjent), (13) kommentarer til observasjonen(e).

Antall oppgitte funn/individer gjelder bare funn som er innrapportert til og godkjent av LRSK. Artsnavn i hakeparentes angir ikke spontant forekommende arter, dvs. arter som antas å ha rømt fra fangenskap (E-arter).

Rapporterte og godkjente funn

Sangsvane *Cygnus cygnus*

* hekkefunn (5), sommerfunn (6)

Hekking 2013: 1 ad rugende Murmyrene, Hemsedal 28.5 (Bent Fjeldheim).

Hekking 2015: 1 par rugende Fiskumvannet, Øvre Eiker 16-17.5 (Steinar Stueflotten). 1 par rugende Øvre Fesheimtjernet, Gol 21.5 (Per Furuseth). 1 par rugende Fjellheim våtmark, Vatsfjorden, Ål 26.5 (Per Furuseth). 1 par rugende Pålgardvatnet, Hol 30.5 - 5.7 (Per Furuseth, Arild Gauteplass, Lennart Wam Hansson m.fl.). 1 hekking (6 pulli) Murmyrene, Hemsedal 29.5 - 8.7 (Bent Ellingsen, Bent Fjeldheim, Petter Thornes).

Sommerfunn 2015: 1 par stasjonær Tingvollfjorden, Ål 21.4 - 5.6 (Torgrim Breiehagen, Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 par stasjonær Fiskumvannet, Øvre Eiker 23.5 - 10.6 (Steinar Stueflotten, Eli Gates m.fl.). 1 par i passende hekkebiotop Todalsdammen n/v, Nes (Bu) 4.6 (Per Furuseth). 5 2K næringsøkende Sør-Hydalen, Hemsedal 6.6 (Bent Fjeldheim, Magnhild Finset Fjeldheim). 1 adult næringsøkende Vassfjorden øvre, Ål 26.6 (Øyvind Stickler, Per Magne Løvlie). 1 adult Pålgardvatnet, Hol 12.7 (Steinar Stueflotten).

Arten hekker fast på noen få lokaliteter i fylket, bl.a. i Nes, Gol og Hemsedal kommuner. Bestanden er økende. 5 påviste hekkinger i 2015 er rekord. Nye hekkeplasser i 2015 var Vatsfjorden (Ål) og Pålgardvatnet (Hol). Det er ikke kjent hvor mange av de 5 hekkingene som ble vellykket. Hekkeforsøket på Fiskumvannet i 2015 ble av ukjent årsak, avbrutt i slutten av mai. Flom kan også føre til mislykket hekking, slik det gjorde på Murmyrene i Hemsedal i 2013.

Kortnebbgås *Anser brachyrhynchus*

* vinterfunn (1), store antall ≥ 1000 ind.

Vinterfunn 2015: 2 ind. overflygende Svendsrudvika, Sælabonn, Hole 25.2 (Vegard Bunes).

Store antall 2015: 1000 ind. rastende Nordfjorden, Ringerike 4.4 (Kendt Myrmo). 2500 ind. trekkende mot N Efteløtmoen, Kongsberg 4.4 (Bjørn Roar Skullestad). 1500 ind. rastende Karlsrudtangen, Nordfjorden, Ringerike 5.4 (Kendt Myrmo). 2675 ind. overflygende Drammensfjorden, indre Ø, Lier 6.4 (Even Knutsen). 2800 ind. overflygende Drammensfjorden, indre V, Drammen 6.4 (Even Knutsen). 3600 ind. trekkende mot N Linnestranda, Lier 6.4 (Steinar Stueflotten m.fl.). 1500 ind. trekkende mot N Røyse, Hole 6.4 (Vegard Bunes). 2450 ind. trekkende mot N Linnestranda, Lier 6.4 (Jorunn Villand m.fl.). 3500 ind. rastende Karlsrudtangen, Nordfjorden, Ringerike 6.4 (Ola Nordsteien, Hanne Monkerud). 3200 ind. trekkende mot N Engersand, Lier 9.4 (Tore Gunnarsen). 1020 ind. trekkende mot N Engersand, Lier 9.4 (Tore Gunnarsen).

Vårtrekket startet 23.3. som er tidligste registrerte ankomstdato til nå. Gjennomsnittlig ankomstdato: 2.4. $\pm$ 7 dager (19 år). Vårtrekket varte til 1.5. med noen rastende enkeltindivider observert fram til 21.5. Det ble registrert til sammen minst 19.500 ind. ptN gjennom Buskerud denne våren, med topp trekkdager 4-6.4. (>11.600 ind.) og 9.4 (>4400 ind.) Høsttrekket startet 14.9. og varte til 15.11. Normalt er høsttrekket over i løpet av oktober. Det ble til sammen registrert >4900 ind ptS gjennom Buskerud denne høsten.

Tundragås *Anser albifrons*

* alle funn (29/37 - 2/2)

2015: 1 ind. rastende Alme, Ringerike 23.12 *(F) (Christian Dalen, Didrik Løstegård Kristensen). 1 adult rastende Linnestranda, Lier 27-29.12 *(F) (Jorunn Villand).

Arten observeres nesten årlig i lite antall i trekketidene vår (mars-mai) og høst (september-november), hyppigst i Nordre Tyrifjorden. Vinterfunn i desember er derimot sjeldne. Begge individene tilhørte den østlige underarten *albifrons*, og ut fra flekkmønsteret på brystet kan det muligens ha vært den samme fuglen som ble sett på begge lokaliteter.

[Stripegås] *Anser indicus*

* alle funn (20/35 - 4/4)

2015: 1 ind. Kongsberg Sentrum, Kongsberg 20.6 - 3.8 (*Fredrik Stige, Lennart Wam Hansson, Bård Engelstad m.fl.). 1 ind. rastende Hjarnes, Passebekk, Kongsberg 3.10 (Odd Frydenlund Steen, Johs Edvardsen). 1 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 22.10 (Morten Jagdum, Lennart Wam Hansson). 1 ind. næringsøkende Holsfjorden, Hol 27.11 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass).

Arten sees nå nesten årlig i Buskerud i sommerhalvåret, men ble ikke observert i årene 2012-2014. Funn av stripegjess er plassert i kategori E (arter som regnes som rømlinger). Et par av observasjonene kan dreie seg om samme individ.

Stripegås, Kongsberg sentrum, Kongsberg 2.8.2015. Foto: Michael Wam Hansson

Grågås x kanadagås *Anser anser x Branta canadensis*

* alle fotodokumenterte funn (16/16 - 1/1) LRSK

2015: 1 ind. næringssøkende Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 10-31.3 *(F) (Marius von Glahn). 1 ind. Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 23.8 *(F) (Marius von Glahn).

En hybrid grågås x kanadagås har hatt fast tilhold i Nordre Tyrifjorden-området de siste årene. Alle observasjoner i dette området i 2015 antas å dreie seg om dette individet.

Hvitkinngås *Branta leucopsis*

* hekkefunn (8 funn / 22 par), vinterfunn (0)

Hekkefunn 2015: 2 par hekket Storskjær, Drøbaksundet (Bu), Hurum 16.5 (Morten Bergan, Geir Sverre Andersen). 6 par hekket Sundbyholmene, Røyken 16.5 (Morten Bergan, Geir Sverre Andersen). 4 par hekket Høvikskjæra, Røyken 16.5 (Morten Bergan, Geir Sverre Andersen). 3 par hekket Geitungholmen, Slemmestad, Røyken 16.5 (Morten Bergan, Geir Sverre Andersen). 1 par hekket Saltskjær, Hurum 20.5 (Tonny Andersen mfl.). 2 par hekket Mølen, Hurum 20.5 (Tonny Andersen mfl.). 3 par hekket Vealøs, Hurum 20.5 (Tonny Andersen mfl.). 1 par i passende hekkebiotop (rugende?) Storskjær, Drøbaksundet (Bu), Hurum 24.5 (Steinar Stueflotten). 2 ad + 1 par m/3 pulli/nylig utfløyne unger Mølen, Hurum 6.6 (Audun Jahren). 1 hekking (4 pulli) Sandspollen, Hurum 7.6 (Eli Gates, John Apeland). 1 par observasjon i hekketid, passende biotop Saltskjær, Hurum 3.7 (Odd Rygh, Alfred Brødreskift).

Flere par hekker på øyer og holmer i Røyken og Hurum. De fleste hekkefunnene er hentet fra Sjøfugltellingene i 2015 (Andersen og Bergan 2015, pers. medd. Tonny Andersen). Totalt 22 par i Buskerud er rekord, jf. 14 par i 2013. Det er ikke kjent hvor mange par som lyktes med hekkingen, kun 2 kull er rapportert.

Ringgås *Branta bernicla*

* alle funn (16/959 - 5/734)

2015: 1 par rastende Holsfjorden, Hol 1.6 (*Per Furuseth, Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 4 ind. rastende Hovsfjorden, Hol 1.6 (Per Furuseth, Torgrim Breiehagen). 175 ind. trekkende Tofte, Hurum 1.6 (Simon Rix). 550 ind. trekkende mot NV Filtvet brygge, Hurum 2.6 (Jorunn Villand). 3 ind. trekkende mot SV Skjæra, Tofte, Hurum 3.6 (Eli Gates).

Ringgjess sees normalt bare sjeldent på vårtrekket i Buskerud (ultimo mai – primo juni), sist sett i 2011. Enkelte år kan arten opptre i store flokker som kommer trekkende inn Oslofjorden for så å snu og trekke utover igjen og fortsette trekket videre nordover langs kysten. Siste gang en slik flokk ble observert i Buskerud, var over Drammen 2.6.2007.

Det er blitt påvist med satellittmerkede ringgjess i Danmark at arten også kan trekke over innlandet om våren (Stueflotten 2012). Dette var trolig tilfellet med ringgjessene som rastet i Holsfjorden og Hovsfjorden 1.6. Alle disse tilhørte for øvrig underarten *hrota* som hekker på Svalbard.

Brunnakke *Anas penelope*

* hekkefunn (1)

2015: 1 par i passende hekkebiotop Solberg tjern, Tyristrand, Ringerike 1.5 (Steinar Stueflotten).

Fåtallig og heller sjelden hekkefugl i Buskerud. Det er gjort flere observasjoner i hekketida i passende hekkebiotoper i fylket, men uten at hekking er påvist. 1 par har hekket flere ganger i Solberg tjern i seinere år, trolig også i 2015. 1 par ble observert her også 17.5 og 15.7, men hekking ble ikke konstatert (Larsen, Ree, Myrmo og Brandt 2016).

Snadderand *Anas strepera*

* alle funn (57/102 - 4/5)

2015: 1 hann Linnestranda, Lier 7.5 (Jorunn Villand, Lennart Wam Hansson, Steinar Stueflotten). 1 adult hann rastende Synneren, Ringerike 8.5 (Kendt Myrmo). 1 hann Karlsrudtangen, Nordfjorden, Ringerike 10.5 (*Steinar Stueflotten, Vegard Bunes). 2 ind. Sætrepollen, Sætre, Hurum 21.8 (Jostein Bærø Engdal).

Arten er i seinere år blitt observert årlig på vårtrekket (april-mai), gjennomsnittlig ankomstdato: 23.4. ± 12 dager (20 år), noe sjeldnere på høsttrekket (september-oktober). Hannene som ble observert i Synneren og på Karlsrudtangen 8.5 og 10.5, kan ha vært samme individ.

Amerikakrikkand *Anas carolinensis*

* alle funn (8/8 - 2/2) LRSK

2015: 1 hann Strandefjorden, Soneren, Sigdal 30.4 - 1.5 (*Lennart Wam Hansson, Eirik Kristoffersen, Steinar Stueflotten). 1 hann næringssøkende Pålgardvatnet, Hol 3-5.6 *(F) (*Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass, Per Furuseth, Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson, Trond Bølstad).

Sjelden art fra Nord-Amerika, sist observert i Hovsfjorden, Hol 27.4-8.5.2013. Observasjonen i Soneren er førstefunn for arten i Sigdal.

Amerikakrikkand hann, Pålgardvatnet, Hol, 4.6.2015. Foto: Michael Wam Hansson

Stjertand *Anas acuta*

* alle funn (- 8/12)

2015: 1 par Linnestranda, Lier 1.5 (Hans Petter Rømme, Eli Gates m.fl.). 1 par rastende Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 3.5 (Kendt Myrmo). 1 par næringsøkende Pålgardvatnet, Hol 5.5 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 1 hunnfarget stasjonær Linnestranda, Lier 13-16.8 (Jorunn Villand, Steinar Stueflotten, Bjørn W. Penk m.fl.). 1 hunnfarget Karlsrudtangen, Nordfjorden, Ringerike 30.8 (Steinar Stueflotten). 1 hunn Fiskumvannet, Øvre Eiker 3.10 (Didrik Løstegård Kristensen). 1-2 hunnfarget Miletjern, Nedre Eiker 3-27.10 (Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson, Eli Gates m.fl.). 1 hunn Svendsrudvika, Sælabonn, Hole 11.10 (Marius von Glahn).

Fåtallig hekkefugl i nordfylket. Fåtallig på vårtrekket (april-mai). Gjennomsnittlig ankomstdato: 13.4. ± 11 dager (30 år). Fåtallig, men regelmessig på høsttrekket (medio august-medio november), siste observasjon i gjennomsnitt: 24.10. ± 18 dager (24 år). Sjelden om vinteren.

Knekkand *Anas querquedula*

* alle funn (- 9/17)

2015: 1 par næringsøkende Svendsrudvika, Sælabonn, Hole 29.4 - 3.5 (Vegard Bunes, Jens Tøndel Fossum, Lennart Wam Hansson m.fl.). 1 ind. næringsøkende Juveren Naturreservat, Ringerike 29.4 (Marius von Glahn). 1 par Svarstadvika, Sælabonn, Hole 30.4 - 1.5 (Vegard Bunes, Steinar Stueflotten, Eirik Kristoffersen). 1 par Linnestranda, Lier 30.4 (Bård Kyrkjedelen, Jorunn Villand, Steinar Stueflotten m.fl.). 1 hann rastende Svarstadvika, Sælabonn, Hole 3.5 (Kendt Myrmo). 1 par rastende Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 8.5 (Kendt Myrmo). 1 par Fiskumvannet, Øvre Eiker 9-19.5 (*Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson). 1 par Hovsfjorden, Hol 9.5 (Per Furuset). 1 par Røsholmstranda, Nordfjorden, Ringerike 23.5 (Trond Aspelund, Kirsten Trogstad). 1 hann Fiskumvannet, Øvre Eiker 23-24.5 (Steinar Stueflotten, Jorunn Villand). 1 hann næringsøkende Hovsfjorden, Hol 26-31.5 (Asgeir Askeland, Per Furuset, Arild Gautepllass m.fl.). 1 par næringsøkende Hovsfjorden, Hol 30.5 (Per Furuset).

Arten observeres fåtallig, men regelmessig i sommerhalvåret. Sees oftest om våren (april-mai). Gjennomsnittlig ankomstdato: 25.4. ± 9 dager (35 år). Sjelden observert seinere enn medio august. Ingen sommerfunn i 2015. Observasjonene i Hovsfjorden 9.5 og i slutten av mai kan muligens dreie seg om samme par.

Skjeand *Anas clypeata*

* alle funn (- 13/29)

2015: 1 par Svendsrudvika, Sælabonn, Hole 29.4 - 3.5 (*Jens Tøndel Fossum, Vegard Bunes, Marius von Glahn m.fl.). Maks. 3 par (3.5.) Svarstadvika, Sælabonn, Hole 2-10.5 (Jens Tøndel Fossum, Vegard Bunes), 2 par Svendsrudvika, Sælabonn, Hole 7-10.5 (Jens Tøndel Fossum, Kendt Myrmo). 1 par rastende Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 10.5 (Rune Zakariassen). 1 par rastende Sælabonn, Hole 11.5 (Eirik Kristoffersen). 1 adult hann rastende Svarstadvika, Sælabonn, Hole 14.5 (Kendt Myrmo). 1 par næringsøkende Fjellheim våtmark, Vatsfjorden, Ål 14.5 (Arild Gautepllass). 1 hann Fiskumvannet, Øvre Eiker 17.5 (Steinar Stueflotten). 1 hann næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 26.5 (Leif Fage). 1 par næringsøkende Steintjerni, Ål 5.6 (Per Furuset). 1 hunnfarget Linnestranda, Lier 8.8 (Leif Bjørn Lunde). 3 hunnfarget næringsøkende Linnestranda, Lier 15.8 (Jens Erik Nygård, Bjørn W. Penk, Jan Olav Nybo m.fl.). 1 ind. overflygende Tårnet, Fiskumvannet, Øvre Eiker 30.8 (Morten Jagdum). 3-4 hunnfarget Fiskumvannet, Øvre Eiker 5-27.9 (Jorunn Villand, Eirik Kristoffersen, Steinar Stueflotten), maks. 4 hunnf. 27.9 (Steinar Stueflotten). 1 hunn Verket, Hurum 16.9 (Eli Gates). 1 hunnfarget Miletjern, Nedre Eiker 25-26.9 (Lennart Wam Hansson, Eli Gates, Steinar Stueflotten m.fl.). 1 hunnfarget Sætrepollen, Sætre, Hurum 25.9 (Eli Gates). 2 hunnfarget Fiskumvannet, Øvre Eiker 7-18.10 (Morten Jagdum, Steinar Stueflotten, Lars Dolmen m.fl.). 1 hunnfarget Miletjern, Nedre Eiker 27.10 (Morten Jagdum, Eli Gates, John Apeland). 1 hunnfarget Synneren, Ringerike 1.11 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson).

Arten observeres fåtallig, men regelmessig, spesielt i trekketidene vår (medio april – mai) og høst (september – oktober), gjennomsnittlig ankomstdato: 25.4. ± 10 dager (32 år). Det må ha vært minst 4 par i Sælabonn i dagene 3-7.5. (regnes som 1 funn av 8 ind.). Observasjoner i nordfylket, som de i Ål 14.5 og 5.6, er relativt sjeldne.

Taffeland *Aythya ferina*

* alle funn (- 2/4)

2015: 3 ind. (2 hann + 1 hunn) Fiskumvannet, Øvre Eiker 8-10.10 (Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson, Eirik Kristoffersen m.fl.). 2 hann Fiskumvannet, Øvre Eiker 11-13.10 (Steinar Stueflotten, Jon Ludvig Hals, Jorunn Villand m.fl.). 1 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 15.11 (Jorunn Villand).

Arten sees regelmessig i lite antall i Fiskumvannet og Nordre Tyrifjorden vår (medio april – medio mai) og høst (medio september – medio november), sjeldent ellers.

Toppand x bergand *Aythya fuligula x marila*

* alle funn (0/0 - 1/1) LRSK

2015: 1 hann Tangevika, Strandafjorden, Ål 27.5 - 17.6 *(F) (*Per Furuseth, Torgrim Breiehagen, Arild Gautepllass m.fl.).

Sjelden andehybrid med nytt førstefunn i Buskerud. Fuglen ble først mistenkt for å være en purpurhodeand, men bilder avslørte etter hvert at det dreide seg om en hann av denne hybrid.

Ærfugl *Somateria mollissima*

* innlandsfunn (10 - 1/1)

2015: 1 adult hann rastende Helgevannet, Kongsberg 23.5 (Morten Hunn).

Vanlig og tallrik hekkefugl i kystområdene, sjelden gjest i innlandet om våren. Sist observert 1 hann ved Utøya, Hole 14.06.2013.

Havelle *Clangula hyemalis*

* alle funn (- 8/11)

2015: 1 hunn rastende Nordfjorden, Ringerike 1-14.5 (Steinar Stueflotten, Vegard Bunes, Kendt Myrmo m.fl.). 2 hunn rastende Ustedalsfjorden, Hol 30.5 (Jostein Myre). 1 par næringssøkende Ustevann, Ustaoset, Hol 2.6 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 1 par næringssøkende Læg Reidvatnet, Hol 9.6 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 1 ind. Tobakkstjørne, Hol 22.8 (Jostein Myre). 1 hunnfarget Fiskumvannet, Øvre Eiker 6.11 (Steinar Stueflotten). 1 hunn Drøbaksundet (Bu), Hurum 13.11 (Steinar Stueflotten). 1 ind. Drøbaksundet (Bu), Hurum 28.11 (Eirik Kristoffersen).

Sjelden hekkefugl i indre fjellstrøk, men ingen bekreftede hekkefunn i 2015, ellers fåtallig og kun sporadisk observert i lavlandet vår (april-mai) og høst (oktober-november). Gjennomsnittlig ankomstdato: 3.5. ± 12 dager (19 år). Seineste observasjon i gjennomsnitt: 8.11. ± 16 dager (19 år), sjelden vintergjest.

Svartand *Melanitta nigra*

* vinterfunn (- 18/110), hekkefunn (0)

2015: 15-18 ind. næringssøkende Eltornstranda, Hurum 1-3.1 (Jostein Bærø Engdal, Andreas Winnem). 5 ind. trekkende mot V Tofte brygge, Hurum 1.1 (Eli Gates, John Apeland). 1 2K hann Skjæra, Tofte, Hurum 2.1 (Steinar Stueflotten). 2-4 hunnfarget næringssøkende Drøbaksundet (Bu), Hurum 3-24.1 (Andreas Winnem, Jostein Bærø Engdal m.fl.). 4 ind. næringssøkende Ekrebukta, Filtvet, Hurum 3.1 (Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson). 15 ind. næringssøkende Solbergstøa, Hurum 3.1 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson). 1-2 ind. Filtvet brygge, Hurum 14-16.1 (Ketil Knudsen, Ken Adelsten Jensen, Jostein Bærø Engdal). Maks. 25 ind. næringssøkende Drøbaksundet (Bu), Hurum 17.1 (Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson). 1 2K hunn næringssøkende Strandafjorden øvre, Strandafjorden, Ål 18.1 - 8.2 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 4 ind. trekkende mot S Filtvet brygge, Hurum 29.1 (Eli Gates). 14 ind. trekkende mot N Ekrebukta, Filtvet, Hurum 4.2 (Jostein Bærø Engdal). 5 ind. Eltornstranda, Hurum 8.2 (Steinar Stueflotten). 1 hunn Filtvet brygge, Hurum 14.2 (Marius von Glahn). 2 ind. Steinvik, Hurum 21.2 (Eirik Kristoffersen). 6-9 ind. Eltornstranda, Hurum 5-11.12 (Jostein Bærø Engdal, Kari Mathilde Engdal, Steinar Stueflotten). 2 hunnfarget Teigen-Løkka, Storsand S, Hurum 6.12 (Jostein Bærø Engdal, Steinar Stueflotten m.fl.). 2 ind. trekkende mot N Filtvet brygge, Hurum 11.12 (Jorunn Villand). 9 ind. Teigen-Løkka, Storsand S, Hurum 11.12 (Jostein Bærø Engdal). 1 hunn næringssøkende Steinvik, Hurum 26.12 (Pål Gisle). 1 ind. Slottet, Drøbaksundet (Bu), Hurum 31.12 (Anders Hals).

Spesielle funn: 100 ind. rastende Mølen, Hurum 21.6 (Kjetil Johannessen). 80 ind. næringssøkende Mølen, Hurum 1.7 (Stig Olavsén).

Fåtallig hekkefugl i fjellet i nordfylket (ingen hekkefunn rapportert i 2015). Nå årvisst vintergjest, hyppigst observert rundt Hurumlandet. Trolig 20-30 ind. jevnlig i fjordområdene rundt Hurumlandet hver vinter. To interessante sommerfunn av store flokker ved Mølen, Hurum, kan muligens skyldes dårlige hekkeforhold i fjellet denne sommeren.

Sjøorre *Melanitta fusca*

* vinterfunn (- 8/30), hekkefunn (0)

2015: Jevnlig 3-4 ind. næringssøkende Ekrebukta, Filtvet, Hurum 1.1 - 9.2 (Jostein Bærø Engdal, Eli Gates, Lennart Wam Hansson m.fl.), maks. 6 ind. 29.1 (Eli Gates). 1-2 ind. Filtvet brygge, Filtvet, Hurum 2.1 - 25.2 (Steinar Stueflotten, Eli Gates, Jostein Bærø Engdal m.fl.). 6 ind. næringssøkende Drøbaksundet (Bu), Hurum 18.1 (Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson, Andreas Hessvik-Trøite). 1 hunn Ramsvik, Hurum 27.2 (Eli Gates). 1-3 ind. næringssøkende Drøbaksundet (Bu), Hurum 5-12.12 (Eli Gates, Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson m.fl.). 7 ind. Eltornstranda - Teigen-Løkka, Storsand S, Hurum 6-11.12 (Jorunn Villand, Jostein Bærø Engdal, Kari Mathilde

Engdal). 2 ind. næringsøkende Ekrebukta, Filtvet, Hurum 6.12 (Eli Gates). 3 ind. næringsøkende Ekrebukta, Filtvet, Hurum 21-23.12 (Eli Gates, Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson).

Sjørren hekker spredt i indre fjellstrøk, og sees sporadisk i lavlandet utenom hekketida og på kysten høst og vinter. Ingen bekreftete hekkefunn i 2015. Normalt fåtallig, men regelmessig langs Hurumlandet om vinteren, men sjelden >10 ind. sammen. Jevnlig 10-15 ind. til sammen i fjordområdene rundt Hurumlandet hver vinter.

Lappfiskand *Mergellus albellus*

* alle funn (147 - 10/12)

Lappfiskand 2K hann, Furua, Fiskumvannet 20.3.2015. Foto: Lennart Wam Hansson

2015: 1 par stasjonær Averøya, Nordfjorden, Ringerike 8.2 (Marius von Glahn). 1 2K hann næringsøkende Furua, Fiskumvannet, Øvre Eiker 7-23.3 (*Jens Tøndel Fossum, Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson m.fl.). 1 2K Fiskumvannet, Øvre Eiker 12.3 (Anders Hals). 1 2K hann næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 20.3 (Lennart Wam Hansson). 1 hunn Vik, Steinsfjorden, Hole 28.3 (Jens Tøndel Fossum). 1 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 29.3 (Melvin Åsum). 1 hunn næringsøkende Svarstadvika, Sælabonn, Hole 1-3.4 (*Jens Tøndel Fossum, Kendt Myrmo, Eirik Kristoffersen). 1 adult hann næringsøkende Tangane, Strandafjorden, Ål 3.4 (Hege Kvarstein Gauteplass, Arild Gauteplass). 1 2K hann Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 6.4 (Steinar Stueflotten). 1 hann næringsøkende Hovsfjorden, Hol 11-26.4 (*Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass, Per Furuseth m.fl.). 1 par næringsøkende Hovsfjorden, Hol 28.4 - 13.5 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass, Per Furuseth). 1 hunn rastende Nordfjorden, Ringerike 1-3.5 (Steinar Stueflotten, Vegard Bunes, Eirik Kristoffersen). 1 hann næringsøkende Hovsfjorden, Hol 16.5 - 1.6 (Per Furuseth, Lennart Wam Hansson, Torgrim Breiehagen m.fl.). 1 hann næringsøkende Holsfjorden, Hol 16.5 (Per Furuseth). 2 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 11-13.10 (Lennart Wam Hansson, Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 1K næringsøkende Linnerstranda, Lier 21.11 (Jens Erik Nygård).

Arten opptrer nesten årvisst i Buskerud i vinterhalvåret, oktober – april. Sees hyppigst på vårtrekket ultimo mars - primo mai og på høsttrekket i oktober-november. Antall observasjoner har økt de siste tre årene.

Vaktel *Coturnix coturnix*

* alle funn (- 11/17)

2015: 1 ind. Hals, Øvre Eiker 11.5 (Anders Hals). 1 ind. sang/spill Mo gård, Steinsletta, Hole 27.5 (Marius von Glahn, Vegard Bunes). 1 ind. sang/spill Selte, Steinsletta, Hole 27.5 - 25.6 (Vegard Bunes, Jostein Bærø Engdal, Steinar Stueflotten m.fl.). 4 ind. sang/spill Selte, Steinsletta, Hole 8.6 (Marius von Glahn). 3 ind. Selte, Hole 17.6 (Vegard Bunes). 1 hann sang/spill Hulbak, Hemsedal 27-28.6 (Øivind Wathne Johannessen). 1 ind. sang/spill Landfallenga, Egge, Lier 28.6 (Steinar Stueflotten). 1 ind. sang/spill Bergsvingen, Øvre Eiker 1.7 - 6.8 (Steinar Stueflotten, Jorunn Villand, Lennart Wam Hansson m.fl.). 1 ind. sang/spill Hovland Ø, Øvre Eiker 2-5.7 (Steinar Stueflotten). 1 ind.

sang/spill Lo, Hokksund, Øvre Eiker 2.7 (Steinar Stueflotten). 1 ind. sang/spill Søre Finset, Hemsedal 2.7 (Bent Fjeldheim, Magnhild Finset Fjeldheim). 2 ind. sang/spill Bergsvingen, Øvre Eiker 4.7 (Steinar Stueflotten). 1 ind. sang/spill Engene, Hurum 4.7 (Odd Rygh, Alfred Brødreskift). 1 ind. sang/spill Hals, Øvre Eiker 10.7 - 16.8 (Anders Hals). 2 adult sang/spill Selte, Steinsletta, Hole 7.8 (Jostein Bærø Engdal). 1 adult sang/spill Bråtan, Steinsletta, Hole 7.8 (Jostein Bærø Engdal).

Arten observeres årlig i nedre deler av fylket fra ultimo mai til medio august, mer sjeldent i øvre deler av fylket. Observasjonen på Egge 28.6 er første kjente funn i Lier. Gjennomsnittlig ankomstdato: 29.5. ± 11 dager (22 år). 11.5 er blant de tidligste ankomstdatoer til nå.

Smålom *Gavia stellata*

* hekkefunn (2), vinterfunn (0)

2015: 1 par hekking (2 pulli) skjermet lokalitet, Skurdalen nord, Hol 29.5 - 9.8 (Jostein Myre). 1 ad. hekking (1 pulli) skjermet lokalitet, Ål 11.6 - 9.8 (Torgrim Breiehagen, Anne Mette Monclair).

Arten hekker spredt i nordfylket og sees regelmessig på vårtrekket i Tyrifjorden og langs kysten av Hurum, mer sporadisk i lavlandet ellers i nedre deler av fylket. To rapporterte hekkefunn i 2015. Første observasjon 2015: 5.4, gjennomsnittlig ankomstdato: 14.04. ± 10 dager (19 år).

Storlom *Gavia arctica*

* hekkefunn (1), vinterfunn (0)

2015: 1 par m/2 pulli/nylig utfløyne unger Glitre, Lier 5.7 (Anne Sørensen).

Vanlig men spredt og heller fåtallig hekkefugl over det meste av fylket. Storlom er observert flere steder i hekketiden i passende biotop, men bare ett hekkefunn er bekreftet. LRSK ønsker innrapportert flere hekkefunn av denne rødlistearten. Sjelden vintergjest, men ingen vinterfunn i 2015.

Dvergdykker *Tachybaptus ruficollis*

* alle funn (- 19/27)

2015: 1 ind. næringssøkende Langebru, Hokksund, Øvre Eiker 4-11.1 (Steinar Stueflotten, Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson). 1 ind. næringssøkende Hellefossen, Øvre Eiker 9.1 (Bjørn Harald Larsen). 1 ind. næringssøkende Bergsjø, Modum 9.1 (Bjørn Harald Larsen). 1 ind. næringssøkende Håvardøyne, Nesbyen, Nes 11-24.1 (Hans Petter Rømme, Per Furuseth, Arild Gauteplass m.fl.). 1 ind. næringssøkende Strandafjorden øvre, Ål 17.1 - 1.3 (Torgrim Breiehagen, Hege Kvarstein Gauteplass, Per Furuseth m.fl.). 1 ind. Losmoen, Hokksund, Øvre Eiker 7.2 (Jorunn Villand). 2 ind. Langebru, Hokksund, Øvre Eiker 7.2 (Steinar Stueflotten). 1-5 ind. næringssøkende Vestfosselva (Smørgrav-Berg), Bergsvingen, Øvre Eiker 24.2 - 3.4 (Eirik Kristoffersen, Steinar Stueflotten, Magne Sjøblom m.fl.), maks. 5 ind. 11.3

Dvergdykker, Linnestranda, Lier 10.10.2015. Foto: Jens E. Nygård

(Magne Sjøblom). 1 ind. næringssøkende Grandane, Strandafjorden, Ål 5.4 (Per Furuseth). 1 ind. næringssøkende Tangevika, Strandafjorden, Ål 18.4 (Per Furuseth, Torgrim Breiehagen). 1 ind. Averøya, Ringerike 2.8 (Eirik Kristoffersen). 1 adult næringssøkende Linnestranda, Lier 16-17.8 (Jens Erik Nygård, Steinar Stueflotten, Jorunn Villand m.fl.). 1 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 20.9 - 14.10 (Steinar Stueflotten, Anders Hals, Morten Jagdum m.fl.). 1 ind. Linnestranda, Lier 7-10.10 (Hans Petter Rømme, Melvin Åsum, Jens Erik Nygård m.fl.). 2 ind. Linnestranda, Lier 9.10 (Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson). 3 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 18-25.10 (Steinar Stueflotten, Jorunn Villand, Bjørn Tore Bollerud m.fl.). 1 ind. lokkelyd, øvrige lyder Fiskumvannet, Øvre Eiker 6.11 (Steinar Stueflotten). 1 ind. Miletjern, Nedre Eiker 15-18.11 (Lars Dolmen, Lennart Wam Hansson). 1 ind. Bergsvingen, Øvre Eiker 23.11 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. Langebru, Hokksund, Øvre Eiker 26.11 (Steinar Stueflotten). 1 ind. næringssøkende Breie, Strandafjorden, Ål 4.12 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. næringssøkende Storelva, Helgelandsmoen, Ringerike 19.12 (Kendt Myrmo). 1 ind. næringssøkende Håvardøyne, Nesbyen, Nes 19-28.12 (Per Furuseth).

Regelmessig overvintrende i lite antall i nedre Buskerud, mer sporadisk i øvre deler av fylket som i Hallingdalselva ved Nesbyen, Nes og Strandafjorden, Ål. Økning i antall observasjoner etter to kalde vintre i 2010-2011.

Toppdykker *Podiceps cristatus*

* hekkefunn (6), vinterfunn (2+1)

Hekkefunn 2015: 3 par (m/2+2+1 pulli) hekket Fiskumvannet, Øvre Eiker mai-august (Steinar Stueflotten m.fl.), 1 par med reir Vik, Steinsfjorden, Hole 1.5 (Vegard Bunes), fortsatt rugende 14.6 (Vegard Bunes). 1 par hekket (rugende) Ulvenvannet N, Lier 10.5 - 3.6 (Bård Kyrkjedelen, Steinar Stueflotten). 1 ad m/2 pulli/nylig utfløyne unger Damtjern N, Damtjern, Lier 14.6 (Jorunn Villand). 1 adult m/1 pull Soneren, Sigdal 14.7 (Lennart Wam Hansson). 1 par m/3 pulli Kroksund, Sundvollen, Hole 25.7 (Asgeir Askeland). 3 adult + 2 1K Bjørsrudvika, Steinsfjorden, Hole 30.8 (Steinar Stueflotten).

Vinterfunn 2015: 2 ind. Onsakervika, Onsaker, Hole 3.1 (Jens Tøndel Fossum). 1 ind. Svarstadvika, Sælabonn, Hole 3.1 (Vegard Bunes). 1 ind. næringssøkende Nordfjorden, Ringerike 17.1 (Marius von Glahn). 2 ind. stasjonær Sælabonn, Hole 29-31.1 (Marius von Glahn, Eirik Kristoffersen). 2 ind. Bjørsrudvika, Steinsfjorden, Hole 7.12 (Marius von Glahn). 2 ind. Steinsfjorden, Hole 7.12 (Marius von Glahn). 2 ind. Vik, Steinsfjorden, Hole 8-20.12 (John Apeland, Lennart Wam Hansson, Steinar Stueflotten m.fl.).

Hekket i 2015 på de faste lokalitetene: Ulvenvannet N (Lier), Damtjern (Lier), Fiskumvannet (Øvre Eiker) (3 kull inkl. 1 sein pull ultimo august), Bjørsrudvika, Steinsfjorden (Hole), Vik, Steinsfjorden (Hole) og trolig nytt mislykket hekkforsøk i Steinsvika (Hole). I tillegg ble det på seinsommeren observert 1 kull i Kroksund, Sundvollen (Hole) og 1 kull i Soneren (Sigdal), Førsteobservasjon dette året ble gjort i Nordfjorden (Ringerike) 7.3 (Arild Gauteplass m.fl.) som er tidligste registrerte ankomst i fylket til nå (mulig overvintring?). En mild førjulsvinter både i 2014 og 2015 ga flere vinterfunn i 2015. Største antall observert om våren: 37 ind. Steinsvika, Hole 6.4 (Vegard Bunes) og om høsten: 102 ind. i Nordfjorden, Ringerike 12.10. (Eirik Kristoffersen), som er rekord i Buskerud.

Horndykker *Podiceps auritus*

* alle funn (- 33/63), derav 4 hekkefunn og 1 mulig hekkforsøk (Ål)

2015: 1 ind. Nordfjorden, Ringerike 31.1 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. næringssøkende Nordfjorden, Ringerike 28.2 (Eirik Kristoffersen). 2 ind. næringssøkende Nordfjorden, Ringerike 18-29.4 (Vegard Bunes, Marius von Glahn, Lennart Wam Hansson m.fl.). Jevnlig 4-7 ind. næringssøkende Strandafjorden nedre, Ål 24.4 - 7.5 (Per Furuseth, Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass m.fl.), maks. 9 ind. 1.5 (Per Furuseth). 4 ind. næringssøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 28.4 (Eirik Kristoffersen). 1 adult næringssøkende Veslefjorden, Hol 29.4 (Trond Bølstad). 1 ind. næringssøkende Hovsfjorden, Hol 30.4 (Per Furuseth). 1 adult rastende Karlsrudtangen, Nordfjorden, Ringerike 1.5 (Kendt Myrmo). 2 ind. Linnestranda, Lier 2.5 (Jens Erik Nygård, Steinar Stueflotten, Jorunn Villand). 1 ind. næringssøkende Soneren, Sigdal 2.5 (Lennart Wam Hansson, Nicolai Wam Hansson, Kevin Wam Hansson). 1 ind. Holsfjorden, Hol 3.5 (Per Furuseth). 1 ind. Svarstadvika, Sælabonn, Hole 3.5 (Vegard Bunes). 1 ind. næringssøkende Murmyrene, Hemsedal 7.5 (Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim). 1 ind. næringssøkende Averøya, Nordfjorden, Ringerike 13.5 (Marius von Glahn). 1 par Lite tjern ved Rv51 845 moh., Gol 21.5 (Per Furuseth). 1 par Gautetjernet, Brennflæi Naturreservat, Gol 21.5 (Per Furuseth). 1 ind. rastende Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 22.5 (Kendt Myrmo). 2 ind. næringssøkende Metubba, Golsfjellet Syd, Gol 27.5 (Ingvar Måge, Ingunn Løyning). 1 ind. næringssøkende Lite tjern ved Rv51 845 moh., Gol 5.6 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. næringssøkende Lite tjern V for Raudbekktjern, Brennflæi Naturreservat, Gol 15.7 (Torgrim Breiehagen). 2 ind. næringssøkende Holsfjorden, Hol 11.8 (Per Kristensen). 1 ind. næringssøkende Nordfjorden, Ringerike 15-30.8 (Stig Johan Kalvatn, Marius von Glahn, Eirik Kristoffersen m.fl.). 1 ind. næringssøkende Svendsrudvika, Sælabonn, Hole 15.8 (Marius von Glahn, Stig Johan Kalvatn). 1 1K Fiskumvannet, Øvre Eiker 29.8 - 13.9 (Steinar Stueflotten, Jon Ludvig Hals). 2 ind. næringssøkende Lite tjern ved Rv51 845 moh., Gol 29.8 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 adult Bjørsrudvika, Steinsfjorden, Hole 30.8 (Steinar Stueflotten). 2 1K næringssøkende Svendsrudvika, Sælabonn, Hole 12.9 (Kendt Myrmo). 1 ind. Bjørsrudvika, Steinsfjorden, Hole 26.9 - 18.10 (Steinar Stueflotten, Morten Helberg, Kendt Myrmo). 1 ind. Nordfjorden, Ringerike 28.9 - 18.10 (Marius von Glahn, Eirik Kristoffersen, Kendt Myrmo). 1 1K+ næringssøkende Sponvika, Modum 17.10 (Jon Ludvig Hals). 1 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 24-25.10 (Steinar Stueflotten, Melvin Åsum). 2 ind. Røsholmstranda, Nordfjorden, Ringerike 1.11 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson). 1 ind. Nordfjorden, Ringerike 29.11 (Eirik Kristoffersen).

Hekking 2015: 1 ind. observasjon i hekketid, passende biotop Brennoddvikji, Tingvollfjorden, Ål 4-18.5 (Torgrim Breiehagen). 1 hekking (2 pulli) Drammedalshølen, Golsfjellet Syd, Gol 21.5 - 1.8 (Per Furuseth). 1 hekking (2 pulli) Raudbekktjernet, Brennflæi Naturreservat, Gol 21.5 - 15.7 (Per Furuseth, Torgrim Breiehagen). 1 par rugende Fosshaug-Kvannahøg (samme lokalitet som 15.7), Gol 21.5 (Per Furuseth). 1 hekking (1 par) rugende Storeskardvatnet, Mørkedalen, Hemsedal 25.5 - 14.6 (Olav Huso, Bent Fjeldheim, Magnhild Finset Fjeldheim). 1 hekking (3 pulli) mat til unger Tjern 830 moh V for Fosshaug, Golsfjellet Syd, Gol 15.7 (Torgrim Breiehagen). 2 ad m/2 juv Fiskedammen, Golsfjellet, Gol 31.7 (Jan Alsvik).

Arten sees regelmessig i sørfylket på vårtrekket (medio april - mai) og høsttrekket (august - november). Gjennomsnittlig ankomstdato: 23.4 ± 10 dager (27 år). 2-3 par har hekket på Golsfjellet de siste årene. I 2015 ble det påvist 4

kull i Gol m/3+2+2+2 unger. I tillegg ble det gjort et nytt hekkefunn i Hemsedal. Her ble hekkingen mislykket. Det ble ikke påvist hekking i Ål i 2015 (Breiehagen og Furuset 2016). Bestanden i fylket synes nå å være stabil på 4-5 par. Vinterfunn som de i Nordfjorden (Ringerike) i januar, er sjeldne.

Havhest *Fulmarus glacialis*

* alle funn (32/75 - 11/12)

2015: 1 ind. trekkende mot N Filtvet brygge, Hurum 13.1 (Eli Gates). 1 ind. Skjæra, Tofte, Hurum 14.1 (Ken Adelsten Jensen). 1 ind. trekkende mot N Filtvet brygge, Hurum 14.1 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. trekkende mot S Filtvet brygge, Hurum 16.1 (Jostein Bærø Engdal). 1 ind. trekkende mot S Ekrebukta, Filtvet, Hurum 16.1 (Jostein Bærø Engdal). 1 ind. Storsand, Drøbaksundet (Bu), Hurum 17.1 (Steinar Stueflotten). 1 adult trekkende mot S Skjæra, Tofte, Hurum 12.2 (Anders Hals). 2 ind. Ekrebukta, Filtvet, Hurum 22.5 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. trekkende mot S Filtvet, Hurum 1.6 (Gjermund Graver). 1 ind. rastende Ekrebukta, Filtvet, Hurum 7.6 (Eli Gates, John Apeland). 1 ind. Breiangen, Hurum 6.12 (Jostein Bærø Engdal, Kari Mathilde Engdal).

Normalt årvisst gjest i Oslofjorden om høsten, men ikke i 2015. Mange vinterfunn i januar både i 2014 og 2015. Noen av observasjonene kan dreie seg om samme individ. Havhestene observert 7.6 og 6.12, tilhørte begge den lysfasete morfene som er den vanligste i Oslofjorden.

Grålire *Puffinus griseus*

* alle funn (2/2 - 1/1) LRSK

2015: 1 ind. trekkende mot S Filtvet, Hurum 17.1 (Eric Francois Roualet).

Sjelden gjest i Oslofjorden som bare er observert to ganger tidligere i Buskerud: ved Sundbyholmene (Røyken) 25.08.1974 og ved Filtvet (Hurum) 27.10.2013.

Havsule *Morus bassanus*

* alle funn (21/41 - 4/8)

2015: 3 2K+ trekkende mot NØ Skjæra, Tofte, Hurum 13.1 (Eli Gates). 1 3K+ trekkende mot SV + 1 adult trekkende mot NØ Skjæra, Tofte, Hurum 5.12 (Steinar Stueflotten). 1 1K trekkende mot S + 1 adult trekkende mot N og seinere 1 adult mot S (den samme?) Filtvet brygge, Hurum 5.12 (Eli Gates, Geir Sverre Andersen). 1 ind. rastende Skjæra, Tofte, Hurum 12.12 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass).

Sjelden gjest i Buskerud, som regel observert i forbindelse med høststormer på kysten. De fleste observasjoner blir derfor gjort i september - oktober, men havsuler kan også besøke indre Oslofjord om vinteren (desember - januar) som tilfellet var i 2015.

Storskarv *Phalacrocorax carbo*

* hekkefunn (1)

2015: 45+ ind. rugende på minst 25 reir Saltskjær, Hurum 2.5 (Steinar Stueflotten). 28 par hekkende Saltskjær, Hurum 20.5 (Tonny Andersen m.fl.).

Storskarv (underarten *sinensis*) ble første gang påviste hekkende på Saltskjær i Hurum i 2008, og har hekket der siden. Kolonien har økt noe i seinere år og utgjør nå over 25 par mot ca. 15 par for 3-4 år siden.

Toppskarv *Phalacrocorax aristotelis*

* alle funn (2/2 - 1/1) LRSK

2015: 1 1K næringssøkende Drøbaksundet (Bu), Hurum 2.9 (Ken Adelsten Jensen).

Sjelden art i Buskerud, som bare unntaksvis besøker de indre delene av Oslofjorden. Den unge toppskarven ble oppdaget på Småskjær i Frogn (Ak) under årets havørnsafari til NOF avd. Oslo og Akershus 29.8. Ken Adelsten Jensen fant den igjen samme sted 2.9. Under et næringssøk i Drøbaksundet ble den også observert på Buskerudsiden av Drøbaksundet mellom Storskjær og Slottet. Sist arten ble observert i Buskerud, var 1 ind. som trakk over Snyta, Ringerike sammen med 20 storskarv 24.6.1999. Sist arten ble sett i Hurum, var 1 ind. på Haraldstangen 8.10.1995.

Silkehegre *Egretta garzetta*

* alle funn (0 - 1/1) NSKF

Silkehegre, 1 ad Tangevika, Strandafjorden, Ål 26.5.2015. Foto: Asgeir Askeland

2015: 1 ind. næringsøkende Tangevika-Grandane-Sandøya, Strandafjorden øvre, Ål 26-27.5 *(F) (*Asgeir Askeland, Torggrim Breiehagen, Per Furuset m.fl.).

Sjelden gjest i Norge i sommerhalvåret. Enkeltindivider observeres nå årlig i Norge, hyppigst om våren i mai og på seinsommeren fra medio juli til ultimo august. Dette er førstefunn av silkehegre i Buskerud! Funnet er ikke behandlet av NSKF ennå, men siden det er godt fotodokumentert og ingen tvil om arten, velger LRSK å publisere observasjonen i denne årsrapporten.

Egretthegre *Egretta alba*

* alle funn (11/11 - 2/2) LRSK

2015: 1 adult rastende Linnesstranda, Lier 23.6 *(F) (*Jorunn Villand, Steinar Stueflotten). 1 ind. trekkende mot N Linnesstranda, Lier 11.7 *(F) (Jan-Erik Nyhuus).

Egretthegrer er blitt observert nesten årlig i Buskerud i seinere år, hyppigst vår og forsommer (ultimo april - ultimo juni). Observasjonen på Linnesstranda 11.7 er det første juli-funnet i fylket.

Gråhegre *Ardea cinerea*

* hekkefunn (2)

2015: 1 ind. reirbygging Snyta, Ringerike 19.4 (Jens Tøndel Fossum). 2 1K i reir Rud, Øvre Eiker 21.6 (Steinar Stueflotten).

Fåtallig hekkefugl i Buskerud, men konkrete reirfunn blir sjelden rapportert. Hekkeplassene på Snyta (Ringerike) og Rud (Øvre Eiker) er begge kjent fra tidligere. Reiret på Rud, Øvre Eiker er flyttet til et annet tre i området pga. hogst på tidligere reirplass siste vinter.

Havørn *Haliaeetus albicilla*

* alle funn (115/131 - 22/22)

2015: 1 adult overflygende Fure, Tyrifjorden, Modum 2.1 (Jon Trygve Johnsen). 1 adult overflygende Verket, Hurum 4.1 (Eli Gates, John Apeland). 1 adult Linnestranda, Lier 4.2 (Jorunn Villand, Steinar Stueflotten m.fl.). 1 adult overflygende Brommafjorden ved Liudden, Nes 2.3 (Geir Midnes). 1 adult rastende Hønefoss By, Ringerike 2.3 (Knut Rolid via Kendt Myrmo). 1 adult overflygende Sætrepollen, Sætre, Hurum 2.3 (Jostein Bærø Engdal). 1 adult overflygende Hovsenga, Ringerike 8.3 (Olav Råd). 1 2K+ hunn Jondalen, Kongsberg 24.3 (Jan Trygve Bollerud). 1 ind. næringsøkende Sollihøgda, Hole 3.4 (Gunstein Wigemyr). 1 ind. overflygende Sætrepollen, Sætre, Hurum 6.4 (Rolf E. Andersen). 1 adult overflygende Fiskumvannet, Øvre Eiker 12.4 (Stig Johan Kalvatn). 1 adult overflygende indre Drammensfjorden Ø, Lier 26.4 (Steinar Stueflotten). 1 ind. overflygende Øynane, Hemsedal 26.4 (Vegard Finset Fjeldheim, Magnhild Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim). 1 adult overflygende Langseth, Sætre, Hurum 1.5 (Kari Mathilde Engdal, Jostein Bærø Engdal). 1 adult overflygende Pålsbufjorden, Nore og Uvdal 2.5 (Jan Trygve Bollerud). 1 adult overflygende Kraftkollen, Tranby, Lier 4.7 (Jorunn Villand). 1 adult Djupnuten, Ål 16.7 (Thor Erik Jelstad). 1 ind. overflygende Geilo, Hol 29.9 (Ragnar Ødegård, Lise Caspersen). 1 adult Sør-Hydalen, Hemsedal 4.10 (Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim, Stine Bang m.fl.). 1 ind. Sætrepollen, Sætre, Hurum 11.10 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson). 1 adult overflygende Sætre, Hurum 8.11 (Carsten Lome, Morten Helberg). 1 ind. Seteråsen, Hurum 9.11 (Linda Mathiesen). 1 adult overflygende Sylling, Lier 27.11 (Øivind Wathne Johannessen). 1 ind. Haugastøl, Hol 28.11 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson). 1 ind. overflygende Sangelie, Ål 6.12 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. overflygende Mørkvannet, Hurum 6.12 (Eli Gates).

Antall observasjoner har økt noe fra tidligere år. De fleste observasjoner er gjort i fjordstrøka og langs hovedvassdragene i sørlige deler av fylket. 8 av 26 observasjoner er gjort i nordfylket. 5 observasjoner av 1 ind. (adult) i Sætre-området regnes som ett funn da det antas at dette er fugler fra paret som hekker på Håøya (Ak). Også flere andre observasjoner kan dreie seg om samme individer.

Sivhauk *Circus aeruginosus*

* alle funn (- 20/21), hekkforsøk (1)

Sivhauk 3K hann, Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 21.6.2015. Foto: Jorunn Villand

2015: 1 hann næringsøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 17-25.4 (*Marius von Glahn, Steinar Stueflotten, Eirik Kristoffersen m.fl.). 1 3K hann reirbygging Hegstad beitemark, Fiskumvannet, Øvre Eiker 19.4 (Jon Ludvig Hals). 1-2 ind. (1 par) Fiskumvannet, Øvre Eiker 26.4 - 10.6 (Steinar Stueflotten, Eirik Kristoffersen, Jorunn Villand m.fl.). 1 hunn reirbygging Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 30.4 (Hans Jørgen Nilsen, Kari Nilsen). 1 ind. reirbygging Hegstad beitemark, Fiskumvannet, Øvre Eiker 1.5 (Jorunn Villand). 1 ind. overflygende Mørkvann, Hurum 10.5 (Linda Mathiesen). 1 hunnfarget Nordfjorden, Ringerike 25.5 (Eirik Kristoffersen). 1 adult hunn næringsøkende Steinsvika,

Steinsfjorden, Hole 6.6 (Kendt Myrmo). 1 hunn næringssøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 16.6 (Melvin Åsum). 1 3K hann næringssøkende Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 21.6 (Jorunn Villand). 1 hunnfarget Steinsletta, Hole 6.7 (Jens Tøndel Fossum). 1 adult hann Steinsletta, Hole 25.7 (Asgeir Askeland). 1 adult hunn Svendsrudvika, Sælabonn, Hole 31.7 (Kendt Myrmo). 1 3K hann næringssøkende Mo gård, Steinsletta, Hole 31.7 (Kendt Myrmo). 1 adult Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 1.8 (Jorunn Villand). 1 1K næringssøkende Linnestranda, Lier 6.8 (Bjørn W. Penk). 1 ind. Synneren, Ringerike 8.8 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson, Kevin Wam Hansson). 1 ind. Røsholmstranda, Nordfjorden, Ringerike 8.8 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson, Kevin Wam Hansson). 1 hunn trekkende Linnestranda, Lier 14.8 (Jorunn Villand). 1 2K+ hunn næringssøkende Sandsæter, Ringerike 15.8 (Marius von Glahn). 1 1K næringssøkende Karlsrudtangen, Nordfjorden, Ringerike 16.8 (Kendt Myrmo). 1 hunn Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 22.8 (Marius von Glahn). 1 1K næringssøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 22-30.8 (Steinar Stueflotten, Jorunn Villand, Morten Jagdum). 1 hunnfarget overflygende Hegstad beitemark, Fiskumvannet, Øvre Eiker 5.9 (Eirik Kristoffersen, Lennart Wam Hansson, Jorunn Villand). 1 2K hunn næringssøkende Steinsletta, Hole 6.9 (Kendt Myrmo). 1 2K hunn næringssøkende Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 6.9 (Kendt Myrmo). 1 hunn Steinsletta, Hole 7.9 (Marius von Glahn). 1 hunnfarget næringssøkende Steinsletta, Hole 19.9 (Kjetil Hansen). 1 ind. Synneren, Ringerike 18.10 (Marius von Glahn).

Årvisst på vår- og høsttrekket ved Fiskumvannet og i Nordre Tyrifjorden, mer sporadisk ellers. Mange observasjoner ved Fiskumvannet medio april til medio juni skyldes et par som gjorde hekkeforsøk på lokaliteten. Paret ble sett både på Hegstadmyra i nordenden og ved Råen i sørenden. Reirbygging ble observert ved et par anledninger i slutten av april, men hekkingen ble ikke vellykket. Hannen i dette paret var en ung 3K hann. Flere av observasjonene i Nordre Tyrifjords-området dreier seg trolig om de samme individene. Gjennomsnittlig ankomstdato: 24.4. ± 11 dager (27 år).

Myrhauk *Circus cyaneus*

* alle funn (- 28/31)

2015: 1 adult hann næringssøkende Karlsrudtangen, Nordfjorden, Ringerike 6.4 (Ola Nordsteien, Hanne Monkerud). 1 ind. trekkende mot N Linnestranda, Lier 6.4 (Truls WeXhal Andersen). 1 hunn næringssøkende Riksvei 283, Nedre Eiker 7.4 (Lennart Wam Hansson). 1 adult hann Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 12.4 (Vegard Bunes). 1 adult hann næringssøkende Hjelmen, Hemsedal 13.4 (Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim). 1 hunn overflygende Karlsrudtangen, Nordfjorden, Ringerike 14.4 (Sjur Stava). 1 hann overflygende Hol, Hol 18.4 (Sondre Sønndrål Slettemoen, Ola Sønndrål). 1 hunn næringssøkende Flåmyri, Hemsedal 24.4 (Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim, Stian Sannes). 1 hann Vatsfjorden, Ål 25.4 (Christoffer Mikalsen). 1 hann næringssøkende Vf Birkelund, Hovsfjorden, Hol 25.4 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 hunn næringssøkende Sygardslåtta, Hemsedal 28-30.4 (Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim). 1 hann næringssøkende Helsingset, Ål 1.5 (Egil Frantzen). 1 hunn næringssøkende Skogshorn Sør, Hemsedal 2.5 (Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim). 1 hunn Fiskumvannet, Øvre Eiker 16.5 (Bent Ellingsen). 1 hunn trekkende mot N Fiskumvannet, Øvre Eiker 17.5 (Steinar Stueflotten). 1 hann Pålgardvatnet, Hol 23.5 (Asgeir Askeland). 1 hunn Hafnor, Hole 26.5 (Jens Tøndel Fossum). 1 hunn næringssøkende Synneren, Ringerike 26.5 (Vegard Bunes). 1 hunn næringssøkende Metubba, Golsfjellet Syd, Gol 27.5 (Ingvar Måge, Ingunn Løyning). 1 hann Nystølane, Ål 6.7 og 8.7 (Sjur Mørk). 1 hunn Nystølane, Ål 7.7 og 11.7 (Sjur Mørk). 2 i par Steintjerni, Ål 10.7 (Sjur Mørk). 2 ind. overflygende Bergsmoen, Vats, Ål 14.7 (Carl-Ludvig Thorsen). 1 adult hann næringssøkende Torsetvatnet, Nore og Uvdal 15.7 (Rolf Kristoffersen). 1 hann Budalsvegen, Hol 7-8.8 (Asgeir Askeland). 1 hunnfarget trekkende Domholt, Hole 10.8 (Vegard Bunes). 1 hunnfarget næringssøkende Helgelandsmoen, Hole 5.9 (Jens Tøndel Fossum, Michelle Fossum). 1 1K+ hunnfarget næringssøkende Averøya, Ringerike 20.9 (Jon Ludvig Hals). 1 hunn næringssøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 24.9 (Steinar Stueflotten). 1 hann næringssøkende Bergsjøen, Ål 29.9 (Geir Otto Holmås).

Arten hekker fåtallig i fylkets nordlige deler. Flere funn er gjort i hekketiden i passende hekkebiotoper, men ingen sikre hekkefunn er rapportert i 2015. I nedre deler av fylket observeres arten fåtallig, men regelmessig på vårtrekket (april – mai) og høsttrekket (ultimo august – oktober). Gjennomsnittlig ankomstdato: 19.04. ± 12 dager (36 år). 6.4. er tangering av tidligste registrerte ankomstdato i Buskerud - 6.4.2002 ved Hokksund, Øvre Eiker (Arve Olsen). Observasjonene i Hole 26.5 er av observatørene angitt som litt usikre da mulig forveksling med hunn enghauk er en mulighet.

Steppehauk *Circus macrourus*

* alle funn (3/3 - 1/1) LRSK

2015: 1 hunn overflygende Drammen By, Drammen 28.4 *(F) (Børre Eirik Helgerud).

Sjelden gjest i Buskerud, sist observert i Byrkjedalen, Hol 20.9.2013. Arten er blitt stadig vanligere å se i Norge i seinere år, hyppigst på høsttrekket medio august - september, noe sjeldnere på vårtrekket ultimo april - mai. Vi må forvente at det gjøres flere observasjoner av arten også i Buskerud i kommende år.

Steppehauk hunn, Drammen by, Drammen 28.4.2015. Foto: Børre Eirik Helgerud

Musvåk *Buteo buteo*

* vinterfunn (6/6 - 3/3)

2015: 1 ind. Linnestranda, Lier 1-31.1 (Per Ole Syvertsen, Jorunn Villand, Noah N. Penk m.fl.). 1 ind. Gulliksrud, Drammen 4-31.1 (Hans Petter Rømme, Knut Arne Nygård, Kjetil Johannessen m.fl.). 1 ind. overflygende Linnestranda, Lier 21.1 (Rune Zakariassen). 1 ind. næringssøkende Bergshylla 4, Lier 8.2 og 14.2 (Bjørn W. Penk). 1 ind. overflygende Sagbakken, Åros, Røyken 9.2 (Kari Mathilde Engdal). 1 ind. Linnestranda, Lier 15.2 (Jorunn Villand, Steinar Stueflotten). 1 ind. Gullaug, Lier 18.2 (Jorunn Villand). 1 ind. Linnestranda, Lier 24.2 (Jorunn Villand). 1 ind. Linnestranda, Lier 15.12 (Jorunn Villand). 10 funn, 10 ind.

Sjelden vintergjest. Musvåken som oppholdt seg i området på Linnestranda, Lier i desember 2014, hadde tydeligvis gode næringsforhold da den ble sett jevnlig i området fram til slutten av februar. Øvrige funn i Lier i januar-februar regnes å ha vært det samme individet. 4 observasjoner i januar av 1 ind. på Gulliksrud i Skoger, Drammen antas å gjelde ett og samme individ, trolig et annet individ enn det på Linnestranda. Det samme gjelder funnet på Åros, Røyken 9.2.

Kongeørn *Aquila chrysaetos*

* funn i nedre Buskerud (108 - 9/11)

2015: 1 ind. overflygende Skrimtoppen, Kongsberg 19.2 (Olav Sâtvedt). 1 2K overflygende Snaukollen, Øvre Eiker 22.2 (Jon Ludvig Hals). 1 ind. Bergsvingen, Øvre Eiker 3.3 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. overflygende Bergsvingen, Øvre Eiker 6.3 (Magne Sjøblom). 1 5K+ Ospåsen, Øvre Eiker 30.3 (viltkamera) (Anders Hals). 2 ind. Bergsvingen, Øvre Eiker 31.3 (Leif Bjørn Lunde). 1 ind. Kolbergåsen, Øvre Eiker 20.4 (Anders Hals, Svein M. Søgner). 2 ind. overflygende Klokkarstua, Hurum 10.8 (Harald Jørgensen via Eli Gates). 1 1K overflygende Hjarnes, Passebekk, Kongsberg 3.10 (Odd Frydenlund Steen, Johs Edvardsen).

Arten hekker spredt i høyereliggende deler av fylket og har i seinere år også etablert seg som hekkefugl i lavlandet i nedre deler av fylket. Slike hekkefunn/indikasjoner er ikke referert i denne rapporten.

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

* hekkefunn (12)

2015: 1 ind. reir, egg/unger NE02a, Nedre Eiker 21.6 (Anne Sørensen). 1 par reir m/2 unger FÅ03, Flå 12.7 (Steinar Stueflotten). 1 adult hunn reir m/2 unger NS04a, Nes 12.7 (Steinar Stueflotten). 1 par besøker bebodd reir NS04a, Nes 21.7 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass).

Bare tilfeldige hekkefunn registrert på Artsobservasjoner er med i lista ovenfor. Thor Erik Jelstad har også i 2015 fulgt opp flere reir spesielt i midt-fylket og rapporterer om 11 vellykkede hekkinger inkl. de tre reirene nevnt ovenfor (pers. medd. T.E.Jelstad). I tillegg har Ragnar Hylland rapportert om vellykket hekking i KO12a, Kongsberg. 2015 er så langt vi kjenner til, det dårligste hekkeåret for fiskeørna i Buskerud med bare 50 % vellykkede hekkinger (Stueflotten in prep.). Fiskeørna ankommer normalt Buskerud medio april, gjennomsnittlig ankomstdato: 13.4 ± 11 dager (32 år), en uke tidligere i seinere år. Første observasjon i 2015: 6.4.

Lerkefalk *Falco subbuteo*

* alle funn (265 - 30/34), hekkefunn (2)

2013: 1 ind. Juveren, Ringerike 3.5 (Ken Adelsten Jensen).

2015: 1-2 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 6-31.5 (Melvin Åsum, Lennart Wam Hansson, Steinar Stueflotten m.fl.). 1 ind. varslende, engstelig Efteløt, Kongsberg 14.5 (Bård Engelstad). 1 ind. Åsa, Ringerike 15.5 (Marius von Glahn). 1 ind. næringssøkende Linnestranda, Lier 20.5 (Jorunn Villand, Jostein Bærø Engdal). 1 adult overflygende Hennummarka, Lier 20.5 (Jorunn Villand). 1 ind. overflygende Lierelva ved Lierbyen, Lier 23.5 (Marius von Glahn). 2 ind. Mosmoen, Hole 25.5 (Vegard Bunes). 1 ind. næringssøkende Kittilsviki, Gulsvik, Flå 27.5 (Vegard Bunes). 1 ind. reir, unger hørt skjermet lok., Ringerike 31.5 (Jens Tøndel Fossum). 1 ind. Ullerntangen NR, Sælabonn, Hole 31.5 (Marius von Glahn). 2 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 5.6 (Lennart Wam Hansson). 1 adult næringssøkende Stoppen, Lier 10.6 (Moisés P D). 1 ind. næringssøkende Fiskumvannet, Øvre Eiker 21.6 (Jorunn Villand). 1 adult næringssøkende Strandafjorden øvre, Ål 8.7 (Agnar Målsnes, Gunn Mjelde). 1 ind. trekkende mot N Linnestranda, Lier 25.7 (Jan-Erik Nyhuus). 1 ind. overflygende Pikerfoss, Kongsberg 25.7 (Henning Anker Johansen). 1 ind. overflygende Bergsvingen, Øvre Eiker 25.7 (Tore Gunnarsen). 1 ind. næringssøkende Linnestranda, Lier 29.7 (Jorunn Villand). 1 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 4.8 (Melvin Åsum). 1 ind. overflygende Hensmoen, Ringerike 8.8 (Jon Opheim). 1 adult overflygende Fiskumvannet, Øvre Eiker 22.8 (Steinar Stueflotten). 1 ind. rastende Hegstad beitemark, Fiskumvannet, Øvre Eiker 23.8 (Jorunn Villand). 2 ind. næringssøkende Hegstad, Fiskumvannet, Øvre Eiker 3.9 (Audun Jahren). 1 ind. Hals, Øvre Eiker 7.9 og 10.9 (Anders Hals). 1 ind. Lundteigtjern, Øvre Eiker 12.9 (Anders Hals). 1 ind. overflygende Flesaker, Fiskumvannet, Øvre Eiker 13.9 (Steinar Stueflotten). 1 ind. næringssøkende Bergsvingen, Øvre Eiker 14.9 (Jorunn Villand). 1 ind. trekkende mot S Linnestranda, Lier 15.9 (Jorunn Villand). 1 1K rastende Engersand, Lier 17.9 (Tore Gunnarsen). 1 ind. overflygende Fiskumvannet, Øvre Eiker 24.9 (Steinar Stueflotten). 1 ind. Hegstad, Fiskumvannet, Øvre Eiker 26.9 (Eli Gates, John Apeland).

Lerkefalk, Linnestranda, Lier 25.7.2015. Foto: Jan-Erik Nyhuus

Arten er påvist hekkende på ca. tjue lokaliteter i Buskerud, og sees jevnlig i sommerhalvåret i nedre deler av fylket. Flere av observasjonene ved bl.a. Fiskumvannet sommeren 2015 dreier seg trolig om de samme individene. Observasjoner i øvre deler av fylket som det ved Strandafjorden, Ål 8.7, er sjeldne. Gjennomsnittlig ankomstdato: 4.5 ± 9 dager (28 år).

Jaktfalk *Falco rusticolus*

* alle funn (- 11/11)

2015: 1 ind. overflygende skjernet lok.1 Hemsedal nedre, Hemsedal 31.3 (Rolf E. Andersen). 1 adult overflygende skjernet lok.2 Hemsedal nedre, Hemsedal 17.4 (Per Gustafsson). 1 ind. permanent revir skjernet lok.1 Hol, Hol 18.4 (Per Furuset). 1 ind. næringsøkende skjernet lok.2 Hol, Hol 21.4 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 1 ind. næringsøkende skjernet lok. Vegglifjell, Rollag 2.5 (Jostein Bærø Engdal). 1 adult hann næringsøkende skjernet lok. Blefjell, Rollag 5.6 (Henning Anker Johansen). 1 ind. skjernet lok. Geilo, Hol 20.7 og 7.8 (Asgeir Askeland). 1 ind. næringsøkende Fagerdalen, Ål 22.8 (Bård Kyrkjedelen). 1 ind. næringsøkende Krukenuten, Nore og Uvdal 29.8 (Ola Moen). 1 1K hunn næringsøkende Holmen, Drammen 7.9 (Jon Ludvig Hals). 1 ind. overflygende Ustedalsfjorden, Hol 16.10 (Hege Kvarstein Gautepllass, Arild Gautepllass).

Jaktfalken hekker spredt i fjellet i øvre deler av fylket, og sees bare sjeldent på streif i lavlandet. Observasjoner i hekketiden er skjernet til kommune eller et større fjellområde. 16 av 18 kjente lokaliteter ble kontrollert i 2015. 9 av disse var i bruk, men bare fire hekkinger ble vellykket med til sammen minst 7 unger. Dette gjør 2015 til det dårligste året siden overvåkingen av jaktfalk startet i 2008 (Furuset og Furuset 2016).

Vandrefalk *Falco peregrinus*

* vinterfunn (25 - 4/4)

2015: 1 ind. Linnestranda, Lier 2.1 (Jorunn Villand). 1 adult Sandtangen, Onsaker, Hole 3.1 (Kendt Myrmo). 1 ind. overflygende Skjæra, Tofte, Hurum 15.2 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson). 1 ind. stasjonær Averøya, Nordfjorden, Ringerike 19.2 (Marius von Glahn). 1 adult Søndre Leine, Røyse, Hole 21.2 (Steinar Stueflotten). 1 ind. stasjonær Sjøhol, Røyse, Hole 24.2 (Marius von Glahn). 1 ind. Bjørnsrudvika, Steinsfjorden, Hole 7.12 (Marius von Glahn).

Minst 40 par har hekket i Buskerud de siste sju årene, i 2015 fikk 48 par 78 unger på vingene (Gunnarsen 2016). Arten er heller sjelden å se om vinteren i Buskerud. Observasjonene på Røyse-halvøya i Hole i januar-februar regnes som 1 funn av 1 ind.

Vannrikse *Rallus aquaticus*

* alle funn (81/102 - 8/12) derav 1 hekkefunn

2015: 1-2 ind. lokkelyd, øvrige lyder Møysund, Linnestranda, Lier 9.4 - 3.5 (*Marius Omland, Stueflotten, Lennart Wam Hansson m.fl.). 1 ind. sang/spill Svendsrudvika, Sælabonn, Hole 27.5 - 13.6 (Steinar Vegarad Bunes, Marius von Glahn, Jostein Bærø Engdal m.fl.). 1 ind. Møysund, Linnestranda, Lier 9.6 (Hans Petter Rømme). 1 ind. Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 9.6 (Vegard Bunes). 1 ind. sang/spill Svarstadvika, Sælabonn, Hole 25.6 (Vegard Bunes). 1 ind. sang/spill Linnestranda, Lier 18.7 (Ken Adelsten Jensen, John Apeland). Hekking: 1 pull næringsøkende Møysund, Linnestranda, Lier 21.7 *(F) (Marius Omland). 1 ind. lokkelyd, øvrige lyder Linnestranda, Lier 31.8 (Steinar Stueflotten). 1 ind. lokkelyd, øvrige lyder Måsnemyra, Fiskumvannet, Øvre Eiker 12-20.9 (Jon Ludvig Hals, Steinar Stueflotten). 1 ind. Linnestranda, Lier 28.9 - 7.11 (Steinar Stueflotten, Jens Erik Nygård, Bjørn W. Penk m.fl.). 2 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 11.10 (Steinar Stueflotten, Jon Ludvig Hals). 1 ind. Miletjern, Nedre Eiker 8.11 (Steinar Stueflotten). 2 ind. lokkelyd, øvrige lyder Gilhusodden, Linnestranda, Lier 9.11 (Marius Omland).

Arten observeres årlig i perioden mai – november, hyppigst på Linnestranda og Fiskumvannet. Arten ble for første gang påvist hekkende i Buskerud på Linnestranda i 2013. Ny hekking påvist samme sted i 2015. Arten ble dette året observert på hele seks lokaliteter i fylket. Gjennomsnittlig ankomstdato: 8.5. ± 18 dager (17 år). 9.4 er blant de tidligst registrerte ankomstdatoer til nå.

Åkerrikse *Crex crex*

* alle funn (92 - 3/3)

2015: 1 ind. sang/spill Kårtvet (Å1), Øvre Eiker 22-25.5 (*Per Øystein Klunderud, Steinar Stueflotten). 1 ind. Kolstad, Hokksund, Øvre Eiker 27.5 (Steinar Stueflotten). 1 ind. Nedre Lobben, Øvre Eiker 27.5 (Lennart Wam Hansson).

Arten observeres fåtallig nesten årlig i nedre deler av fylket. Få observasjoner i 2015, kan skyldes kaldt og vått vær i mai-juni. Arten ankommer normalt Buskerud ultimo mai, gjennomsnittlig ankomstdato: 26.05. ± 8 dager (18 år).

Sivhøne *Gallinula chloropus*

* hekkefunn (3), vinterfunn (0)

Hekkefunn 2015: 1 hekking (2 pulli) Mellomdammen, Sætre, Hurum 14.4 - 27.7 (Eli Gates, Eirik Kristoffersen, Jostein Bærø Engdal m.fl.). 1 hekking (4 pulli) Miletjern, Nedre Eiker 3.6 - 2.7 (Lennart Wam Hansson, Steinar

Stueflotten). 2 par m/7+9 pulli Solbergjtjern, Tyristrand, Ringerike 29.6 (Viggo Ree). Andre spesielle funn: 1 adult næringsøkende Sørstølen, Strandafjorden, Ål 1.11 (Torgrim Breiehagen).

Hekking ble i 2015 påvist på tre av de kjente hekkeplassene i fylket: Mellomdammen, Sætre (Hurum), Miletjern (Nedre Eiker) og Solbergjtjern (Ringerike). Gjennomsnittlig ankomstdato: 15.4. ± 11 dager (25 år). Førsteobservasjon i 2015: 28.3. er tidligste registrerte ankomstdato til nå. Observasjonen ved Sørstølen i Strandafjorden, Ål er kun den andre gangen at arten er sett i Ål. Første observasjon ble gjort ved Grandane, Strandafjorden 27.4 1969, dvs. for 46 år siden!

Trane *Grus grus*

* hekkefunn (5), vinterfunn (0)

2015: 1 par rugende Drammedalshølen, Golsfjellet Syd, Gol 21.5 (Per Furuset). 1 par rugende Storeskardvatnet, Mørkedalen, Hemsedal 24-31.5 (Olav Huso, Bent Fjeldheim, Magnhild Finset Fjeldheim). 1 par rugende Budalsvatnet, Geilo, Hol 14-16.6 (Torgrim Breiehagen, Trond Bølstad). 1 par m/1 pull Murmyrene, Hemsedal 5.7 (Petter Thornes). 2 ind. varslende, engstelig Breidvatnet, Tuva, Hol 14.7 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass).

Fåtallig hekkefugl i Buskerud, bestand trolig økende. Det er gjort flere observasjoner av traner på passende hekkebiotoper i 2015, men bare observasjonene nevnt ovenfor med bekreftet hekking, derav kun ett funn med observert unge.

Tundralo *Pluvialis squatarola*

* alle funn (39 - 2/2)

2015: 1 ind. overflygende Hegstad beitemark, Fiskumvannet, Øvre Eiker 13.9 (Jon Ludvig Hals). 1 ind. overflygende Engersand, Lier 13.9 (Tore Gunnarsen).

Arten opptrer forholdsvis regelmessig, men fåtallig på høsttrekket (august – medio oktober) i nedre deler av Buskerud, sjeldent ellers. Tidspunkter for de to trekkobservasjonene 13.9 utelukker ikke at det kan ha vært samme fugl som ble sett både ved Fiskumvannet og Engersand.

Vipe *Vanellus vanellus*

* hekkefunn (2), vinterfunn (0)

Hekking 2015: 1-2 par hekket (3 pulli) ved Jordhaugene, Linnestranda, Lier 18.4-14.6 (Jens Erik Nygård, m.fl.). 1-2 par hekket (3 pulli) på Hegstad beitemark, Fiskumvannet, Øvre Eiker 1.5-9.7 (Steinar Stueflotten, m.fl.).

Viper er observert mange steder i egnede hekkebiotoper, men bare de to nevnte med bekreftet hekking i 2015.

Dverglo *Charadrius dubius*

* hekkefunn (4)

2015: 2 ind. observasjon i hekketid, passende biotop Juveren, Ringerike 1.5 (Marius von Glahn). 1 par i passende hekkebiotop Sundland, Drammen 10.5 (Jens Erik Nygård). 3 ind. (1 hunn + 2 hann) observasjon i hekketid, passende biotop Sundland Industripark, Drammen 23.5 (Morten Winness). 1 ind. observasjon i hekketid, passende biotop Sandtak på Lamoen, Ringerike 24.5 (Marius von Glahn). 1 ind. varslende, engstelig Verket, Hurum 4.7 (Eli Gates). 2 ind. varslende, engstelig Verket, Hurum 13.7 (Eli Gates).

Spesielle funn: 1 ind. næringsøkende Eikredammen, Hemsedal 31.5 (Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim, Olav Huso).

Fåtallig hekkefugl i nedre deler av Buskerud. Ingen bekreftede hekkefunn i 2015, men 4 sannsynlige hekkinger. Observasjonen på Eikredammen i Hemsedal er første kjent funn av dverglo i nordfylket.

Boltit *Charadrius morinellus*

* alle funn (- 4/33)

2015: 8 ind. rastende Midtre Sørums, Steinsletta, Hole 10.5 (Steinar Stueflotten). 5-12 ind. Midtre Sørums, Steinsletta, Hole 18-22.5 (Vegard Bunes, Jens Tøndel Fossum, Marius von Glahn m.fl.). 10-20 ind. Sørums Vest, Steinsletta, Hole 19-22.5 (Vegard Bunes, Kendt Myrmo m.fl.), maks. 20 ind. 19.5 (Vegard Bunes). 6 ind. rastende Flesaker, Fiskumvannet, Øvre Eiker 23.5 (Steinar Stueflotten). 1 ind. næringsøkende Halnekollen, Hol 9.6 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 5 ind. næringsøkende Halnekollen nord, Hol 9.6 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 hann næringsøkende Halnekollen nord, Hol 13.7 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 adult rastende Veggli, Rollag 4.8 (Bjørn Reiel Iversen).

Arten hekker spredt i høyfjellet i øvre deler av Buskerud, men hekkefunn blir sjelden rapportert til LRSK. Observasjonene på Halnekollen regnes som ett funn av maks. 6 ind. Sjelden art på vårtrekket i mai i lavlandet. Sein vår og mye snø i fjellet i 2015 resulterte i flere trekkobservasjoner enn vanlig i lavlandet. Observasjonene på Steinsletta regnes som ett funn av maks. 20 ind. Gjennomsnittlig ankomstdato: 16.5 ± 6 dager (12 år). 10.5 er blant de tidligste observasjonene som er registrert i Buskerud.

Lappspove *Limosa lapponica*

* alle funn (21 - 3/3) LRSK

Lappspove ad hunn, Kongsberg sentrum, Kongsberg 2.8.2015. Foto: Michael Wam Hansson

2015: 1 ind. Svarstadvika, Sælabonn, Hole 30.4 *(F) (Vegard Bunes, Jens Tøndel Fossum). 1 ind. rastende Fiskumvannet, Øvre Eiker 30.4 (Ken Adelsten Jensen, Wenche Ravn Wirum). 1 adult hunn Kongsberg Sentrum, Kongsberg 31.7 - 2.8 *(F) (*Morten Jagdum, Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson m.fl.).

Arten er sjelden i Buskerud, men observeres nesten årlig i lite antall. De fleste funn er gjort ved Fiskumvannet og i Nordre Tyrifjorden på vårtrekket i april-mai og høst-trekket i august-september. Observasjonen 31.7 er førstefunn av arten i Kongsberg kommune.

Polarsnipe *Calidris canutus*

* alle funn (24 - 1/1)

2015: 1 ind. Røsholmstranda, Nordfjorden, Ringerike 25.5 *(F) (Eirik Kristoffersen, Kendt Myrmo).

Arten opptrer normalt bare sporadisk og i lite antall på høsttrekket (ultimo juli – primo oktober), mens observasjoner på vårtrekket i mai er sjeldne. Kun to tidligere vårfunn er kjent, begge fra Fiskumvannet (14.5.2007 og 10.5.2014).

Temmincksnipe *Calidris temminckii*

* alle funn (- 8/20)

2015: 1-6 ind. rastende Linnestranda, Lier 15-16.5 (*Steinar Stueflotten, Jorunn Villand, Bjørn W. Penk m.fl.). 1-3 ind. Linnestranda, Lier 19-26.5 (Jorunn Villand, Steinar Stueflotten m.fl.). 1 ind. næringssøkende Fjellheim våtmark, Vatsfjorden, Ål 19.5 (Arild Gauteplass). 2 ind. Røsholmstranda, Nordfjorden, Ringerike 25.5 (Eirik Kristoffersen, Kendt Myrmo). 1 ind. Eikredammen, Hemsedal 25-28.5 (*Stian Sannes, Bent Ellingsen). 2 ind. Sandholmen, Averøya Naturreservat, Onsaker, Hole 28.5 (Vegard Bunes). 2 ind. næringssøkende Eikredammen, Hemsedal 29-30.5 (Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim, Stian Sannes). 1 ind. rastende Ustedalsfjorden, Hol 30.5 (Jostein Myre). 2-4 ind. næringssøkende Eikredammen, Hemsedal 31.5 - 1.6 (Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim, Torgrim Breiehagen

m.fl.). 3 ind. næringssøkende Vesle Ustevatnet, Ustaoset, Hol 1.6 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 3.6 (Lennart Wam Hansson).

Arten hekker sparsomt i øvre deler av fylket, og observeres regelmessig på trekket i nedre deler, hyppigst på vårtrekket (mai), mer sporadisk på høsttrekket (medio august – ultimo september). Ingen observasjoner på høsttrekket i 2015. Gjennomsnittlig ankomstdato: 15.5. ± 7 dager (29 år).

Sandløper *Calidris alba*

* alle funn (14/18 - 1/2)

2015: 2 adult rastende Linnestranda, Lier 29.7 *(F) (Jorunn Villand).

Sjelden gjest som observeres år om annet på høsttrekket i Tyrifjordsområdet (primo august - medio oktober). Sist sett på Averøya, Ringerike 04.08.1998. Meget sjelden på vårtrekket, sist sett i Nordfjorden, Ringerike 22.05.2005. Observasjonen 29.7.2015 er førstefunn for arten på Linnestranda og det første i Buskerud siden 2005.

Fjæreplytt *Calidris maritima*

* alle funn (- 1/12)

2015: 11 ind. rastende Geitungholmen, Slemmestad, Røyken 15.3 (Michael Wam Hansson m.fl.). Maks. 12 ind. stasjonær Dyna, Slemmestad, Røyken 16.3 - 12.4 (Jorunn Villand, Steinar Stueflotten, Bjørn W. Penk m.fl.).

Arten hekker spredt i indre fjellstrøk, men få hekkefunn blir rapportert til LRSK. Meget sjelden å se på trekket og om vinteren i nedre deler av fylket. Arten observeres en sjelden gang på holmer og skjær i Oslofjorden i vinterhalvåret, jf. observasjonene utenfor Slemmestad i mars-april 2015. Dette kan like gjerne være overvintrende fugler som fugler på trekk. Fjæreplyttene som ble oppdaget på Geitungholmen 15.3, antas å være de samme som ble sett på nærliggende Dyna de neste dagene, jevnlig 4-8 ind. i perioden, maks. 12 ind. 28.3 (Bjørn W. Penk, Noa Penk).

Dvergsnipe *Calidris minuta*

* alle funn (- 2/2)

2015: 1 ind. Linnestranda, Lier 19.5 (Jorunn Villand). 1 adult Linnestranda, Lier 9-11.6 (Jorunn Villand, Jostein Bærø Engdal, Eli Gates m.fl.).

Arten observeres nesten årlig i lite antall på høsttrekket (august – september) i nedre deler av fylket, sjeldnere på vårtrekket (mai-primo juni). Linnestranda er sammen med Nordfjorden, Ringerike, de beste trekklokalitetene for arten. Gjennomsnittlig ankomstdato: 16.5. ± 12 dager (10 år).

Svømmesnipe *Phalaropus lobatus*

* alle funn (- 6/15)

2015: 1-3 ind. næringssøkende Eikredammen, Hemsedal 28.5 - 1.6 (*Bent Ellingsen, Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim m.fl.). 2-5 ind. næringssøkende Pålgaardvatnet, Hol 30.5 - 5.6 (Per Furusest, Arild Gauteplass, Michael Wam Hansson m.fl.). 1 ind. observasjon i hekketid, passende biotop Syningstøltjørni, Hol 3.6 (Jostein Myre). 2-3 ind. næringssøkende Bjørungstjørne, Hol 8-9.6 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. Vatsfjorden, Ål 19.6 (Carl-Ludvig Thorsen). 1 par i passende hekkebiotop Syningstøltjørni, Hol 29.6 (Clive Bramham). 1 ind. Syningstøltjørni, Hol 7-12.7 (Trond Aspelund, Arild Gauteplass, Steinar Stueflotten m.fl.). 1 ind. Nystølane, Ål 8.7 (Sjur Mørk, Lyder Mørk).

Arten hekker fåtallig flere steder i øvre deler av Buskerud, sees sjelden på trekket i lavlandet. Gjennomsnittlig ankomstdato: 23.5. ± 5 dager (20 år). Observasjonene på Syningstøltjørni, Hol med bl.a. et varslende ind. 12.7, tyder på vellykket hekking her i 2015.

Sotsnipe *Tringa erythropus*

* alle funn (76 - 2/4)

2015: Maks. 3 ind. rastende Svarstadvika, Sælabonn, Hole 10.5 (*Kendt Myrmo, Vegard Bunes). 1 ind. næringssøkende Linnestranda, Lier 6.8 (Bjørn W. Penk).

Arten observeres tilnærmet årlig i Buskerud i lite antall på vårtrekket i mai og ofte med en ny topp i juni, samt på høsttrekket i august-september. Gjennomsnittlig ankomstdato: 9.5. ± 7 dager (28 år).

Kvartbekkasin *Lymnocyptes minimus*

* alle funn (- 3/4) LRSK

2015: 1 ind. Hegstadmyra, Fiskumvannet, Øvre Eiker 13.9 (Jon Ludvig Hals). 1 ind. Hegstad beitemark, Fiskumvannet Øvre Eiker 8.10-11.10 (Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson, Steinar Stueflotten, Jon Ludvig Hals). 1 ind. Linnestranda, Lier 15.10-18.10 (Jorunn Villand, Jens Erik Nygård). 1 ind. Hegstad beitemark, Fiskumvannet, Øvre Eiker 24.10 (Steinar Stueflotten). 1 ind. Hegstad beitemark, Fiskumvannet, Øvre Eiker 31.10 (Jostein Bærø Engdal, Steinar Stueflotten). 2 ind. Hegstad beitemark, Fiskumvannet, Øvre Eiker 1.11 (Jostein Bærø Engdal, Kari Mathilde Engdal).

Arten observeres oftest på høsttrekket fra medio september til medio november. Mer sjeldent på vårtrekket i siste halvdel av april. Mange observasjoner i oktober sammen med et høyt antall enkeltbekkasiner på den nyanlagte fuktenga på Hegstad beitemark. Flere av observasjonene antas å gjelde de samme individene.

Rugde *Scolopax rusticola*

* vinterfunn (- 1/1)

2015: 1 ind. Hals, Øvre Eiker 23.12 (Anders Hals).

Vinterfunn av rugde er sjeldne i Buskerud. Lokaliteten på Hals, Øvre Eiker har vist seg å være en god lokalitet for slike vinterfunn i seinere år.

Dobbeltbekkasin *Gallinago media*

* alle funn (- 8/8)

2015: 1 hann sang/spill Fløtagutu, Hol 10-20.5 (Trond Bølstad, Arild Gauteplass). 1 hann sang/spill Fjellheim våtmark, Vatsfjorden, Ål 19.5 (Arild Gauteplass). 1 hann sang/spill Fekjagranden, Ustedalsfjorden, Hol 20.5 (Arild Gauteplass). 1 ind. sang/spill Hovsfjorden, Hol 20.5 (Per Furuseth). 1 hann sang/spill Vikastølen, Hol 4.6 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. næringssøkende Havsdalen, Geilo, Hol 14.6 (Torgrim Breiehagen). 1 ind. Bulii, Hemsedal 4.8 (Helene Brennhovd). 1 ind. Hegstad beitemark, Fiskumvannet, Øvre Eiker 13.9 (Steinar Stueflotten).

Arten hekker spredt i øvre deler av Buskerud og ses sporadisk på vårtrekket (mai) og høsttrekket (ultimo august - primo oktober) i nedre deler av fylket. Gjennomsnittlig ankomstdato: 10.5. ± 8 dager (26 år).

Polarjo *Stercorarius pomarinus*

* alle funn (8/9 - 1/1) LRSK

2015: 1 2K trekkende mot S Filtvet, Hurum 17.1 (Andreas Gullberg).

Polarjoer observeres sporadisk i Oslofjorden om høsten (ultimo september-desember), men blir svært sjelden sett i Buskerud. Den unge polarjoen som ble sett utenfor Filtvet 17.1, ble først oppdaget utenfor Hvitsten på Akershusiden av fuglekikkere på Krokstrand, Frogn. Den trakk deretter mot sør og over på Buskerudsiden. Dette er det første kjente januarfunnet av polarjo i Buskerud.

Ub. polar-/tyvjo *Stercorarius pomarinus/parasiticus*

* alle funn (5/8 - 1/1) LRSK

2015: 1 ind. trekkende mot N Filtvet, Hurum 1.6 (Gjermund Graver).

Observasjonen ble først rapportert som en lysfaset polarjo, men funnomstendigheter og beskrivelsen av joen kan ikke helt utelukke forveksling med tyvjo. Funnet er derfor godkjent som ub. polar-/tyvjo. Vårfunn av både polarjo og tyvjo er sjeldne i Buskerud.

Tyvjo *Stercorarius parasiticus*

* alle funn (12 - 0/0) LRSK

1975: 1 ind. Ramtonholmen, Røyken 2.8 (Arild Andersen).

Sjelden art i Buskerud. De fleste observasjoner av tyvjo i Buskerud blir gjort langs kysten sommer og høst (ikke observert i rapporteringsåret 2015). Siste godkjente funn er fra oktober 2014. Dette gamle funnet fra 1975 ble innrapportert til LRSK i 2016 og er nå lagt til listen over godkjente funn i fylket.

Dvergmåke *Hydrocoloeus minutus*

* alle funn (43/95 - 1/1) LRSK

2015: 1 2K Skjæra, Tofte, Hurum 2.6 *(F) (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson).

Arten er blitt observert årlig i lite antall de siste årene. Rekordforekomst med 9 funn av 29 ind. i Oslofjorden primo januar 2014. De fleste funnene blir gjort om høsten i august-oktober, mer sporadisk om våren (mai).

Krykkje *Rissa tridactyla*

* alle funn (- 16/100+)

2015: 1 adult trekkende mot S + 8 ind. trekkende mot N Filtvet brygge, Hurum 16.1 (Jostein Bærø Engdal). 1 adult næringssøkende Tofte brygge, Hurum 17.1 (Steinar Stueflotten). 1 ind. næringssøkende Filtvet brygge, Hurum 14.2 (Marius von Glahn). 1 2K trekkende mot S Drøbaksundet (Bu), Hurum 7.3 (Steinar Stueflotten). 2 ind. Skjæra, Tofte, Hurum 23.5 (Per Christian Moan). 1 1K næringssøkende Drammenselva i Drammen, Drammen 5.10 (Bjørn W. Penk). 1 1K trekkende mot S Filtvet brygge, Hurum 29.11 (Eli Gates). > 50 ind. trekkende Filtvet brygge, Hurum 5.12 (Rune Zakariassen, Steinar Stueflotten, Eli Gates m.fl.). > 25 ind. Tofte, Hurum 5.12 (Steinar Stueflotten). 7 ind. trekkende Drøbaksundet (Bu), Hurum 5.12 (Eli Gates). 15 ind. trekkende Ekrebukta, Filtvet, Hurum 5.12 (Eli Gates). > 15 ind. trekkende Filtvet brygge, Hurum 6.12 (Jostein Bærø Engdal, Steinar Stueflotten, Eli Gates m.fl.). > 12 ind. Tofte, Hurum 6.12 (Jostein Bærø Engdal, Steinar Stueflotten, Jorunn Villand m.fl.). 6 ind. trekkende Ekrebukta, Filtvet, Hurum 6.12 (Eli Gates). > 15 ind. Drøbaksundet (Bu), Hurum 6.12 (Jostein Bærø Engdal, Steinar Stueflotten, Eli Gates m.fl.). > 15 ind. næringssøkende Breiangen, Hurum 6.12 (Jostein Bærø Engdal, Kari Mathilde Engdal, Steinar Stueflotten). 2 1K Tofte, Hurum 10.12 (Steinar Stueflotten). 1 adult trekkende mot S Drøbaksundet (Bu), Hurum 10.12 (Steinar Stueflotten). 1 ind. Skjæra, Tofte, Hurum 11.12 (Jorunn Villand). 1 adult næringssøkende Filtvet brygge, Hurum 11.12 (Jostein Bærø Engdal). 1 adult Ekrebukta, Filtvet, Hurum 11.12 (Jostein Bærø Engdal). 3 1K trekkende mot N Ekrebukta, Hurum 21.12 (Eli Gates). 2 ind. næringssøkende Skjæra, Tofte, Hurum 22.12 (Simon Rix). 1 ind. Filtvet brygge, Hurum 23.12 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson).

Arten forekommer relativt hyppig langs kysten av Hurumlandet i vinterhalvåret fra oktober til februar, spesielt i uværsperioder om høsten, sjelden ellers. Mange observasjoner i Oslofjorden utenfor Hurum i desember 2015. Sum antall individer er vanskelig å fastslå, men anslagsvis 5 funn / 14 ind. i 1. kvartal og 11 funn 100+ ind. i desember. Beste dager var 5.12 og 6.12. Mange av krykkjene i denne perioden dreier seg trolig om de samme fuglene.

Hettemåke *Chroicocephalus ridibundus*

* hekkefunn (6)

2015: 1 par paring Drammen By, Drammen 24.4 (Jorunn Villand). 1 par paring Miletjern, Nedre Eiker 25.4 (Steinar Stueflotten). 450 par hekket på Hjelpskjæra, Røyken 16.5 (Morten Bergan, Geir Sverre Andersen). 102 reir på Bøtet, Steinsfjorden, Ringerike og 10 reir Østbråtaskjæret, Steinsfjorden, Ringerike 22.5, samt 24 reir Væleren, Ringerike 26.5 (Larsen m.fl. 2016).

Arten har vært i sterk tilbakegang, og LRSK ønsker derfor at det rapporteres flest mulig hekkefunn. 450 par på Hjelpskjæra, Røyken i 2015 (217 par på Østre og 233 par på Vestre Hjelpskjæret) er en kraftig økning i hekkebestanden og det høyeste antallet som er registrert her siden 2001, men ellers går arten fremdeles tilbake i områdene lenger inne i Oslofjorden (Andersen og Bergan 2015). Parringen observert i Drammen kan ha sammenheng med at det i 2016 ble påvist at flere par hekker på tak i Drammen by. Hekkeforsøket på Miletjern ble avbrutt tidlig. Til sammen 136 reir i Nordre Tyrifjorden er en liten oppgang fra bunnivået på 107 par i 2014 (Larsen m.fl. 2016).

Fiskemåke *Larus canus*

* hekkefunn (20+) inkl. kolonier

2015: 50 par reir, egg/unger Mølen, Hurum 13.5 (Kjetil Johannessen). 2 par hekker Storskjær, Drøbaksundet (Bu), Hurum 16.5 (Morten Bergan, Geir Sverre Andersen). 3 par hekker Hjelpskjæra, Røyken 16.5 (Morten Bergan, Geir Sverre Andersen). 2 par hekker Demmekilskjæra, Røyken 16.5 (Morten Bergan, Geir Sverre Andersen). 12 par hekker Geitungholmen, Slemmestad, Røyken 16.5 (Morten Bergan, Geir Sverre Andersen). 2 par hekker Sandspollen, Hurum 16.5 (Morten Bergan, Geir Sverre Andersen). 4 par hekker Kavringen, Sætre, Hurum 16.5 (Morten Bergan, Geir Sverre Andersen). 1 par hekker Klauholmen, Torvøya (Bu), Røyken 16.5 (Morten Bergan, Geir Sverre Andersen). 7 par hekker Ramtonholmen, Røyken 16.5 (Morten Bergan, Geir Sverre Andersen). 1 par hekker Kraftskjær, Skogsborg, Røyken 16.5 (Morten Bergan, Geir Sverre Andersen). 1 ind. rugende Mjøndalen Jernbanestasjon, Nedre Eiker 18.5 (Ivar Uggerud). 1 par hekker Saltskjær, Hurum 20.5 (Tonny Andersen m.fl.). 2 par hekker Ertsvikskjær, Hurum 20.5 (Tonny Andersen m.fl.). 63 par hekker Mølen, Hurum 20.5 (Tonny Andersen m.fl.). 1 par rugende Svartsteintjørne, Hol 30.5 (Per Furuset). 1 ind. rugende Kongsberg Sentrum, Kongsberg 7.7 (Claus Bech). 2 ind. pulli/nylig utflyyne unger Kongsberg Sentrum, Kongsberg 3.8 (Bjørn W. Penk). I tillegg hekket til sammen 69-87 par på flere små lokaliteter i Nordre Tyrifjorden (Larsen m.fl. 2016).

Arten har vært i tilbakegang i seinere år, og LRSK ønsker derfor rapport flest mulig hekkefunn. Hekking er påvist på > 20 lokaliteter med til sammen 172 par i 2015. 34 par hekket i Vestfjorden (Bu) og 65 par i Breiangen, Hurum jamført hhv. 50 og 118 par i 2013, ifølge sjøfugltellingene som gjennomføres annethvert år. Dette gjør 2015 til et av de dårligste årene siden 1976 (Andersen og Bergan 2015, T.Andersen pers.medd.). I Nordre Tyrifjorden synes bestanden å være relativt stabil (Larsen m.fl. 2016).

Grønlandsmåke *Larus glaucoides*

* alle funn (7/7 - 2/2) LRSK

Grønlandsmåke 2K (JAM60), Drammenselva i Drammen by, Drammen 23.4.2015. Foto: Michael Wam Hansson

2015: 1 2K individmerket (JAM60) Vik, Steinsfjorden, Hole 10.4 (Morten Lie). 1 2K (JAM60) Drammenselva i Drammen, Drammen 22-23.4 (*Gustav Aagenes Ersdal, Jan Gylder, Steinar Stueflotten m.fl.). 1 3K Linnestranda, Lier 8.5 (Steinar Stueflotten).

Sjelden gjest i Buskerud, sist observert i Mjøndalen, Nedre Eiker i januar 2007. Alle funn er gjort i perioden januar-mai. 2K grønlandsmåka som ble observert på Vik i Hole 10.4, var individmerket JAM60 i Langesund (Te) 11.3.2015, og det var samme individ som dukket opp i Drammen knapt to uker seinere. Det kan tilføyes at JAM60 seinere ble observert i Trondheim allerede 26.4 og på Lurøy i Nordland 1.5 (ref. <http://www.ringmerking.no/cr/>).

Makrellterne *Sterna hirundo*

* hekkefunn (6 / 45 par); funn i nordfylket (1) LRSK

2015: 4 par hekket på Hjelpskjæra, Røyken 16.5 (Morten Bergan, Geir Sverre Andersen). 10 par hekket i Sandspollen, Hurum 16.5 (Morten Bergan, Geir Sverre Andersen). 22 par hekket på Mølen, Hurum 20.5 (Tonny Andersen). 3 par hekket på Midtre Lomøyskjæret, Væleren, Ringerike 29.5 - 12.6 (Viggo Ree m.fl.). 40 ind. observasjon i hekketid, passende biotop Mølen, Hurum 6.6 (Audun Jahren). 20 ind. på hekkeplass i Sandspollen, Hurum 7.6 (Eli Gates, John Apeland). 5 par hekket (3 pulli) Østbråtaskjæret, Steinsfjorden, Ringerike 12.6 (Viggo Ree m.fl.). 100 ind. (60 adult + 40 pulli/nylig utfløyne unger) Mølen, Hurum 1.7 (Stig Olavsén). 1 ind. mat til unger Linnestranda, Lier 16.7 (Jorunn Villand). 1 adult næringssøkende Skottebøl, Strandafjorden, Ål 8.6 (Torgrim Breiehagen).

Arten har vist generell tilbakegang i seinere år. 14 par til sammen på Hjelpskjæra og Sandspollen var en svak oppgang fra 10 par i 2013 (Andersen og Bergan 2015). 22 par hekket på Mølen, Hurum, jamført 28 par i 2013 (Tonny Andersen m.fl.), vellykket hekking her med minst 40 pulli 1.7. Adult med mat til 1 unge på Linnestranda 16.7, tyder på vellykket hekking i nærheten (Lierstranda?). 8 par hekket i Nordre Tyrifjorden, jamført 10 par i gjennomsnitt de siste 5 årene (Larsen m.fl. 2016). Hekkingen i Væleren ble mislykket. Observasjoner i nordfylket er sjeldne sammenlignet med observasjoner av rødnebbterne.

Rødnebbterne *Sterna paradisaea*

* hekkefunn (1); funn i nedre Buskerud (- 3/4) LRSK

2015: 1 adult næringssøkende Skjæra, Tofte, Hurum 2.6 *(F) (Jorunn Villand, Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson). 1-2 ind. næringssøkende Linnestranda, Lier 4.6 *(F) (Jan-Erik Nyhuus, Jens Erik Nygård). 3 ind. rugende Svartsteintjørne, Hol 12.7 (Steinar Stueflotten). 1 1K rastende Linnestranda, Lier 7.10 (Steinar Stueflotten m.fl.).

De fleste observasjoner av rødnebbterne i sørfylket blir gjort i trekketidene mai-primò juni og august-oktober. Arten hekker fåtallig i fjellet i nordfylket, men få slike hekkefunn blir rapportert til LRSK. Rødnebbterne ble observert på flere passende hekkelokaliteter i Hol i 2014, men uten at hekking ble konstatert.

Lomvi *Uria aalge*

* innlandsfunn (- 1/1)

2015: 1 ind. næringssøkende Holmen, Drammen 1.10 (Melvin Åsum). 1 ind. næringssøkende Sandtangen, Onsaker, Hole 18.10 (Marius von Glahn).

Bare observasjonen ved Onsaker i Nordfjorden er et egentlig innlandsfunn, men vi tar også med en litt uvanlig observasjon helt inne ved Holmen i utløpet av Drammenselva. Lomvi ble sist sett i Tyrifjorden i september 2012.

Teist *Cephus grylle*

* alle funn (9/10 - 1/2)

2015: 2 ind. trekkende mot SV Skjæra, Tofte, Hurum 31.12 (Anders Hals).

Sjelden art langs kysten av Hurum og Røyken. Siste gang arten ble sett i Buskerud, var også på Tofte 28-31.8.2013.

Alkekonge *Alle alle*

* innlandsfunn (- 1/1)

2015: 1 ind. Åssiden Elvepark, Drammen 16.1 (Jorunn Villand).

Arten observeres regelmessig langs kysten av Buskerud seinhøstes fra oktober til desember, noen ganger til ut i januar. Innlandsfunn er mer sjeldne og forekommer normalt bare i forbindelse med alkefuglinvasjoner i stormperioder på kysten. Mange observasjoner i Oslofjorden i januar 2015.

Skogdue *Columba oenas*

* hekkefunn (0), vinterfunn (2/2 - 1/2); funn i øvre Buskerud (7/9 - 1/1) LRSK

2015: 2 ind. Hundstad, Røyse, Hole 23.2 (Vegard Bunes, Inna Pak). 1 par næringssøkende Løkensgard nedre, Leveld, Ål 13.6 (Torggrim Breiehagen).

Skogdua hekker fåtallig i nedre deler av fylket, men er sjelden å se i de øvre delene av Buskerud. Vinterfunn er sjeldne. Observasjonen på Røyse 23.2 kan like gjerne være et eksempel på et tidlig vårtrekk som overvintrende individer. - Gjennomsnittlig ankomstdato: 24.3. ± 14 dager (32 år).

Tyrkerdue *Streptopelia decaocto*

* alle funn ≥ 5 ind. (3), hekkefunn (0)

2015: 5 ind. stasjonær Ustedalen, Hol 5.10 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 12-15 ind. stasjonær Bårud, Åmot, Modum 25.10 - 15.11 (Borgar Kolstad). 7 ind. overflygende Ustedalen, Hol 2.11 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 5 ind. Hønen, Ringåsen, Ringerike 23.11 (Marius von Glahn). 9 ind. overflygende Rv 7 Ustedalen, Hol 23.11 (Arild Gauteplass).

Fåtallig og spredt hekkefugl i Buskerud. Konkrete hekkefunn blir sjelden rapportert. F.o.m. 2014 er bare funn av fem eller flere individer og hekkefunn med i rapporten. Observasjonene i Ustedalen høsten 2015 regnes som ett funn av maks. 9 ind.

Hubro *Bubo bubo*

* alle funn (- 1/1) LRSK

2015: 1 ind. sang/spill skjermet lokalitet Sætre, Hurum 8.3 (Patric Gullström). 1 ind. sang/spill skjermet lokalitet Sætre, Hurum 15.3 (Jostein Bærø Engdal, Kari Mathilde Engdal).

Det gjøres kun et fåtall observasjoner av hubro i Buskerud hvert år, oftest i vinterhalvåret. Det antas at 5-10 par fortsatt kan hekke i fylket.

Haukugle *Surnia ulula*

* alle funn (- 16/16), hekkefunn (0)

2015: 1 ind. rastende Blomeslettane, Hemsedal 4.1 - 27.2 (Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim m.fl.). 1 ind. Trefta, Hemsedal 19.1 (Vegard Finset Fjeldheim). 1 ind. næringssøkende Bergastølvegen vest for Slåtta, Hol 26.1 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. næringssøkende Ustaoset, Hol 12.2 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. næringssøkende Roehovda øst, Hol 18-20.2 (Per Furuseth). 1 ind. næringssøkende Høgåsen Rv40, Hol 18.3 (Per Furuseth). 1 ind. Slåtteli, Nore og Uvdal 29.3 (Trond Ove Stakkeland). 1 ind. død - kollisjon med kjøretøy Kikut nord, Hol 20.4 (via Per Furuseth). 1 ind. næringssøkende Ørterstølen, Golsfjellet, Gol 15.5 (Roald Børve). 1 ind. næringssøkende Nystølen - Timmermannsstølen, Nes 15.7 (Tore Vang). 1 adult stasjonær Blefjell, Rollag 10.10 (Fredrik Stige). 1 ind. næringssøkende Nedre Skjertjørni, Hol 19.10 (Trond Bølstad). 1 ind. næringssøkende Torsbu, Hemsedal 24.10 (Ståle Snartland). 1 ind. næringssøkende Mørkvannet Nord, Hurum 27-28.11 (Linda Mathiesen, Steinar Stueflotten, Eli Gates). 1 ind. rastende Øvestølen, Såballie, Hol 1.12 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. næringssøkende Porterjordet, Hurum 7.12 (Linda Mathiesen). 1 ind. stasjonær Mørkvann S, Hurum 9-23.12 (Eli Gates, Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson m.fl.). 1 ind. næringssøkende Høystad, Ringerike 29.12 (Terje Spolen Nilsen).

Haukugle, Mørkvann S, Hurum 16.12.2015. Foto: Jostein Myre

Arten hekker spredt i øvre deler av fylket i gode smågnagerår. Færre funn igjen i 2015 etter en stor invasjon i 2013 og 2014. Funnene fordeler seg på kommunene som følger: Hurum (1), Rollag (1), Ringerike (1), Nes (1), Gol (1), Nore og Uvdal (1), Hol (7) og Hemsedal (3).

Hornugle *Asio otus*

* hekkefunn (2), vinterfunn (15 - 1)

Hekkefunn 2015: 2 pulli/nylig utfløyne unger Sangelie, Strandafjorden øvre, Ål 8.7-9.7 (Agnar Målsnes, Gunn Mjelde, Torgrim Breiehagen). 2 1K lokkelyd, øvrige lyder Lunde, Vestfossen, Øvre Eiker 12-13.8 (Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson, Kevin Wam Hansson).

Vinterfunn 2015: 1 ind. Helgelandsmoen, Hole 21.1 (Jens Tøndel Fossum).

Arten hekker stort sett bare i gode smågnagerår. Tiggende unger ble hørt på minst to lokaliteter. Tre rapporterte funn på litt forskjellig angitte lokaliteter i Strandafjorden øvre 8.7-9.7 antas å dreie seg om samme kull med tiggende unger. Vinterfunn er relativt sjeldne i Buskerud.

Jordugle *Asio flammeus*

* hekkefunn (0), vinterfunn (6 - 1)

2015: 1 ind. Huseby-Tuverud, Lier 20.1-4.2 (Hans Petter Rømme, Noah N. Penk, Bjørn W. Penk). 1 ind. rastende Brakerøya, Drammen 7.3 (Gustav Aagenes Ersdal).

Arten observeres årlig i fylket og hekker i gode smågnagerår. Vinterfunn er derimot sjeldne. Jordugla som ble fotografert av Gustav Aagenes Ersdal på Brakerøya i Drammen 7.3, antas å være samme individ som ble observert flere ganger i området Huseby-Tuverud i Lier tidligere samme vinter.

Nattravn *Caprimulgus europaeus*

* alle funn (- 15/28)

2015: 1 ind. Tørrbekk, Eikeren, Øvre Eiker 28.5 - 2.6 (Steinar Stueflotten). 1 ind. sang/spill Storekleiv, Eikeren, Øvre Eiker 2-8.6 (Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson m.fl.). 1 ind. næringssøkende Tolpinrudsvingen, Åsaporten, Åsa, Ringerike 7.6 (Marius von Glahn). 1 ind. overflygende Røskestadvannet, Hurum 10.6 (Jan Olav Nybo, Odd Rygh, Ken Adelsten Jensen). 2 ind. sang/spill Røskestadvannet, Hurum 11.6 (Jan Olav Nybo, Odd Rygh, Ken Adelsten Jensen). 1 hann sang/spill Rødbyvannet, Hurum 11.6 (Jan Olav Nybo, Odd Rygh, Ken Adelsten Jensen). 1-2 ind. sang/spill Myrene, Kana, Hurum 11.6 - 3.7 (Jan Olav Nybo, Ken Adelsten Jensen, Odd Rygh m.fl.). 4 ind. (1 2K hunn + 3 2K hann) ringmerket Langvann, Hurum 13.6 (Bjørn W. Penk, m.fl.). >4 hann sang/spill Nåbyvann nord, Nåbyvannet, Hurum 13-14.6 (Frode Nordang Bye m.fl.). 3 ind. Skoklevann søndre, Hurum 14.6 (Gunstein Wigemyr m.fl.). 1 ind. sang/spill Rødbysetra, Hurum 15.6 (Rune Zakariassen). 1 ind. sang/spill Knivsvikåsen, Rødbyvannet, Hurum 15-25.6 (Rune Zakariassen, Steinar Stueflotten). 1 adult overflygende Sand, Hurum 15-16.6 (Jostein Bærø Engdal, Kari Mathilde Engdal). 1 adult Berger, Rødbyvannet, Hurum 15-16.6 (Jostein Bærø Engdal, Kari Mathilde Engdal). 1 adult Sundby, Rødbyvannet, Hurum 15.6 (Jostein Bærø Engdal, Kari Mathilde Engdal). 1 adult Kana, Hurum 15.6 (Jostein Bærø Engdal, Kari Mathilde Engdal). 1 ind. sang/spill Haukåsen S, Kana, Hurum 15.6 (Steinar Stueflotten). 1 adult sang/spill Rødbykollen, Hurum 16.6 (Jostein Bærø Engdal, Kari Mathilde Engdal). 1 adult sang/spill Nordveståsen sør, Hurum 16.6 (Jostein Bærø Engdal, Kari Mathilde Engdal). 1 ind. Rødbyvannet, Hurum 17.6 (Jorunn Villand). 2 ind. sang/spill Knivsfjellet, Hurum 20-21.6 (Eli Gates). 1 ind. sang/spill Ugstadåsen, Hurum 25.6 (Torger Hjalmar Ugstad). 1 ind. sang/spill Skibrekkåsen, Modum 25-26.6 (Audun Jahren). 1 ind. sang/spill Knattvoll, Hurum 3.7 (Odd Rygh, Alfred Brødreskift). 2 ind. sang/spill Knattvoll, Hurum 11.7 (Marius Omland). 3 ind. Saghøgda, Hurum 4.9 (Torbjørn Horsberg Kornstad).

De fleste funn er gjort på tidligere kjente lokaliteter, de fleste på Hurum. På den årlige foreningsturen til Hurum natt til 14.6, ble det ringmerket 4 ind. ved Langvann og observert minst 4 ind. ved Nåbyvannet. En rekke observasjoner i Kana-området (Hurum) regnes som ett funn av minst 2 ind. og flere funn ved Rødbyvannet (Hurum) som ett funn av minst 3 ind. Gjennomsnittlig ankomstdato for nattravn i Buskerud: 15.5. ± 12 dager (19 år). Observasjonen på Saghøgda (Hurum) 4.9. er den seineste som er registrert i Buskerud.

Isfugl *Alcedo atthis*

* alle funn (65 - 2/2)

2015: 1 ind. næringssøkende Linnestranda, Lier 3.8 (Jorunn Villand, Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson). 1 ind. Sætrepollen, Sætre, Hurum 21.10 (Steinar Stueflotten).

Etter noen dårlige år for arten i Buskerud, er den på nytt observert et par ganger både i 2014 og 2015. Flest observasjoner blir gjort om våren (april-mai) og høsten (august-oktober). Linnestranda og Sætrepollen har pekt seg ut som de beste lokalitetene for arten.

Hærfugl *Upupa epops*

* alle funn (35 - 3/3)

2015: 1 ind. Tivoliåsen, Åros, Røyken 18-20.9 (*Tormod V. Burkey, Jostein Bærø Engdal). 1 ind. Undersrud, Lier 26.9 (Britt-Venke Schandy Oldebråten, Kjell Oldebråten via Tom Schandy). 1 ind. næringssøkende Hovdegård, Vatsfjorden, Ål 19.10 (Ole Bekkevar via Audun Jahren).

Arten observeres kun sporadisk i Buskerud, men er sett nesten årlig i de siste årene. De fleste funn blir gjort om våren (ultimo april – mai) og høsten (medio september-primio november).

Hærfulg, Tivoliåsen, Åros, Røyken 20.9.2015. Foto: Jostein Bærø Engdal

Gråspett *Picus canus*

* hekkefunn (2)

2015: 2 adult reir, egg/unger Lunnane naturreservat vest, Rollag 3.6 (Øystein Engen). 2 adult varslende, engstelig Ospåsen, Øvre Eiker 19.6 (Anders Hals).

Fåtallig hekkefugl i Buskerud. LRSK ønsker at det rapporteres flere hekkefunn for å få en bedre oversikt over artens utredelse i fylket.

Dvergspett *Dendrocopos minor*

* hekkefunn (2)

2015: 1 ad med mat til 1 nylig utflydd unge Nordmoveien-Nordmosvingen, Nedre Eiker 13.6 (Erik Fossum). 1 par varslende, engstelig Buskerud Landbruksskole, Åmot, Modum 16.6 (Audun Jahren, Svein Tangen).

Fåtallig hekkefugl i Buskerud. LRSK ønsker at det rapporteres flere hekkefunn for å få bedre oversikt over artens utbredelse i fylket.

Fjellerke *Eremophila alpestris*

* alle funn (- 7/22)

2015: 3 ind. Ustetind, Hol 14.5 (Hans Munthe-Kaas). 1 par næringssøkende Halnekollen nord, Halnekollen, Hol 15.5 (Arild Gautepllass). 1 hann sang/spill Halnekollen, Hol 9.6 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 1 par næringssøkende Halnekollen nord, Halnekollen, Hol 9.6 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 2 ind. Halnekollen, Hol 27.6 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson, Kevin Wam Hansson). 3 ind. Tuva turisthytte, Tuva, Hol 27.6 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson, Kevin Wam Hansson). 3 ind. Tindehæe, Hol 1.7 (Jostein Myre). 1 ind. Ustetind, Hol 5.7 (Jostein Myre). 1 hann næringssøkende Halnekollen nord, Halnekollen, Hol 13.7 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 8 ind. Halnetunga, Hol 27.7 (Jostein Myre). 1 ind. Skjæra, Tofte, Hurum 23.10 (Odd Rygh).

Arten hekker spredt i høyfjellet i nordfylket. Sees bare sjelden på trekket i lavlandet. Gjennomsnittlig ankomstdato: 30.4. ± 13 dager (11 år). Sjelden på høsttrekket i oktober-november.

Skjærpiplerke *Anthus petrosus*

* alle funn (- 8/13)

2015: 1 ind. næringssøkende Tofte, Hurum 2.1 - 15.2 (Steinar Stueflotten, Jostein Bærø Engdal, Eli Gates m.fl.). 3 ind. Coop, Tofte, Hurum 27.2 (Eli Gates). 1 ind. sang/spill Tofte, Hurum 4.3 - 12.4 (Jostein Bærø Engdal, Steinar Stueflotten, Vegard Bunes m.fl.). 1 ind. næringssøkende Eikredammen, Hemsedal 5-9.4 (*Vegard Finset Fjeldheim, Per Furuset, Bent Fjeldheim). 1 ind. overflygende Muggerud, Nordfjorden, Ringerike 6.4 (Ola Nordsteien, Hanne Monkerud). 1 ind. næringssøkende Hovsfjorden, Hol 11.4 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. næringssøkende Karlsrudtangen, Nordfjorden, Ringerike 12.4 (Marius von Glahn). 1 ind. sang/spill Ramvikholmen, Hurum 13.5 (Kjetil Johannessen). 1 hekking (1 par m/>1 pulli) nylig utfløyne unger Ramvikholmen, Hurum 11-12.7 (Morten Bergan). 1 ind. Tofte, Hurum 12.9 - 10.11 (Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson, Odd Rygh m.fl.). 2 ind. Skjæra, Tofte, Hurum 24.10 (Jorunn Villand). 1 ind. Slottet, Drøbaksundet (Bu), Hurum 15.11 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson). 2 ind. Skjæra, Tofte, Hurum 13-22.12 (Lennart Wam Hansson, Eli Gates, Simon Rix m.fl.).

Arten hekker enkelte år på kysten av Hurumlandet som på Ramvikholmen i 2015. Arten sees ellers fåtallig på trekket vår (medio mars - april) og høst (oktober-november), og kan også overvintre på kysten av Hurum enkelte år som i de tre siste vintrene. Innlandsobservasjoner på vårtrekket i midt- og nordfylket forekommer relativt ofte. Gjennomsnittlig ankomstdato: 31.3. ± 11 dager (20 år).

Vintererle *Motacilla cinerea*

* vinterfunn (5/5 - 1/1)

2015: 1 ind. overflygende Linnestranda, Lier 19.2 (Jorunn Villand).

Vintererla ankommer ofte tidlig (ultimo mars) og drar igjen seint (oktober), men er sjelden å se om vinteren. Siste kjente vinterobservasjon ble gjort ved Hokksund 31.12.2014.

Linerle *Motacilla alba*

* vinterfunn (- 2/2)

2015: 1 ind. stasjonær Sætre, Hurum 1-18.1 (Jostein Bærø Engdal, Odd Rygh, Lennart Wam Hansson m.fl.). 1 ind. Vestfosselva, Vestfossen, Øvre Eiker 8.2 (Anders Hals).

Vinterfunn av linerler i desember-januar måned forekommer sporadisk i milde vintre. Linerla på Sætre hadde fast tilhold på Nærserteret fra 23.12.2014 til 18.1.2015, der den bl.a. ble matet med diverse bakervarer. I begynnelsen av januar ble den observert med noen skadde fjær i venstre vinge, men var fortsatt flygedyktig. Den forsvant først da vinterkulda satte inn for fullt medio januar.

Svartryggerle *Motacilla alba yarrellii*

* alle funn (13/14 - 2/2) LRSK

2015: 1 ind. næringssøkende Jensvoll, Lier 21.4 *(F) (Bjørn W. Penk). 1 hunn Drammen By, Drammen 24.4 *(F) (Jorunn Villand).

Denne mørke underarten av vår egen linerle sees av og til på vårtrekket i april, en sjelden gang også om høsten og vinteren. Gjennomsnittlig ankomstdato: 13.4 ± 11 dager (10 år).

Nattergal *Luscinia luscinia*

* hekkefunn (1)

2015: 1 hekking (2 unger) ad med mat til unger Linnestranda, Lier 27.6 - 5.7 (Jens Erik Nygård, Steinar Stueflotten, Eli Gates m.fl.).

Arten hekker trolig årvisst på Linnestranda, som nå er den sikreste lokaliteten for arten i fylket. Det ble hørt 2 syngende nattergaler jevnlig på Linnestranda fra 14.5. til primo juli.

Svartrødstjert *Phoenicurus ochruros*

* alle funn (20 - 2/3) LRSK

2015: 1 2K hann næringssøkende Eikredammen, Hemsedal 5.4 *(F) (Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim). 1 hann + 1 hunn Aaslandsgate, Kongsberg Sentrum, Kongsberg 29.5 (Reidar Demmo).

Sjelden gjest i Buskerud. De fleste observasjoner blir gjort på vårtrekket i april og mai, mer sjeldent på høsttrekket i september-oktober. Gjennomsnittlig ankomstdato: 23.4 ± 14 dager (16 år). 5.4. er blant de tidligste registrerte ankomstdatoer i fylket til nå.

Svartstrupe *Saxicola rubicola*

* alle funn (7/7 - 1/1) LRSK

Svartstrupe hann, Hegstad beitemark, Fiskumvannet, Øvre Eiker 28.10.2015. Foto: Steinar Stueflotten

2015: 1 adult hann Hegstad beitemark-Hegstad, Fiskumvannet, Øvre Eiker 26.10-1.11 *(F) (*Ole Martin Olsen, Elin Henriette Olsen, Morten Jagdum, Jorunn Villand, Lennart Wam Hansson, Steinar Stueflotten, Jostein Bærø Engdal m.fl.).

Sjelden gjest som oftest blir observert på vårtrekket (ultimo mars - april) i Buskerud. Første høstfunn av arten ble gjort på Fiskumvannet 19-21.10.2014, på nøyaktig samme lokalitet som i oktober 2015. Denne stasjonære svartstrupa ble en av de mest populære sjeldenhetene i 2015 med hele 31 rapporterte observasjoner og mange gode bilder publisert på Artsobservasjoner.

Duetrost *Turdus viscivorus*

* vinterfunn (3/3 - 2/2)

2015: 1 ind. stasjonær Folkestad skole, Kana, Hurum 1.1 - 15.2 (Odd Rygh, Eli Gates, Jostein Bærø Engdal m.fl.). 1 ind. Lillenga, Tronstad, Hurum 5.1 - 25.2 (Jorunn Villand, Steinar Stueflotten, Jostein Bærø Engdal m.fl.).

Det var først i desember 2014 at vi ble oppmerksomme på at duetroster overvintret på mistelteinlokaliteter i Hurum, så det er uvisst om dette også har forekommet tidligere. Fenomenet vil bli fulgt opp kommende vintrer.

Sivsanger *Acrocephalus schoenobaenus*

*alle funn (- 6/6)

2015: 1 ind. Hegstad beitemark, Fiskumvannet, Øvre Eiker 24.5 (Jorunn Villand). 1 ind. sang/spill Hegstadmyra, Fiskumvannet, Øvre Eiker 5-6.6 (Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson m.fl.). 1 ind. sang/spill Åsa, Ringerike 7.6 (Marius von Glahn). 1 ind. sang/spill Tårnet, Fiskumvannet, Øvre Eiker 22.7 (Kjell Jostein Woldvik). 1 adult sang/spill Selte, Steinsletta, Hole 7.8 (Viggo Ree, Jostein Bærø Engdal). 1 ind. næringsøkende Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 23.8 (Marius von Glahn). 1 ind. næringsøkende Linnestranda, Lier 10.9 (*Jorunn Villand, Jan-Erik Nyhuus).

Arten er relativt sjelden, men observeres årlig i lite antall. De fleste observasjonene blir gjort i trekketidene vår og høst. Gjennomsnittlig ankomstdato: 17.5. ± 6 dager (24 år).

Busksanger *Acrocephalus dumetorum*)

* alle funn (12/13 - 2/2) LRSK

2015: 1 ind. sang/spill Slottet, Drøbaksundet (Bu), Hurum 7.6 (Eli Gates, John Apeland). 1 ind. sang/spill Bogen N, Vestfossen, Øvre Eiker 2-5.7 *(L) (Steinar Stueflotten).

Sjelden østlig nattsanger som er blitt observert årlig i juni de siste tre årene. 2014 var et rekordår for arten i Norge og Buskerud med ekstremt mange funn. Færre observasjoner i 2015.

Ub. busksanger/myrsanger *Acrocephalus dumetorum/palustris*

* alle funn (0 - 1/1) LRSK

2015: 1 ind. sang/spill Myrene, Kana, Hurum 14-16.6 *(L) (Odd Rygh, Hans Petter Rømme, Steinar Stueflotten, Jostein Bærø Engdal, Rune Zakariassen m.fl.).

1 syngende hann ble først antatt å være en busksanger pga. tidvis langsom takt med mange (minst 10) repetisjoner i sangen, men da sangen som ellers var uvanlig rask og livlig som hos myrsanger, manglet karakteristiske kjennetegn som toneklatringer og repeterte tsjekk-lyder innimellom repetisjonene, ble det konkludert med at dette mest sannsynlig var en myrsanger med noe avvikende sang. Da det ikke foreligger fotodokumentasjon som sikkert kan bekrefte arten, er funnet godkjent som ub. busksanger/myrsanger.

Myrsanger *Acrocephalus palustris*

* alle funn (- 15/21)

2015: 1 ind. sang/spill Sørby, Bergsvingen, Øvre Eiker 26-28.5 (Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson). 1 ind. sang/spill Åsa, Steinsfjorden, Ringerike 31.5 (Marius von Glahn). 1 ind. sang/spill Elektroveien, Prestaker, Hokksund, Øvre Eiker 1-6.6 (*Steinar Stueflotten, Jorunn Villand, Ken Adelsten Jensen, Odd Rygh). 1-3 ind. sang/spill Hegstad-Rudstua, Fiskumvannet, Øvre Eiker 4-21.6 (Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson, Eli Gates m.fl.). 1-3 ind. sang/spill Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 6-10.6 (Ken Adelsten Jensen, Odd Rygh, Eli Gates). 1 ind. sang/spill Vaker, Ringerike 7-24.6 (Marius von Glahn, Steinar Stueflotten). 1 ind. næringssøkende Hårum, Steinsletta, Hole 7-19.6 (Marius von Glahn, Eirik Kristoffersen). 1 ind. Fjellstangen, Modum 10.6 (Håkan Billing). 1 hann sang/spill Selte, Steinsletta, Hole 13.6 (Jostein Bærø Engdal, Kari Mathilde Engdal). 1 ind. sang/spill Myrene, Kana, Hurum 14-30.6 (Odd Rygh, Hans Petter Rømme m.fl.). 1 ind. sang/spill Linnestranda, Lier 14-15.6 (Tor Gunnar Værnes, Jens Erik Nygård, Jorunn Villand). 1-2 ind. Steinsletta, Hole 17.6-25.6 (Vegard Bunes). 1 ind. næringssøkende Tårnet, Fiskumvannet, Øvre Eiker 23.6 (Gunstein Wigemyr). 1 ind. sang/spill Fløytingen, Haugsbygda, Ringerike 23.6 (Kendt Myrmo). 2 ind. sang/spill Flåtan nordre, Skoger, Drammen 23-24.6 (Steinar Stueflotten). 1 ind. Øvre Skurdalsstølane, Hol 4.7 (Jostein Myre). 1 ind. Linnestranda, Lier 14.8 - 9.9 (Jens Magnussen, Jan-Erik Nyhuus, Steinar Stueflotten m.fl.).

Arten ankommer Buskerud i slutten av mai, gjennomsnittlig ankomstdato: 26.5. ± 7 dager (28 år). Ingen sikre hekkefunn i 2015, men arten antas å hekke flere steder. Funn i øvre deler av fylket, som det i Skurdalen 1025 moh. 4.7.2015, er sjeldne. Arten ble også observert her 9.6.2014.

Gulbrynsanger *Phylloscopus inornatus*

* alle funn (2/2 - 2/2) LRSK

2015: 1 ind. næringssøkende Linnestranda, Lier 22-23.9 *(F) (*Jorunn Villand, Steinar Stueflotten). 1 1K+ ringmerket Sør-Hydalen, Hemsedal 3.10 *(F) (Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim, Stine Bang).

Meget sjelden gjest på høsttrekket i Buskerud. Dette er første funn for Linnestranda. Sist observert på Søre Finset, Hemsedal 17.9.2009 (1 ind. ringmerket av Bent Fjeldheim). Rekordmange observasjoner i Norge høsten 2015.

Gulbrynsanger, Linnestranda, Lier 23.9.2015.

Foto: Jorunn Villand

Tornskate *Lanius collurio*

* hekkefunn (4)

2015: 1 hekking (4 1K) Reistadåsen, Stuvstjern, Lier 19-20.7 (Kjell Jostein Woldvik). 1 hunn m/mat til 1 unge Ugstad Granli II, Hurum 23.7 (Torger Hjalmar Ugstad). Ad m/mat til unger mellom Tollåsen og Gørtjern, Øvre Eiker 28.7 (Finn Michelsen). 2 pulli/nylig utfløyne unger Dokki stølsvoll, Ål 28.7 - 9.8 (Torgrim Breiehagen, Anne Mette Monclair).

Vanlig, men heller fåtallig hekkefugl i Buskerud. Arten er observert på flere egnede hekkebiotoper i 2015, men bare fire bekreftede hekkefunn er rapportert. LRSK ønsker rapportert flere hekkefunn.

Varsler *Lanius excubitor*

* alle funn (- 59/60)

2015 (kommunevis): GOL: 1 ind. næringsøkende Ørnehovda, Gol 4.4 (Per Furuseth). 1 ind. næringsøkende Gladhus, Gol 14.4 (Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim). HEMSEDAL: 1 ind. næringsøkende Hestaneåne, Hemsedal 11.4 (Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim). HOL: 1 ind. næringsøkende Eimå v.b, Hol 11.3 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. rastende Markehaugen, Hol 20.4 (Wendy Slettemoen). 1 ind. næringsøkende Veidal, Stasjonsvegen, Hol, Hol 20.10 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. næringsøkende Hovsfjorden, Hol 23.10 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. næringsøkende Eimå v.b, Hol 25.11-14.12 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). 1 ind. næringsøkende Tufte, Hol 5.12 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass). HOLE: 1 2K næringsøkende Borgenvika, Rytteråker, Hole 29.1 (Marius von Glahn). 1 ind. Onsaker, Hole 13.2 (Vegard Bunes). 1 ind. næringsøkende Steinsletta, Hole 26-28.2 (Rune Zakariassen, Marius von Glahn). 1 ind. næringsøkende Svendsrudvika, Sælabonn, Hole 28.2 (Kendt Myrmo). 1 ind. rastende Helgelandsmoen, Hole 2.3 (Olav Råd). 1 ind. næringsøkende Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 10-16.3 (Marius von Glahn). 1 ind. Svendsrud Ø, Svendsrud, Hole 15.3 (Vegard Bunes). 1 ind. Svendsrudvika, Sælabonn, Hole 22.3 (Kendt Myrmo). 1 ind. næringsøkende Hårum, Steinsletta, Hole 28.3 (Marius von Glahn). 1 ind. næringsøkende Onsakervika, Onsaker, Hole 11.10 (Marius von Glahn). 1 ind. næringsøkende Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 11.10-17.10 (Marius von Glahn). 1 ind. Helgelandsmoen, Hole 29.11 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. Steinsvika, Steinsfjorden, Hole 7.12 (Marius von Glahn). HURUM: 1 ind. rastende Saltskjær, Hurum 2.1 (Eli Gates, John Apeland). 1 ind. Sagene, Hurum 25.1 (Odd Rygh). 1 ind. Eltorstrand, Hurum 4.3 (Jostein Bærø Engdal). 1 ind. næringsøkende Rødbyvannet, Hurum 15.3 (Joachim G Stubberud). 1 ind. Engene, Hurum 22.10 (Odd Rygh). 1 ind. næringsøkende Sagedalen, Hurum 23.10 (Rune Zakariassen). 1 ind. Røskestadvannet, Hurum 23.10 (Odd Rygh). 1 ind. stasjonær Mørkvann sør, Mørkvann S, Hurum 11.11 (Linda Mathiesen). 1 ind. næringsøkende Eltorstrand, Hurum 22.12 (Simon Rix). 1 ind. Storengene, Hurum 26.12 (Alexandre Ancil). 1 ind. Mørkvann S, Hurum 27.12 (Odd Rygh). KONGSBERG: 1 ind. næringsøkende Glenna, Kongsberg 13.12 (Lars Ottar Halvorsen). LIER: 1 ind. næringsøkende Linnestranda, Lier 15-17.3 (Rolf E. Andersen, Lennart Wam Hansson, Hans Petter Rømme). 1 ind. Linnestranda, Lier 12.10 - 23.11 (Jorunn Villand, Bjørn W. Penk, Lennart Wam Hansson m.fl.). 1 ind. næringsøkende Engersand, Lier 19.12 (Tore Gunnarsen). 1 ind. rastende Dynodammen, Linnestranda, Lier 22.12 (Jorunn Villand). MODUM: 1 ind. Svenskerud, Vikersund, Modum 20.9 (Eirik Kristoffersen). NEDRE EIKER: 1 ind. næringsøkende Miletjern, Nedre Eiker 11.1 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson). 1 ind. Steinbergveien, Steinberg, Nedre Eiker 21.11 (Jorunn Villand). 1 ind. Herstrøm, Nedre Eiker 12.12 (Christoffer Mikalsen). NORE OG UVDAL: 1 adult rastende Vasstulan, Nore og Uvdal 17.10 (Frode Nordang Bye). RINGERIKE: 1 ind. Juveren, Ringerike 2-18.1 (Vegard Bunes, Jens Tøndel Fossum). 1 ind. Synneren, Ringerike 3.1 (Andreas Winnem). 1 ind. Røsholmstranda, Nordfjorden, Ringerike 31.1 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. næringsøkende Mælingen, Ringerike 6.3 (Marius von Glahn). 1 ind. næringsøkende Averøya, Ringerike 16.3 (Marius von Glahn). 1 ind. næringsøkende Kleven, Steinsletta, Ringerike 10.10 (Marius von Glahn). 1 ind. Synneren, Ringerike 12.10 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. Juveren, Ringerike 12.11 (Jens Tøndel Fossum). 1 ind. stasjonær Averøya, Ringerike 28.12 (Didrik Løstegård Kristensen). 1 ind. Kleven, Steinsletta, Ringerike 28.12 (Marius von Glahn). RØYKEN: 1 ind. Dagslett, Røyken 14.1 (Jostein Bærø Engdal). ØVRE EIKER: 1 ind. stasjonær Fiskumvannet, Øvre Eiker 4.1 - 3.4 (Steinar Stueflotten, Lennart Wam Hansson, Jorunn Villand m.fl.). 1 ind. Baksteval, Øvre Eiker 22.2 (Melvin Åsum). 1 ind. rastende Hegstad beitemark, Fiskumvannet, Øvre Eiker 22.7 (Kjell Jostein Woldvik). 1 ind. stasjonær Fiskumvannet, Øvre Eiker 12.9 - 7.12 (John Ludvig Hals, Steinar Stueflotten, Melvin Åsum, Morten Jagdum m.fl.). 2 ind. Hegstadmyra, Fiskumvannet, Øvre Eiker 4.10 (Anders Hals). 1 ind. Bergsvingen, Øvre Eiker 2.11 (Jorunn Villand). 1 ind. ringmerket Halshaugen, Hals, Øvre Eiker 13.11 (Anders Hals). 1 ind. Fiskum, Darbu, Øvre Eiker 26.11 (Steinar Stueflotten). 1 ind. Hals, Øvre Eiker 2.12 (Anders Hals). 2 ind. Hegstad beitemark, Fiskumvannet, Øvre Eiker 24.12 (Lennart Wam Hansson). ÅL: 1 hekking (2 unger) mat til unger Stavsløng, Opheim, Ål 5.6 (Per Furuseth). 1 ind. næringsøkende Hyttehovda 618 TOV-E, Ål 13.6 (Torgrim Breiehagen).

Fåtallig og spredt gjest i vinterhalvåret (september-april), hyppigst i nedre deler av Buskerud. Fåtallig hekkefugl spesielt i midtre og øvre deler av fylket. Rekordmange rapporterte observasjoner i 2015. Disse er gruppert kommunevis for bedre oversikt.

Lavskrike *Perisoreus infaustus*

* funn i nedre Buskerud (- 1/1)

2015: 1 adult Sørmyrseter, Skrim, Kongsberg 13.7 (Martin Fleissner Sunding).

Lavskrika er en vanlig, men ikke særlig tallrik hekkefugl i øvre og midtre deler av fylket. Sjelden streifgjest i nedre deler av Buskerud, der den er blitt observert enkelte år i Øvre Eiker og Kongsberg kommuner. Siste observasjon i Skrimfjella var 8.8.2009.

Nøttekråke *Nucifraga caryocatactes*

* hekkefunn (1)

2015: 2 ind. varslende, engstelig Lyngås, Efteløt, Kongsberg 3.5 (Bård Engelstad).

Sikre hekkefunn av nøttekråke blir sjeldent rapportert selv om arten hekker årlig i nedre deler av fylket.

Kornkråke *Corvus frugilegus*

* alle funn (- 12/15)

2015: 1 3K+ Mile Avfallsplass, Mjøndalen, Nedre Eiker 24.1 (Steinar Stueflotten). 1 ind. rastende Jordhaugene, Linnesstranda, Lier 22.2 (Roar Olsen). 2 ind. rastende Kvarsteig, Nes 14.3 (Per Furuseth). 2 ind. Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 18.3 (Eirik Kristoffersen). 1 ind. rastende Linnesstranda, Lier 6.4 (Truls WeXhal Andersen, Lennart Wam Hansson). 1 ind. overflygende Skarra, Øvre Eiker 10.4 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 1 ind. næringssøkende Hovsfjorden, Hol 11.4 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 2 ind. næringssøkende Persmoen, Nes 24.4 (Arild Gautepllass, Hege Kvarstein Gautepllass). 1 ind. Skjelbred, Øvre Eiker 26.4 (Jens Tøndel Fossum). 1 adult Sætrepollen, Sætre, Hurum 27.9 (Jostein Bærø Engdal). 1 ind. Linnesstranda, Lier 20.10 (Jorunn Villand). 1 adult Mile Avfallsplass, Mjøndalen, Nedre Eiker 26.11 - 3.12 (Steinar Stueflotten, Jorunn Villand).

Arten observeres årlig i Buskerud - primært i vinterhalvåret fra oktober til april, de fleste i trekketidene vår (medio mars - medio mai) og høst (oktober). Normalt sees bare enkeltindivider eller noen få individer sammen, da ofte sammen med vanlige kråker.

Svartkråke *Corvus corone*

* alle funn (6/6 - 2/2) LRSK

Svartkråke, Mile Avfallsplass, Mjøndalen, Nedre Eiker 18.1.2015. Foto: Steinar Stueflotten

2015: 1 ind. Mile Avfallsplass, Mjøndalen, Nedre Eiker 4.1-18.4 *(F) (*Steinar Stueflotten, Jostein Bærø Engdal, Michael Wam Hansson, Jorunn Villand, Rune Zakariassen, Eli Gates m.fl.). 1 ind. rastende Mjøndalen, Nedre Eiker 19.1 *(F) (Eli Gates, John Apeland). 1 ind. Solstad, Øvre Eiker 27.10 (Jon Ludvig Hals).

Sjelden art i Buskerud som oftest blir observert om våren i april-mai. I tillegg til de godkjente funnene blir det nesten årlig meldt om observasjoner av mulige svartkråker, så også i 2015, men ingen av disse er blitt godkjent pga. manglende/mangelfulle beskrivelser der forveksling med ung kornkråke ikke kan utelukkes. Svartkråka som ble oppdaget på Mile Avfallsplass i Mjøndalen i begynnelsen av januar 2015, holdt seg i området til medio april. Den ble også sett en gang nærmere Mjøndalen sentrum 19.1. Mange personer fikk gleden av å observere og fotografere denne stasjonære svartkråka.

Tornirisk *Carduelis cannabina*

* hekkefunn (1), vinterfunn (0)

2015: 1 par reirbygging Hegstad beitemark, Fiskumvannet, Øvre Eiker 24.5 (Jorunn Villand).

Fåtallig hekkefugl, men konkrete hekkefunn blir sjelden rapportert. Flere hekkefunn ønskes rapportert.

Brunsisik *Carduelis cabaret*

* alle funn $\geq$ 10 ind. (5)

2015: 10 ind. Fiskumvannet, Øvre Eiker 27.9 (Steinar Stueflotten, Jan Olav Nybo, Ken Adelsten Jensen m.fl.). 11 ind. ringmerket Sør-Hydalen, Hemsedal 3.10 (Vegard Finset Fjeldheim, Bent Fjeldheim, Stine Bang). 100 ind. Hals, Øvre Eiker 6.11 (Anders Hals). 10 ind. næringsøkende Linnestranda, Lier 7.11 (Pål Gisle). 17 ind. ringmerket Hals, Øvre Eiker 7.11 (Anders Hals).

Arten blir observert til alle årstider, men heller sjeldent i hekketiden. Arten kan ofte være vanskelig å skille fra gråsisik i felt, men antas å være vel så vanlig som gråsisik i lavlandet i hekketiden. F.o.m. 2014 er det bare flokker på minst 10 ind. som rapporteres.

Polarsisik *Carduelis hornemanni*

* alle funn (- 2/2) LRSK

2015: 1 ind. Helgelandsmoen, Hole 19.2 *(F) (Marius von Glahn). 1 1K hunn ringmerket Søre Finset, Hemsedal 28.10 (Bent Fjeldheim).

Sjelden vintergjest i Buskerud (ultimo oktober-april).

Båndkorsnebb *Loxia leucoptera*

* alle funn (- 7/31) LRSK

2015: 1 ind. overflygende Grønvold, Hallingby, Ringerike 10.1 (Marius von Glahn). 1 hann + 2 hunner næringsøkende Bekkestadhøgde, Hol 8.2 (Hege Kvarstein Gauteplass, Arild Gauteplass). 5 ind. næringsøkende Golsfjellet, Gol 20-22.2 *(F) (Jan Erik Haugen). 2 ind. næringsøkende Troll-lia, Sigdal 8.3 *(F) (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson, Nicolai Wam Hansson m.fl.). 3 par i passende hekkebiotop Raudtjernvegen 24, Sandfet, Limarka, Nes 14.3 *(F) (Svein M. Søggen). 2 hann næringsøkende Troll-lia, Sigdal 28-30.3 (Lennart Wam Hansson, Michael Wam Hansson). 8 ind. sang/spill Øvre Reinton, Hol 30.3 (Eirik Adolfsen). 2 hann + 1 hunnfarget næringsøkende Troll-lia, Sigdal 31.3 - 1.4 *(F) (Lennart Wam Hansson, Leif Bjørn Lunde). 2 ind. Øvre Reinton, Hol 21.4 (Eirik Adolfsen). 2 pulli ad m/mat til unger Raudtjernvegen 24, Sandfet, Limarka, Nes 6.6 *(F) (Svein M. Søggen). 5 ind. Troll-lia, Sigdal 13-14.6 (Lennart Wam Hansson).

Sjelden gjest i Buskerud som stort sett bare blir observert i invasjonår. Mange funn høsten 2014 fortsatte med mange observasjoner også utover vinteren og våren 2015. En svært god frøsetting på gran i midt- og nordfylket forklarer trolig denne gode forekomsten. Minst 3 par med hekkeatferd ble observert ved Sandfet i Limarka, Nes våren 2015, og den 6.6. ble Buskeruds første hekkefunn av båndkorsnebb bekreftet med et par som matet 2 utfløyne unger i det samme området. Arten ble også funnet hekkende på Golsfjellet like over grensa i Oppland våren 2015 (Bjerke 2015).

Grankorsnebb *Loxia curvirostra*

* hekkefunn (1)

2015: 2 ind. reirbygging Nedre Kloppmyr, Sigdal 21.3 (Fred William Christoffersen).

Vanlig hekkefugl i sterkt varierende antall, men hekkefunn blir sjelden rapportert. Arten hekker normalt tidlig.

Furukorsnebb *Loxia pytyopsittacus*

* hekkefunn (1)

2015: 1 par m/mat til 3 utfløyne unger Østermoen, Øvre Eiker 6.4 (Anders Hals).

Fåtallig hekkefugl i varierende antall i Buskerud. Konkrete reirfunn blir sjelden rapportert.

Rosenfink *Carpodacus erythrinus*

* alle funn (- 21/30)

2015: 1 ind. sang/spill Linnesstranda, Lier 20.5 - 15.6 (Jorunn Villand, Steinar Stueflotten, Jens Erik Nygård m.fl.). 1-4 ind. sang/spill Fiskumvannet N, Øvre Eiker 22.5 - 2.8 (Jorunn Villand, Steinar Stueflotten, Morten Jagdum m.fl.). 1-2 ind. sang/spill Råen, Fiskumvannet, Øvre Eiker 25.5 - 3.7 (Jorunn Villand, Eli Gates). 2 ind. Sørumsmarka, Ringerike 25.5 (Marius von Glahn). 1 ind. sang/spill Lioddenbrua, Liodden, Nes 27.5 (Vegard Bunes, Jon Ludvig Hals). 1 adult sang/spill Lerberghaugen, Øvre Eiker 27.5 (Finn Michelsen). 1 2K hann sang/spill Tofte, Hurum 27.5 (Patric Gullström). 1 ind. sang/spill Lundebakken nederst, Øvre Eiker 28.5 (Steinar Stueflotten). 2 ind. sang/spill Pilterud, Modum 29.5 (Marius von Glahn). 1 ind. sang/spill Bjørnsrud, Modum 29.5 (Marius von Glahn). 1 ind. sang/spill Lahellholmen, Røyken 30.5 (Jorunn Villand). 1-2 ind. sang/spill Fiskum gamle kirke, Fiskumvannet, Øvre Eiker 31.5 - 16.6 (Michael Wam Hansson, Lennart Wam Hansson, Morten Jagdum m.fl.). 1 ind. Miletjern, Nedre Eiker 1.6 (Lennart Wam Hansson). 2 ind. sang/spill Dørja, Skjelbred, Øvre Eiker 4.6 (Steinar Stueflotten). 1 hann sang/spill Lierelva Åmotveien, Lier 5.6 (Jorunn Villand). 1 adult hann sang/spill Lyngås, Efteløt, Kongsberg 12.6 (Bård Engelstad). 1 ind. sang/spill Hvitvingfossdeltaet, Hvitvingfoss Sentrum, Kongsberg 13.6 (Johs Edvardsen). 1 hann sang/spill Øyenlågen, Hostvedt, Kongsberg 21.6 (Morten Jagdum). 1 hunn Linnesstranda, Lier 26.6 (Jan-Erik Nyhuus). 1 1K ringmerket Hals, Øvre Eiker 27.7 (Anders Hals). 1 1K ringmerket Søre Finset, Finset, Hemsedal 29.7 (Bent Fjeldheim). 1 1K ringmerket Hals, Øvre Eiker 31.7 (Anders Hals).

Fåtallig hekkefugl i Buskerud. Mange funn på nye lokaliteter også i 2015. Gjennomsnittlig ankomstdato: 19.5. ± 6 dager (35 år). Funn i nordfylket som det på Søre Finset, Hemsedal 29.7, er heller sjeldne.

Konglebit *Pinicola enucleator*

* alle funn (- 1/2)

2015: 1 par næringssøkende Finntoppflatin, Høgåsen Rv40, Hol 31.10 (Arild Gauteplass, Hege Kvarstein Gauteplass).

Konglebiten opptrer tidvis invasjonstypen i Sør-Norge. Få observasjoner de to siste årene, ingen i 2014.

Kjernebiter *Coccothraustes coccothraustes*

* hekkefunn (1)

2015: 3 pulli/nylig utfløyne unger Langseth, Sætre, Hurum 22.6 (Jostein Bærø Engdal).

Fåtallig hekkefugl i Buskerud med en bestand i vekst. Arten er meget vanskelig å påvise hekkende, ikke minst med reirfunn. Hekkefunn blir oftest påvist ved ad som mater utfløyne unger. 2 par ble sett jevnlig på Langseth, Sætre våren 2015, og hekking bekreftet med utfløyne unger 22.6.

Hortulan *Emberiza hortulana*

* alle funn (- 1/1) LRSK

2015: 1 ind. overflygende (trekklyd) Averøya, Ringerike 20.9 (Jon Ludvig Hals).

Nå meget sjelden gjest, tidligere fåtallig hekkefugl bl.a. i Øvre Eiker fram til 1970-tallet. Skal sist ha blitt observert på Flesaker, Øvre Eiker 16.5.2000.

Ikke godkjente funn**Polarjo, lysfaset** *Stercorarius pomarinus* LRSK

2015: Hurum 1.6.

Godkjent som ub. polarjo/tyvjo

Busksanger *Acrocephalus dumetorum* LRSK

2015: Hurum 14-16.6. (2 observasjoner)

Godkjent som ub. busksanger/myrsanger

Funn som inntil videre er plassert i kategorien «avventes»

Et fotodokumentert funn av silkehegre *Egretta garzetta* i Ål 26-27.5. avventer formell godkjenning fra NSKF.

Rettelser til LRSK-rapport 2014

Fiskeørn hekking: referert reir NS03a i Nes kommune skal være NS04a.

Referanser

- Andersen, G.S. og Bergan, M. 2015. Hekkende sjøfugl i Buskerud 2015 – Drøbaksund og Vestfjorden. Rapport NOF avd. Oslo og Akershus (<http://nofoa.no/8184>), 13 s.
- Bjerke, B.A. 2015. Hekkefunn av båndkorsnebb på Golsfjellet i Oppland. Vår Fuglefauna 38 (2015), nr.2, s.76-78.
- Breiehagen, T. og Furuseth, P. 2016. Horndykker (*Podiceps auritus*) i Buskerud 2015. Buskskvetten 32 (<http://www.nofbuskerud.net/buskskvetten.html>), 10 s.
- Furuseth, L.E. og Furuseth, P. 2016. Jaktfalk i Buskerud. Rapport fra kartleggingsarbeidet i 2015. Buskskvetten 32 (<http://www.nofbuskerud.net/buskskvetten.html>), 16 s.
- Gunnarsen, T. 2015. Vandrefalk i Buskerud 2015. Buskskvetten 32 (<http://www.nofbuskerud.net/buskskvetten.html>), 11 s.
- Larsen, B.H., Ree, V., Myrmo, K. og Brandt, M. 2016. Overvåking av hekkende vannfugl i Steinsfjorden, Tyrifjorden, Bergsjø, Solbergtjern og Væleren 2015. Fugler og natur i Buskerud, rapport nr.1 – 2016. Årgang 23. 47 s.
- Stueflotten, S. 2012. Sjeldne fugler i Buskerud 2011. Buskskvetten 28 (<http://www.nofbuskerud.net/buskskvetten.html>), 37 s.
- Stueflotten, S. 2015. Sjeldne fugler i Buskerud 2014. Buskskvetten 31 (<http://www.nofbuskerud.net/buskskvetten.html>), 37 s.

LRSKs innrapporteringsliste

Koder:

Krever beskrivelse:

X	Observasjoner skal rapporteres til LRSK med utførlig beskrivelse. NSKF bak koden indikerer at NSKF skal godkjenne funnet.
---	---

I tillegg kommer alle arter som ikke tidligere er registrert i Buskerud og/eller Norge. Dette gjelder også vinterfunn av flere trekkfuglarter. Bare fotodokumenterte hybrider blir innlemmet i årsrapporten.

Beskrivelse ikke nødvendig:

x	Observasjoner skal rapporteres til LRSK
H	Hekkefunn skal rapporteres til LRSK.
S	Sommerfunn skal rapporteres til LRSK.
V	Vinterfunn skal rapporteres til LRSK.
I	Innlandsfunn skal rapporteres til LRSK.
N	Funn fra nedre deler av Buskerud skal rapporteres til LRSK.
Ø	Funn fra øvre deler av Buskerud skal rapporteres til LRSK
≥ n	Flokker på ≥ n individer skal rapporteres til LRSK

Versjon 2016, gyldig fra 01.01.2016

X	Dvergsvane
SH	Sangsvane
X	Svartsvane
x	Sædgås
V, ≥1000	Kortnebbgås
x	Tundragås
x	Stripegås
x	Snøgås
VH	Hvitkinngås
x	Ringgås
X NSKF	Niland
X NSKF	Rustand
V	Gravand
x	Knoppand
X	Brudeand
x	Mandarinand
H	Brunnake
X NSKF	Amerikablesand
x	Snadderand
X	Amerikakrikkand
X NSKF	Rødfotand
x	Stjertand
x	Knekkand
X NSKF	Blåvingeand
x	Skjeand
X NSKF	Rødhodeand
x	Taffeland
VH	Bergand
I	Ærfugl
x	Havelle
VH	Svartand
VH	Sjørre
x	Lappfiskand
X NSKF	Sivhaleand
x	Vaktel
X NSKF	Rødhøne
X NSKF	Berghøne
X	Rapphøne
X NSKF	Gullfasan
VH	Smålom
VH	Storlom
X	Islom
X	Gulnebbblom
x	Dvergdykker
VH	Toppdykker
X	Gråstrupedykker
x	Horndykker
X NSKF	Svarthalsdykker
X NSKF	Svartbrynalbatross
X NSKF	Gråhodealbatross
x	Havhest
X	Grålire
X	Havlire
X	Stormsvale
x	Havsule
H	Storskarv
X	Toppskarv
X NSKF	Rørdrum
X NSKF	Silkehegre
X	Egretthegre
H	Gråhegre

X NSKF	Stork
X NSKF	Bronseibis
X NSKF	Skjestork
H	Vepsevåk
X	Svartglente
X	Glente
X NSKF	Båndhavørn
x	Havørn
x	Sivhauk
x	Myrhauk
X	Steppehauk
X NSKF	Enghauk
H	Hønsenhauk
V	Musvåk
V	Fjellvåk
N	Kongeørn
X NSKF	Steppeørn
H	Fiskeørn
V	Tårnfalk
X NSKF	Aftenfalk
V	Dvergfalk
x	Lerkefalk
x	Jaktfalk
V	Vandrefalk
x	Vannrikse
x	Myrrikse
x	Åkerrikse
H	Sivhøne
VH	Trane
X	Avosett
V	Tjeld
x	Tundralo
VH	Vipe
H	Dverglo
x	Boltit
H	Småspove
H	Storspove
X	Svarthalespove
X	Lappspove
x	Steinvender
x	Polarsnipe
VH	Brushane
X	Fjellmyrløper
X	Tundrasnipe
x	Temmincksnipe
x	Sandløper
V	Myrsnipe
x	Fjæreplytt
x	Dvergsnipe
x	Svømmesnipe
X	Polarsvømmesnipe
x	Sotsnipe
X	Kvartbekkasin
V	Rugde
x	Dobbeltbekkasin
X	Polarjo
X	Tyvjo
X	Fjelljo
X	Storjo
X	Dvergmåke
X	Sabinemåke

x	Krykkje
H	Hettemåke
X	Svartehavsmåke
H	Fiskemåke
V	Sildemåke
X	Grønlandsmåke
X	Polarmåke
X NSKF	Dvergterne
X NSKF	Rovterne
X	Svartterne
X	Splitterne
XØ/H	Makrellterne
XN/H	Rødnebbterne
I	Lomvi
X	Polarlomvi
I	Alke
x	Teist
I	Alkekonge
x	Lunde
X NSKF	Steppehøne
VH/XØ	Skogdue
≥ 5	Tyrkerdue
X	Turteldue
X	Hubro
X	Snøgule
x	Haukugle
X	Slagugle
X	Lappugle
VH	Hornugle
VH	Jordugle
x	Nattravn
x	Isfugl
X NSKF	Bieter
X NSKF	Blåråke
x	Hærfugl
H	Gråspett
X	Hvitryggspett
H	Dverglerke
X NSKF	Dverglerke
X NSKF	Topplerke
X	Trelerke
V	Sanglerke
x	Fjellerke
V	Heipilerke
X	Lappilerke
x	Skjærpiplerke
X	Sørlig gulerle
X	Engelsk gulerle
V	Vintererle
V	Linerle
X	Svartryggerle
V	Jernpurv
H	Nattergal
X NSKF	Sørmattergal
X	Svartrostjert
X	Svartstrupe
X NSKF	Svartstrupesteinskvet
V	Ringtrost
V	Måltrost
V	Duetrost
x	Gresshoppesanger

X	Elvesanger
x	Sivsanger
X	Busksanger
x	Myrsanger
X NSKF	Trostesanger
X	Hauksanger
V	Munk
X NSKF	Østsanger
X NSKF	Fuglekongesanger
X	Gulbrynsanger
V	Gransanger
X	Sibirgransanger
X NSKF	Rødtoppfuglekonge
X	Dvergfluesnapper
X NSKF	Halsbåndfluesnapper
X	Skjeggmeis
XØ	Løvmeis
X	Lappmeis
X	Pirol
X NSKF	Rødhalevarsler
H	Tornskate
x	Varsler
N	Lavskrike
H	Nøttekråke
X	Sibirnøttekråke
x	Kornkråke
X	Svartkråke
X	Rosenstær
X NSKF	Gulirisk
H	Stillits
VH	Tornirisk
VH	Bergirisk
H, ≥ 10	Brunsisik
X	Polarsisik
X	Båndkorsnebb
H	Grankorsnebb
H	Furukorsnebb
x	Rosenfink
x	Konglebit
H	Kjernerbiter
V	Lappspurv
X	Hortulan
X	Vierspurv
X	Dvergspurv
V	Sivspurv
X NSKF	Svarthodespurv
X NSKF	Lazulispurv
X	Hybrider (fotodok.)

Fiskeørnprosjektet 2016

Buskerud, Sande og Svelvik

av

Steinar Stueflotten,
Thor Erik Jelstad, Per Øystein Klunderud og Anne Sørensen

Fiskeørn på Linnestranda, Lier 29.06.2016. Foto: Jorunn Villand

**NATURVERNFORBUNDET
I BUSKERUD**

Innhold

Sammendrag	1
Innledning	2
Mål og hensikt	3
Økonomi	3
Definisjoner	3
Gjennomførte kontroller	4
Lokalitetsendringer og bestandsutvikling	5
Hekkeresultat i 2016	10
Bestandsanslag	14
Lokalitetsstatistikk	14
Konklusjoner	15
Litteratur	15
VEDLEGG 1: Detaljert lokalitetsstatus	16

Sammendrag

I 2016 ble det gjennomført et nytt kartleggingsprosjekt på fiskeørn i Buskerud, Sande og Svelvik, fem år etter at det forrige prosjektet i 2007-2011 ble avsluttet. Hensikten var å gjøre opp ny status for artens utbredelse, bestandsutvikling og hekking. Prosjektet er som tidligere, støttet av Fylkesmannen i Buskerud.

17 personer deltok i årets feltaktiviteter jamført typisk 30 personer per år i det forrige prosjektet. Total feltinnsats og antall utførte kontroller var likevel på linje med tidligere år. Resultatene i 2016 bør derfor være sammenlignbare med de i forrige prosjektperiode. Det ble i alt utført 143 kontroller av 68 lokaliteter, og i gjennomsnitt litt over to kontroller per reir, en tidlig og en seint i hekkesesongen, slik målet var.

I 2016 var det 30 reir i bruk i prosjektområdet, 27 i Buskerud og 3 i Sande og Svelvik. Dette er 8 færre reir enn i 2011 og 7 færre enn gjennomsnittet for 5-års perioden 2007-2011. Over dobbelt så mange reir som forventet, har gått ut av bruk, og bare 16 av 38 reir (42 %) som var i bruk i 2011, ble benyttet i 2016. I tillegg ble det benyttet 3 gamle reir som ikke var i bruk i 2011. Det er kommet til 6 nye reir i årene 2012-2015, og funnet ytterligere 5 nye reir i bruk i 2016. Antall par som hekker i master har økt fra ett til tre.

Resultatene antyder en bestandsnedgang på ca. 20 % fra 2011, men denne nedgangen er ikke jevnt fordelt på kommunene. Det er først og fremst i den sørlige delen av prosjektområdet at bestandsnedgangen er tydelig. Her er antall reir i bruk blitt halvert på fem år, mens bestanden i den nordlige delen (midtre deler av Buskerud) er mer stabil, endatil med en liten økning i noen kommuner. Dette er en trend som har pågått i lengre tid, men som trolig ble forsterket av en usedvanlig dårlig hekkesesong i 2015 pga. vått og kaldt vær i begynnelsen av hekkesesongen, særlig i den sørlige delen av området.

Bestandsnedgangen i 2016 oppveies delvis av en meget god hekkesesong, den beste vi har hatt de siste ti årene med 80 % vellykkede hekkinger jamført 67 % i gjennomsnitt for perioden 2007-2011. I 2016 ble det registrert minst 45 unger i Buskerud og 3 i Sande og Svelvik. Med minst 2,05 unger per vellykket hekking i Buskerud er 2016 fullt på høyde med de beste årene i forrige prosjektperiode og klart høyere enn gjennomsnittet på 1,78 for perioden 2007-2011. Bare 1,50 unger per vellykket hekking i Sande og Svelvik er derimot under gjennomsnittet for perioden 2007-2011 på 1,75.

2015 var en svært dårlig hekkesesong for fiskeørna og mange andre fuglearter på Østlandet pga. kaldt vær med mye regn i starten av hekkesesongen. Andelen par med vellykket hekking endte på rekordlave 52 % jamført 81 % i Buskerud i 2016. Den dårlige hekkesesongen i 2015 kommer også tydelig fram i trekkteilinger fra Falsterbo i Skåne som fanger opp bestandsvariasjoner i større deler av Norden. Teilingene viser at 2015 var det dårligste året for fiskeørna på Falsterbo siden 1995, og at 2009, 2011 og 2016 var gode produksjonsår som i vårt eget prosjektområde.

Som en følge av den negative bestandsutviklingen, er bestandsanslaget for Buskerud nedjustert fra 50 til 40 par, og i Sande og Svelvik fra 8 til 4 par.

Innledning

I årene 2007-2011 gjennomførte Norsk Ornitologisk Forening avdeling Buskerud (NOF) i samarbeid med Naturvernforbundet i Buskerud (NiB) et 5-års kartleggingsprosjekt av fiskeørn i Buskerud, samt Sande og Svelvik kommuner i Vestfold. Prosjektet bidro til viktig ny kunnskap om fiskeørnas forekomst i prosjektområdet, bestandsstørrelse, bestandsdynamikk og reproduksjon. Prosjektet viste at artens forekomst endret seg en del fra år til år. Gamle reir gikk ut av bruk og nye ble etablert. Noen reir falt ned i løpet av vinteren, mens andre ble forlatt av andre årsaker. Det hente også at gamle reir ble tatt i bruk igjen etter noen år. Resultatene indikerte at i løpet av fem år ville hvert fjerde til femte reir ha gått ut av bruk og blitt erstattet av nye reir. Som en følge av denne bestandsdynamikken, ville kunnskapen om artens forekomst etter hvert bli utdatert. Noe som i sin tur ville føre til problemer for en effektiv forvaltning av arten, bl.a. i forhold til skogbruksnæringen.

Det ble derfor tatt initiativ til å gjennomføre et nytt fiskeørnprosjekt i 2016 fem år etter avslutningen av det forrige prosjektet. Den 10.12.2015 ble det avholdt et møte på Klunderud gård i Øvre Eiker, der følgende representanter for de ansvarlige organisasjonene var til stede: Per Øystein Klunderud (NiB), Anne Sørensen og Steinar Stueflotten (NOF) og Thor Erik Jelstad (Rovfuglgruppa i NiB). På møtet ble det besluttet å følge opp resultatene fra «Fiskeørnprosjektet i Buskerud 2007-2011» med en ny kartlegging av status for arten i hekkesesongen 2016. Forslaget ble positivt mottatt av flere tidligere prosjekt-deltagere, og Fylkesmannen i Buskerud ga også denne gangen sin støtte til prosjektet.

NiB ved fylkessekretær Per Øystein Klunderud har også denne gangen vært prosjektansvarlig med ansvar for søknader og økonomi, mens Steinar Stueflotten har fungert som registrator og faglig koordinator som sist. Det ble denne gangen besluttet å invitere kun et begrenset antall tidligere deltagere samt et par nye som hadde god kunnskap om utvalgte reir, til å delta i prosjektet. Følgende 17 personer har deltatt i årets feltaktiviteter:

Ole Martin Bjurstedt
Arne Brenna
Frode N. Bye
Kjell Arild Dokka
Øystein Engen
Per Furuseth
Finn Gregersen
Håkon Gregersen
Tore Gunnarsen
Jan Gylder
Audun Jahren
Thor Erik Jelstad
Per Øystein Klunderud
Thomas Mørch
Knut A. Solberg
Steinar Stueflotten
Anne Sørensen

Det ble avholdt et oppstartsmøte med prosjektdeltagerne i biblioteket på Darbu 31.03.2016, der bakgrunnen for og gjennomføringen av årets prosjekt ble diskutert.

Selv om det nå er fem år siden forrige totalkartlegging av fiskeørna i prosjektområdet, så har ca. 2/3 av alle kjente reir blitt fulgt opp stort sett årlig også i årene etter 2011. De fleste av disse av Thor Erik Jelstad i midtre deler av Buskerud. I Sande og Svelvik er alle kjente reir blitt fulgt opp årlig etter 2011 av Frode N. Bye og Jan Gylder. Resultater fra mellomliggende år er referert i den grad de bidrar til å belyse årets forekomst.

Takksigelser

Fylkesmannen i Buskerud takkes for økonomisk støtte med 50.000 kr. til prosjektet i 2016. Bent Hammel og Pål Hansen takkes for verdifulle opplysninger om reiret RØ02a i Røyken. Frank Banggren, Jan Trygve Bollerud og Eirik Winsents takkes for tips om nye reir.

Bakgrunn

For en nærmere omtale av bakgrunn, organisering, metodikk og resultater fra det forrige fiskeørn-prosjektet 2007-2011, henvises det til sluttrapporten for dette prosjektet (Stueflotten mfl. 2012).

Mål og hensikt

Prosjekt Fiskeørn 2016 er et kartleggings- og overvåkingsprosjektet med formål å framskaffe oppdatert status for fiskeørnas forekomst og utbredelse i Buskerud, samt Sande og Svelvik kommuner i Vestfold fem år etter avslutningen av den forrige totalkartleggingen. Det er primært årets forekomst sammenlignet med forrige prosjektperiode som behandles i denne rapporten.

I 2011 kjente vi til 31 fiskeørnreir i Buskerud som var i bruk dette året (reir med aktivitet, hekkeforsøk, hekking), samt 7 reir i Sande og Svelvik. I tillegg er det i perioden 2012-2015 funnet 5 nye reir i Buskerud og 1 i Svelvik, ett reir er bygd opp igjen på en gammel lokalitet, og tre gamle reir er tatt i bruk igjen i seinere år (1 i Buskerud, 1 i Sande og 1 i Svelvik). Minst 3 av reirene som var i bruk i Buskerud i 2011, samt 2 i Sande, ble antatt å være utgått. Dvs. at utfordringen i 2016 har vært å kontrollere minst 35 reir i Buskerud og minst 7 reir i Sande og Svelvik. I tillegg har det vært en prioritert oppgave å følge opp eventuelle indikasjoner på og tips om nye reir. Det har også vært avsatt tid til å sjekke status på flere gamle utgåtte eller antatt utgåtte lokaliteter da det hender at nedfalte eller delvis nedraste reir kan bygges opp igjen på gode lokaliteter.

Som i det forrige prosjektet, var målet i år å gjennomføre minst to kontroller i løpet av hekkesesongen: en kontroll tidlig i sesongen (mai) for å sjekke om lokaliteten var besatt/hekkeforsøk i gang, og en kontroll seinere i sesongen når eventuelle unger nærmer seg flygedyktig alder og lettere kan observeres i reiret, primært i perioden medio juli - primo august. Metodikk og rapportering har vært som i det forrige fiskeørnprosjektet (ref. <http://www.nofbuskerud.net/Fiskeornprosjektet.htm>).

Økonomi

Prosjektet har hatt en inntektside på kr 50 000 fra Fylkesmannen i Buskerud i 2016.

Det er utbetalt kjøregodtgjørelse for 49 turer på til sammen 4568 km og dekt utlegg til bompenger med kr 815. Ikke alle prosjektdeltagere har levert inn reiseregning, så reelt omfang av turer og utgifter er nok noe høyere. I det forrige prosjektet (2007-2011) ble det årlig utbetalt kjøregodtgjørelse for 60-70 turer på til sammen ca. 5000 km kjørelengde og bompenger for ca. 1500 kr hver sesong.

Definisjoner

Følgende fem kategorier er brukt for reirstatus:

Statuskategori	Forklaring
I bruk	Reiret er påvist i bruk det siste rapporteringsåret, dvs. det er observert aktivitet, hekkeforsøk eller hekking.
Brukt siste 5 år	Reiret er påvist i bruk en eller flere ganger i de foregående 5 årene. Reiret er intakt.
Ikke i bruk	Reiret er intakt, men har ikke vært i bruk de siste 5 årene.
Utgått	Reiret er borte fordi reiret er falt ned eller reirtreet er knekt, blåst ned eller hogd.
Usikker status	Mangelfulle opplysninger, lokaliteten er ikke kontrollert.

Forklaring til begreper brukt om lokaliteter "I bruk":

Hekke-kategori	Forklaring
Mulig hekkeforsøk	Det er observert aktivitet på lokaliteten som kan indikere et mulig hekkeforsøk, men uten at hekking er konstatert. Slik aktivitet kan omfatte kurtise og reirbygging.
Konstatert hekking	Det er observert ruging og/eller mating av små unger i reiret en eller flere ganger.
Avbrutt/mislykket hekking	Konstatert hekking er avbrutt. Ingen flygedyktige unger vokser opp. Aktivitet kan noen ganger observeres seinere i sesongen.
Vellykket hekking	Minst en flygedyktig unge vokser opp, eller minst en stor reirunge er observert som kan antas å nå flygedyktig alder.

Gjennomførte kontroller

I Buskerud ble det i 2016 gjennomført 117 kontroller mot 129 i gjennomsnitt for perioden 2007-2011, i Sande og Svelvik 26 mot 23 i gjennomsnitt i forrige periode, totalt 143 kontroller mot 152 i gjennomsnitt for perioden 2007-2011. Det er utbetalt kjøregodtgjørelse for 49 turer på til sammen 4568 km som er ca. 90 % av gjennomsnittet for forrige prosjektperiode (60-70 turer med ca. 5000 km per år). Tatt i betraktning at det var færre deltakere i år (17 jamført typisk 30 per år i forrige periode) og litt færre reir å kontrollere enn tidligere, så vurderes omfanget av årets feltaktiviteter til å være på linje med tidligere år. Det betyr at resultatene også bør være sammenlignbare og ikke påvirket av ulik feltinnsats. Fig.1 viser utviklingen i antall kontroller per år og Fig.2 fordelingen av antall kontroller per kommune.

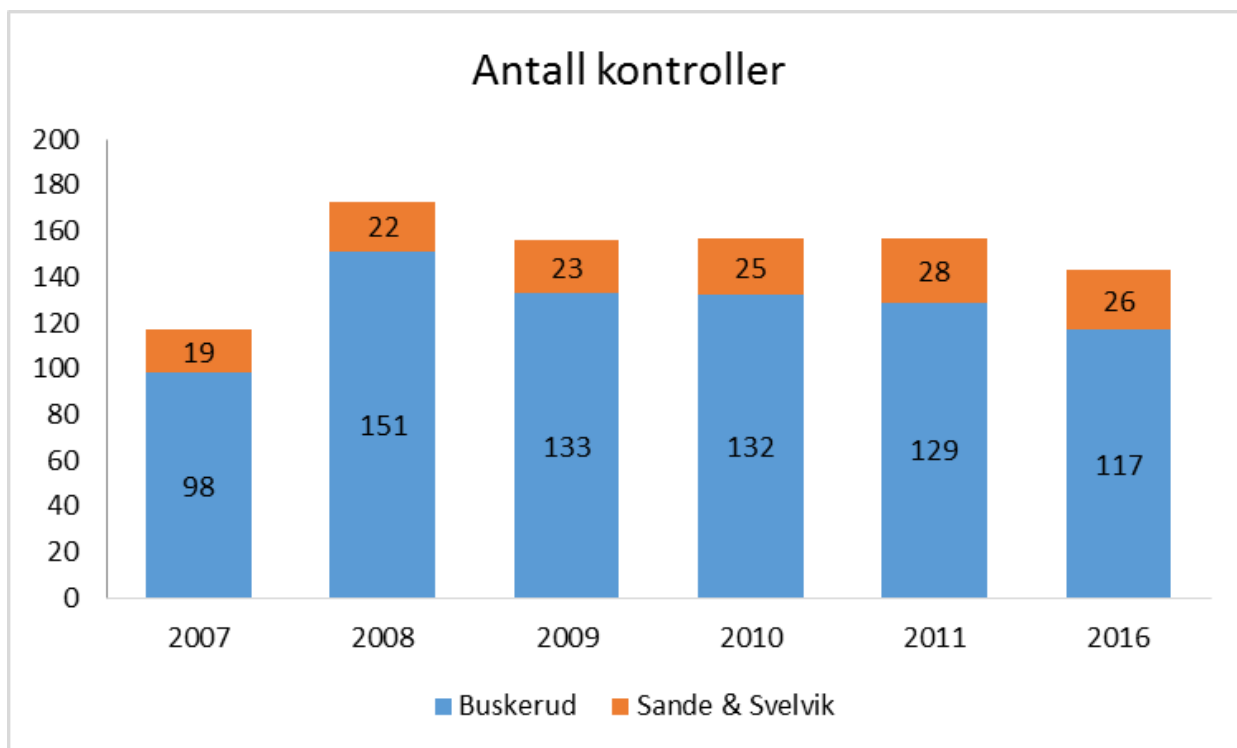

Fig. 1: Antall registrerte kontroller per år i prosjektperioden 2007-2011 og i 2016.

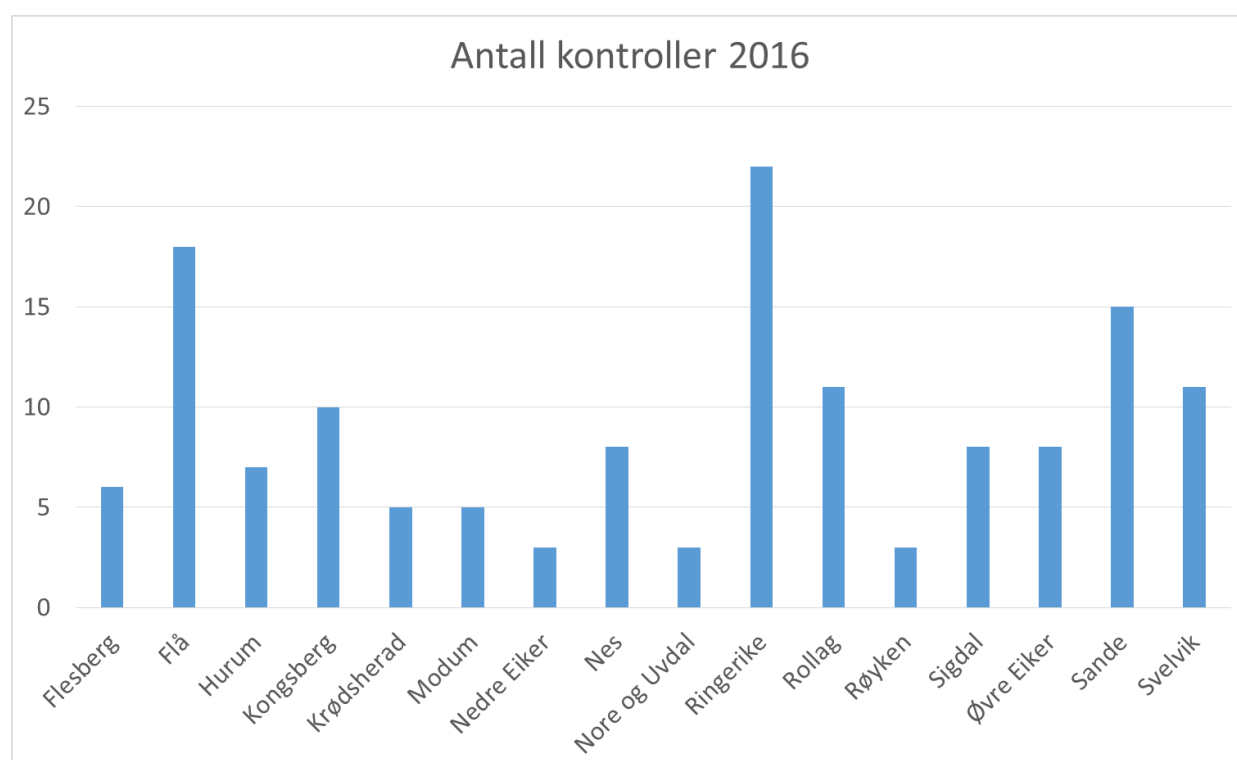

Fig. 2: Kommunefordeling av antall reirkontroller i 2016.

Tabell 1 og 2 viser at det ble utført typisk to kontroller per reir/lokalitet, som også var målet for årets prosjekt. I gjennomsnitt ble det utført 2,3 kontroller per lokalitet i Buskerud og 1,6 i Sande & Svelvik, jamført hhv. 2,4 og 1,7 i forrige prosjektperiode. Med færre deltager i år, er antall kontroller per deltager høyere enn i forrige periode (8,4 jamført 5,1). 143 gjennomførte kontroller i 2016 innebærer at deltagerne til sammen har brukt i underkant av 700 timer i felt.

Turene inkluderer også oppfølging av tips, leting etter nye reir og GPS-måling av nye reir. Kontroller av flere reir på en tur teller som separate kontroller.

Tabell 1: Oversikt over utførte kontroller i 2016.

Kommune	Antall kontroller	Ant. kontroller per (#reir/lok.)
Flesberg	6	2,0 (3)
Flå	18	4,5 (4)
Hurum	7	3,5 (2)
Kongsberg	10	1,7 (6)
Krødsherad	5	1,7 (3)
Modum	5	1,0 (5)
Nedre Eiker	3	3,0 (1)
Nes	8	4,0 (2)
Nore og Uvdal	3	3,0 (1)
Ringerike	22	2,0 (11)
Rollag	11	2,8 (4)
Røyken	3	1,5 (2)
Sigdal	8	2,0 (4)
Øvre Eiker	8	2,0 (4)
Buskerud	117	2,3 (52)
Sande	15	1,5 (10)
Svelvik	11	1,8 (6)
Sande & Svelvik	26	1,6 (16)
Totalt	143	2,1 (68)

Tabell 2: Oversikt over kontrollomfang i 2016 jamført forrige prosjektperiode.

	Buskerud		Sande og Svelvik		Totalt	
	Gjennomsnitt 2007-2011	2016	Gjennomsnitt 2007-2011	2016	Gjennomsnitt 2007-2011	2016
Ant. kontroller	129	117	23	26	152	143
Ant. kontroller per reir	2,4	2,3	1,7	1,6	2,2	2,1
Ant. kontroller per deltager					5,1	8,4

Lokalitetsendringer og bestandsutvikling

Hvert år skjer det endringer på flere lokaliteter. Noen reir går ut av bruk fordi hekkingen opphører eller reiret faller ned om vinteren. Noen gamle lokaliteter tas i bruk på nytt og nye reir bygges. Forrige prosjekt viste at i gjennomsnitt endrer 22 % av reirene status hvert år (ref. statusdefinisjoner på s.3), og ca. 5 % av reirene utgår (faller ned/ forsvinner) hvert år. Dette betyr at 20-25 % av reirene som var i bruk i 2011, kan forventes å ha gått ut av bruk i 2016, og at halvparten av alle kjente reir i 2011 kan forventes å ha gått ut av bruk i løpet av 12-15 år. Årets resultater viser en mer dramatisk endring. Bare 16 av de 38 reirene som var i bruk i 2011, var fortsatt i bruk i 2016. Det betyr at hele 22 reir (58 %) har gått ut av bruk i løpet av bare 5 år. Det er over dobbelt så mange som vi kunne forvente.

Fig. 3 viser utviklingen i antall reir i bruk i 5-års perioden 2007-2011 sammenlignet med 2016, mens Fig. 4 viser antall reir i bruk i 2016 fordelt på kommuner, inkludert endringer i seinere år.

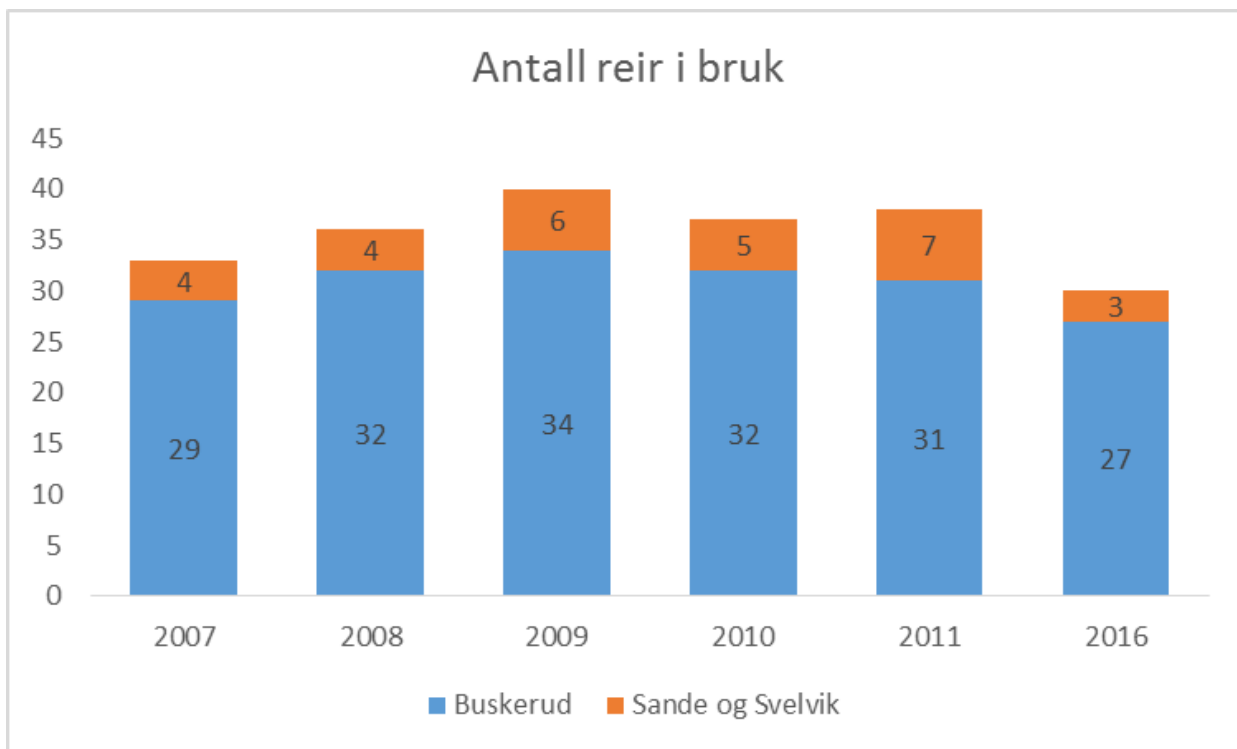

Fig. 3: Utvikling av antall reir i bruk 2007-2011 og 2016.

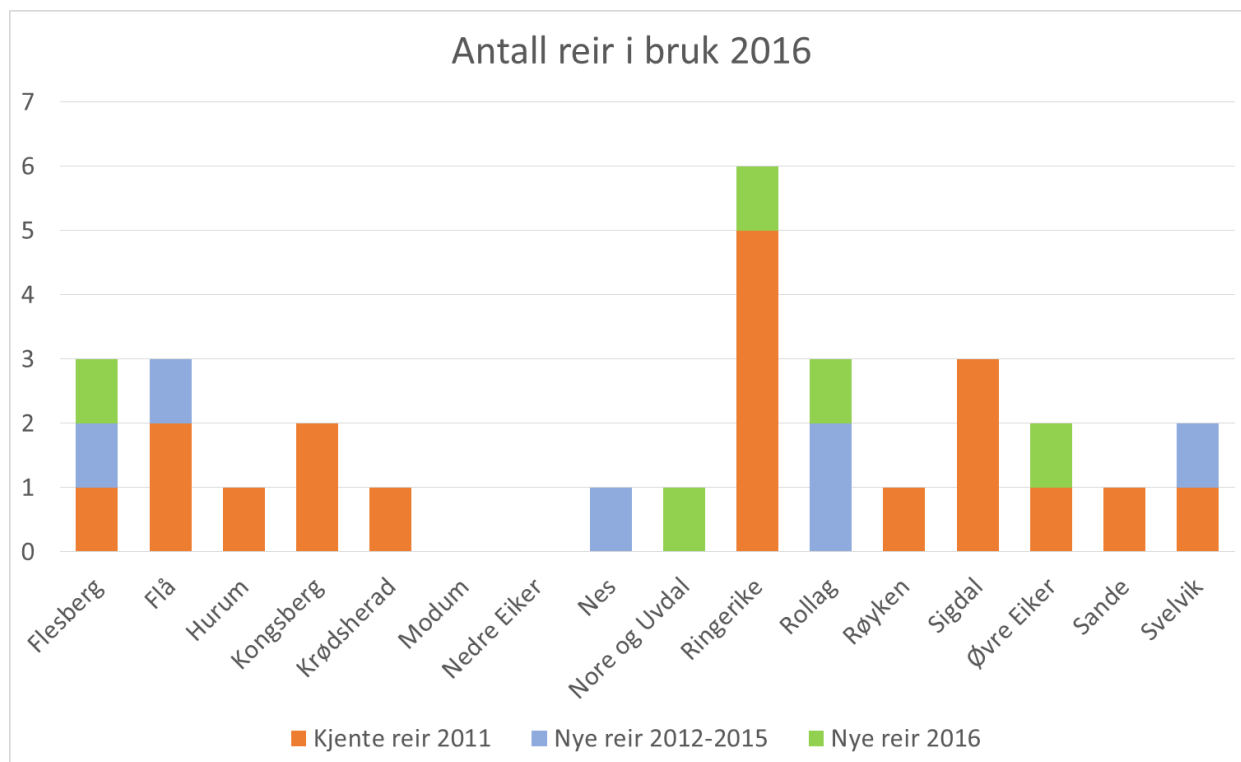

Fig. 4: Kommunefordeling av antall reir i bruk 2016.

I 2016 var det 30 reir i bruk, 27 i Buskerud og 3 i Sande og Svelvik. Dette er totalt sett 8 reir mindre enn i 2011 og 7 reir mindre enn gjennomsnittet for perioden 2007-2011. I tillegg til de angitte 27 reirene i Buskerud kommer det ett antatt nytt, alternativt reir på en kjent lokalitet i Hurum som vi ikke klarte å lokalisere (det ble observert aktivitet flere ganger som kunne tyde på hekking i dette området). I Modum og Nedre Eiker var det ingen reir i bruk i 2016. De tre reirene (2+1) fra 2011 hadde alle gått ut av bruk.

Buskerud

Bare 15 av de 31 reirene (48 %) som var i bruk i Buskerud i 2011, var fortsatt i bruk i 2016. I tillegg kommer gjenbruk/gjenoppbygging av 2 gamle reir som ikke var i bruk i 2011. Det ble påvist 5 nye reir i Buskerud i perioden 2012-2015 og 6 nye reir i 2016. Kun 5 av disse var i bruk, og bare to av dem hadde vellykket hekking. Ett av de nye reirene (NU01a) ligger i en TV/radiosender-mast. Det betyr at vi nå har tre par som hekker i ulike sendermaster i Buskerud. Dette reiret NU01a er for øvrig det første vi har påvist i Nore og Uvdal. I tillegg til de fem nye reirene som ble funnet i henholdsvis Flesberg, Nore og Uvdal, Ringerike, Rollag og Øvre Eiker, ble det også funnet et gammelt alternativt reir (RI26b) på den nyoppdagete lokaliteten RI26. Tre av de nye reirene i 2016 ble funnet etter tips fra personer utenfor prosjektgruppa, mens tre ble funnet av prosjektdeltagerne selv. I 5-års perioden 2007-2011 ble 52 % av alle nye reir funnet etter tips fra personer utenfor prosjektet.

Fig. 5: Nytt reir NU01a ligger i en TV/radiosender-mast; det første påviste fiskeørnreiret i Nore og Uvdal. Foto: Tore Gunnarsen, 14.07.2016.

I perioden 2007-2011 lå antall reir i bruk i Buskerud på i gjennomsnitt 32. 27 reir i år indikerer en bestandsnedgang på 16 %. At så mange som 16 av 31 reir (52 %) har gått ut av bruk siden 2011, understreker den negative utviklingen. Erfaringen fra den forrige prosjektperioden viste at ca. 5 % av reirene gikk ut av bruk hvert år, eller 20-25 % i løpet av 5 år. Vi skulle derfor forvente at bare 6-8 reir hadde gått ut av bruk, ikke 16! Vi vet at 2015 var et dårlig år for mange hekkefugler på Østlandet, pga. kaldt og vått vær i mai og juni. Dette gjelder også for fiskeørna, Klimaforhold kan derfor ha bidratt til den negative utviklingen. Thor Erik Jelstad kontrollerte i 2015 23 lokaliteter i midtre Buskerud, 20 av reirene var i bruk, men bare 11 av disse hadde vellykket hekking (55%). Dette er det dårligste hekkeresultatet vi har registrert i Buskerud, noe som bekrefter at 2015 må ha vært et ekstremt dårlig år for fiskeørna.

Årets feltaktiviteter i Buskerud omfattet også kontroll av 14 gamle, ikke i bruk/utgåtte reirlokalteter. Det ble ikke påvist reetablering på noen av disse ut over det som allerede var kjent fra perioden 2012-2015. Dette indikerer at reetablering/gjenbruk av gamle reir er noe som forekommer relativt sjelden.

Sande og Svelvik

Bare ett av de 7 reirene som var i bruk i Sande og Svelvik i 2011, var fortsatt i bruk i 2016. I tillegg hekket ett par vellykket i et nytt reir fra 2015 i Svelvik, og et annet par hadde i 2014 flyttet til et gammelt, alternativt reir på en kjent lokalitet i Svelvik hvor det ble konstatert aktivitet, men ikke hekking i 2016.

I perioden 2007-2011 lå antall reir i bruk på i gjennomsnitt 5. 3 reir i år indikerer en bestandsnedgang i Sande og Svelvik på 40 %. Hele 6 av 7 reir som var i bruk i 2011 (86 %), har gått ut av bruk i 2016. Dette understreker den store negative bestandsutviklingen i de to kommunene. Det dårlige resultatet i de to

Vestfold-kommunene, understøtter den negative utviklingen som ble påvist også i nedre deler av Buskerud. Også i Sande og Svelvik var 2015 et ekstremt dårlig år. Frode N. Bye og Jan Gylder kontrollerte dette året 10 lokaliteter i de to kommunene. Bare tre reir var i bruk med kun en vellykket hekking (33 %). De to andre hadde mislykkede hekkforsøk. Dette er trolig det dårligste hekkeresultatet som er registrert i området i nyere tid (pers. medd. Frode N. Bye).

Årets feltaktiviteter i Sande og Svelvik omfatter også kontroll av 11 gamle, ikke i bruk/utgåtte reir-lokaliteter. Det ble heller ikke her påvist reetablering på noen av disse i 2016.

I Tabell 3 nedenfor er forekomsten i 2016 sammenlignet med forekomsten i 2011 og gjennomsnittlig forekomst i 5-års perioden 2007-2011. Prosjektområdet er delt i en nordlig del (midtre deler av Buskerud) og en sørlig del (sørlige deler av Buskerud pluss Sande og Svelvik). Dette for å kunne studere regionale forskjeller i forekomst og bestandsutvikling.

Tabell 3: Forekomst og hekkesuksess i 2016 jamført 2011 og gjennomsnittet for perioden 2007-2011.

Kommune	Antall reir i bruk			Antall reir vellykket hekking			2011-2016	2011-2016	Andel vellykket hekking		
	Gjennomsnitt 2007-2011	2011	2016	Gjennomsnitt 2007-2011	2011	2016	Ant. utgåtte/ ikke i bruk reir	Ant. nye reir i bruk	Gjennomsnitt 2007-2011	2011	2016
Flesberg	1,8	2	3	1,4	2	3	1	2	80%	100%	100%
Flå	2,0	2	3	1,8	1	3	1	1	90%	50%	100%
Krødsherad	1,6	2	1	1,0	2	0	1	0	63%	100%	0%
Modum	2,0	2	0	1,0	0	0	2	0	50%	0%	-
Nes	0,6	1	1	0,2	1	1	1	1	33%	100%	100%
Nore og Uvdal	0	0	1	0	0	0	-	1	-	-	0%
Ringerike	9,8	8	6	7,6	6	6	3	1	78%	75%	100%
Rollag	1,0	1	3	1,0	1	3	1	3	100%	100%	100%
Sigdal	2,4	2	3	2,0	2	2	0	0	83%	100%	67%
Nordlig del	21,8	20	21	16,0	16	17	10	9	73%	80%	81%
Hurum	1,6	1	1	1,2	1	1	0	0	75%	100%	100%
Kongsberg	3,2	5	2	1,2	2	2	3	0	38%	40%	100%
Nedre Eiker	1,0	1	0	0,8	0	0	1	0	80%	0%	-
Røyken	1,0	1	1	0,8	1	1	0	0	80%	100%	100%
Øvre Eiker	3,0	3	2	2,0	2	1	2	1	67%	67%	50%
Sande	4,0	6	1	2,4	2	1	5	0	60%	33%	100%
Svelvik	1,2	1	2	0,4	1	1	1	1	33%	100%	50%
Sørlig del	15,0	18	9	8,8	9	7	12	2	59%	50%	78%
TOTALT	36,8	38	30	24,8	25	24	22	11	67%	66%	80%
Buskerud	31,6	31	27	22,0	22	22	16	10	70%	71%	81%
Sande+Svelvik	5,2	7	3	2,8	3	2	6	1	54%	43%	67%

GRØNN: kommune med økning, **GUL:** med stabil/liten endring, **RØD:** med nedgang i bestanden.

Antall reir i bruk har totalt sett gått ned med ca.20 % fra 36,8 reir i 5-års perioden og 38 i 2011 til 30 reir i 2016. Antall vellykkede hekkinger derimot har bare gått ned med 3-4%, fra i gjennomsnitt 24,8 reir i 5-års perioden og 25 i 2011 til 24 reir i 2016. Så 2016 beholder en god posisjon hva gjelder antall vellykkede hekkinger takket være en rekordhøy hekkesuksess med 80 % vellykkede hekkinger i 2016 jamført 67 % for 5-års perioden 2007-2011.

Bestandsnedgangen på ca. 20% er ikke jevnt fordelt på kommunene. Det er først og fremst i den sørlige delen av prosjektområdet at bestandsnedgangen er tydelig. Her har 12 av 18 reir gått ut av bruk fra 2011 til 2016, og det har kommet til bare to nye reir pluss gjenbruk av ett gammelt reir. Bestanden er dermed blitt halvert på 5 år fra 18 til 9 reir i bruk. Også hekkesuksessen er mye dårligere her enn i den nordlige delen (typisk 60 % vellykkede hekkinger mot typisk 75 % i den nordlige delen).

I den nordlige delen (midtre deler av Buskerud) er bestanden mer stabil, endatil med en liten økning i noen kommuner (jf. «grønne» kommuner i Tabell 3). 10 av 20 reir som var i bruk i 2011, har gått ut av bruk i 2016, men det har kommet til hele 9 nye reir pluss to gamle reir som er tatt i bruk igjen. Bestanden i dette delområdet synes derfor å ligge nokså stabilt på 20-22 reir i bruk.

Det dårlige været i begynnelsen av hekkesesongen 2015, kan som nevnt, ha spilt en avgjørende rolle for den registrerte bestandsnedgangen i 2016. For å undersøke dette nærmere, har vi sett på om det var noen regionale forskjeller i værforholdene i prosjektområdet i 2015. Temperatur- og nedbørsdata er hentet inn fra et utvalg av målestasjoner i henholdsvis det nordlige og det sørlige delområdet (ref. eKlima.met.no); i nord: Grimeli i Krødsherad, Gulsvik, Nesbyen og Geilo, og i sør: Hakavik, Kongsberg, Svelvik og Sande. Værdatabene viser et temperaturavvik i både mai og juni som ligger 1-2 grader under normalen i begge delområder, uten tydelige geografiske forskjeller. Når det gjelder nedbøren derimot, er det store forskjeller. Begge delområder hadde over normal nedbørsmengde, men det falt dobbelt så mye regn i den sørlige delen som i den nordlige både i mai og juni. I mai lå nedbørsummene typisk 50 % over normalen i nord og hele 130 % over normalen i sør. I juni lå nedbørsummene 10-40 % under normalen i nord og 10-50 % over normalen i sør. Store nedbørsmengder i kombinasjon med kaldt vær, kan derfor ha bidratt til en mer negativ utvikling i den sørlige delen av prosjektområdet enn i den nordlige. Mye nedbør kan være ugunstig både for fiskeørnas ruging og næringssøk, og resultere i at noen par oppgir hekking/hekkforsøk. Det er godt mulig at klima også kan være årsaken til at fiskeørna ikke hekker i områder i Norge med et oseanisk klima og en årsnedbør på >1000 mm. I det forrige prosjektet fant vi derimot ingen signifikant sammenheng mellom klima og hekkeresultat hos fiskeørna (Stueflotten mfl. 2012). Andre årsaker til den observerte bestandsnedgangen kan være økte forstyrrelser, hogst og dårligere næringsgrunnlag (mindre fisk). Men det er ikke lett å se hvorfor slike forhold skal ha slått hardere ut i den sørlige delen av området enn i den nordlige.

Bestandsnedgangen i den sørlige delen av området er ikke noe som bare har skjedd de siste par årene. Den negative trenden har pågått over flere år. Som et eksempel kan vi nevne at i Finnemarka nord for Drammen hekket det minst 4 par på begynnelsen av 1990-tallet, men bare 2 par i perioden 2007-2011. I 2016 hadde begge disse reirene gått ut av bruk, og det ble ikke påvist noen hekking her i 2016. Tilsvarende negative utvikling de siste 20 årene har vi også hatt i flere kommuner i nedre Buskerud og ikke minst i Sande og Svelvik.

Det kan være interessant å se om bestandsvariasjonene vi observerer i vårt område i Buskerud, Sande og Svelvik, er representative for et større geografisk område. Vi har derfor sammenlignet våre data med trekkteilingene som årlig gjennomføres på Falsterbo fogelstation i Skåne. Disse fanger opp bestandsvariasjoner for arten i større deler av Norden (ref. http://www.falsterbofogelstation.se/index_s.html). Fig. 6 viser årssummer for trekkteilinger av fiskeørn ved Falsterbo i 10-års perioden 2007-2016.

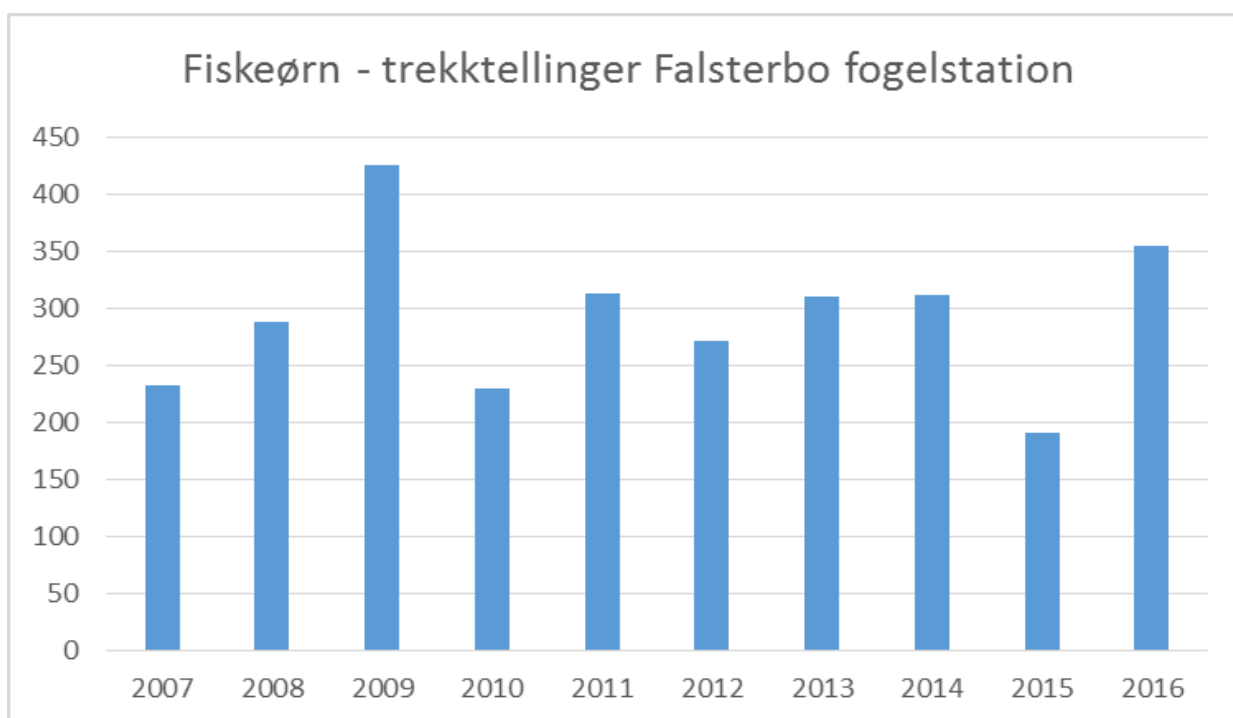

Fig. 6: Trekkteilinger ved Falsterbo fogelstation i Skåne 2007-2016.

Som vi ser, samsvarer tallene fra Falsterbo bra med hekkeresultatene fra vårt eget område. 2009 og 2011 fremstår som de to beste årene i perioden 2007-2011, og med 2016 som et nytt godt år for fiskeørna. 2015 derimot fremstår som det klart dårligste året i perioden, faktisk det dårligste på Falsterbo siden 1995! Det er derfor rimelig å anta at de endringene i hekkebestanden vi observerer i vårt område, ikke kun har lokale årsaker, men skyldes mer regionale forhold forårsaket av f.eks. klimaendringer. Også antall registrerte observasjoner av fiskeørn i Norge på Artsobservasjoner.no viser samme tendens: 2597 ind. i 2013, 2364 ind. i 2014, 2062 ind. i 2015 og 2625 ind. i 2016. Antall observerte individer i 2015 ligger her på 81 % av gjennomsnittet for de tre andre årene i 4-års perioden, jamført 58 % for Falsterbo.

Hekkeresultat i 2016

Tross den registrerte bestandsnedgang, ble 2016 et meget godt år for fiskeørna i Buskerud, med 22 vellykkede hekkinger og minst 45 unger, nøyaktig det samme som i 2011 som hadde 4 flere reir i bruk. Sande og Svelvik på sin side hadde kun 2 vellykkede hekkinger med minst 3 unger i 2016. Dette er klart mindre enn 2011 med 3 vellykkede hekkinger og minst 7 unger.

Tabell 4 viser oppdaterte hekkedata for alle kjente lokaliteter som har vært i bruk siden 2011 i de angitte kommunene. Nærmere detaljer er gitt i Vedlegg 1. Tabell 5 viser hekkeresultat i 2016 sammenlignet med gjennomsnittet for 5-års perioden 2007-2011.

Tabell 4: Oppdatert lokalitetsoversikt per 2016 med referanse til status i 2011.

Kommune	Utgått	Usikker status	Ikke i bruk	Brukt siste 5 år	I bruk 2016	Mulig hekketforsøk	Mislykket hekking	Vellykket hekking	Minimum antall unger
Flesberg	1				3			3	6
Flå	1		2		3			3	4
Hurum	0	1			1			1	3
Kongsberg	2			2	2			2	3
Krødsherad	1			1	1		1	0	0
Modum	1			2	0				
Nedre Eiker	1			(1)*	0				
Nes	0		1		1			1	3
Nore og Uvdal	0				1		1	0	0
Ringerike	4		1	3	6			6	13
Rollag	0			1	3		1	2	3
Røyken	0				1			1	2
Sigdal	2		1		3		1	2	6
Øvre Eiker	0		1	1	2	1		1	2
Buskerud	14	1	6	10	27	1	4	22	45
Sande	5		3	1	1			1	1
Svelvik	1		2	1	2			1	2
Sande+Svelvik	6	0	5	2	3	0	0	2	3

*) Reiret NE02a falt ned vinteren 2015/2016, men var i bruk seinest i 2015.

Tabell 5: Hekkesuksess i 2016 sammenlignet med gjennomsnittet for 5-års perioden 2007-2011.

	Buskerud		Sande og Svelvik		Totalt	
	2007-2011	2016	2007-2011	2016	2007-2011	2016
Reir i bruk	32	27	5	3	37	30
Avbrutt/ikke påvist hekking	10	5	2	1	12	6
Vellykket hekking	22	22	3	2	25	24
Andel vellykket hekking	70 %	81 %	65 %	67 %	67 %	80 %
Flygedyktige unger	39+	45+	5+	3+	44+	48+
Unger per reir i bruk	1,24+	1,67+	1,00+	1,00+	1,20+	1,60+
Unger per vellykket hekking	1,78+	2,05+	1,75+	1,50+	1,76+	2,00+

Buskerud

27 reir var i bruk i Buskerud i 2016. 22 av disse hadde vellykket hekking med minst 45 unger. Det gir 81 % par med vellykket hekking som er det høyeste vi har registrert. I perioden 2007-2011 lå andelen reir i bruk med vellykket hekking på 70% i gjennomsnitt og med 2009 som det beste året på 79 %. Et gjennomsnitt på minst 2,05 unger per vellykket hekking er på linje med de beste årene i forrige prosjektperiode og klart bedre enn gjennomsnittet for hele 5-års perioden 2007-2011 på 1,78 unger per vellykket hekking. 2016 var m.a.o. et toppår i Buskerud hva gjelder hekkesuksess for fiskeørna.

Sande og Svelvik

3 reir var i bruk i Sande og Svelvik i 2016, 2 av disse hadde vellykket hekking med til sammen minst 3 unger. 67 % vellykket hekking er kun litt bedre enn gjennomsnittet på 65 % i forrige prosjektperiode. Et gjennomsnitt på minst 1,50 unger per vellykket hekking er derimot mindre enn gjennomsnittet for 5-års perioden 2007-2011 med 1,75 unger per vellykket hekking, men tallene her er usikre pga. få data. 2016 må likevel regnes som nok et dårlig år for fiskeørna i de to kommunene i Vestfold.

I 5-års perioden 2007-2011 framstår 2011 som det beste året totalt sett for alle kommuner i prosjektet. Da fikk 25 vellykkede par fram minst 52 unger, noe som gir 2,08+ unger per vellykket hekking. Med totalt 38 reir i bruk i 2011, ga dette 1,37 unger per reir i bruk, jamført 1,60 for 2016. I 2011 fikk hele 6 par fram 3 unger. Det var rekord i 5-års perioden. I 2016 fikk to par fram 3 unger og to par hele 4 unger. Til sammenligning ble det i hele perioden 2007-2011 bare påvist ett kull med 4 unger. La oss håpe at årets gode ungeproduksjon bidrar til å snu den negative bestandstrenden.

Som det framgår av Fig. 7 nedenfor, så varierer hekkesuksessen en del fra år til år. Grafen gjelder kun for Buskerud da vi mangler en del data fra Sande og Svelvik i 2009. Andelen par med vellykket hekking i Buskerud har i perioden 2007-2011 variert fra 66 % i 2008 og 2010 til 79 % i 2009, med 70 % i gjennomsnitt for alle fem årene. Andelen par som mislykkes med hekkingen har variert fra 13 % i 2010 til 28 % i 2008, med 19 % i gjennomsnitt. Andelen lokaliteter med påvist aktivitet, men uten konstatert hekking, har variert fra 6 % i 2008 og 2009 til hele 22 % i 2010, med et gjennomsnitt på 11 %, det samme som vi hadde i 2016. Resultatene fra 2016 viser således at dette året var det beste vi har registrert mht. hekkesuksess hos fiskeørn i Buskerud. Bare 2 av 27 par (7 %) mislyktes med hekkingen dette året.

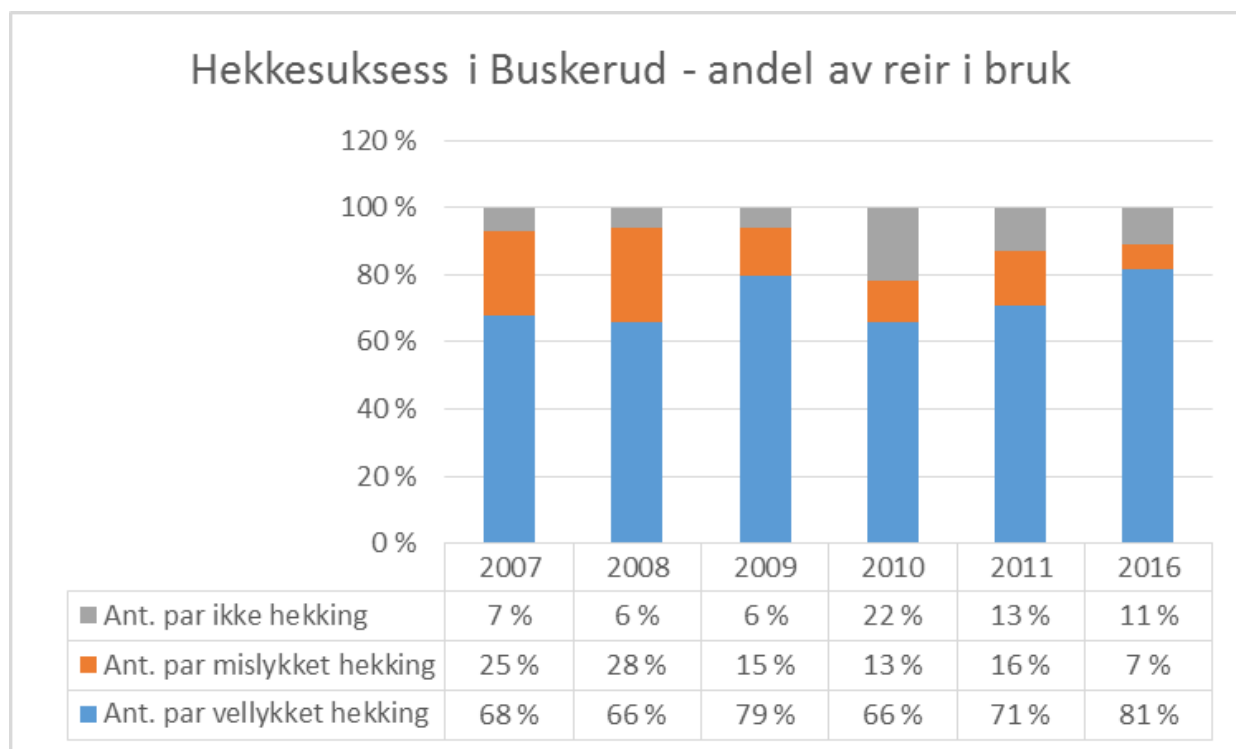

Fig. 7: Prosentfordeling av hekkestatus til reir i bruk i Buskerud. Antall reir i bruk = 100 %.

Som tidligere nevnt, var hekkesesongen 2015 svært dårlig for fiskeørna og mange andre tidlighekkende fuglearter pga. vått og kaldt vær i starten av hekkesesongen (mai og juni). Av 20 reir som var i bruk i midtre deler av Buskerud i 2015, hadde bare 11 vellykket hekking (55 %). Hvis vi legger til Sande og Svelvik som representanter for den sørlige delen av prosjektområdet, med 3 reir i bruk og kun en vellykket hekking, får vi totalt kun 52 % vellykkete hekking i 2015. Dette er det klart dårligste resultatet vi har registrert i prosjektområdet de ti siste årene.

Første observasjon av fiskeørn i 2016 ble gjort i ved Knivsvik i Hurum 4.4.2016 (Tore Gunnarsen, Martin Lindal), og den siste ved Passebekk, Kongsberg 18.9.2016 (Odd Frydenlund Steen). Gjennomsnittlig ankomstdato for fiskeørn i Buskerud er: 13.4 ± 11 dager (32 år), men typisk en uke tidligere i seinere år. Arten er sjelden å se etter midten av september.

Tabell 6 viser hekkeresultat i de 37 intakte reirene i Buskerud og de 6 i Sande og Svelvik som har vært i bruk de 5 siste årene inkludert de 5 nye reirene påvist i 2016. Lokalitetsnavn og UTM-posisjon er utelatt av hensyn til artens skjermingsbehov. Følgende fargekoder er brukt i Tabell 6 og 7:

Grønt – vellykket hekking,

Gult – mislykket hekking, mulig hekkeforsøk, observert aktivitet

Grått – ingen aktivitet ved kontroll, reir intakt

Rødt – reir bekreftet utgått i 2016

Nytt reir funnet i perioden 2012-2015

Nytt reir funnet i 2016

Reir ikke sjekket i 2016, men antatt utgått

Tabell 6: Hekkeresultat per reir som har vært i bruk siste 5 år (2011-2015) og nye reir i 2016.

Lokalitet	Kommune	Status 2016	Ant. unger
FL03	a Flesberg	Vellykket hekking	2+
FL04	a Flesberg	Vellykket hekking	2+
FL05	a Flesberg	Nytt reir, vellykket hekking	2
FA03	a Flå	Vellykket hekking	2
FA04	a Flå	Vellykket hekking	1+
FA05	b Flå	Vellykket hekking	1
HU02	a Hurum	Vellykket hekking	3
HU04	bc Hurum	Aktivitet, nytt reir ikke lokalisert	?
KO05	a Kongsberg	Ingen aktivitet, reiret intakt	
KO07	a Kongsberg	Vellykket hekking	1+
KO12	a Kongsberg	Vellykket hekking	2
KR02	b Krødsherad	Avbrutt/mislykket hekking	0
KR03	a Krødsherad	Ingen aktivitet, reiret intakt	
MO14	a Modum	Ingen aktivitet, reiret intakt	
MO17	a Modum	Ingen aktivitet, reiret intakt	
NS03	a Nes	Ingen aktivitet, reiret intakt	
NS04	a Nes	Vellykket hekking	3
NU01	a Nore og Uvdal	Nytt reir, aktivitet, men ikke hekking	0
RI07	a Ringerike	Vellykket hekking	1+
RI12	a Ringerike	Vellykket hekking	2
RI13	a Ringerike	Ingen aktivitet, reiret intakt	
RI14	a Ringerike	Vellykket hekking	2
RI15	a Ringerike	Ingen aktivitet, reiret intakt	
RI21	a Ringerike	Vellykket hekking	2+
RI24	a Ringerike	Vellykket hekking	2
RI25	a Ringerike	Ingen aktivitet, reiret intakt	
RI26	a Ringerike	Nytt reir, vellykket hekking	4
RO01	a Rollag	Ingen aktivitet, reiret intakt	
RO01	b Rollag	Vellykket hekking	1+
RO02	a Rollag	Vellykket hekking	2+
RO03	a Rollag	Nytt reir, mislykket hekking	0
RØ02	a Røyken	Nytt reir ikke lokalisert, aktivitet	2
SI04	a Sigdal	Vellykket hekking	2
SI05	a Sigdal	Aktivitet, ikke hekking	0

Lokalitet	Kommune	Status 2016	Ant. unger	
SI08	a	Sigdal	Vellykket hekking	4
ØE02	a	Øvre Eiker	Ingen aktivitet	
ØE05	b	Øvre Eiker	Aktivitet (reirpåbygging), ikke hekking	0
ØE06	a	Øvre Eiker	Vellykket hekking	2
SUM		BUSKERUD	Ant. reir med vellykket hekking: 22	45+
SA02	a	Sande	Ingen aktivitet, reiret intakt	
SA04	a	Sande	Ingen aktivitet, reiret intakt	
SA08	a	Sande	Vellykket hekking	1+
SV04	a	Svelvik	Ingen aktivitet, reiret intakt	
SV04	b	Svelvik	Aktivitet i april, ikke påvist hekking	0
SV11	a	Svelvik	Vellykket hekking	2
SUM		SANDE OG SVELVIK	Ant. reir med vellykket hekking: 2	3+

Tabell 7: Reir som ikke har vært i bruk siste 5 år eller er antatt/bekreftet utgått (delvis nedrast/falt ned).

Lokalitet	Kommune	Status 2016	
FL01	a	Flesberg	Ikke sjekket, antatt utgått
FÅ01	b	Flå	Ikke sjekket, antatt utgått
FÅ02	a	Flå	Ikke sjekket, antatt utgått
FÅ05	a	Flå	Bekreftet ikke i bruk, delvis rast ned, ruger i FÅ05b
KO09	a	Kongsberg	Reiret har falt ned
KO10	a	Kongsberg	Reiret har falt ned
KO11	a	Kongsberg	Reiret har delvis rast ned
KR03	b	Krødsherad	Reiret ikke gjenfunnet, antatt falt ned
MO14	b	Sigdal	Reiret ikke gjenfunnet, antatt falt ned
MO14	d	Sigdal	Ikke sjekket, antatt utgått
MO16	a	Modum	Reiret har falt ned
NE02	a	Nedre Eiker	Reiret falt ned vinteren 2015/2016
RI01	c	Ringerike	Ikke sjekket, antatt utgått
RI06	a	Ringerike	Reiret i dårlig stand
RI16	a	Ringerike	Ikke sjekket, antatt utgått
RI17	a	Ringerike	Ikke sjekket, antatt utgått
RØ01	a	Røyken	Bekreftet utgått
SI06	a	Sigdal	Bekreftet utgått
ØE13	a	Øvre Eiker	Bekreftet ikke i bruk, reiret er intakt
SA03	a	Sande	Bekreftet utgått
SA05	a	Sande	Ingen aktivitet, bare kunstig plattform tilbake
SA06	a	Sande	Reiret har delvis rast ned
SA09	a	Sande	Bekreftet utgått, bare kunstig reirramme tilbake
SA11	a	Sande	Reiret har falt ned
SA11	b	Sande	Bekreftet utgått
SA12	a	Sande	Bekreftet utgått
SV01	a	Svelvik	Bekreftet ikke i bruk
SV03	a	Svelvik	Kunstig reir intakt, men ikke i bruk
SV04	a	Svelvik	Bekreftet ikke i bruk, har flyttet til SV04b
SV06	a	Svelvik	Bekreftet utgått

Fig. 8: Reir FL05a på Fagerfjell i Flesberg er det siste nye fiskeørnreiret i bruk som ble lokalisert i 2016. Foto: Steinar Stueflotten, 21.09.16.

Bestandsanslag

I sluttrapporten fra det forrige fiskeørnprosjektet 2007-2011, ble det konkludert med en sannsynlig hekkebestand på 50 par i Buskerud, 6 par i Sande og 2 i Svelvik. Anslaget er basert på kjente reir pluss indikasjoner på og vurdering av sannsynlige ukjente reir i kommunene. Årets resultater indikerer en nedgang i bestanden de siste fem årene på ca. 20 %, Nedgangen er størst i nedre deler av Buskerud og spesielt i Sande og Svelvik. Nye estimater for hekkebestandene er derfor satt til:

Buskerud: 40 par
Sande og Svelvik: 4 par

Lokalitetsstatistikk

I sluttrapporten fra forrige prosjekt 2007-2011 er det gjort en rekke analyser av ulike lokalitetsdata. Vi skal ikke gjenta alle disse her, men kun gjøre et par sammenligninger mellom data fra 2007-2011 og årets resultater.

Høyde over havet

Tabell 8: Høydestatistikk for fiskeørnreir i bruk i 2016 sammenlignet med perioden 2007-2011.

	Buskerud		Sande og Svelvik		Totalt	
	2007-2011	2016	2007-2011	2016	2007-2011	2016
Antall reir i bruk med høydedata	46	27	10	3	56	30
Midlere høyde over havet [moh]	359	376	281	245	345	362
Standardavvik [moh]	152	176	85	25	144	169

Høydestatistikken indikerer en liten økning på 17 m i gjennomsnittlig høyde over havet for de reirene som har vært i bruk i de to periodene, men denne økningen er ikke statistisk signifikant (t-test). En mulig forklaring kan være at tyngdepunktet for fiskeørnas forekomst har flyttet seg litt nordover i prosjekt-

området mot midtre deler av Buskerud som en følge av bestandsnedgangen i den sørlige delen av området.

Valg av reirtre

I det forrige fiskeørnprosjektet ble det samlet inn opplysninger fra i alt 116 reir om hvilket reirtre som ble benyttet. Furu var det klart dominerende treslaget med 91 % av reirtrærne. 7 reir hadde benyttet gran som reirtre (6 %), men bare ett av disse (SA11b) var i bruk i 2011. Vi kjente i 2011 til tre reir som var bygd i master (3 %) - to i mobiltelefonmaster og ett i en kraftlinjemast. Bare ett av disse reirene (FÅ03a i en mobiltelefonmast) var i bruk i 2011. De to andre hadde falt ned.

Av 38 reir som var i bruk i 2011, lå 36 i furu (95 %), 1 i gran (2,5 %) og 1 i mobiltelefonmast (2,5 %). Det ene reiret som lå i ei gran, var falt ned. Av de 30 reirene som var i bruk i 2016, lå 27 (90 %) i furu og 3 (10 %) i master med mobil/TV/radiosendere. Det er interessant å se at antall par som bygger reir i slike master, har økt de siste årene. Det ene reiret i en mobiltelefonmast i Flå (FÅ03a) ble etablert allerede i 2005 og er brukt i alle år siden. De to andre reirene er nye. NS04a i Nes ble oppdaget i 2014, mens NU01a er nyetablert i 2016 (se Fig. 5). Tilgangen på slike hekkeplasser er økende, så vi kan trolig forvente at flere fiskeørnpar velger denne typen hekkeplass i årene som kommer. Kanskje vil unger som vokser opp i slike reir preges på reirplassen og føre tradisjonen videre?

Konklusjoner

Feltinnsatsen totalt og antall utførte kontroller per reir i 2016 var på linje med den i forrige prosjektperiode. Årets resultater bør derfor være sammenlignbare med resultatene fra prosjektperioden 2007-2011.

Det ble registrert en bestandsnedgang på ca. 20 %, fra 38 reir i bruk i 2011 til 30 reir i bruk i 2016 (reir med påvist aktivitet, hekkforsøk, eller hekking). Over dobbelt så mange reir som forventet, har gått ut av bruk på fem år. Det er først og fremst i den sørlige delen av prosjektområdet at bestandsnedgangen er tydelig. Her har bestanden blitt halvert på fem år, mens den i den nordlige delen er tilnærmet stabil. Starten på hekkesesongen 2015 var våt og kald, noe som førte til at dette året ble det dårligste vi har registrert så langt, med bare 52 % vellykkede hekkinger. Mye tyder på at klimaendringer med økt nedbør i begynnelsen av hekkesesongen er negativt for fiskeørna, og at slike værforhold har rammet parene som hekker i den sørlige delen av prosjektområdet, hardest. Som følge av den observerte bestandsnedgangen har vi nedjustert bestandsanslaget fra 50 til 40 par i Buskerud og fra 8 til 4 par i Sande og Svelvik.

Været i hekkesesongen 2016 var mye bedre, noe som ga seg utslag i en rekordhøy hekkesuksess på 80 % vellykkede hekkinger i prosjektområdet og med god ungeproduksjon på minst 2,0 unger per vellykket hekking. Siden de unge fiskeørnene blir i overvintringsområdene til de er kjønnsmodne som 3-åringer, vil det ennå gå et par år før vi ser effekter av den dårlige hekkesesongen i 2015 og den gode i 2016 i endret rekruttering til hekkebestanden. Observerte bestandsvariasjoner i prosjektområdet de siste ti årene samsvarer for øvrig godt med trekkteilingene på Falsterbo fogelstation i Skåne, som fanger opp bestandsvariasjoner i et større område av Norden. Dette indikerer at endringene vi ser i vårt område, ikke kun har lokale årsaker, men kan være forårsaket av regionale klimaendringer.

90 % av reirene ligger fortsatt i furutrær, mens andelen reir i sendermaster for mobil/TV/radio, ser ut til å øke i midtre deler av Buskerud.

Litteratur

Stueflotten, S. m.fl. 2012. Sluttrapport – Fiskeørnprosjektet i Buskerud 2007-2011, Buskskvetten (28), 48 s. <http://www.nofbuskerud.net/Buskskvetten/Arkiv/2012/Fiskeornprosjektet-i-Buskerud-sluttrapport.pdf>

VEDLEGG 1: Detaljert lokalitetsstatus

Lokalitetsnavn og UTM posisjon er utelatt i denne åpne rapporten av skjermingshensyn. Bekreftet utgåtte lokaliteter som ikke har vært i bruk i perioden 2007-2016, er ikke med i denne oversikten.

Loknr	Reir	Kommune	Status 2011	Status 2016	Info status
FL03	a	Flesberg	I bruk	I bruk	Reir oppdaget i 2010. Det hadde da vært hekking her i >10 år. Trolig årlig hekking siden, vellykket hekking i 2016, 2+ unger.
FL04	a	Flesberg		I bruk	Nytt reir funnet i 2012. Ikke hekking i 2015, vellykket hekking 2016, 2+ unger.
FL05	a	Flesberg		I bruk	Nytt reir funnet etter tips i 2016. Vellykket hekking 2016, 2 unger.
FA03	a	Flå	I bruk	I bruk	Nyoppdaget reir i 2005, vellykket hekking siden, 2 unger i 2016.
FA04	a	Flå	Utgått	I bruk	Nyoppdaget reir i 2007. Reiret falt ned i 2009, gjenoppbygget i 2014. Vellykket hekking i 2016, 1+ unge.
FA05	a	Flå	I bruk	Utgått	Nyoppdaget reir i 2007. Vellykket hekking til reiret falt ned i 2011, bygd opp igjen, men mislykket. Flyttet til FA05b i 2013.
FA05	b	Flå		I bruk	Alternativ reir bygd i 2013. Ikke hekking i 2015, vellykket i 2016, 1 unge.
HU02	a	Hurum	I bruk	I bruk	Reirplass i bruk siden 1990-tallet. Vellykket hekking siden 2007, 3 unger i 2016.
HU04	c	Hurum		Usikker	Nyoppdaget reir HU04b i 2012, mulig hekking, men ikke gjenfunnet i 2016, men aktivitet tydet på nytt reir HU04c i området.
KO05	a	Kongsberg	I bruk	Brukt siste 5 år	Mangeårig hekkeplass siden 1980-tallet. Hekking fram til 2012/ 2013. Reir intakt, men ikke lenger i bruk, pga. forstyrrelser?
KO07	a	Kongsberg	I bruk	I bruk	Nyregistrert reir i 2007. Mislykket hekking 2007-2011, ingen aktivitet i 2010. Mulig hekking 2015, vellykket i 2016, 1+ unge.
KO09	a	Kongsberg	Brukt siste 5 år	Utgått	Nyoppdaget reir i 2009. Aktivitet i 2010, men ikke siden. Reiret er borte i 2016.
KO10	a	Kongsberg	I bruk	Utgått	Nyoppdaget reir i 2009. Aktivitet i 2010, mislykket hekking i 2011. Reiret er falt ned i 2016.
KO11	a	Kongsberg	I bruk	Utgått	Aktivitet i gammelt reir, men ikke hekking i 2010 og 2011, mislykket hekking i 2012. Reiret delvis nedrast i 2016.
KO12	a	Kongsberg	I bruk	I bruk	Nyoppdaget reir i 2011, men har trolig vært i bruk noen år. Vellykket hekking i 2014-2016 med 2 unger hvert år.
KR02	b	Krødsherad	I bruk	I bruk	Nytt alternativt reir bygd i 2007. Vellykket hekking i 2008, 2009 og 2011. Mislykket hekking i 2016.
KR03	a	Krødsherad	Ikke i bruk	Brukt siste 5 år	Nyoppdaget reir i 2006. Ingen hekking i 2007-2011. Vellykket hekking i 2014, reiret ikke i bruk i 2016.
KR03	b	Krødsherad	I bruk	Utgått	Nyoppdaget reir i 2009, trolig mislykket hekking, vellykket i 2010-2011. Hekket i KR03a i 2014. Reiret er falt ned? i 2016.
MO14	a	Modum	I bruk	Brukt siste 5 år	Nyoppdaget reir i 2005, hekket på nytt i 2009-2011. Vellykket hekking i 2014, ingen aktivitet i 2016.
MO14	d	Sigdal	Brukt sist 5 år	Ikke i bruk	Nyoppdaget alternativt reir til MO14a i 2008, trolig brukt et par år. Mislykket hekking i 2008. Ikke i bruk i 2016, reiret falt ned?
MO17	a	Modum	I bruk	Brukt siste 5 år	Nyoppdaget alternativt reir funnet i 2006, vellykket hekking 2007, 2009-2010, 2014 og 2015. Ingen aktivitet i 2016.
NE02	a	Nedre Eiker	I bruk	Utgått	Nyoppdaget lokalitet i 2007, vellykket hekking fram til 2010, bare aktivitet i 2011. Hekking i 2015. Reiret er falt ned 2016.
NS03	a	Nes	I bruk	Ikke i bruk	Nyoppdaget reir i 2011, trolig gammelt. Reiret er intakt, men ikke i bruk i 2016.
NS04	a	Nes		I bruk	Nyoppdaget reir i mobiltelefonmast i 2014, vellykket hekking siden, 3 unger i 2016.
NU01	a	Nore og Uvdal		I bruk	Nyoppdaget reir i TV/radiosender-mast i 2016. Reiret i bruk i 2016, men hekking ikke påvist.
RI01	c	Ringerike	I bruk	Utgått	Nybygget alternativt reir i 2011 50 m fra RI01b. Reiret intakt i 2014, men i dårlig stand. Antatt utgått i 2015.
RI06	a	Ringerike	Brukt siste 5 år	Utgått	Gammel lokalitet. Avbrutt hekking i 2007, hekking i 2009, men ikke i 2010-2011. Reiret i dårlig stand i 2014, borte i 2016.
RI07	a	Ringerike	I bruk	I bruk	Hekket i 1993-1995. Vellykket hekking i 2008-2011, mislykket i 2015, vellykket i 2016, 1 unge.
RI12	a	Ringerike	I bruk	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2004. Vellykket hekking siden, 2 unger i 2016.
RI13	a	Ringerike	I bruk	Brukt siste 5 år	Nyoppdaget lokalitet i 2004. Vellykket hekking fram til 2014. Ikke i bruk 2015-2016.
RI14	a	Ringerike	I bruk	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2004. Vellykket hekking siden, 2 unger i 2016.
RI15	a	Ringerike	Brukt siste 5 år	Brukt siste 5 år	Nyoppdaget lokalitet i 2006, vellykket hekking i 2008, mislykket i 2009, kun aktivitet i 2010. Trolig hekking i 2015, men ikke i 2016.
RI16	a	Ringerike	Brukt siste 5 år	Utgått	Reir trolig etablert på begynnelsen av 1990-tallet. Mislykket hekking 2007-2010, unntatt i 2009. Reiret falt trolig ned i 2014.
RI17	a	Ringerike	I bruk	Utgått	Nyoppdaget lokalitet i 2006, vellykket hekking 2007-2011. Reiret falt trolig ned i 2012.
RI21	a	Ringerike	I bruk	I bruk	Nyoppdaget lokalitet i 2007. Mislykket hekking i 2008, vellykket siden, 2+ unger i 2016.
RI24	a	Ringerike	I bruk	I bruk	Nyregistrert reir i 2010, har hekket her siden 2007, trolig vellykket siden, 2 unger i 2016.

Loknr	Reir	Kommune	Status 2011	Status 2016	Info status
RI25	a	Ringerike		Brukt siste 5 år	Nytt reir funnet i 2015, ikke vellykket hekking. Ingen aktivitet i 2016.
RI26	a	Ringerike		I bruk	Nyoppdaget reir i 2016, men har trolig vært i bruk i 3-4 år. Vellykket hekking i 2016, 4 unger.
RI26	b	Ringerike		Ikke i bruk	Nyoppdaget reir etter tips i 2016. Reiret er gammelt, ukjent når det sist var i bruk. Trolig alternativt reir til RI26a.
RO01	a	Rollag	I bruk	Brukt siste 5 år	Nyoppdaget reir i 2001. Har trolig hekket årlig fram til 2012. Flyttet til alternativt reir RO01b i 2013.
RO01	b	Rollag		I bruk	Reiret trolig bygd som frustrasjonsreir i 2012. Vellykket hekking i 2013 og 2014, mislykket? i 2015, vellykket i 2016, 1+ unge.
RO02	a	Rollag		I bruk	Nyoppdaget reir i 2012. Vellykket hekking 2014 (2 unger) og 2016, 2+ unger.
RO03	a	Rollag		I bruk	Nyoppdaget reir etter tips i 2016. Mislykket hekking.
RØ02	a	Røyken	I bruk	I bruk	Nyoppdaget eldre reir i 2008, vellykket hekking fram til 2014. Skal ha flyttet til alternativt reir RØ02b (ikke lokalisert) i 2015, men tilbake i RØ02a i 2016, 2 unger ifølge informant.
SI04	a	Sigdal	I bruk	I bruk	Nyoppdaget reir i 2004. Har hekket vellykket fram til 2014, tross mye forstyrrelser. Vellykket hekking i 2016, 2 unger.
SI05	a	Sigdal	Brukt siste 5 år	I bruk	Nyoppdaget reir i 2005. Vellykket hekking fram til 2009 og på nytt i 2014. Aktivitet, men ikke hekking i 2016.
SI08	a	Sigdal	I bruk	I bruk	Nyoppdaget reir etter tips i 2010. Vellykket hekking i 2010, 2011, 2014 og 2016 med 4 unger.
ØE02	a	Øvre Eiker	I bruk	Brukt siste 5 år	Gammel hekkeplass siden 1950-tallet. Vellykket hekking i 2007-2011, avbrutt hekking i 2014. Ingen aktivitet i 2015-2016.
ØE05	b	Øvre Eiker		I bruk	Tips om mulig hekking på en gammel lokalitet i 2015. Reiret lokalisert i 2016, reirpåbygging observert, men ikke hekking.
ØE06	a	Øvre Eiker	I bruk	I bruk	Gammel, mangeårig hekkeplass siden 1980-tallet. Mislykket hekking i 2007 og 2010, vellykket ellers, 2 unger i 2016.
ØE13	a	Øvre Eiker	I bruk	Ikke i bruk	Trolig nyetablert på slutten av 1990-tallet. Vellykket hekking i 2007 og 2009, mislykket ellers, ingen aktivitet etter 2011.
SA02	a	Sande	I bruk	Ikke i bruk	Siste kjente hekking i 2003. Aktivitet ved reiret i 2005, 2007, 2011 og 2014, men ikke hekking. Ingen aktivitet i 2016.
SA04	a	Sande	I bruk	Brukt siste 5 år	Kunstig reir bygd i 1992. Hekket flere år fram til 2007, mislykket i 2008 og 2011, vellykket i 2012 og 2013. Ikke i bruk i 2016.
SA05	a	Sande	I bruk	Ikke i bruk	Kunstig reir, første hekking i 1997. Vellykket hekking i 2007, 2008 og 2010. Ingen hekking 2012-2016.
SA08	a	Sande	I bruk	I bruk	Fast hekkeplass i mange år, trolig vellykket hekking alle år 2007-2014. Vellykket hekking 2016, 1+ unge.
SA11	a	Sande	Brukt siste 5 år	Utgått	Nyoppdaget reir 2009. Ingen aktivitet i 2010 og 2011. Vellykket hekking 2013 og 2014. Reiret har falt ned i 2016.
SA11	b	Sande	I bruk	Utgått	Alternativt reir til SA11a funnet etter tips i 2010. Vellykket hekking i 2010 og 2011. Reiret falt ned vinteren 2012.
SA12	a	Sande	I bruk	I bruk	Nyoppdaget reir etter tips i 2010. Vellykket hekking i 2010, mislykket i 2011. Reiret falt ned vinteren 2012.
SV03	a	Svelvik	Brukt sist 5 år	Ikke i bruk	Kunstig reir, hekket i 1996 og 1997, men ikke i påfølgende år, ny hekking i 2009, ingen aktivitet etter 2009.
SV04	a	Svelvik	I bruk	Brukt siste 5 år	Skal ha hekket før 2000. Nye hekkforsøk i 2008 og 2009, vellykket i 2010, 2011 og 2013. Paret flyttet til SV04b i 2014.
SV04	b	Svelvik	Ikke i bruk	I bruk	Nybygd frustrasjonsreir bygd på gammel plattform i 2009, ikke hekking. Vellykket hekking i 2014, kun aktivitet tidlig i 2016.
SV11	a	Svelvik		I bruk	Nyoppdaget reir i 2015, mislykket hekking. Vellykket hekking i 2016, 2 unger.

Fuglelivet i Linnestranda naturreservat. Rapport 2015

av Jens Erik Nygård

I 2015 ble det sett 158 arter, noe som er ny rekord for et enkelt år. Det ble sett 2 nye arter, sandløper og gulbrynsanger, dermed er det 219 registrerte arter på Linnestranda.

Observasjonsarbeidet

Besøket på Linnestranda var meget godt også i år. Det ble rapportert 2641 arter i år mot 2426 i fjor.

Observatørene

Observatørene er listet i rekkefølge etter hvor mange arter de har innrapportert fra Linnestranda. Navneforkortelse er også gitt. Informasjonen er hentet fra Artsobservasjoner.no.

1. Jorunn Villand, Lier (JVI)138
2. Jens Erik Nygård, Gullaug (JEN) 122
3. Steinar Stueflotten, Drammen (SST) 118
4. Lennart Wam Hansson, Solbergmoen (LWH) 108
5. Bjørn W. Penk, Gullaug (BPE) 96
6. Michael Wam Hansson, Krokstadelva (MWH) 79
7. Jostein Bærø Engdal, Sætre (JBE) 74
8. Jan-Erik Nyhuus, Lier (JNY) 74
9. Eli Gates, Klokkarstua (EGA)70
10. Melvin Åsum, Krokstadelva (MÅS) 66
11. Rune Zakariassen, Lommedalen (RZA) 65
12. Bent Ellingsen, Drammen (BEL) 60
13. Trond Aspelund (TAS), Enebakk 60
14. Kirsten Trogstad (KTR), Enebakk 60
15. Ken Adelsten Jensen (KAJ), Skedsmokorset 58
16. Bård Kyrkjedelen (BKY), Asker 57
17. Odd Rygh (ORY), Rissa 54
18. Truls Wexhal Andersen, Oslo (TAN) 51
19. Rolf E. Andersen (REA), Tranby 49
20. John Apeland (JAP), Lillehammer 48
21. Geir Birkeland (GBI), Oslo 47
22. Eirik Kristoffersen (EKR), Vikersund 47
23. Jan Erik Berglihn (JEB), Oslo 47
24. Leif Fage (LFA), Borøy 46
25. Kevin Wam Hansson (KWH), Solbergmoen 45
26. Jonas Langbråten (JLA), Vanse 44
27. Tor Gunnar Værnes (TGV), Slependsen 42
28. Kjell Jostein Woldvik (KJW), Klæbu 41
29. Andreas Winnem, Trondheim (AWI) 40
30. Runar Mauritzen (RMA), Oslo 36
31. Hege Kvarstein Gauteplass (HGA), Geilo 35
32. Arild Gauteplass (AGA), Geilo 35
33. Vegard Bunes (VBU), Røyse 33
34. Leif Bjørn Lunde (LBL), Vigrestad 33
35. Rolf Kristoffersen (RKR), Porsgrunn 32
36. Pål Gisle (PGI), Heggedal 32
37. Noah N. Penk (NPE), Gullaug 32
38. Andreas Hessvik-Trøite (AHT), Drøbak 30
39. Tosten Tøfte (TTØ), Brandbu 27
40. Stig Johan Kalvatn (SJK), Oslo 27
41. Even Raassum (ERA), Brandbu 27
42. Sven Inge Marcussen (SIM), Tvedestrand 26
43. Ketil Knudsen (KKN), Oslo 23
44. Gunstein Wigemyr (GWI), Biri 23
45. Vegard Hovland (VHO), Asker 22
46. Bjørn Reiel Iversen (BIV), Tønsberg 22
47. Wenche Ravn Wirum (WRW), Rælingen 22
48. Jan Erik Haugen (JEH), Oslo 21
49. Nicolai Wam Hansson (NWH), Krokstadelva 21
50. Marius von Glahn (MvG), Hønefoss 20
51. Jan Olav Nybo, Oslo (JON)19
52. Svein Gjelle (SGJ), Heimdal 19
53. Ole Vignes (OVI), Oslo 19
54. Brit Eldrid Barstad (BEB), Heimdal 19
55. Hans Petter Rømme (HPR), Reistad 18
56. Kjetil Johannessen (KJO), Oslo 17
57. Kristoffer Bøhn (KBØ), Fjellstrand 16
58. Kai Månsson (KMÅ), Stockholm 16
59. Geir Drange (GDR), Asker 15
60. Alfred Brødreskift (ABR), Stadsbygd 15
61. Øivind Syvertsen 12
62. Per Ole Syvertsen (POS), Mo i Rana 12
63. Jostein Myre (JMY), Asker 10
64. Lars Dolmen (LDO), Kongsberg 10
65. Kari Mathilde Engdal (KME), Sætre 9
66. Arild Johansen (AJO), Fjellstrand 7
67. Geoffrey Acklam (GAC), Stabekk 6
68. Erik Bangjord (EBA), Ranheim 5
69. Ole Martin Olsen (OMO), Vesterøy 5
70. Børre Eirik Helgerud (BEH), Drammen 4
71. Karen Haugland (KHA), Oslo 3
72. Geir Midnes (GMI), Kinsarvik 3
73. Tore Gunnarsen (TGU), Gullaug 3
74. Jan Helge Kjöstvedt (JHK), Høvåg 3
75. Morten Helberg (MHE), Ytre Enebakk 1
76. Erika Langbråten (ELA), Vanse 1
77. Roar Olsen (ROL), Kråkerøy 1
78. Carsten Lome (CLO), Oslo 1
79. Per Buertange (PBU), Askim 1
80. Torill Stubberud (TST), Askim 1
81. Audun Jahren (AJA), Åmot 1
82. Marius Omland (MOM), Gullaug 1
83. Jens Magnussen (JMA), Drammen 1

Sum: 2449

Takk til alle som har tatt en tur innom Linnestranda og som bidrar med verdifulle observasjoner.

Resultater

Det ble observert 158 arter, mot 147 i fjor. Det er ny rekord antall arter på et år. 2 nye arter ble lagt til lista, gulbrynsanger (Jorunn Villand og Steinar Stueflotten) og sandløper (Jorunn Villand).

Ellers kan nevnes tundragås (2. obs), ærfugl (5. obs), myrhauk (9. obs), havørn (5. obs), egretthe-gre (3. og 4. obs), grønlandsmåke (3. obs), vann-rikse (hekking), isfugl (sjelden) og lappspurv (2. obs).

Artsgjennomgang

KNOPPSVANE

Status: 1–2 par er hekkende årlig, og den kan sees hele den isfrie perioden.

2015: Ble observert på 174 dager fordelt på hele året. Største antall var 37 ind 30.5 (xxx). Hekking ikke registrert i 2015.

SANGSVANE

Status: Sees årlig i lite antall tidlig vår og sein høst.

2015: Ble observert på 9 dager i periodene 1.1 til 9.4 og 23.11 til 31.12. Største antall 7 ind 31.3 (BPE).

DVERGSVANE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2010.

SÆDGÅS

Status: Sjelden. Sist sett i 2012.

KORTNEBBGÅS

Status: Passerer Linnestranda i store flokker om våren, færre blir observert om høsten. Noen flokker raster, men de fleste flyr over for å raste på Tyrifjorden.

2015: Ble observert på 18 ulike dager i perioden 28.3–9.5 og 22.9–5.10. Beste trekkdag var 6.4, da det passerte flokker med totalt ca. 6000 individer. Kun mindre flokker ble sett på høsten.

TUNDRAGÅS

Status: Meget sjelden.

2015: Ett individ av underarten flavirostris ble sett på Linnestranda 27.12–29.12 (JVI). Det er andre observasjon av arten på lokaliteten.

GRÅGÅS

Status: Observeres med jevne mellomrom. Dette er lokalt hekkende grågjess som for det meste holder til langs Drammenselva. Økende tendens til

observasjon av trekkende flokker.

2015: Ble observert på 24 dager i perioden 27.2–19.5. Kun 1 høstobservasjon med 3 ind 4.9 (JVI). Største antall var 60 ind trekkende og rastende 18.4 (JEN, JVI).

STRIPEGÅS

Status: Sjelden. Sist sett i 2008.

HVITKINNGÅS

Status: Årviss i lite antall.

2015: 3 ind 5.5 (IVI), 2 ind overflygende 19.5 (JVI, LWH), 4 ind overflygende 28.5 (JVI) og 22 ind overflygende 4.10 (JEN).

KANADAGÅS

Status: Har blitt noe mindre vanlig de siste år, kanskje på grunn av forsøk på å fjerne arten fra norsk fauna. Har hekket ett år.

2015: Ble observert på 11 dager i perioden 19.2–9.5 og 8.8–23.8. Største antall var 12 ind 12.3 (MÅS, LWH).

RUSTAND

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1978.

GRAVAND

Status: Økende forekomst, forsøker å etablere seg som hekkefugl på Linnestranda, få vellykkede hekkinger er registrert.

2015: Arten sett på 40 dager i perioden 15.3–27.6. Største antall var 6 ind rastende 29.3 (?). Forsøk på å etablere hekking, men intet resultat.

MANDARINAND

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1999.

BRUNNAKKE

Status: Fåtallig i trekketidene, i tilbakegang?

2015: Ble observert på 20 dager fra 11.4–5.7 og 16.8–23.10. Største antall var 4 ind flere ganger.

SNADDERAND

Status: Sjelden, men nesten årlig forekommende.

2015: 1 hann observert 7.5 (JVI, LWH, SST).

KRIKKAND

Status: Meget vanlig i trekketidene. Nå også etablert som hekkefugl.

2015: Ble sett på 113 dager i perioden 12.3–8.12. Største antall var 48 ind 25.8 (EGA). Så seint som i august ble det konstatert at det var gjennomført vellykket hekking også i 2015. 2 pulli ble observert.

AMERIKAKRIKKAND

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2008.

STOKKAND

Status: Meget vanlig i den isfrie perioden. Årlig hekkende 1-3 par.

2015: Ble observert 190 dager fordelt over hele året. Største antall var 100 ind 17.3 (JVI). Hekking ble påvist også i 2015.

STJERTAND

Status: Årviss i lite antall i trekketidene.

2015: 2 ind 1.5 (EGA, HPR) og 1 ind 13.8 (JVI, SST, BPE m.fl).

KNEKKAND

Status: Årviss i lite antall.

2015: 2 ind 30.4 (BKY, JVI, SST m.fl).

SKJEAND

Status: Årviss i lite antall

2015: 3 hunnfargede ind 15.8 (BPE, JEN, JON) og 1 ind 8.8 (LBL).

TAFFELAND

Status: Sjelden i trekktiden. Sist sett i 2012.

TOPPAND

Status: Meget vanlig i trekketidene, i størst antall på høsten.

2015: Ble sett på 74 dager i perioden 14.2–23.11. Største antall 30 ind 19.9 (JEN, SST).

BERGAND

Status: Nesten årviss i lite antall, hovedsakelig om høsten. Sist sett i 2014.

ÆRFUGL

Status: Meget sjelden.

2015: 3 ind 6.4 (TAN) var 5. obs på Linnestranda.

HAVELLE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2010.

SVARTAND

Status: Årviss trekkgjest i lite antall.

2015: 4 ind ble sett 28.10 (AWI, JVI).

SJØORRE

Status: Sjelden. Sist sett i 2011.

KVINAND

Status: Meget vanlig i trekketidene, også sett i hekketida. Mulig hekkefugl.

2015: Ble observert på 142 dager fra 1.2 og ut året. Største antall var en flokk på 32 ind 9.5 (JEN). Ett kull med 7 pulli ble sett 11.6 (JEN). Antallet pulli ble etter hvert redusert til 1 unge som tilsynelatende måtte greie seg selv og vokste opp til ungfugl i løpet av høsten.

BØFFELAND

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2010.

Observasjonen ble behandlet av NSKF i 2011 og ble godkjent som D-observasjon.

LAPPFISKAND

Status: Sjelden, men ser nå ut til å være nesten årlig.

2015: 1 1K ind ble sett næringsøkende 21.11 (JEN).

SILAND

Status: Vanlig om våren, økende forekomst.

Hekkende enkelte år.

2015: Observert på 104 dager i perioden 13.3–28.10. Største antall var 14 ind 7.5 (LWH).

LAKSAND

Status: Vanlig på vår- og høsttrekk.

2015: Observert på 156 dager i perioden 18.1–13.6 og 16.8–31.12. Største antall 40 ind 17.3 (HPR).

Laksand hann. Foto: Jens Erik Nygård

FASAN

Status: Tidligere vanlig og sannsynlig hekkefugl. Nå i tilbakegang.

2015: Observert på 15 dager i perioden 7.2–2.5, pluss 1 observasjon 4.12. Største antall 2 ind 12.4 (BPE, SST).

SMÅLOM

Status: Årviss på trekk i lite antall.

2015: 1 ind ptN 6.4 (TAN).

STORLOM

Status: Årlig i lite antall på våren.

2015: 1 ind 4.5 (JVI), 2 ind 14.5 (BKY, JEN) og 1 ind 21.8 (JVI).

GULNEBBLOM/ISLOM

Status: Meget sjelden, sett 1 gang i 2006.

DVERGDYKKER

Status: Nesten årviss i lite antall senhøstes.

2015: 1 ind 16.8 (JEN, JVI, SST m.fl) og 1 ind 7.10 (JEN, HPR, MÅS m.fl) og 2 ind 9.10 (LWH, MWH).

Dvergdykker. Foto: Jens Erik Nygård

TOPPDYKKER

Status : Vanlig på trekk, vår og høst.

2015: Observert på 57 dager i perioden 13.3–30.5 og 4.8–11.8, likt fordelt på vår og høst. 1 sommerobservasjon den 4.7 (JVI). Største antall 11 ind 6.4 (JEN, JVI m.fl).

HORNDYKKER

Status : Årviss i lite antall.

2015: 2 ind 2.5 (JEN, JVI, SST).

GRÅSTRUPEDYKKER

Status : Meget sjelden. Sist sett i 2009.

HAVSULE

Status : Meget sjelden. Funnet død i 2006.

STORSKARV

Status: Forekommer i en lokal ikke-hekkende populasjon av mellomskarv (*Phalacrocorax carbo sinensis*) og overtrekkende flokker av nordlig storskarv (*P. c. carbo*) som sees på vårtrekk.

2015: Observert på 204 dager fordelt over hele året, bortsett fra januar. Største antall var 120 ind på trekk 18.4 (JEN), fordelt på 5 flokker. Vårtrekket varte i hovedsak fra 27.3–18.4.

GRÅHEGRE

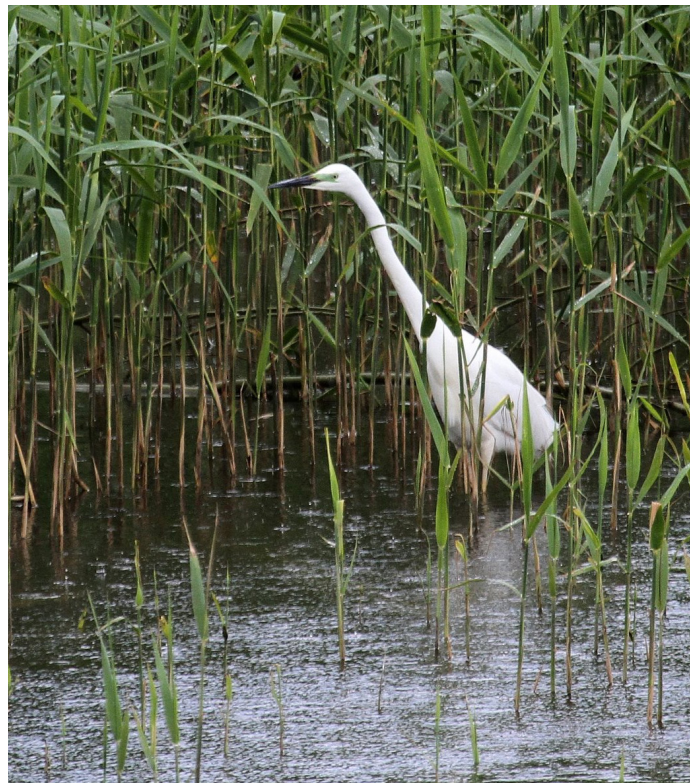
Status: Kan sees på Linnesstranda store deler av den isfrie perioden, som oftest 1–2 ind.

2015: Ble observert på 185 dager fordelt over hele året. Største antall var 11 ind 7.10 (JVI).

EGRETTHEGRE

Status: Sjelden.

2015: 1 ind 23.6 (JVI, SST). Rastet først i et tre på østsiden av bukta, så på stokk. Fløy en tur til Gilhusodden og tilbake, rastet i takrør på øya. Fløy videre ut fjorden etter en time. 1 ind 11.7 overflygende mot nord (JNY). Dette er observasjoner nr. 3 og 4.

Egretthege. Foto: Jorunn Villand

GLENTE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2014.

SIVHAUK

Status: Fåtallig trekkfugl, økende forekomst.

2015: 1 1K næringssøkende 6.8 (BPE) og 1 ind trekkende 14.8 (JVI).

MYRHAUK

Status: Sjelden.

2015: 1 ind trekkende 6.4 (TAN).

VEPSEVÅK

Status: Sjelden, men nå nesten årlig.

2015: 1 ind 23.8 (BPE).

HØNSEHAUK

Status: Regelmessig observert i lite antall, oftest i trekketidene og i vinterhalvåret.

2015: Observert på 19 dager i perioden 25.1–18.4 og 6.8–24.11. Trolig et fåtall stasjonære individer som sees flere ganger. Både voksne, 1K og 2K er registrert.

SPURVEHAUK

Status: Vanlig rovfugl på Linnestranda.

2015: Ble sett på 73 dager spredt over hele året, bortsett fra i hekketiden, 1–2 ind, både voksne og ungfugler er sett.

Spurvehawk. Foto: Jens Erik Nygård

MUSVÅK

Status: Årviss på trekk i lite antall.

2015: Observert på 20 dager, i periodene 1.1–22.5 og 6.8–15.12. Observasjonen 1.1 (NPE, JVI, POS) skyldes fjorårets overvintrende fugl.

FJELLVÅK

Status: Årviss på trekk i lite antall.

2015: 1 ind fløy langs åsen i øst og landet kort i tre 2.5 (JEN).

FISKEØRN

Status: Regelmessig fiskende i sommerhalvåret.

2015: Observert på 27 dager i perioden 6.4–19.8, ett til tre ind.

HAVØRN

Status: Sjelden.

2015: 1 ind 4.2 var 5. observasjon av arten på Linnestranda. Ble sett på isen spisende,

formodentlig en fisk etterlatt av isfiskere.

TÅRNFALK

Status: Årviss i lite antall på trekk vår og høst.

2015: Ble sett på 14 dager fra 19.4–18.8, flere ganger med bytte i klørne. Plutselig økt antall observasjoner kan tyde på etablering av hekking i nærheten. 2 ind ble sett 29.7 (JVI), ellers alltid enkeltvis.

DVERGFALK

Status: Årviss i lite antall.

2015: 1 ind 6.4 (JEN, LWH m.fl.), 1 ind 14.4 (KJO), 1 ind 19.5 (JVI), 1 ind 29.7 (JVI) og 1 ind 18.8 (JNY).

LERKEFALK

Status: Årviss i lite antall.

2015: 1 ind. 20.5 (JBE, JVI), 1 ind 25.7 (JNY), 1 ind 29.7 (JVI) og 1 ind 15.9 (JVI).

JAKTFALK

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2008.

VANDREFALK

Status: Årviss i lite antall siden 2006.

2015: 1 ind 2.1 vinterfunn (JVI), 1 ind næringsøkende 16.5 (JVI), 1 adult næringsøkende 8.8 (JEN), 2 1K ind 20.8 (JVI, SST) og 1 ind overflygende 8.10 (JVI).

JERPE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1998.

ORRFUGL

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1996.

VANNRIKSE

Status: Har etablert seg som hekkefugl.

2015: Ny konstatert hekking, 1 pulli ble sett 21.7 (MOM). Totalt observert på 7 ulike datoer i perioden 9.4–9.11.

Vannrikse. Foto: Jan-Erik Nyhuus
109/120

MYRRIKSE

Status: Sjelden. Sist sett 2008.

ÅKERRIKSE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2006.

SIVHØNE

Status: Tidligere hekkefugl, nå oftest stasjonære ind på høsten.

2015: Det ble gjort observasjoner på 46 dager i perioden 28.4–9.11, de fleste av 1–2 stasjonære ind på høsten.

SOTHØNE

Status: Årviss i lite antall i trekketidene. Sist observert i 2014.

TRANE

Status: Nesten årviss på trekk i lite antall.

2015: 5 ind overflygende mot sør 28.3 (BEL, JVI), 2 ind trekkende mot nord 6.4, 1 ind overflygende 9.4 (AHT), 4 ind kort landing på mudderet 17.4 (JNY) og 3 ind overflygende 19.9 (JEN, SST).

TJELD

Status: Vanlig om våren.

2015: Observert på 33 dager i perioden 23.3–1.8. Største antall var en samlet flokk på 17 ind 28.5 (JNY). Paring observert flere ganger, men ingen annen indikasjon på hekking i år.

AVOSETT

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2009.

DVERGLO

Status: Vanlig på trekk. Hekket i 2013 og hekker trolig årlig på egnede lokaliteter i nærheten.

2015: Observert på 46 dager i perioden 13.4–23.8. Største antall var 5 ind flere ganger.

SANDLO

Status: Vanlig. Har gjort hekkforsøk og hekker trolig på egnede lokaliteter i nærheten.

2015: Observert på 87 dager fra 5.3–4.9. Største antall 12 ind 22.3 (JEH) og 3.5 (BPE).

HEILO

Status: Nesten årviss på trekk i lite antall, sees oftest på jordene.

2015: 22 ind ved Jordhaugene 9.5 (JVI) og 18 ind samme sted 10.5 (JBE, JVI).

TUNDRALO

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2010.

VIPE

Status: Meget vanlig, hekkefugl i jordbrukslandskapet.

2015: Observert på 102 dager fra 27.2–6.9. Største antall var 68 ind 27.3 (JVI) i elvemunningen. Hekking ble påvist ved Jordhaugene også i 2014.

POLARSNIFE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2012.

SANDLØPER

Status: Meget sjelden. Første observasjon!

2015: 2 ind rastet 29.7 (JVI).

Sandløpere Foto: Jorunn Villand

DVERGSNIPE

Status: Nesten årlig i lite antall på trekk.

2015: 1 ind 19.5 (JVI) og 1 ind 9.6 (EGA, JBE, JVI LFA).

TEMMINCKSNIFE

Status: Årlig i lite antall på trekk.

2015: 6 ind rastende 15.5 (BPE, JENS, JVI, SST) og 3 ind 19.5 (JEN, JVI, SST m.fl.)

TUNDRASNIPE

Status: Sjelden. Sist sett i 2010.

FJÆREPLYTT

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1995.

MYRSNIPE

Status: Årviss på trekk i lite antall.

2015: 1 ind 16.5 (BPE, JVI), 1 ind 19.–20.5 (JBE, JVI, LWH) og 1 ind 23.8–27.8 (BPE, JEN, JVI, LWH, MWH, SST).

BRUSHANE

Status: Årviss på trekk i lite antall.

2015: 5 ind 3.5 (JEN). Om høsten observert på 9

dager i perioden 12.8–31.8. Største antall var 13 ind 25.8 (JVI).

SVØMMESNIPE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2013.

POLARSVØMMESNIPE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2010.

KVARTBEKKASIN

Status: Sjelden.

2015: 1 ind 15.10 (JVI) og 1 ind 18.10 (JEN).

ENKELTBEKKASIN

Status: Vanlig på trekk. Hekker trolig årlig.

2015: Observert på 40 dager fra 6.4–9.11. Største antall var 8 ind 11.4 (JVI, VBU).

DOBBELTBEKKASIN

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2007.

RUGDE

Status: Nesten årlig i lite antall. Regelmessig rugdetrekk innenfor reservatet ble registrert i 2008.

2015: 2 ind rastende ved Dynodammen 3.4 (JEN), 1 ind hørt overflygende Møysund 21.4 (SST), 1 ind 29.5 Dynodammen (JBE).

SMÅSPOVE

Status: Årviss på trekk i lite antall, nesten utelukkende på vårtrekk.

2015: 1 ind rastende 3.5 (JEN), 7 ind rastende ved Jordhaugene 10.5 (BKY, JBE, JVI), 2 ind 15.5 (BPE, JVI, LWH, SST) og 14 ind 19.5 (JVI).

STORSPOVE

Status: Vanlig på trekk, oftest om våren.

2015: Observert på 13 dager i perioden 6.4–7.6, ingen høstobservasjoner. Største antall var 13 ind 19.4 (BKY, JVI).

SVARTHALESPOVE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2003.

LAPPSPOVE

Status: Sjelden. Sist sett i 2014,

SOTSNIFE

Status: 1–2 ind observeres årlig.

2015: 1 ind 6.8 (BPE).

RØDSTILK

Status: Årviss på trekk i lite antall.

2015: Observert på 14 dager i perioden 25.4–21.8. Største antall 12 ind rastende 15.5 (JVI, SST).

GLUTTSNIPE

Status: Vanlig på trekk

2015: Observert på 41 dager i perioden 30.4–22.9. Største antall var 44 ind 10.5 (BKY).

SKOGSNIFE

Status: Vanlig, sannsynlig hekkefugl.

2015: Observert på 60 dager fra 5.4–29.8. Største antall var 5 ind 18.4 (EGA, JAP, JEN, JVI).

GRØNNSTILK

Status: Årviss på trekk i lite antall.

2015: Observert på 16 dager i perioden 1.5–1.8. Største antall 6 ind 5.5–6.5 (JVI, RKR).

STRANDSNIFE

Status: Meget vanlig, hekkefugl.

2015: Observert på 102 dager i perioden 22.4–19.9. Største antall var 16 ind 17.7 (KJW). Sannsynlig hekking i 2015.

STEINVENDER

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2008.

Ubestemt FJELLJO/TYVJO

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1995.

DVERGMÅKE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2009.

HETTEMÅKE

Status: Meget vanlig.

2015: Ble observert på 138 dager i perioden 11.3–18.11. Største antall var 50 ind 3 ganger i mars-april.

FISKEMÅKE

Status: Meget vanlig i den isfrie perioden. Hekker av og til på bøyer utenfor Gilhusodden eller på industritak.

2015: Observert på 115 dager i perioden 2.1–7.11. Største antall var 150 ind 1.5 (GBI, JEB).

SVARTEHAVSMÅKE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2013.

SILDEMÅKE

Status: Vanlig i sommerhalvåret.

2015: Ble observert på 81 dager i perioden 21.3–12.9. Største antall var 100 ind 9.7 (AWI).

GRÅMÅKE

Status: Meget vanlig året rundt.

2015: Ble observert på 142 dager fordelt over hele året. Største antall var 250 ind 30.10 (SST).

GRØNLANDSMÅKE

Status: Meget sjelden.

2015: 1 3K ind hvilte på grunna et kvarters tid 8. mai (SST). Dette er kun tredje observasjon på Linnestranda!

POLARMÅKE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2012.

SVARTBAK

Status: Meget vanlig i den isfrie perioden.

2015: Ble sett på 155 dager, fordelt over hele året. Største antall var minst 40 ind 16.7 (KJW).

SPLITTERNE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1978.

SVARTTERNE

Status: Meget sjelden. Sist observert i 2009.

MAKRELLTERNE

Status: Vanlig i sommerhalvåret. Sporadisk hekkende.

2015: Ble sett på 66 dager i perioden 28.4–11.10. Største antall var 10 ind 1.7 (SST). Fra en koloni som har gitt opp hekking?

RØDNEBBTERNE

Status: Nesten årvisst i lite antall.

2015: 1-2 ind 4.6 (JEN, JNY) til 7.6 (JEN, LWH) og 1 ind 1K 7.10 (HPR, SST).

LOMVI

Status: Nesten årvisst opptreden i lite antall. Sist observert i 2012.

ALKE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2007.

ALKEKONGE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2012.

BYDUE

Status: Er blitt sjelden etter at fast oppholdsted ved Gilhus er blitt borte. Observasjoner så langt unna som Drammen havn blir utelatt.

2015: Observert 14 ganger, for det meste i vinterhalvåret. Største antall 22 ind i Møysund 17.12 (JEN).

SKOGDUE

Status: Årlig i lite antall.

2015: Kun ett ind overflygende 10.4 (KKN)

RINGDUE

Status: Meget vanlig i sommerhalvåret. Hekkefugl.

2015: Ble sett på 135 dager i perioden 7.3–18.11. Største antall var 90 ind trekkende 4.10 (JEN). Hekking ble påvist også i 2015.

TYRKERDUE

Status: Var vanlig på 70-tallet, nå sjelden. Har hekket. Sist sett i 2014.

GJØK

Status: Sees eller høres nesten årlig. Sist hørt i 2014.

KATTUGLE

Status: Sjelden. Sist registrert i 2005.

HORNUGLE

Status: Sjelden. Sist sett i 1979.

JORDUGLE

Status: Sjelden. Sist sett i 2012.

HUBRO

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2008.

HAUKUGLE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2013.

TÅRNSEILER

Status: Vanlig i sommerhalvåret

2015: Ble sett på 43 dager i perioden 16.5–21.8. Største antall var 200 ind 8.8 (LBL) og 14.8 (JLA).

ISFUGL

Status: Sjelden, men regelmessig forekommende på Linnestranda. Sannsynlig hekking enkelte år i Lierelva.

2015: 1 ind næringssøkende 3.8 (JVI, LWH, MWH).

VENDEHALS

Status: Nesten årlig passerende på trekk. Sist sett i 2014.

GRÅSPETT

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2010.

GRØNSPETT

Status: Var vanlig på Dynos område, av og til i reservatet, ser ut til å gå tilbake.

2015: 1 ind 11.4 (JVI, VBU), 1 ind 12.4 (JVI), 1 ind 26.4 (JVI), 1 ind 7.5 (JVI), 1 ind 8.8 (JEN), 1 ind 29.8 (JEN), 1 ind 3.10 (JEN, SST) og 1 ind 23.11 (JVI). Alle kun hørt.

SVARTSPETT

Status: Sees eller høres årlig. Synes å bli litt hyppigere observert. Besøkende fra skogområder i nærheten.

2015: 1 ind 1.5, trommende (JVI), 1 ind hørt 29.8 (JEN), 1 hann overflygende 9.9 (JVI), 1 ind på øya 20.10 (JVI), 1 hann 9.12 (JVI, RZA) og 1 hunn overflygende ved Jordhaugene 23.12 (JVI).

FLAGGSPETT

Status: Meget vanlig. Hekkefugl.

2015: Ble observert på 104 dager fordelt på hele året. Største antall var 2 ind flere ganger. Hekking ble påvist på østsiden av elvemunningen.

Ung flaggspett. Foto: Jens Erik Nygård

HVITRYGGSPETT

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1973.

DVERGSPETT

Status: Vanlig, hekkefugl. I tilbakegang?

2015: Ble observert på 40 dager fra 22.2–14.12. Største antall var 2 ind 2 ganger.

TRETÅSPETT

Status: Meget sjelden. Sist observert i 2011.

SANGLERKE

Status: Vanlig, hekkefugl i jordbrukslandskapet. I tilbakegang.

2015: Ble observert på 45 dager i perioden 3.3–30.10. Største antall var 7 ind overflygende 28.3 (JVI). Hekking ble ikke sikkert påvist i 2015.

SANDSVALE

Status: Vanlig i sommerhalvåret.

2015: Observert 40 dager fra 4.5–25.8. Største antall var 500 ind 17.5 (KAJ, TAS, KTR). Høyeste antall registrert noensinne.

LÅVESVALE

Status: Vanlig i sommerhalvåret. Hekkefugl.

2015: Observert 93 dager i perioden 19.4–15.10. Største antall var 200 ind 12.9 (JEN).

TAKSVALE

Status: Vanlig i sommerhalvåret. Hekkefugl.

2015: Observert 36 dager i perioden 30.4–10.9. Største antall var 45 ind 16.5 (BPE).

TREPIPLERKE

Status: Sjelden på Linnestranda, til tross for at den er vanlig i skogområder i nærheten. Sist sett i 2014.

HEIPIPLERKE

Status: Vanlig på trekk vår og høst.

2015: Observert på 30 dager i periodene 14.4–16.5 og 16.9–29.9. Største antall var 40 ind 3.5 og 7.5 (JVI). Nok et godt år for heipiplerke.

SKJÆRPIPLERKE

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2007.

GULERLE

Status: Vanlig på trekk, fortrinnsvis om høsten.

2015: Observert på 20 dager i periodene 7.5–14.6 og 18.8–16.9. Største antall var 16 ind 12.5 (JVI).

VINTERERLE

Status: Årvisst på trekk i lite antall. Passerer på vei til og fra hekkeplassene i Lierdalen.

2015: Observert på 12 dager i periodene 14.3–1.4 og 28.7–16.8, alltid 1 ind.

LINERLE

Status: Meget vanlig, hekkefugl.

2015: Observert 148 dager i perioden 31.3–19.11. Største antall var 50 ind på jordet ved Gilhusodden 15.9 og 17.9 (JEN, JVI).

SIDENSVANS

Status: Streiffugl som besøker oss årlig i vinterhalvåret avhengig av mattilgang.

2015: Ble observert på 15 dager i periodene 13.1–14.2 og 1.11–26.11. Største antall var 130 ind overflygende 17.11 (JVI). Dette er største antall noensinne!

FOSSEKALL

Status: Nesten årvisst på trekk. Passerer på vei til og fra hekkeplassene i Liervassdraget.

2015: 1 ind ble observert 18.10 (JEN, JNY).

GJERDESMETT

Status: Vanlig, men varierende i antall, hekkende i gode år.

2015: Observert på 143 dager fordelt over hele året. Største antall var 5 syngende hanner 18.4 (JEN). Hekking påvist i 2015.

JERNSPURV

Status: Vanlig i lite antall om våren, hekkefugl.

2015: Observert 42 dager i perioden 17.3–21.9, hovedsakelig om våren. Største antall var 4 syngende hanner 2 ganger (JEN). Sannsynlig hekking.

RØDSTRUPE

Status: Meget vanlig, hekkefugl.

2015: Observert 174 dager i fordelt på det hele året. Største antall var 5 syngende hanner 18.4 (JEN). Hekking ble påvist også i 2015.

NATTERGAL

Status: Vanlig i hekketiden, trolig årlig hekkende.

2015: Ble observert på 32 dager i perioden 14.5–18.7. Største antall var 2 ind mange ganger. Hekking ble påvist også i 2015.

BLÅSTRUPE

Status: Fåtallig på trekk.

2015: 1 ind 8.9 (SST), 1 ind 9.9 (JVI), 2 ind 10.9 (JVI, LWH).

RØDSTJERT

Status: Sjelden.

2015: 1 ind 26.7 Møysund, 1 ind 29.7 samme sted og 1 ind 13.10 Dynodammen (alle JVI).

BUSKSKVETT

Status: Tidligere hekkefugl, nå sjelden.

2015: 1 ind 20.8 (JNY), i takrøret ved fugletårnet.

STEINSKVETT

Status: Årvisst i lite antall.

2015: 1 ind 12.5 (JVI), 1 ind 14.5 (JEN) og 1 ind 1K 12.9 (BPE, JEN).

RINGTROST

Status: Sjelden. Sist sett i 2013

SVARTTROST

Status: Vanlig, hekkefugl.

2015: Ble observert 164 dager fordelt over hele året. Største antall var 6 ind tre ganger. Sannsynlig hekking.

GRÅTROST

Status: Meget vanlig, hekkefugl i stort antall.

2015: Ble sett på 158 dager fordelt over hele året. Største antall var 170 ind overflygende 19.11 (JVI). Arten hekket som vanlig med mange par.

MÅLTROST

Status: På trekk i lite antall. Nyetablert hekkefugl.

2015: Ble observert på 35 dager i perioden 28.3–23.6. Ingen høstobservasjoner. Største antall var 4 ind 19.4 (JEN). Syngende hann hørtes over lengre tid på våren, så hekking er sannsynlig.

RØD Vingetrost

Status: Meget vanlig, hekkefugl i stort antall.

2015: Observert på 94 dager fra 31.3–23.10. Største antall var 12 ind 1.5 (GBI, JEB) og 10.5 (JEN).

Duetrost

Status: Sjelden. Sist sett i 2013.

Gresshoppesanger

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1997.

Sivsanger

Status: Sjelden, men årlig passerende på trekk?

2015: 1 ind 10.9 (JNY, JVI) i buskene rundt fugletårnet.

Busksanger

Status: Meget sjelden. Sist sett i 2008.

Myrsanger

Status: Vanlig. Årlig hekkende i lite antall.

2015: 1 syngende hann 14.6 (JEN, JVI, TGV) og

1 ind 14.8 (JMA, JNY, RZA, SST). Uvanlig svak forekomst i år.

RØRSANGER

Status: Vanlig i sommerhalvåret, hekkefugl.
2015: Ble observert på 87 dager i perioden 9.5–29.9. Største antall var 5 ind 23.8 (JEN, SST).

GULSANGER

Status: Vanlig om våren, hekkefugl.
2015: Ble observert på 31 dager i perioden 15.5–23.8. Største antall var 4 ind 8.7 (JVI). Hekking ble påvist.

MØLLER

Status: Årvis i lite antall, oftest om våren.
2015: Observert på 10 dager i periodene 7.5–24.5 og 16.8–8.9. Største antall 2 individer 7.5 (JVI, LWH).

TORNSANGER

Status: Årvis i lite antall om våren. Hekkefugl enkelte år.
2015: Kun 2 observasjoner også i 2015, begge ved fugletårnet: 3 ind 5.6 (JNY) og 1 ind 23.6 (JVI).

HAGESANGER

Status: Vanlig, hekkefugl.
2015: Ble observert på 36 dager fra 9.5–9.9. Største antall var 2 ind flere ganger. Hekking ble påvist.

MUNK

Status: Meget vanlig i sommerhalvåret, hekkefugl.
2015: Ble sett 55 dager fra 30.4–28.9. Største antall var 6 ind 17.5 (JVI). Sannsynlig hekking.

BØKSANGER

Status: Sjelden.
2015: 1 ind observert 9.5 i bjørkeskogen bak Dynodammen (JEN). Dette er 5. året siden 1982. Stort sett på samme dellokalitet.

GRANSANGER

Status: Vanlig på trekk. Har også etablert seg som hekkefugl.
2015: Ble observert på 112 dager fra 13.3–22.10. Største antall var 15 ind 22.9 (JVI). Sannsynlig hekking i 2015 basert på tilstedeværelse og sang.

LØVSANGER

Status: Meget vanlig, hekkefugl
2015: Ble observert 95 dager fra 26.4–9.10. Største antall var 30 ind 5.9 (JEN, LWH). Hekking ble påvist.

GULBRYNSANGER

Status: Meget sjelden. 1. observasjon på Linnestranda!
2015: 1 ind ble observert og fotografert bak fugletårnet (JVI, SST).

Gulbrynsanger Foto: Jorunn Villand

FUGLEKONGE

Status: Sjelden. Sist sett i 2014.

GRÅFLUESNAPPER

Status: Vanlig i lite antall om våren. Sannsynligvis årlig hekkende.
2015: Ble observert på 13 dager i perioden 15.5–27.7. Største antall var 2 ind 15.5 (JBE) og 27.7 (JNY). Sistnevnte med mat til unger. Sein hekking!

SVARTHVIT FLUESNAPPER

Status: Tidligere vanlig i lite antall om våren. Nå sjeldnere.
2015: Ble observert på 13 dager i perioden 2.5–18.8. Største antall var 2 ind 3.5 (BPE).

SKJEGGMEIS

Status: Sjelden. Sist sett i 2014.

STJERTMEIS

Status: Sees sporadisk i små familieflokker i vinterhalvåret. Hekker enkelte år?
2015: 8 ind 29.9 (JVI), 1 ind 3.10 (JEN, SST) og 2 ind 7. okt.

LØVMEIS

Status: Vanlig hele året, men kan være nokså stillferdig og usynlig i perioder. Hekkefugl.
2015: Observert på 156 dager spredt over hele året, få observasjoner i juni og juli. Største antall 4 ind tre ganger. Reirbygging ble observert 10.4 (KKN).

GRANMEIS

Status: Art som bruker området om vinteren, men ellers holder til i nærliggende barskogsområder. Synes å ha blitt sjeldnere de siste åra.

2015: 2 ind 28.1 (AGA, HKG), 1 ind 3.4 (GWI) og 1 ind 17.11 (BPE).

SVARTMEIS

Status: Sjelden, men økende antall observasjoner.

2015: 1 ind 10.9 (BIV)

BLÅMEIS

Status: Meget vanlig året rundt, hekkefugl.

2015: Observert på 206 dager spredt over hele året. Største antall var ca. 27 ind 2.1 (BPE, NPE).

KJØTTMEIS

Status: Meget vanlig året rundt, hekkefugl.

2015: Ble observert på 198 dager spredt over hele året. Største antall var 30 ind 6.2 (BPE). Hekking ble påvist også i 2015.

SPETTMEIS

Status: Vanlig, hekkefugl

2015: Ble observert på 158 dager fordelt over hele året. Største antall 11 ind 23.9 (SST).

TREKRYPER

Status: Vanligst i vinterhalvåret, men har også vært påvist hekkende flere ganger.

2015: Ble observert på 20 dager 9.1–3.3 og 16.8–31.12, flest i desember. Største antall var 2 ind 17.1 (BKY).

TORNSKATE

Status: Nesten årvisst i lite antall.

2015: 1 ind 1K 18.8 (JVI).

VARSLER

Status: Årvisst i lite antall i vinterhalvåret.

2015: 1 ind 15–17.3 (JVI), 1 ind 12.10–23.11 (BPE, JVI, LWH m.fl) og 1 ind 22.12 (JVI).

NØTTESKRIKE

Status: Årvisst i lite antall.

2015: 1 ind 21.9 (JVI) og 1 ind 4.4 (JBE).

SKJÆRE

Status: Meget vanlig året rundt, hekkefugl

2015: Observert på 151 dager fordelt over hele året. Største antall var 40 ind i Møysund 1.12 (JVI). Hekking ble påvist i 2015.

NØTTEKRÅKE

Status: Årvisst i lite antall. Sist sett i 2014.

KAIE

Status: Kan overnatte på Gilhusodden i store flokker vinterstid sammen med kråker. Næringssøkende i distriktet om vinteren.

2015: Observert på 49 dager i periodene 10.1–14.6 og 23.9–31.12. Største antall var 300 ind 9.11 (SST).

KORNKRÅKE

Status: Sjelden.

2015: 1 ind 22.2 (ROL), 1 ind 6.4 (LWH, TAN) og 1 ind 20.10 (JVI).

KRÅKE

Status: Meget vanlig, hekkefugl. Kan overnatte på Gilhusodden i store flokker vinterstid sammen med kaier. I seinere år har de overnattet ved Gulskogen.

2015: Ble observert på 174 dager fordelt over hele året. Største antall var 400 ind rastende 7.10 (SST). Reirbygging ble observert i april (JVI).

RAVN

Status: Vanlig, for det meste overflygende

2015: Ble observert på 41 dager spredt over det meste av året. Største antall var 8 ind tre ganger.

STÆR

Status: Vanlig, hekkefugl.

2015: Observert på 83 dager i perioden 15.3–7.12. Største antall var 250 ind 17.9 (JVI). Hekking ble påvist.

Parrende stær ved Gilhusodden. Foto: Jens Erik Nygård

GRÅSPURV

Status: Vanlig, hekkefugl.

2015: Observert på 51 dager fordelt over hele året. Største antall var 30 ind 11.4 (JEN). Arten er underrapportert, finnes i bebyggelsen året rundt. Hekking ble påvist.

PILFINK

Status: Meget vanlig, hekkefugl.

2015: Observert på 179 dager fordelt over hele året. Største antall var 30 ind 15.3 (BPE). Hekking ble påvist.

BOKFINK

Status: Meget vanlig i sommerhalvåret, hekkefugl.

2015: Observert på 117 dager i perioden 12.3–6.11. Største antall var 18 ind 28.3 (BPE). Hekking ble påvist.

BJØRKEFINK

Status: Årlig på trekk i lite antall.

2015: Observert på 18 dager fra 23.1–30.4 og 29.9–6.11. Største antall var 5 ind 4.10 (JEN).

GRØNNFINK

Status: Meget vanlig, hekkefugl.

2015: Ble observert på 119 dager spredt over hele året. Største antall var 60 ind 1.2 (KBØ).

STILLITS

Status: Vanlig, hekkefugl.

2015: Ble observert på 59 dager i perioden 6.2–23.11. Største antall var 7 ind 30.3 (JVI). Reirbygging ble observert 16.5 (JVI).

GRØNNISISIK

Status: Vanlig i vinterhalvåret, kan ha invasjonstypet forekomst, noen år også om sommeren. Hekking er sannsynlig enkelte år.

2015: Ble observert på 124 dager spredt over hele året. Største antall var 150 ind tre ganger i oktober og november. Sannsynlig hekking i 2015.

TORNIRISK

Status: Årviss i lite antall. Hekker enkelte år.

2015: Observert på 26 dager i perioden 3.4–10.10. Største antall var 30 ind på jordet ved Gilhusodden 17.9 (JVI).

BERGIRISK

Status: Nesten årviss på trekk.

2015: 2 ind 27.3 (JVI, JMY), 2 ind 28.3 (BPE, JEN, JNY, JVI, SST) og 5 ind 29.3 (JVI).

GRÅISISIK

Status: Vanlig i vinterhalvåret. Se kommentar under brunsisik.

2014: Observert 16 dager i periodene 31.3–5.6 og 15.10–31.12. Største antall var 10 ind 31.12 (LWH).

BRUNISISIK

Status: Denne er utskilt fra gråsisik som egen art, ble tidligere betegnet som underart cabaret. Vanskelig å skille fra gråsisik, fører til noen feilregistreringer mellom disse to artene. Hekkefugl?

2015: Observert på 59 dager i perioden 23.3–31.12. Største antall var 10 ind 7.11 (PGI). Hele 5 1K ind observert 18.8 (JVI) kan tyde på hekking på lokaliteten.

Ung brunsisik Foto: Jorunn Villand

GRANKORSNEBB

Status: Sjelden.

2015: 6 ind overflygende 21.6 (JEN) og 1 ind hørt 23.11 (JVI).

ROSENFINK

Status: Økende antall observasjoner. I ferd med å etablere seg på Linnestranda?

2015: 1 syngende hann hørt i perioden 20.5–15.6 (JEN, JVI, SST m.fl.) og 1 ind 26.6 (JNY).

DOMPAP

Status: Vanlig i vinterhalvåret.

2015: Observert på kun 37 dager i periodene 1.1–26.4 og 21.10–31.12. Største antall var 7 ind 6.2 og 6.11 (begge JVI).

KJERNEBITER

Status: Årviss tilstede, sannsynlig hekkende de fleste år.

2015: Observert på 12 dager i perioden 14.4–22.11.

LAPSPURV

Status: Meget sjelden.

2015: Ett ind landet kort på grunnene foran tårnet.

Kun 2. observasjon av arten på Linnestranda.

Forrige var 10 ind på jordene i 1978.

SNØSPURV

Status: Sjelden.

2015: 2 ind trekkende mot N 15.3 (LWH, REA).

Dette er kun 7. obs av arten på Linnestranda.

GULSPURV

Status: Vanlig, hekkefugl. I tilbakegang?

2015: Ble observert på 102 dager spredt over hele året, bortsett fra i juli og august. Største antall var 21 ind 10.2 (JVI).

HORTULAN

Status: Meget sjelden. Sist sett i 1993.

SIVSPURV

Status: Meget vanlig i sommerhalvåret, hekkefugl.

2015: Ble observert på 131 dager i perioden 13.3–8.11. Største antall var 20 ind 3.10 (JEN, SST).

Sannsynlig hekking.

PATTEDYR:

Klatremus 1 ind 10.8 (LWH)

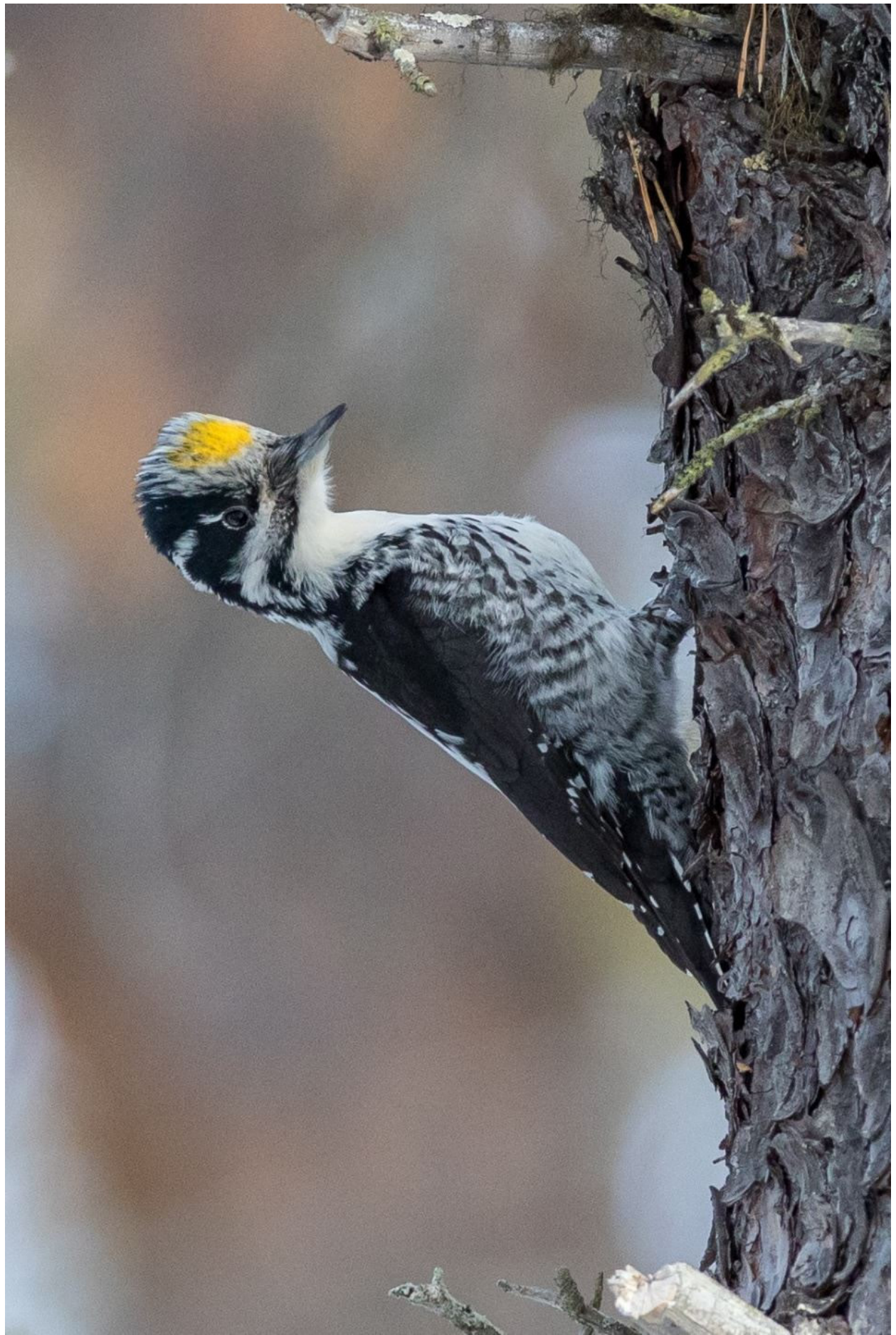
Bever 1 ind 19.4 (BKY), 1.5 (BEL, JEN) på Dynodammen!, 15.5 (JBE) og 21.9 (JVI).

Mink 1 ind 15.6 (LWH), 29.8 (JEN) og 16.9 (JVI).

Sivspurv. Foto: Jens Erik Nygård

**Organ for Norsk Ornitologisk Forening
Avdeling Buskerud**